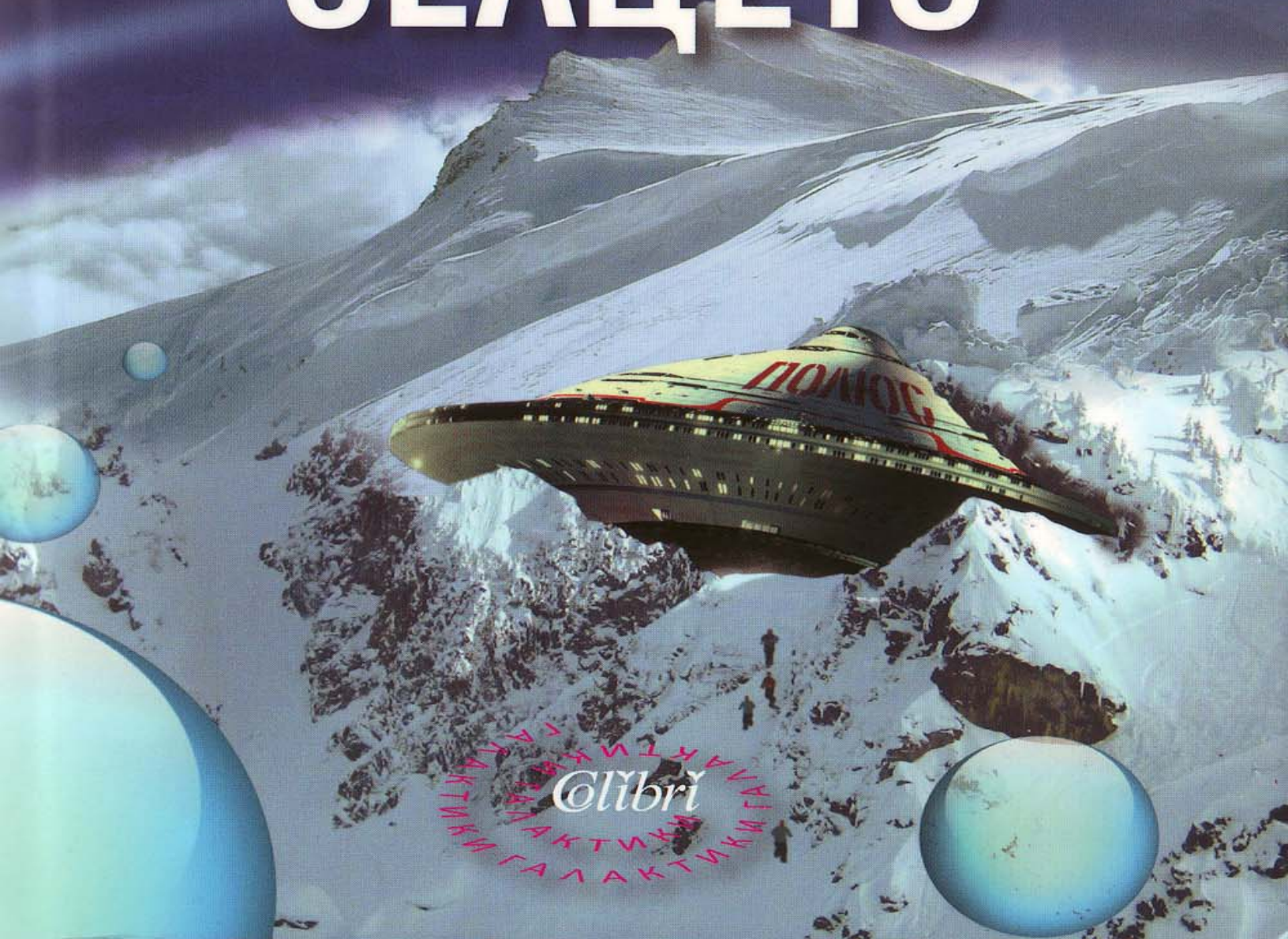

КИР БУЛИЧОВ СЕЛЦЕТО

КИР БУЛИЧОВ СЕЛЦЕТО

Превод: Любомир Николов, Васил Велчев

chitanka.info

Корабът „Полюс“ катастрофира на заледено плато, намиращо се високо в планините на отдалечена планета. Оцелелите от екипажа са принудени да напуснат незабавно, тъй като взривеният двигател излъчва смъртоносна радиация. Останали единствено с дрехите на гърба си, при температури под минус 40 градуса, хората тръгват да търсят спасение в подножието на планините. Мнозина загиват, но шепата оцелели се добират до гори, гъмжащи от опасни животни и растения, където създават примитивно селище. След почти 20 години хората продължават да живеят, макар и в жестоки лишения. В селището са се родили деца. За остаряващите корабокрушенци е ясно, че новите поколения са обречени постепенно да се превърнат в диваци, загубили всякаква връзка със земната цивилизация и култура. За да предотвратят това, те трябва на всяка цена да се върнат на кораба и да успеят да се свържат със Земята.

Първоначалната идея, преди Кир Буличов да я доразвие в роман, се появява в повестта със заглавие „Проходът“, публикувана на български в сборника „Среща с Медуза“ през 1983 г.

ЧАСТ ПЪРВА ПРЕВАЛЪТ

ПЪРВА ГЛАВА

В къщата беше влажно, около светилника кръжеше рояк мушици, отдавна трябваше да го изгасят, но естествено, майка му бе забравила; навън бе сумрачно и валеше. Олег се излежаваше на койката — преди малко се беше събудил. Тая нощ бе пазил селото, пъдеше чакалите, а те на глутница напиреха към бараката, едва не го разкъсаха. Из тялото му витаеха пустота и апатия, макар че той очакваше вълнение, може би дори страх. В края на краищата шансът е петдесет на петдесет дали ще се върнеш, или не. А петдесет на квадрат? Трябва да има някаква закономерност, трябва да има таблици, инак вечно изобретяваш велосипеда. Между другото Олег все се канеше да пита Старика какво е това велосипед. Парадокс. Няма велосипед, а Старика все го използва за упреци, без да мисли дали някой ще разбере.

Майка му се разкашля в кухнята. Значи, си беше у дома.

— Ти защо не отиде? — попита я той.

— Събуди ли се? Искаш ли супа? Тъкмо я стоплих.

— А кой отиде за гъби?

— Мариана и Дик.

— Само двамата ли?

— Може да се е лепнало и някое от момчетата.

Можеха да го събудят, да го повикат. Мариана не обеща, но би било естествено да го стори.

— Не ми се яде.

— Ако не спре да вали — каза майка му, — краставиците няма да узреят преди студовете. Всичко ще плесеняса.

Тя влезе в стаята, разпъди мушиците с длан, духна светилника. Олег зяпаше тавана. Петното от жълта плесен бе пораснало и вече имаше друга форма. Вчера напомняше профила на Вайткус — нос като картоф. А днес носът беше подут, сякаш оса го е ужилила, челото също стърчеше нагоре. На Дик не му е интересно в гората. От какъв зор ще бере гъби? Той е ловец, степен човек, сам го казва.

— Много мушици има — каза майка му. — Студено им е в гората.

— Ти пък намери кого да жалиш.

Къщата беше разделена на две, в другата половина живееха Старика и близнаците Дурови. Той ги приюти, когато умряха техните. Близнаците вечно боледуваха — единият оздравее, другият настине.

Ако не беше нощното им мрънкане, Олег никога не би приел да дежури нощем. Чу ги как захленчиха в хор — гладни бяха. Неясният, далечен и привичен като вятъра монолог на Старика секна, изскърца скамейката. Значи, беше тръгнал към кухнята и учениците му веднага се разшумяха.

— И накъде си се запътил? — каза майка му. — Няма да стигнете. Късмет ще е, ако се върнете живи.

Сега ще се разплаче. Напоследък тя често плаче. Нощем. Мърмори, върти се, после заплаква тихичко — личи си, защото подсмърча. Или почва да шепне като заклинание: „Не мога вече, не мога! По-добре да умра...“. Ако я чува, Олег се вкаменява, защото го е срам да покаже, че не спи, все едно е зърнал нещо нередно. Срам го е да признае, че не жали майка си. Тя плаче за нещо, което за Олег не съществува. Плаче за страни, които той не може да види, за хора, които не са тук. Олег не помни майка си друга — само такава, каквата е днес. Мършава, жилеста жена, прошарените коси са събрани отзад на кок, но вечно се измъкват, провисват покрай лицето и тя ги духа настрана. Лицето е зачервено, цялото на точки от търкултърн, под очите тъмни кръгове, а самите очи са прекалено светли, сякаш избелели от слънцето. Майка му седи до масата, положила отгоре мазолести длани. Добре де, плачи най-сетне. Сега ще извади снимката. Правилно, придърпа кутията, отваря я, вади снимката.

Зад стената Старика увещава близнаците да похапнат. Близнаците мрънкат. Учениците вдигат шум, помагат му да храни малчуганите. На вид съвсем обикновен ден, сякаш нищо няма да се случи. А какво ли правят в гората? Наближава пладне. Следобед трябва да тръгват. Време е да се връщат вече. В гората може да те сполети какво ли не.

Майка му разглежда снимката. Там са тя и баща му. Олег хиляди пъти е виждал тази снимка и все се мъчи да открие някаква прилика между себе си и баща си. Но не успява. Баща му е рус, къдрав, с пълни

устни и разцепена брадичка. Усмива се. Майка му казва, че винаги се усмихвал. Виж, на майка си Олег прилича. Не на днешната, а на онази от снимката. Черна права коса и тънки устни. Широки, скосени и извити вежди, под тях яркосини очи. И бяла, много румена кожа. Олег също лесно се изчервява. И устните му са тънки, и косата черна като на майка му от снимката. Баща му и майка му са млади и много весели. И ярки. Баща му е с униформа, а майка му с рокля без презрамки. Тогава, преди двайсет години, Олег още не го е имало. А преди петнайсет години вече е бил роден.

— Майко — каза Олег, — хайде, недей.

— Няма да те пусна — каза майка му. — Няма да те пусна и край. Само през трупа ми.

— Майко... — каза Олег и седна на койката. — Стига вече, бива ли? По-добре да хапна супа.

— Вземи си в кухнята — каза тя. — Още не е изстинала.

Очите ѝ бяха мокри. Все пак плачеше, сякаш погребваше Олег. Макар че може би плачеше за баща му. Снимката беше за нея човек. А Олег изобщо не помнеше баща си, макар че опитваше да си го спомни.

Той стана и мина в кухнята. Там Старика палеше печката.

— Нека помогна — каза Олег. — Да кипна ли вода?

— Да — каза Старика. — Че аз имам урок. Ти после ела при мен.

Мариана събра пълна торба с гъби. Провървя ѝ. Вярно, наложи се да ходи далече, чак до клисурата. С Олег никога не би посмяла да иде дотам, а с Дик се чувстваше спокойно, защото и Дик се чувстваше спокойно. Навсякъде. Дори в гората. Макар че повече харесваше степта. Той беше ловец — сякаш ловец по рождение, макар че всъщност беше роден, преди да построят селцето.

— А пък ти в гората се чувстваш като у дома — каза Дик.

Каза го високо. Той вървеше отпред и малко встрани. Якето с козината навън му стоеше като втора кожа. Сам си го беше ушил. Малко жени в селцето умееха да шият така.

Гората беше рядка, чепата, дърветата израстваха малко над човешки ръст и почваха да клюмат настрани, сякаш не смееха да се надигнат над съседите. И правилно. Зимните ветрове веднага щяха да им окършат върхарите. От игличките се ръсеха капки. Дъждът беше студен, на Мариана ѝ замръзна ръката, с която носеше гъбите. Тя прехвърли торбата в другата ръка. Гъбите се размърдаха, заскърцаха.

Дланта я болеше. Набоде се на нещо, докато разкопаваше гъбите. Дик извади трънчето, за да не се инфектира раната. Не се знаеше точно какво е. Мариана пийна горчива противоотрова от шишенцето, което винаги висеше на врата ѝ.

Край белите, дебели и хлъзгави корени на бора Мариана зърна виолетово петънце.

— Чакай, Дик! — каза тя. — Такова цвете виждам за пръв път.

— Не можеш ли без цветя? — попита Дик. — Време е да си вървим. Нещо не ми харесва тук.

Той имаше особен нюх за неприятностите.

— Една секунда — каза Мариана и изтича към дънера.

Гъбестата, мека и синкава кора на бора едва доловимо пулсираше, попивайки водата, а корените трепкаха и пускаха отклонения, та да не изтърват нито една капка дъжд. Наистина беше цвете. Обикновена теменужка, само че с по-наситен цвят и по-едра от онези, които растяха около селцето. И шиповете ѝ бяха по-дълги. Мариана рязко я изскубна от земята, за да не успее да се закачи с корен за бора, и след секунда теменужката вече лежеше в торбата с гъбите, които зашумоляваха и заскърцаха тъй силно, че Мариана дори се разсмя. И затова не чу веднага вика на Дик:

— Лягай!

Тя съобрази, хвърли се напред, падна, притисна се в топлите, пулсиращи корени на бора. Но мъничко закъсня. Лицето ѝ пламтеше, сякаш го бяха плиснали с вряла вода.

— Очите! — викаше Дик. — Очите здрави ли са?

Той сграбчи Мариана за раменете, откъсна от корена болезнено сгърчените ѝ пръсти, настави я да седне.

— Не отваряй очи — нареди Дик и бързо започна да вади от лицето ѝ малките тънки иглички. През цялото време сърдито мърмореше: — Глупачка си ти, не бива да те пускат в гората. Трябва да слушаш. Боли ли те, а?

Неочаквано той се хвърли върху Мариана и я повали на корените.

— Боли ме!

— Още един прелетя — каза той, докато се надигаше. — После ще видиш. Разби се в гърба ми.

На три метра от тях прелетяха две топчета търкултрян. Плътни, сплетени от семена иглички, но леки, защото са кухи отвътре, те ще летят, докато случайно не се блъснат в дърво или вятърът не ги запокити срещу скала. Милион топчета ще загинат напразно, а едно ще намери своя мечок, ще набоде с иглички топлата кожа и от тях ще израснат млади кълнове. Тия топчета са много опасни и през сезона на узряването трябва много да внимаваш в гората, инак ще ти останат белези за цял живот.

— Е, нищо — каза Дик, — няма вече иглички. И очите са здрави. Това е най-важното, очите да са здрави.

— А раничките много ли са? — тихо попита Мариана.

— Нищо й няма на красотата ти — каза Дик. — Сега бързо да се прибираме, та Егли да ги намаже с мас.

— Да, разбира се.

Мариана плъзна длан по бузата си. Дик забеляза и я удари през ръката.

— Гъби бра, цветето пипа. Не си наред, тъй да знаеш. Ще си докараш някоя инфекция.

В това време гъбите се измъкнаха от торбата, пролазиха между корените и някои дори успяха да се закопаят наполовина в земята. Дик помогна на Мариана да ги събере. А теменужката така и не намери. После Дик подаде торбата на Мариана. Беше лека, но той не искаше да си ангажира ръцете. В гората всяка секунда решава и ръцете на ловеца трябва да са свободни.

— Погледни — каза Мариана, докато поемаше торбата. Тя задържа прохладната си тясна китка с изпочупени нокти върху ръката на Дик. — Много ли съм погрозняла?

— Смешно — каза Дик. — Всички имат точки по лицата. И аз имам. Грозен ли съм? Това е татуировката на нашето племе.

— Татуировка?

— Забрави ли? Старика ни учеше по история, че дивите племена специално се украсявали по такъв начин. Като награда.

— Ама те са били диваци — каза Мариана, — а мен ме боли.

— И ние сме диваци.

Дик вече вървеше пред нея. Не се обръщаше. Но Мариана знаеше, че чува всичко. Той имаше слух на ловец. Мариана прескочи сивото стъбло на лиана хищница.

— После ще те сърби, сън няма да те лови. Важното е да не ги разчешеш. Тогава ще заздравеят без белези. Но всички ги разчесват.

— Аз няма — каза Мариана.

— Насън ще забравиш и ще ги разчешеш.

Дъждът заваля по-силно, косата прилепна по главата на Мариана, от миглите ѝ се ръсеха капки, пречеха ѝ да гледа, но ѝ беше приятно да усеща студената вода по бузите си. Тя си помисли, че Дик трябва да се подстриже, косата му бе стигнала чак до раменете, пречеше му. Лошото бе, че живееше сам. Всички са със семейства, а той сам. Така беше, откакто умря баща му. Свикнал бе вече.

— Долавяш ли нещо? — попита Мариана, като видя, че Дик ускори крачка.

— Да — каза той, — зверове. Сигурно са чакали. Глутница.

Побягнаха, но в гората е трудно да тичаш бързо. Който бяга, без да гледа, става храна на дъб или лиана. Гъбите в торбата подскачаха, но Мариана не искаше да ги изхвърля. Скоро отпред ще се появи просеката, а после и селото. Там до оградата непременно дежури някой. Тя видя как Дик измъкна ножа от колана си и прихвана по-удобно арбалета. Мариана също извади ножа си. Но нейният беше тесен и тънък, ставаше за рязане на лиани или разкопаване на гъби. А ако те догонва глутница чакали, ножът няма да помогне, по-добре е да вземеш тояга.

Олег дояде супата, сложи тенджерката с остатъка на горната лавица. Учениците изтропаха с боси пети по глинения под и Олег видя през бойницата в стената как те изхвъркват навън и скачат в грамадната локва, събрана през последните дни. Разлетяха се пръски на всички страни. После някой от тях викна: „Червей!“ . И те се струпаха да ловят червея, а розовата му опашка се подаде от водата и шибаше учениците по краката. Червенокосата Рут, дъщерята на Томас, се разпищя — сигурно червеят я беше улучил по голата ръка с парещото прилепало; майка ѝ се подаде от отсрещната къща и се развика:

— Вие сте се побъркали! Кой бърка така във водата? Без ръце ще останете! Прибирайте се веднага!

Но учениците решиха да измъкнат червея навън и Олег знаеше защо. Тогава червеят си променя цвета, става ту червен, ту син и това е много интересно, само че интересно за тях, а не за майките им, които панически се боят от червеите — всъщност безвредни и страхливи твари.

Линда, жената на Томас, стоеше до края на локвата и викаше дъщеря си, а Олег изпревари въпроса на майка си и каза:

— След малко се връщам.

Излезе на улицата и погледна към портата на оградата, до която стоеше Томас с арбалет в ръката. В позата на Томас се долавяше напрежение. „Лоша работа — каза си Олег. — Лоша работа, така си и мислех. Дик я е отвел надалече и там се е случило нещо. Дик не мисли, че тя е съвсем друга, не е като него и трябва да я пази.“

Дечурлигата дърпаха червея навън, той вече беше станал почти черен, не можеше да се приспособи към пленничеството. Междувременно червенокосата Рут също попадна в плен и Линда я помъкна към къщата. Олег изтича към оградата и в движение съобрази, че не е взел арбалета и затова няма как да помогне.

— Какво? — попита той.

Без да се обръща, Томас каза:

— Според мен пак скиторят чакали. Глутница.

— Същите като през нощта ли?

— Не знам. По-рано не идваха през деня. А ти Мариана ли чакаш?

— Тя отиде за гъби с Дик.

— Знам, нали аз ги пусках. Недей да се тревожиш. Щом е с Дик, няма страшно. Той е ловец по рождение.

Олег кимна. В тия думи имаше обида, макар че Томас не искаше да го обиди. Просто така се получаваше, че Дик е по-надежден, Дик е ловец, а той, Олег — не чак дотам. Сякаш да си ловец е висшето постижение на човечеството.

— Разбирам те — усмихна се изведнъж Томас. Той отпусна арбалета и се облегна на един стълб от оградата. — Но това е въпрос на приоритет. В една малка общност като нашата, да речем, математическите способности стоят в скалата на ценностите едно стъпало по-долу от уменията да убиеш мечок, което е несправедливо, но обяснимо.

Томас имаше любезна усмивка, дългите му устни се извиваха в крайчетата, сякаш не се побираха на лицето. То беше тъмно, цялото в дълбоки бръчки, а очите още по-тъмни. А роговицата жълта. Томас страдаше от болест на черния дроб. Може би затова бе оплешивял и често кашляше. Но Томас беше издръжлив и познаваше пътя към превала по-добре от всички останали.

Томас рязко вдигна арбалета и пусна стрела, без да се цели. Олег хвърли поглед натам, накъдето се устреми с писък стрелата. Чакалът не успя да отскочи. Изтърси се от храстите тъй, сякаш вейките го бяха държали във въздуха, а сега го пуснаха. Рухна на ливадата, сгърчи се и застина.

— Майсторски изстрел — каза Олег.

— Благодаря. Трябва да го отмъкнем, докато не са налетели гаргите.

— Аз ще го донеса — каза Олег.

— Не — каза Томас, — той не е сам. По-добре изтичай да си вземеш арбалета. Ако се връщат нашите, ще трябва да минат през глутницата. Колко бяха чакалите?

— Снощи наброих шест — каза Олег.

Черната паст на чакала зееше, бялата козина беше настръхнала.

Олег се завъртя да изтича за арбалета, но спря, защото Томас свирна с уста. Тъй силно, че го чува чак до другия край на селцето.

Да спре ли? Не, по-добре да изтича за арбалета! Това е само минута.

Майка му стоеше на прага.

— Какво става?

Той я бутна настрана, грабна арбалета от стената, едва не изтръгна куката. Къде са стрелите? Под масата ли? Да не са ги отмъкнали близнаците?

— Стрелите са зад печката — каза майка му. — Какво е станало? Нещо с Мариана ли?

Старика изтича навън с копие. Как да стреляш с арбалет, като имаш само една ръка? Олег го изпревари, вадейки тичешком стрела от колчана, макар че не си струваше да го прави в движение. Всички дечурлига от селцето препускаха към оградата.

— Назад! — викна Олег със страшен глас, но никой не го послуша.

До Томас вече стоеше Сергеев, стиснал в ръка голям лък. Мъжете напрегнато се ослушваха. Сергеев вдигна ръка с два липсващи пръста, заповядвайки на идващите отзад да замръзнат на място.

И тогава от сивата равна стена на гората долетя вик. Човешки вик. Викът беше далечен и кратък, прекъсна се и настана безкрайна тишина, защото нито една жива душа в селцето не смееше и да диша. Дори бебетата в люлките млъкнаха. И Олег си представи... не, дори видя как там, зад стената от дъжд и белезникави дънери, в живата, дишаща, движеща се гора Мариана притиска гръб в топлата и пареща кора на бора, а Дик е паднал на коляно — от прехапаната му ръка блика кръв — и се мъчи да хване копието...

— Старче! — викна Томас. — Борис! Оставаш при оградата. Олег, тичай след нас.

Малко преди гората ги догони леля Луиза със знаменития си сатър, с който миналата година прогони мечок. В другата ръка носеше главня. Леля Луиза беше едра, дебела и страшна жена — късите ѝ прошарени коси стърчаха на всички страни, широката безформена рокля се издуваше като камбана. Дори дърветата боязливо отдръпваха клони и свиваха листа, защото леля Луиза беше като злия дух, дете през зимата ръмжи в клисурата. И когато леля Луиза се спъна в лиана хищница, лианата, вместо да сграбчи жертвата, се скри зад дървото като страхлива змия.

Томас спря тъй неочаквано, че Сергеев едва не се блъсна в него. Пъхна два пръста в устата си и свирна. Никой в селцето не можеше да свири тъй оглушително.

Когато звукът стихна, Олег разбра как се е затаила, как се е изплашила гората от човешкия тропот, от човешката тревога и гняв. Чуваше се само тежкото дишане на едрата леля Луиза.

— Насам! — извика Мариана.

Гласът ѝ се раздаде съвсем наблизо. Тя дори не извика, а само подвикна, както подвикват от единия край на селцето до другия. А после, когато отново затичаха, Олег чу гласа на Дик, по-скоро зверския му рев и бесния лай на чакал.

Олег отскочи настрани, за да заобиколи леля Луиза, но пред него изникна гърбът на Сергеев, който не бе успял дори да се облече и тичаше само по кожени панталони.

Точно както във видението на Олег, Мариана стоеше, притиснала гръб към мекия бял дънер на дебел стар бор, който бе хлътнал навътре, сякаш се мъчеше да опази момичето. Но Дик не беше паднал. Дик отбиваше с ножа атаките на грамаден стар чакал, който със съскане отскачаше от ударите. Още един чакал се гърчеше отстрани на земята със стрела в хълбока. И поне още пет седяха в редица като зрители. Чакалите имат такъв странен обичай. Не нападат вкупом, а чакат. Ако първият не се справи с пляквата, захваща се вторият. И тъй, докато победят. Не им е жал един за друг. Просто не разбират. Когато правеше аутопсия на един чакал, Сергеев едва успя да открие мозъка.

Чакалите зрители като по команда извърнаха муцуни към хората, които нахълтаха на поляната. И на Олег изведнъж му се стори, че червените точки на очите им го гледат с упрек. Нима може да се напада заедно? Та това не е по правилата.

Чакалът, който все се мъчеше да ухапе ръката с ножа, изведнъж рухна на хълбок — от основата на дългата му шия стърчеше стрела. Оказа се, че докато Олег съобразяваше кое как е, Томас вече бе успял да стреля. А Дик, сякаш очакваше точно това, незабавно се завъртя към останалите чакали и ги налетя с копието. До него вече бяха Сергеев и леля Луиза със сатъра и главнята. Преди чакалите да проумеят какво става, два от тях вече бяха мъртви, а останалите се свиха на колела — плоските люспести опашки върху голите темета — и се търкулнаха към гъсталака. Никой не ги подгони. А Олег пристъпи към Мариана.

— Добре ли си?

Мариана плачеше. Притискаше към гърдите си мърдащата торба с гъбите и горчиво плачеше.

— Кажи де, кажи! — изплаши се Олег.

— Търкултрян ме нажили — плачеше Мариана. — Сега ще съм сипаничава.

— Жалко, че дотичахте толкова бързо — каза Дик, бършейки кръвта от бузата си. — Тъкмо беше почнало да ми харесва.

— Не говори глупости — каза леля Луиза.

— Третият или четвъртият щеше да те победи — каза Сергеев.

На връщане към селцето Дик го втресе, от ухапване на чакал никой не се е отървал невредим. Всички веднага тръгнаха към къщата на Вайткус. Самият Вайткус боледуваше, лежеше, а жена му Егли извади от аптеката — сандъка в ъгъла — компреси и настойка против чакалова отрова, после проми раните на Дик и му заръча да спи. На Мариана намаза лицето с мас. Дик си тръгна. След час-два треската ще отслабне, а сега му беше зле, болеше го и той не искаше другите да го гледат.

Егли сложи на масата паница със захар, която се получаваше от корените на блатната тръстика. Само тя и Мариана знаеха как да различат сладката тръстика от обикновената. И освен тях малчуганите, които по усет знаят коя трева е сладка и коя не бива да пипат. После Егли наля в чашките вряла вода и всеки си загребваше от гъстото сиво захарно желе. При семейство Вайткус нямаше церемонии. Всички обичаха да им ходят на гости.

— Нали няма нищо страшно? — попита Томас. — Дик ще може ли да тръгне?

— На него му минава като на куче — каза Егли.

— Ти все пак се съмняваш? — попита Сергеев.

— Не се съмнявам — каза Томас. — Нямаме друг изход. Да не би да предлагаш да чакаме още три години? Ще измрем от оскъдица.

— Няма да умрем — обади се от леглото Вайткус. Брадата и буйната коса закриваха цялото му лице. Виждаха се само червеният нос и светлите петна на очите. — Окончателно ще подивеем.

— Все тая — каза Томас. — Ех, да ми падне Даниел Дефо! Жалък лъжец.

Вайткус се разсмя, сякаш кашляше.

Олег вече бе слушал тези разговори. Да ги водят сега си беше съвсем празна работа. Искаше му се да отиде в бараката, където Старика с учениците дере убитите чакали, и да си поговори с него. Просто да си поговори. Но после погледна паницата със захар и реши да хапне още мъничко. Той и майка му бяха изяли своя дял още поминалата седмица. Загреба от захарта, но не пълна лъжица. Не беше дошъл тук да плюска.

— Пий, Марианче — каза Егли. — Уморена си.

— Благодаря — каза Мариана. — Трябва да накисна гъбите, че инак ще вземат да заспят.

Олег разглеждаше Мариана тъй, сякаш я виждаше за пръв път, дори забрави да вдигне лъжицата към устата си. Устните на Мариана сякаш са нарисувани — ясно очертани, малко по-тъмни към краищата, удивителни устни, никой друг в селцето няма такива. Макар че тя малко прилича на Сергеев. Съвсем малко. Може би прилича и на майка си, но Олег не помнеше майка ѝ. Или пък на дядо си? Чудна работа е генетиката. В парника — ямата зад бараката, където се разпореждаше Мариана — Старика правеше за учениците опити с грах. Е, вярно, не с грах, а с местната леща. Всичко съвпаднаше, с някои малки корекции. Други комплекти хромозоми, разбира се, по-различни. Мариана има триъгълно лице, широки скули и широко чело, а брадичката ѝ е остра, тъй че на лицето остава много място за очите и те са го заели изцяло. И много дълга шия, отстрани има Розов белег от детството. С него Мариана е свикнала, а заради търкултръна се вълнува. Не е ли все едно дали човек има точки на лицето, или не? Всички имат. А вместо гердан Мариана носи, както всички в селцето, канапче с дървено шишенце противоотрова.

— Представи си, че походът завърши трагично — каза Сергеев.

— Не бих искал, щом участвам в него — каза Томас.

Вайткус пак се разсмя, сякаш нещо забълбука в дълбините на брадата му.

— Момчетата, Дик и Олег, са надеждата на нашето селце, неговото бъдеще. Ти си един от четиримата последни мъже.

— Бройте и мен — каза басово леля Луиза и шумно задуха врялата вода в чашката.

— Няма да ме убедиш — каза Томас. — Но ако много се страхуваш, нека да оставим Мариана тук.

— Да, страхувам се за дъщеря си. Но сега говорим за по-принципни неща.

— Отивам да накисна гъбите — каза Мариана и пъргаво стана.

— Кожа и кости — каза леля Луиза, като я гледаше.

Минавайки покрай баща си, Мариана го докосна по рамото с връхчетата на пръстите си. Той вдигна осакатената си китка, за да покрие нейната, но тя вече беше отдръпнала ръка и бързо вървеше към вратата. Отвън долетя равномерният шум на дъжда, после вратата се хлопна. Олег едва не изтича подир Мариана, но се удържа — беше му някак неудобно.

От втората стая излезе с несигурна стъпка един от синовете на Вайткус. На колко беше? Първият се роди миналата пролет, а този наскоро, когато заваля сняг. Значи е на година и половина. А общо семейство Вайткус имат шест деца. Световен рекорд.

— Дай захар — каза сърдито детето.

— Ще ти дам аз на теб една захар! — възмути се Егли. — А кого го болят зъбите? Мен ли? А бос кой ходи? Аз ли?

Тя вдигна момченцето и го отнесе от стаята.

Олег видя, че ръката му сама е загребала захар от паницата. Той се разсърди на себе си и изсипа лъжицата обратно. После облиза каквото беше останало по нея.

— Дай да ти сипя още вряла вода — каза леля Луиза. — Жал ми е за нашите момчета, вечно са някак недохранени.

— Сега не е чак толкова зле — каза Егли, влизайки отново в стаята. Иззад нея долиташе басовият рев на Вайткус-младши. — Сега има гъби. И витамини има. Виж, мазнини не достигат...

— След малко си тръгваме — каза леля Луиза. — Съвсем си пребледняла.

— Знаеш защо.

Егли опита да се усмихне. Но усмивката ѝ приличаше на болезнена гримаса. Преди месец Егли беше родила мъртво момиченце. Старика каза, че вече ѝ е късно да ражда. И организъмът ѝ е изтощен. Но тя бе човек на дълга. Родът трябва да се продължи. „Разбираш?“ Олег разбираше, макар че разговорите за това са неприятни, за тия неща май не бива да се говори.

— Благодарим за почерпката — каза леля Луиза.

— Да се чуди човек как успя тъй да надебелееш — каза Томас, гледайки как масивното тяло на леля Луиза се носи към вратата.

— Не от хубав живот съм подпухнала — отговори Луиза, без да се обръща. На прага тя спря и каза на Олег: — От всички тия вълнения си забравил да навестиш Кристина. А там те чакат. Не е хубаво.

Разбира се. Ама че работа! Трябваше още преди час да отиде.

Олег скочи.

— Веднага отивам.

— Добре де, аз само така, за дисциплина — каза леля Луиза. — Сама ще ги навестя. Само да си нахраня сирачетата и ще отскоча.

— Няма нужда.

Олег изскочи на улицата след леля Луиза. И чак тогава се сети, че е забравил да благодари на Егли за врялата вода със захар; стана му неудобно.

Тръгнаха един до друг, пътят не беше дълъг. Тичешком можеш за пет минути да обиколиш цялото селце покрай оградата.

Къщите със скосени едноскатни покриви се притискаха една до друга от двете страни на правата пътека, която разрязваше селцето на две — от портата до бараката с общия склад. Покрити с плоските, дълги и розови листа на водните лалета, покривите блестяха под дъжда, отразявайки вечно сивото, вечно мъгливо небе. Четири къщи от едната страна, шест от другата. Вярно, три къщи са пусти. След миналогодишната епидемия.

Къщата на Кристина е предпоследна. След нея е само тази на Дик. Леля Луиза живее отсреща.

— Не те ли е страх да тръгнеш? — попита леля Луиза.

— Трябва — каза Олег.

Леля Луиза кой знае защо се усмихна.

— Достоеен мъжки отговор.

— А Сергеев ще пусне ли Мариана? — попита Олег.

— Ще тръгне твоята Мариана, ще тръгне.

— Нищо няма да ни се случи — каза Олег. — Четирима души. Всички въоръжени. Не ни е за пръв път да ходим в гората.

— Да, в гората не ви е за пръв път — съгласи се Луиза. — Но в планините е съвсем друго.

Спряха на пътя между къщите на Кристина и Луиза. Вратата на Луиза беше откrehната, зад нея блестяха очи — осиновеният Казик чакаше леля си.

— В планините е страшно — каза Луиза. — Никога няма да забравя как вървахме през тях. Хората замръзваха буквално пред очите ни. Сутрин ставаме, а някой вече не се събужда.

— Сега е лято — каза Олег, — няма сняг.

— Приемаш желаното за действителност. В планините винаги има сняг.

— Но ако не можем да минем, ще се върнем — каза Олег.

— Върнете се. По-добре ще е да се върнете.

Луиза зави към вратата си. Казик изтича насреща. Олег бутна вратата на Кристина.

У Кристина е задушно, мирише на нещо кисело, плесента вече е покрила стените като тапет, и макар че плесента е жълта, оранжева, ярка, в стаята не става по-светло от нея. И светилникът не гори.

— Привет — каза Олег, придържайки вратата, за да различи кой къде е в тъмната стая. — Не спите ли?

— Ох — каза Кристина, — дойде все пак, а аз мислех, че няма да дойдеш, знаех си, че ще забравиш. Щом сте тръгнали към планините, защо ти е да ме помниш?

— Ти не я слушай, Олег — каза Лиз тихо, съвсем тихо, почти шепнешком, — тя винаги си мърмори. И на мен мърмори. Омръзна ми.

Олег намери масата, опипа с длани, откри светилника, извади от кесията на колана си прахан и огниво.

— Защо стоите на тъмно? — попита той.

— Маслото свърши — каза Лиз.

— А къде е кутията?

— Нямаме масло — каза Кристина. — Кому сме нужни ние, две безпомощни жени? Кой ще ни донесе масло?

— Маслото е на лавицата, вдясно от теб — каза Лиз. — Кога тръгвате?

— Следобед — каза Олег. — Как се чувстваш?

— Добре. Само дето нямам сили.

— Егли казва, че след три дни ще си на крака. Искаш ли да те пренесем при Луиза?

— Няма да изоставя мама — каза Лиз.

Кристина не ѝ беше майка. Но двете отдавна живееха заедно. Когато пристигнали в селцето, Лиз била най-малката, немала и годинка. Майка ѝ замръзнала на превала, а баща ѝ загинал още преди това. През всичките тези дни Кристина носела Лиз. Тогава тя била силна и смела, още имала очи. Така и останали заедно. После Кристина ослепяла. Пак от търкултрян — още не знаели какво да правят. И ослепяла. Тя рядко излиза навън. Само през лятото, ако не вали. Всички вече са свикнали с дъжда, не го забелязват. А тя не е свикнала. Ако вали, за нищо на света не излиза. А ако е сухо, сяда на стъпалото, познава по стъпките кой минава и се оплаква. Старика казва, че Кристина е мъничко ненормална. А по-рано тя била виден астроном. Много виден астроном. Веднъж Лиз каза на Олег: „Представи си трагедията на човек, който цял живот е гледал звездите,

а после попада в гора, където няма звезди, и при това съвсем ослепява. Не можеш да го разбереш.“

— Разбира се — каза Кристина. — Пренесете я някъде. Защо да мре заедно с мен?

Олег намери на лавицата кутията с маслото, наля в светилника и го запали. Веднага стана светло. Виждаше се широкото легло, на което под кожата лежаха една до друга Кристина и Лиз. Олег винаги се учудваше колко си приличат — да не повярваш, че не са роднини. И двете бели, с жълти коси, с широки плоски лица и меки устни. Лиз има зелени очи. Очите на Кристина са затворени. Но казват, че и нейните били зелени.

— Масло имате още за седмица — каза Олег, — после Старика ще ви донесе. Не го пестете. Защо да седите на тъмно?

— Жалко, че се разболях — каза Лиз. — Искаше ми се да дойда с теб.

— Другия път — каза Олег.

— След три години?

— След година.

— Една тукашна, значи три наши. Аз имам слаби дробове.

— Зимата е далече, ще оздравееш.

Олег разбираше, че не говори каквото очаква от него това момиче с широко лице. Когато говореше за похода, тя имаше предвид съвсем друго — Олег винаги да е с нея, защото се страхува да бъде сама. Олег се стараеше да бъде учтив, но невинаги успяваше. Лиз го дразнеше — очите ѝ вечно молеха за нещо.

Кристина стана от леглото, взе бастуна и тръгна към печката. Тя умееше всичко да върши сама, но предпочиташе съседите да ѝ помагат.

— Да полудееш — мърмореше тя. — Аз, виден учен, жена, прочута някога с красотата си, съм принудена да живея в тази кочина, изоставена от всички, обидена от съдбата...

— Олег — каза Лиз и се надигна на лакът. Разкриха се големите ѝ бели гърди и Олег извърна глава. — Олег, не тръгвай с тях. Няма да се върнеш. Знаем, няма да се върнеш. Имам предчувствие...

— Да ви донеса ли вода? — попита Олег.

— Имаме вода — каза Лиз. — Ти не искаш да ме послушаш. Поне веднъж в живота!

— Тръгвам си.

— Върви! — каза Лиз.

На прага го догониха думите:

— Олег, виж там дали няма лекарство против кашлица. За Кристина. Нали няма да забравиш?

— Няма.

— Ще забрави — каза Кристина. — И в това няма нищо учудващо.

— Олег!

— Какво?

— Не ми каза „довиждане“.

— Довиждане.

Старика се миеше в кухнята над легена.

— Едри зверове сте убили — каза той. — Само че козината е лоша, лятна.

— Дик и Сергеев ги убиха.

— Май си сърдит. При Кристина ли беше?

— Там всичко е наред. После им занесете масло. И картофите им са на привършване.

— Не се безпокой. Ела при мен да си поговорим за последно.

— Само не се бавете! — подвикна майка му иззад стената.

Старика се усмихна. Олег свали кърпата и му я подаде, за да си избърше по-лесно лявата ръка. Дясната беше загубил преди петнайсет години, когато за пръв път опитали да стигнат до превала.

Олег мина в стаята на Старика, седна зад масата, полирана от лактите на учениците, бутна настрани сметалото със сушени орехи вместо топчета. Колко пъти беше седял до тази маса? Няколко хиляди. И почти всичко, което знае, е чул тук.

— Най-страшно ми е да пусна теб — каза старецът, сядайки на учителското място отсреща. — Мислех, че след няколко години ще ме смениш и ще учиш децата.

— Аз ще се върна — каза Олег.

И си помисли: „А какво ли прави сега Мариана? Вече е наикснала гъбите, после е преподредила хербария, тя винаги го преподрежда. Дали си събира багажа? Или разговаря с баща си?“

— Слушаш ли ме?

— Разбира се, учителю.

— И същевременно аз сам настоявах да те вземат отвъд превала. За теб това е дори по-необходимо, отколкото за Дик или Мариана. Ти ще бъдеш мои очи, мои ръце...

Старика вдигна ръка и я огледа с интерес, сякаш я виждаше за пръв път. Замисли се. Олег мълчеше и оглеждаше стаята. Понякога Старика мълкваше тъй, внезапно, за минута-две. Всеки си има слабости. Пламъчето на светилника се отразяваше върху полирания, чист както винаги микроскоп. Липсваше му главното стъкло. Сергеев хиляди пъти бе казвал на Старика, че е прекалено голям разкош да държи празната тръба на лавицата за украшение. „Дай ми я в работилницата, Боря. Ще направя от нея два чудесни ножа.“ А Старика не я даваше.

— Извинявай — каза старецът. Той примига два пъти с добрите си сиви очи, приглади грижливо подрязаната бяла брада, заради която леля Луиза го наричаше „търговец“. — Размишлявах. И знаеш ли за какво? За това, че в земната история вече е имало случаи, когато по нещастна случайност група хора се оказвали откъснати от общия поток на цивилизацията. И тук навлизаме в областта на качествения анализ...

Старецът пак мълкна и размърда устни. Потъна в размисли. Олег бе свикнал с това. Харесваше му да седи така до него и да мълчи, и имаше чувството, че старецът е пълен с толкова много знания, та сякаш изпълва с тях и околния въздух.

— Да, разбира се, трябва да вземем под внимание и временния диапазон. Диапазонът, това е разстояние. Запомни ли?

Старика винаги обясняваше думите, които учениците не бяха срещали.

— За деградация на един човек стигат няколко години. При условие, че е бял лист хартия. Известно е, че децата, попаднали в бебешка възраст при вълци, при тигри, а такива случаи са отбелязвани в Индия и Африка, след няколко години безнадеждно изоставали от връстниците си. Превръщали се в дебили. Дебил, това е...

— Помня.

— Извинявай. Човечеството не успявало да си ги върне. Те дори ходели само на четири крака.

— А ако е възрастен човек?

— Вълците няма да приемат възрастен.

— А на необитаем остров?

— Вариантите са различни, но човек неизбежно деградира... степента на деградация...

Старика погледна Олег. Той кимна. Знаеше тази дума.

— Степента на деградация зависи от нивото, което човекът е достигнал в момента на изолирането, и от характера му. Но ние не можем да направим исторически експеримент с една оформена личност. Говорим за социум. Може ли група хора в условията на изолация да се удържи на културното ниво, което е имала в момента на откъсването?

— Може — каза Олег. — Това сме ние.

— Не може — каза старецът. — Но за бебето са достатъчни пет години, за групата, дори ако оцелее, ще трябват две-три поколения. За племе — няколко поколения... За народ може би векове. Но процесът е необратим. Той е проверен от историята. Да вземем например австралийските аборигени...

Влезе майката на Олег. Беше сресана и с изпрана пола.

— Ще поседя при вас — каза тя.

— Поседи, Ирочка — каза старецът. — Беседваме си за социалния прогрес. По-точно регрес.

— Чух вече — каза майката. — Разсъждаваш след колко време ще тръгнем на четири крака? Отговарям — преди това ще измрем всички. И слава Богу. Омръзна ми.

— А на него не му е омръзнало — каза старецът. — И на моите близнаци не им е омръзнало.

— Та нали заради него живея — каза майката, — а вие го пращате на сигурна смърт.

— Ако приемем твоята гледна точка, Ира — каза Старика, — то тук всеки ден заплашва със сигурна смърт. Тук гората е смърт, зимата е смърт. Наводнение — смърт, ураган — смърт, ужилване на стършел — смърт. И не знаем откъде и под какъв облик ще изпълзи смъртта.

— Изпълзва когато си иска и отнася когото си иска — каза майката. — Един след друг.

— Ние сме повече, отколкото преди пет години. Главният проблем не е физическото оцеляване, а моралното.

— По-малко сме. Ние с теб сме по-малко. Разбираш ли, почти не останахме! Какво могат без нас тия палета?

— Можем — каза Олег. — Ти би ли излязла сама в гората?

— По-добре да си метна примката. Понякога и от вкъщи не смея да изляза.

— А аз, ако искам, още сега ще отида. И ще се върна. С плячка.

— Да де, днес едва отървахте Марианка и Дик.

— Беше случайност. Сама знаеш, че чакалите не ходят на глутници.

— Нищо не знам. Тръгнаха ли все пак на глутница, или не? Тръгнаха ли?

— Тръгнаха.

— Значи ходят...

Олег не възрази. Майка му също млъкна. Старика въздъхна, поизчака и продължи монолога си:

— Кой знае защо, днес си спомних една история. Хиляда години не си я бях спомнял, а днес си я спомних. Може би просто защото стана дума? Случило се през 1530 година, малко след откриването на Америка. Немски китоловен кораб, който плавал на юг от Исландия, попаднал в буря и тя го отнесла на северозапад, в неизследвани води. Няколко дни корабът се носил по вълните сред айсберги. Айсбергът е...

— Знаем, ледена планина — каза Олег.

— Правилно. След няколко дни отпред изникнали заснежени планински брегове на непозната земя. Днес я наричат Гренландия. Корабът хвърлил котва и моряците слезли на брега. И представете си учудването им, когато скоро видели полуразрушена църква, после останки от каменни къщички. В една от къщичките намерили труп на червенокос мъж със зле ушити дрехи от тюленови кожи, до него изхабен ръждясал нож. А наоколо запустялост, студ, сняг...

— Не ни плаши, Боря — каза майката. Пръстите ѝ нервно потропваха по масата. — Псевдоисторически приказки.

— Чакай! Това не е приказка. Документирано е. Онзи човек бил последният викинг. Олег, помниш ли кои са били викингите?

— Разказвахте ни за тях.

— Викингите бродели по моретата, завоювали цели страни, заселили Исландия, стигнали до Америка, която нарекли Винланд, дори основали свое царство в Сицилия. Имали и голяма колония в Гренландия. Там имало няколко селища с каменни къщи и църкви. Но

ето че корабите на викингите престанали да излизат в морето. Колониите им попаднали в ръцете на други народи или били изоставени. Прекъснала се връзката и с Гренландия. А в това време климатът там ставал все по-суров, добитъкът измирал и гренландските селища западали. Преди всичко защото загубили връзка със света. Някогашните смели гренландски моряци вече не знаели как да строят кораби, а броят им намалявал и намалявал. Известно е, че през средата на XV век в Гренландия била отпразнувана последната сватба. Потомците на викингите подивявали, вече били твърде малко, за да се противопоставят на стихииите, да постигнат прогрес или поне да запазят старото. — Старика се обърна към майката. — Представяш ли си трагедията — последната сватба в цяла една страна?

— Твоите аналогии не ме убеждават — каза тя. — Много ли са били викингите, или малко — нищо не би ги спасило.

— А алтернатива е имало. Ако онзи немски кораб бил пристигнал трийсет години по-рано, всичко щяло да тръгне другояче. Викингите биха могли да отплават на континента и да се върнат в човешкото семейство. Или друг вариант — биха завързали връзки с други страни, биха дошли търговци, нови заселници, поне нови оръдия на труда, знания... И всичко щеше да е различно.

— Никой няма да дойде при нас — каза майката.

— Нашето спасение не е да се слеем с природата — каза уверено старецът. Този път се обърна към Олег. — Трябва ни помощ. Помощ от останалото човечество. Затова настоявам синът ти да отиде отвъд превала. Ние още помним. И нашият дълг е да не прекъсваме нишката.

— Безсмислен разговор — каза майката. — Да стопля ли вода?

— Стопли — каза Старика. — Да се поглезим с гореща водица. Заплашва ни забрава. Дори и сега носителите на трохи от човешката мъдрост и знания стават все по-малко. Едни загиват, умират, други са твърде заети с борбата за оцеляване... И ето, появява се ново поколение. Вие с Мариана сте все още преходен етап. Един вид звено, което ни свързва с нашето бъдеще. Представяш ли си какво ще е то?

— Ние не се боим от гората — каза Олег. — Познаваме гъбите и дърветата, можем да ловуваме в степта.

— Боя се от бъдеще, в което господства нов тип човек — Дик ловецът. За мен той е символ на отстъплението, символ на човешкото поражение в борбата с природата.

— Ричард е добро момче — обади се майката от кухнята. — Не му е лесно сам.

— Нямам предвид характера — каза старецът. — Говоря за социалното явление. Кога, Ирина, ще се научиш да се абстрахираш от дреболиите?

— Дали ще се абстрахирам, или не, но ако миналата зима Дик не беше убил мечок, всички щяхме да изпукаме от глад — каза майката.

— Дик вече се чувства абориген на тия места. Преди пет години престана да идва при мен. Не съм сигурен дали помни азбуката.

— Защо му е? — попита майката. — Все едно, няма книги. И писма няма на кого да пише.

— Дик знае много песни — каза Олег. — И сам съчинява.

Малко се срамуваше, че му е тъй приятно да слуша недоброжелателните думи на Старика, затова почна да защитава Дик.

— Не са важни песните. Песента е зората на цивилизацията. А за малчуганите Дик е кумир. Ловец! А за вас, жените, той е пример. „Виж го Дик! Той е добро момче!“ А за момичетата е рицар. Забелязвала ли си с какви очи го гледа Марианка?

— Нека го гледа. Ще се омъжи. Добре е за селцето.

— Мамо! — не издържа Олег.

— Че какво?

Както винаги, майка му не забелязваше нищо наоколо, живееше в някакъв свой свят, предъвкваше старото.

— И радва ли те светът на Диковците? — Старика се разяри. Дори удари с юмрук по масата. — Светът на благополучните бързоноги диваци?

— А ти какво предлагаш в замяна?

— Него. — Старецът отпусна тежка длан върху тила на Олег. — Светът на Олег е моят свят, твоят свят, на който искаш да обърнеш гръб, макар че друг не ти е даден.

— Не си прав, Боря — каза майката. Тя отиде в кухнята, свали от огъня паницата с вряла вода и я донесе в стаята. — Свърши ни захарта.

— И моята — каза старецът. — Сега корените са тънки, няма сладост в тях. Егли казва, че ще трябва да потърпим още месец. Нищо, хлебец ще хапнем. Ти си интелигентна жена и трябва да разбираш, че сме обречени на израждане, ако след нас дойдат Диковците ловци.

— Не съм съгласна с теб, Боря — каза майката. — Поне да оцелеем. Не говоря конкретно за себе си, а за селцето. За дечицата. Като гледам Дик или Марианка, усещам надежда. Ти ги наричаш диви, а аз мисля, че успяха да се приспособят. И ако сега те загинат, всички ще загинем. Рискът е прекалено голям.

— А аз, значи, не съм се приспособил? — попита Олег.

— Приспособил си се по-малко от другите.

— Ти просто се страхуваш за мен — каза Олег. — И не искаш да ходя в планините. А аз стрелям с арбалет по-добре от Дик.

— Боя се за теб, разбира се. Ти си ми едничък. Само ти ми остана. А с всеки ден все повече се откъсваш от мен, отиваш някъде, чужд ставаш.

Старецът бавно крачеше напред-назад из стаята, така ставаше, когато беше недоволен от мързеливите ученици. Наведе се, вдигна от табуретката глобуса. Беше го направил от гъба гигант, която израсна миналата зима до бараката. Тогава двамата с Олег заедно стриваха за боя цветната глина, която Мариана и Лиз откриха край ручея — същата, от която днес правят сапун. Изсушиха я и се получиха два цвята — бял и сив. А самата гъба беше лилава. И Старика по памет нарисова всички континенти и океани на Земята. Глобусът стана бледен, а за две години още повече избледня и се протри, заприлича на кръгла ябълка.

Олег видя на масата мъничко петънце розова плесен. Не жълта — тази беше отровна. Внимателно изтри петънцето с ръкав. Глупаво е, когато родната ти майка предпочита друг пред теб. В общи линии това си е предателство. Истинско предателство.

— Ние с теб ще умрем — каза старецът.

— И чудесно. Наживяхме се — каза майката.

— Но все пак не бързаем да умираме, вкопчваме се в живота.

— Страхливи сме — каза майката.

— Ти винаги си имала Олег.

— Заради него живях.

— Ние с теб ще умрем — продължи старецът, — но селцето трябва да живее. Иначе изчезва смисълът на нашето съществуване.

— Село на ловци има повече шансове да оцелее — каза майката.

— Повече шансове има село на такива като Олег — каза старецът. — Ако нашето племе се управлява от Дик и такива като него,

то след сто години никой няма да помни кои сме и откъде сме дошли. Ще възтъргъжествува правото на силния, законите на първобитното племе.

— И ще се плодят и размножават — каза майката. — И ще станат много. И ще изобретят колелото, а след още хиляда години — парната машина.

Тя се засмя, но сякаш изплака.

— Шегуваш ли се? — попита Олег.

— Ирина е права — каза старецът. — Борбата за съществуване в елементарна форма ще доведе до безнадежден регрес. Да оцелееш с цената на сливане с природата, приемане на нейните закони — това означава да се предадеш.

— Но все пак да оцелееш — каза майката.

— Тя не мисли така — каза Олег.

— Разбира се, че не мисли — каза Старика. — Познавам Ирина вече двайсет години. И знам, че не мисли така.

— Предпочитам изобщо да не мисля — каза майката.

— Лъжеш — каза Старика. — Всички мислим за бъдещето, боим се и се надяваме. Иначе ще престанем да бъдем хора. Именно товарът от знания, с които не се обременява Дик и ги заменя с простите горски закони, може да ни спаси. И докато има алтернатива, можем да се надяваме.

— Заради тази алтернатива ли ще натириш Олег в планините?

— Заради запазването на знанията, заради мен и теб. Заради борбата с безсмислицата, нима не разбираш?

— Ти винаги си бил егоист — каза майката.

— А твоят сляп майчински егоизъм не се ли брои?

— Защо ти е Олег? Той няма да издържи пътешествието. Слаб е.

Не биваше да го казва. Тя сама разбра това и погледна Олег, като го умоляваше с очи да не се обижда.

— Не се обиждам, мамо — каза Олег. — Но искам да тръгна. Може би повече от всички останали. Дик дори с удоволствие би останал. Скоро ще почне преселението на елените. Идеално време за лов в степта.

— Той е необходим в похода — каза старецът. — Колкото и да се възмуцавам от перспективата за негова власт, днес уменията и силата му могат да ни спасят.

— Да ни спасят! — Майката откъсна поглед от Олег. — Ти дрънкаш за спасение. А сам вярваш ли в него? Три пъти ходиха хора към планините и колцина се върнаха? С какво?

— Тогава още бяхме неопитни. Не познавахме тукашните закони. Тръгвахме, когато на превала имаше сняг. Сега знаем, че той се топи едва в края на лятото. За всяко знание трябва да се плаща.

— Ако онези не бяха загинали, щяхме да живеем по-добре. Щеше да има кой да ни храни.

— Но пак щяхме да бъдем във властта на закона за деградацията. Или сме част от човечеството и пазим неговите знания, или сме диваци.

— Ти си идеалист, Боря. Парче хляб днес ни е по-нужно от абстрактните ананаси.

— Но нали помниш вкуса на ананас? — Старика се обърна към Олег и добави: — Ананасът е тропически плод със специфичен вкус.

— Разбрах — каза Олег. — Смешна дума.

ВТОРА ГЛАВА

— Хартия — повтори Старика. — Поне десетина листа.

— Ще имаш хартия — каза Томас.

Заминаващите се бяха събрали до портата. Останалите дойдоха да ги изпратят. Всички се преструваха, че походът е най-обикновен, като до блатото за корени, а се сбогуваха сякаш завинаги.

Заминаващите бяха дебело облечени — събраха им дрехи от цялото селце. Леля Луиза сама ги подбираше, приготвяше, преправяше. Олег навярно никога не бе носил толкова хубави дрехи. Само Дик не взе нищо излишно. Той сам си шиеше всичко. Дъждът почти престана, в локвите около стълбовете се плискаха и пискаха плавунци. Значи, времето щеше да се оправи.

Томас погледна плавунците и каза:

— Дъждът ще спре. Трябва да се укрепят стълбовете.

— Недей да ги мислиш — каза леля Луиза, — и без теб ще се справим.

— Какво ще ми донесеш, тате? — попита червенокосата Рут, дъщерята на Томас.

— Недей — каза жена му. — Не бива дори да мислиш за това. Важното е татко да се върне. Завий си гърлото, пак кашляш.

— След превала завий надясно — каза Вайткус на Томас. — Помниш ли?

— Помня — усмихна се Томас. — Като че беше вчера. Ти по-добре иди да си легнеш.

Майката на Олег го държеше за ръката и той не смееше да я отдръпне, макар да му се струваше, че Дик лекичко се усмихва, като го гледа. Тя искаше да върви с него до гробището, но Сергеев не я пусна. Никого не пусна освен Луиза и Старика.

На няколко пъти Олег се озърна. Майка му стоеше с леко вдигната ръка, сякаш е искала да помаха, но е забравила. Мъчеше се да не плаче.

Над оградата се виждаха главите на възрастните — майка му, Егли, Сергеев, Вайткус, — а през бодлите по-долу се мерзелееха

фигурките на дечурлигата. Малка колона хора, зад тях — скосените, лъскави под дъжда розови покриви на малка група къщички.

От хълма Олег се озърна за последен път. Всички си стояха до оградата, само едно от децата бе изтичало настрани и си играеше край локвата. Отвисоко се виждаше улицата между колибите. И вратата на къщата на Кристина. Някаква жена стоеше на прага. Но от хълма не можеше да се различи дали е Лиз, или Кристина. А после върхът на хълма закри селцето.

Гробището също имаше ограда. Преди да бутне вратата, Дик надникна дали вътре не се е затаил някой звяр. Олег си помисли, че на негово място сигурно нямаше да се сети.

Странно е, каза си той, че могилите, затиснати плочи от меки шисти, отцепени от близките скали, са много повече, отколкото живите хора в селцето. Макар че селцето е само на шестнайсет години. Баща му го няма тук, той е останал отвъд превала.

Дик спря пред две еднакви плочи, издялани по-грижливо от другите. Там бяха майка му и баща му.

Надигна се вятър, студен и досаден. Старика бавно крачеше от гроб към гроб. Той ги познаваше всичките. Колко са били преди шестнайсет години? Трийсет и шест възрастни и четири деца, така беше май. А колко остават? Девет възрастни и трима от онези деца. Трима. Дик, Лиз и Олег. Мариана се е родила тук. И са живи още дванайсет деца от родените в селцето. Значи, преди седемнайсет години тук е имало четирийсет души, сега са дваайсет и няколко. Проста аритметика. Не, не е проста. Могилите са много повече, все на умрели или загинали дечурлига. Тукашни.

Сякаш усетила за какво мисли, леля Луиза каза над ухото му:

— Повечето умряха през първите пет години.

— Разбира се — съгласи се Старика. — Плацахме си за опита.

— Чудо е, че не умряхме всички през първата година — каза Томас.

Спряха пред плочите в центъра на гробището. Плочите бяха неиздялани, груби, криви, почти потънали в земята. Червеникавите пипалца на мъха се сплитаха около тях и ги превръщаха в заоблени хълмчета.

На Олег му се прииска да се върне и още веднъж да види селцето. Знаеше, че майка му стои до оградата и се надява да стане

така. Той дори тръгна към вратата на гробището, но в този момент Томас каза:

— Време е да вървим. Скоро ще почне да се стъмва, а трябва да стигнем до скалите.

— Ой! — каза Мариана. Тя бързо опипваше с пръсти праметнатата през рамото ѝ торба.

— Забрави ли нещо? — попита Дик.

— Не. Всъщност забравих... Искам да видя баща си...

— Да вървим, Марианче — каза Томас. — Колкото по-скоро тръгнем, толкова по-скоро ще се върнем.

Олег видя, че очите на Мариана се изпълват със сълзи. Още малко и ще бликнат по бузите.

Мариана изостана от другите. Олег се приближи до нея и каза:

— Аз също исках да се върна. Поне да погледам от хълма.

Вървяха един до друг и мълчаха.

На трийсет крачки от оградата, където започваше коварният лепкав храсталак, всички спряха.

Луиза ги разцелува. Старика им стисна ръцете. За последно спря пред Олег.

— Много се надявам на теб — каза той. — Повече, отколкото на Томас. Томас се грижи за благото на селцето, за днешния ден. Ти трябва да мислиш за бъдещето. Разбираш ли ме?

— Добре — каза Олег. — А вие се погрижете за мама, да не тъгува. Ще донеса микроскоп.

— Благодаря. Връщайте се по-скоро.

Дик пръв нагази в храсталака, отмятайки сръчно и бързо лепкавите пипала с върха на копието.

— Дръжте се плътно до мен — каза той. — Докато не са се опомнили.

Олег не погледна назад. Нямаше време да се озърта. Озърнеш ли се, някоя вейка ще се лепне за дрехата, не можеш я откъсна, а откъснеш ли я, три седмици ще вони. Отвратителен храсталак.

По мръкнало стигнаха до скалите. Както разчиташе Томас.

Гората не стигаше до скалите, алените им зъби стърчаха от голата долина, осеяна с петна лишеи, парцаливите облаци прелитаха

тъй ниско, че острите скали ги раздираха и чезнеха в сива мъгла. Томас каза, че пещерата, където нощували предния път, е суха и до нея лесно се стига. Всички освен Дик бяха уморени. А Дик и да беше уморен, не казваше. Само се зъбеше.

— Тогава беше по-студено — каза Томас. — Бяхме решили, че в студовете по-лесно ще минем блатата. А превалът се оказа непроходим. Помня как вървахме тук и под краката ни звънтеше — всичко беше замръзнало.

Между пътниците и скалите имаше белезникаво кръгло петно с диаметър около двайсет метра.

— Тук ли звънтеше? — попита Дик, който вървеше пръв.

Той рязко спря на края на петното. То леко блестеше като кора на бор.

— Да. — Томас спря до Дик.

Олег изоставаше. Преди час бе взел торбата на Мариана, за да не се изтощи. Мариана не искаше да я дава, а Томас каза:

— Правилно. Утре аз ще ти помогна. После Дик.

— Защо да помагаме? — каза Дик. — Довечера ще си разпределим излишното по торбите. Хем няма да усетим, хем на Марианка ще ѝ бъде по-леко. Трябваше по-рано да помислим. Два месеца се приготвахме, а не помислихме.

„Интересно кой трябваше да мисли? — каза си Олег. — И ти си такъв мислител като всички.“

А се налагаше да мъкнат много неща, макар Дик да твърдеше, че за храна можело да не се тревожат — той щял да ги изхрани. Все пак взеха и пушено месо, и корени, и сушени гъби, а главната тежест бяха сухите дърва, без тях ни вода можеш да кипнеш, ни зверове да прогониш.

— Знаете ли на какво ми прилича това? — каза Мариана, догонвайки мъжете. — На връх на гъба. Грамадна гъба.

— Може би ще е по-добре да заобиколим — каза Дик.

— Защо? — попита Олег. — Ще трябва да се катерим по сипея.

— Ще опитам, бива ли? — каза Мариана, после коленичи и извади ножа.

— Какво искаш да правиш? — попита Томас.

— Ще отрежа парченце. Да го помириша. Ако става за ядене, представяте ли си каква находка ще е? Цялото село може да се

нахрани.

— Недей да режеш — каза Дик. — Не ми харесва тази твоя гъба. И изобщо не е гъба.

Мариана обаче вече беше забила ножа в края на петното. Но не успя да отреже — едва удържа ножа. Бялото петно изведнъж се изду, затрептя, налетя като вълна към Мариана. Дик рязко я дръпна към себе си и двамата се търкулнаха по камъните. Томас отскочи след тях и вдигна арбалета.

Седнал на камъните, Дик се разсмя.

— За да я убиеш, ще ти трябва стрела колкото дърво, че и по-голяма.

— Нали ви казвах, че е гъба — каза Мариана. — Напразно се изплаши, Дик. Мирише на гъба.

Вълни от тръпки преминаваха по бялото петно, започваха в центъра и се разбягваха към краищата като от хвърлен във водата камък. А средата на гъбата все се надигаше и надигаше, сякаш някой искаше да се измъкне навън и блъскаше с глава. После от центъра пробягаха настрани тъмни пукнатини, те се разширяваха и оформиха огромни листенца с острата част към средата. Листенцата започнаха да се надигат и извиват назад, докато гъбата се превърна в цвете.

— Това е красиво — каза Мариана. — Просто красиво, нали?

— А ти искаше да се разхождаш по нея — каза Дик на Олег с глас на възрастен, макар че бяха връстници.

Томас метна арбалета на рамо, вдигна от земята ножа на Мариана.

— За естествоизпитателите е полезно първо да мислят, а после да проверяват.

— Тя нищо не може да ни направи — каза Мариана. — Показва колко е красива.

— Ако нещо не се крие вътре — каза Дик. — Е, тръгваме ли? Че ще се стъмни и няма да намерим пещерата. Всички планове отиват по дяволите. Нали нарочно тръгнахме тъй, та да пренощуваме на познато място.

Заобиколиха петното по каменния сипей. Отгоре Олег се опита да надникне в сърцевината на цветето, но там беше тъмно. И празно. Листенцата постепенно пак се сближаваха, гъбата гигант се успокояваше.

— Как ще я наречем? — попита Мариана.

— Мухоморка — каза Томас.

— А мухоморката гъба ли е?

— Със сигурност е гъба — каза Томас. — Отровна и голяма. С червена шапка, а по нея бели петна.

— Не прилича много — каза Дик.

— Но пък звучи красиво — каза Мариана.

Отдавна бе станало обичай Томас да дава имена на непознатите неща. Той избираше познати, макар и невинаги съвпадащи. Защо да измисля нови? Стига да има сходен признак. Гъбите растат в земята и може да се сушат. Значи кръглите оранжеви или сини топчета, които се заравят в земята, но може да се ядат сушени, варени или печени, ако ги изкиснеш както трябва, ще ги наречем гъби. Чакалите ходят на глутници, хранят се с мърша и са страхливи и лакоми. И няма значение, че тукашните чакали са влечуги. Мечокът е голям и има дълга рошава козина... Макар че всъщност го покриват дълги стръкове търкултрян, наподобяващи зеленикави косми.

Докато лазеха по сипея, Олег се задъха. Камъните се търкаляха изпод краката му, торбата на Мариана изпъваше ръката му до скъсване, неговата пък тежеше отзад на раменете. Олег броеше крачките. Къде е тая проклетата пещера? Въздухът почваше да синее, денят и бездруго беше мрачен, а сега на десетина крачки предметите се размиваха, от земята се надигаше сива мъгла, време е да се крият, нощем дори Дик не би рискувал да тръгне в гората. Нощем се появяват нощните твари. Излезеш ли нощем отвъд оградата, няма да се върнеш. А тук, далече от селцето... Олег се озърна. Стори му се, че някой върви след него. Не, само мъгла. Той не забеляза, че е ускорил крачка, но Томас се завъртя и тихо подвикна:

— Не се блъскай, ще ме събориш. Спазвай дистанция.

И все пак Олег не можеше да се отърве от чувството, че някой върви отзад.

Гърбът на Томас изчезна — той беше изпреварил Мариана. Сега отпред върви Марианка. Тя има тесен гръб, дори с дебелия яке е тесен. Мариана се препъва. По мръкнало тя вижда зле. Егли каза — кокоша слепота, но не стандартна, а ендемична. „Ендемична... тоест присъща за дадена местност“ — прозвуча в ушите му гласът на Старика, сякаш учителят беше съвсем наблизо.

— Искаш ли да те хвана за ръка? — попита Олег.
Двамата вървяха през мъглата и блатото, затъвайки до коляно.
— Не — каза Мариана, — благодаря.
— Стойте! — Гласът на Дик долетя глухо и отдалече. — Скали.

Добре, че никой не бе заел пещерата. В нея можеше да се крие мечок или някоя от онези сумрачни и нощни твари, които бродят като призраци около оградата и дори понякога я клатят, напират към човешкото жилище и се боят от него. Веднъж Мариана домъкна от гората козленце, още мъничко. Козелът имаше по-досаден глас и от близнаците, зелената трева висеше на валма до земята, той тропаше с бронираните крака и врецеше.

— Блее — каза тогава с удовлетворение Вайткус. — Обожавам гласовете на домашни животни.

— Значи ще е козел — каза Томас.

Козелът доживя в селцето почти до зимата, когато нощта се влачи почти без прекъсване. Привикна с хората, почти не хапеше, непрекъснато висеше около работилницата на Сергеев, там беше топло. В работилницата Сергеев правеше мебели и съдове. Олег обичаше да му помага, обичаше да създава вещи с ръцете си. А после по тъмно дойдоха нощните твари. И отведоха козела. Мариана намери зад гробището няколко кичура зелена козина, но това беше чак напролет. Можеше и да е сбъркала.

Вайткус тогава каза:

— Развитието на животновъдството се отлага за в бъдеще.

— Още повече — добави Егли, — че полза от него колкото от козел мляко.

Пещерата имаше един недостатък — широк вход. Запречиха го с палатката от рибешки кожи, запалиха огън — нощните твари не обичат огъня. В пещерата беше почти топло и Олег с наслада се просна на гладкия каменен под. Мариана до него.

— Колко се уморих... — каза тя. — И беше страшно.

— И на мен — каза тихо Олег. — Струваше ми се, че някой върви зад нас.

— Добре, че не знаех — каза Мариана.

Дик цепеше чуканчетата. За из път бяха взели от най-добрите дърва. Те горят бавно. Томас отвори торбата със сушените гъби, извади котлето на триножник.

— Олег — каза той, — подай водата.

Водата беше в торбата на Олег в съдинка от тиква. Томас трябваше само да направи две крачки и да я вземе. Олег разбра, че Томас говори така с възпитателна цел. Не иска да заповяда на Олег да стане и да свърши нещо. А той нима е мързелувал — заедно закачиха палатката, огънят гори. „Следващия път ще се уморя по-малко и ще се хвана на работа. Нали мъкнах и торбата на Мариана...“

Но, разбира се, Олег не каза нищо на глас. И още преди да се надигне, Дик протегна дългата си ръка и побутна торбата на Олег към Томас.

— Нека почива — каза той равнодушно, без никакво чувство. — Уморил се е. Две торби носеше.

— Нека си полежи — съгласи се Томас.

Олег седна.

— А какво има за вършене? — попита той. — Когато трябва, аз не се крия.

— Чакай, Томас — каза Мариана, — аз сама ще застроя врялата вода. Ти не знаеш колко гъби да сложиш.

— Имах чувството — каза Дик, — че някой върви зад нас.

— И ти ли? — попита Олег.

И в този момент чуха нечии тежки стъпки край входа. Дик скочи към арбалета. Томас се наведе над огъня, готов да грабне главня. Стъпките стихнаха. Стана много тихо. Чуваше се как редки дъждовни капки падат от козирката над входа.

— Навреме успяхме — каза Мариана.

— Тихо!

Но зад блестящата завеса от рибешки кожи, по която танцуваха отблясъци от пламъците, цареше тишина.

Стиснал здраво копието, Дик пристъпи към завесата, предпазливо повдигна крайчето и надникна навън.

Олег гледаше широкия му напрегнат гръб и чакаше. Би трябвало също да вземе копието... Но това е работа на Дик. Несправедливостта на тази мисъл бе очевидна за Олег, но можеше да се утеши с това, че

неговата работа е друга. Той трябва да види онова, което на другите не им е интересно да виждат. Старика се надява на него...

До огъня Мариана разделяше гъбите от сушените солени ягоди, тя винаги ги вареше отделно, а после ги смесваше. Беше коленичила, ръкавите на якето — запретнати, тънките ръце — покрити със синини и белези. Олег си помисли, че Мариана има красиви ръце, а белезите са дреболия, всички имат белези.

Томас също гледаше бързите ръце на Мариана, гледаше как се е вгълбила в свещенодействието, което за него, пришълец на тази планета, нямаше смисъл, виждаше белезите по ръцете ѝ — цената, която е взела гората за учението, и си мислеше за пропастта, която селцето издълбава между него и тези момчета и момичета, които сега чудесно ще си заспят на каменния под, без да се завиват и без да усещат влажния пронизващ студ, а миризмата на тия растителни октоподчета, които наричат гъби, не им е противна, те са свикнали с тая миризма... впрочем тук децата миришат не като у дома. Дори собствените деца. И Рут, дете е само на осем години, ако попадне в гората, може и да не загине, във всеки случай от глад няма да умре. Гората, макар и опасно, коварно място, гората за тях е своя. И ако той, Томас Хинд, е човек в тази гора, то те са еленчета, зайчета или дори вълчета — не най-силни, но по-хитри от мнозина други, ще оцелеят.

Мариана ухапа една съмнителна гъба, тихо изписка и я захвърли в ъгъла. А на вид — гъба като гъба...

Навън пак тежко премина някой, почти докосвайки полупрозрачната завеса. „Проклети призраци на мрака. Слонове бродят, не бих се учудил, ако са и отровни... Децата са уморени, но Дик изглежда готов още сега да подгони чакали из пущинака. Олег, разбира се, е по-слаб. Умно момче...“

Завесата се полюшна, нощният гостенин явно бе решил да я откъсне. Томас взе главня и изпревари Дик, надникна навън в мъгливия сумрак. Някаква тъмна сянка отплува назад, разтвори се в сивата мъгла, сякаш шегобиец дърпаше към себе си надут балон.

— Не знам — каза Томас, — досега такова нещо не съм виждал.

— Ще трябва да дежурим край огъня — каза Дик.

— На мен никак не ми се спи — каза Олег.

— Да имаме сега един добър пистолет — каза Томас.

— След пет минути супата ще е готова — каза Мариана. — Вкусна супа. Леля Луиза се постара, подбра ни само бели гъби.

Нейде в далечината нещо млясна, раздаде се тътен. После пъргав тропот на многобройни нозе и блеене. На няколко гласа.

Мариана скочи на крака.

— Козли!

— Твоя вече го изядоха — каза Дик. — Кой ли ги гони?

— Отровен слон — каза Томас неочаквано дори за самия себе си.

— Кой? — учуди се Мариана.

Дик се разсмя.

— Значи така ще го наречем — каза той.

Блеенето премина в пронизителен писък, така пищи дете. После всичко стихна. И пак тропот.

— Мисля, че тях ги писка бялата гъба — каза Олег.

— Кои? — попита Дик.

— Отровните слонове.

— Това са зли духове, Кристина ми е разказвала — каза Мариана.

— Няма зли духове — каза Олег.

— Ти опитай да навлезеш по-навътре в гората — каза Дик.

— Мълчете! — прекъсна ги Томас.

Козлите пробягаха нейде съвсем наблизко. След тях с бавни и меки стъпки се движеше преследвачът. Хората отстъпиха назад, та огънят да е между тях и завесата. Непознатите зверове са страшни, защото не знаеш нрава им.

Завесата се дръпна настрани, разпори се по диагонал и в пещерата нахълта косматото зелено същество, на ръст колкото човек, но тумбесто, на четири крака, с костени шипове по гръбнака, стърчащи от козината като верига стръмни хълмове над гората.

Звярът трепереше ситно-ситно. Малките му червени очи гледаха безсмислено и обречено.

Дик се прицели внимателно с арбалета.

— Стой! — викна Мариана. — Та това е козел!

— Правилно — прошепна Дик, без да помръдне и дори без да движи устни. — Това е месо.

Но Мариана вече бе заобиколила огъня и отиваше към козелата.

— Чакай! — опита се да я спре Томас.

Мариана отметна ръката му от рамото си.

— Това е моят козел — каза тя.

— Твоят отдавна е пукнал — каза Дик, но отпусна ръката с арбалета; още имаха месо, а Дик не обичаше да убива просто така. Ловците убиват само колкото могат да носят.

Козелът отстъпи назад. И застина. Явно това, което го дебнеше вън, беше по-страшно от Мариана. Мариана се наведе, бързо извади от торбата вкусна сушена гъба и я протегна към козела. Той въздъхна, подуши, зина като хипопотам и послушно изхрупа подаръка.

Първото дежурство пое Олег. Козелът не си отиваше. Беше отстъпил до стената, сякаш искаше да се слее с нея, гледаше с едно око Олег и от време на време шумно въздишаше. После започна да се чеше о стената.

— Ще ни напълниш с бълхи — каза Олег. — Кротувай да не те изгоня.

Внимателният, немигащ поглед на козела създаваше впечатление, че той слуша и разбира, но всъщност козелът се вслушваше в ставащото навън.

Гледайки догарящия огън, Олег неусетно задряма. Струваше му се, че не спи, а вижда как над главните излитат сини искри и танцуват по двойки, сплитат се в хоровод. Козелът ахна и заблея, затропа с копита. Олег се сепна, не съобрази веднага къде е и чак след секунда-две разбра, че козелът вече не е на предишното място — отскочил е в дъното на пещерата, а през дупката на завесата нахлува някаква сива пълчеста маса, прииждайки бавно като тесто в пещерата. В нея имаше някакво тъпо любопитство, увереност, упорство, а козелът отчаяно блееше, молеше да го спасят — явно беше решил, че тестото е дошло специално за него. Кой Знае защо, Олег успя да си помисли, че тая маса е прекалено грозна за нощен призрак, той шареше с длан по камъните и все не намираше арбалета, а не можеше да откъсне поглед от близката прииждаща маса, която изпускаше задушлива кисела миризма. И затова видя как от хълбока на зловещата твар изведнъж щръкна арбалетна стрела, заби се в тестото до половината, хлътна в него и веднага тестото се стегна леко и бързо, сви се и изчезна, краищата на разкъсаното място се събраха и завеската лениво се разлюля.

Олег най-после успя да наведе поглед, арбалетът лежеше на два сантиметра от разперените му пръсти. Дик седеше на пода, стегнат, свеж, сякаш изобщо не бе лягал да спи. Той отпусна арбалета и каза:

— Май не си струваше да стрелям. Да бях поизчакал.

— Тогава защо стреля? — попита Мариана, която, без да става, беше протегнала ръка и галеше тънките бронирани крака на козела, който хлипаше като дете и се жалваше на Мариана колко го било страх.

— Олег се беше вкаменил, а онова нещо вече го приближаваше — каза Дик, без желание да упрекне или да обиди Олег, просто каза каквото мислеше. Той винаги казваше каквото мисли. — Нямах време да вадя главня от огъня.

— Задряма ли? — обърна се Томас към Олег.

Томас лежеше омотан в одеяло, отпуснал глава върху торбата със сушено месо. Беше му студено, по-студено, отколкото на другите, така и не можеше да привикне със студа. „На него ще му е най-трудно, когато застудее истински“ — помисли си Олег. И каза:

— Задрямах. Неусетно. Козелът ме събуди.

— Браво, козленце — каза Мариана.

— Добре, че те събуди — каза Дик и легна на една страна. Дланта му докосваше дръжката на арбалета, изрязана точно и красиво, сам я беше правил. — Онова чудо щеше да ни излапа...

И заспа, преди да довърши.

На Томас не му се спеше. Той стана и смени Олег, момчето се опита да спори, но бързо прие, очите му се затваряха — веднага се просна на пода. Томас се наметна с одеялото. Добре би било да сложи още дърва в огъня, но те трябваше да се пестят, не бяха толкова много, а тепърва щеше да става студено. Той си спомни колко студено беше, когато за пръв път вървяха към превала. Смъртоносно и безнадеждно студено. Най-далече стигнаха втория път. Но пък от онзи поход се върнаха само двама. Той и Вайткус.

Томас погледна децата. Защо не усещат, че да се спи на камъните е кораво и студено? Какви промени са станали в метаболизма им през тия години? Те са естествени диваци, гледащи него, стареца, с учтивото снизхождение на аборигени. Колкото и да ги плаши Борис, те с всяка изминала година се вписват все по-успешно в този свят на мократа гора и сивите облаци. А Борис е и прав, и грешни. Прав е, че

преминаването към диващина е неизбежно. Томас вижда това и в собствената си дъщеря, и в другите малчугани. Но очевидно точно това е единственият изход, единствената възможност да се спасят. А превалът е онзи символ, в който вече никой не вярва, но от който е трудно да се откажеш.

Козелът пристъпи от крак на крак, потропа с копита по скалата. Дик отвори очи, послуша се, без да мръдне, и пак заспа. Мариана насън се присламчи до Олег и сложи глава на рамото му. Така е по-уютно. Далече в гората нещо избумтя и се разнесе бавен, затихващ тътен. Томас избра една по-тънка цепеница и я сложи в огъня.

Когато съмна и през разкъсаната завеса нахлуха синкави струйки мъгла, далече в гората заскрибуцаха скокливчета, приветствайки новия ден. Дик, който дежуреше край угасналия огън и дялаше пръчки за арбалетни стрели, грижливо прибра пръчките в торбата и спокойно заспа. Затова никой не видя как козелът излезе от пещерата. Като се събуди, Мариана се огорчи, изскочи навън и тичешком обиколи скалите — от козела нямаше и следа.

— Мразя го — каза тя, като се върна.

— Затова, че не ти благодари ли? — попита Олег.

— По-добре му е с нас, по-безопасно.

— Жалко, че призори не му пуснах една стрела — каза Дик. — Мислех да го направя, но после реших, че е по-добре през деня.

— Не е честно — каза Мариана. — Той ни спаси нощес.

— Едното няма нищо общо с другото — каза Дик. — Нима не разбираш? При това козелът мислеше само за собствената си кожа.

Олег взе кожената кофа и тръгна да търси вода.

— Вземи си копието — каза Мариана.

— И не се отдалечавай — каза Томас.

— Не съм малък — възрази Олег, но все пак взе копието.

Мъглата още не се бе разсеяла, криеше се в низините, облаците бяха слезли до самата земя и тук-там между тях и възглавниците от мъгла се протягаха сивкави връзки, сякаш, прелитайки облаците, подаваха ръце на мъглата и я викаха със себе си. Но мъглата искаше да спи и не обичаше да лети по небето. Олег си помисли, че охотно би полетял с облаците вместо мъглата на юг, към големите гори, към

морето, където ходиха миналата година Сергеев, Вайткус и Дик. С тях беше и Познански, но той не се върна. Не успяха да стигнат далече и изобщо не видяха морето, защото горите там са големи, пълни с хищни лиани, зверове и отровни гадини, и колкото по-топло става, толкова повече са съществата, опасни за човека. Но ако летиш с облаците, можеш да се носиш над върхарите на дърветата и над морето като облачните птици, които при хубаво време понякога се мяркат като сенки из облаците, но никога не кацат на Земята. Разбира се, хората умеят да летят, дори много по-бързо от облаците. Но в селцето всичко трябва да се започва от нулата. И не е лесно, защото няма инструменти и време. Олег искаше да направи балон, но за балон трябва много рибешки кожи, конци и игли, а никой освен дечурлигата и стареца не искаше да му помага.

— Това е хубава абстрактна идея — каза тогава Сергеев. — След стотина години непременно ще се захванем с нея.

А Старика отвърна:

— След стотина години всички благополучно ще сме я забравили. Ще си измислим богове, които живеят в облаците и забраняват на нас, смъртните, да се приближаваме до тях.

Така и си останаха само с мисълта за балона.

Олег тръгна надолу по склона, стори му се, че там ромоли вода. На такива места може да има извори. После стигна до сипея — отвъд него стърчеше от земята върхът на грамадната гъба, която снощи разтваряше паст. Мъгливата шапка се плъзна настрани от белия кръг и Олег видя как центърът на гъбата се разтваря бавно, като цвете, а от мъглата отвъд малката долина се изтърколват тържествено, на равни разстояния една подир друга, сиви, рехави, меки на вид топки, малко по-тъмни на цвят от самата гъба. Една, две, три, четири... Ето, значи, кой бил нощният гостенин, отровният слон, парчето тесто.

— Ловците се прибират у дома — тихо каза Олег и изведнъж разбра, че топките се търкалят към него, и то далеч по-бързо, отколкото даваше вид равномерното им движение.

Той започна да отстъпва, а топките една след друга изскочиха върху жилавата повърхност на гъбата и се насочиха към центъра, към разтворените листенца. Ето, първата топка меко ги избути и се бухна вътре, след нея втората и третата, четвъртата се задържа за секунда, сякаш проверяваше всичко ли е наред в дневния свят. И изчезна. А

листенцата бавно, удовлетворено се събраха в центъра, повърхността на гъбата се изглади и заприлича на замръзнало езеро.

Олег настръхна. От запад, накъдето трябваше да вървят, изведнъж налетя леден вятър, опари лицето и ръцете му. Напомни какво ги чака. Но не от това се изплаши изведнъж Олег, а от съвсем друго — че няма да успеят да минат отвъд превала, както не бяха успели и предишните походи. Дик само ще се зарадва — ще може да се върне в любимата си степ. Мариана ще се утеша, като намери нови треви и гъби. Томас е свикнал с нещастията и не вярва в успеха. Зле ще му бъде само на Олег. И на Старика.

Цял ден вървяха през открита местност, само понякога срещаха ниски храсталаци. Местата бяха пустинни, но се вървеше леко и те дори не се умориха много. Томас каза, че са улучили времето. Лятото тази година е топло, миналия път тук вече имало сняг. Дик скучаеше, хукваше настрани като скокливче и след половин час се връщаше разочарован без плячка.

Козелът извади късмет, че се върна тъкмо през едно от отсъствията на Дик. Иначе, реши Олег, Дик непременно щеше да го застреля. Беше същият козел. Изскочи шумно от храсталака — хората го посрещнаха с насочени арбалети. Но го познаха още отдалече. Косматата грамада, по-висока дори от Олег, гръмогласно се зарадва, че е срещнала приятели. Изтича покрай тях, като подмяташе тежкия си задник, громолеше с плочките по гръбнака си и оглушително блееше.

Козелът вече не се отдели от тях. Зарадва се и на Дик, усети идването му от цял километър, а после се вмъкна в средата на отряда, не искаше да върви отстрани или последен и се мотаеше из краката им. На Олег все му се струваше, че козелът ще го настъпи по крака с остроото си копито, но звярът се оказа по-деликатен, отколкото при първото им запознанство.

Обонянието и слухът му бяха невероятни. Той усещаше присъствието на живи същества от километри и привечер Мариана вече уверяваше, че разбира смисъла на звуците му: кога козелът твърди, че отпред има поляна с вкусни гъби, и кога трябва да гледат в краката си — там пълзят хищни лиани.

Спряха на бивак много преди да се стъмни. По-нататък започваше нагорнище и Томас каза, че сутринта трябва да намерят устието на ручея и да се изкачват по неговата долина, която после ще се стесни, ще се превърне в клисура и по тази клисура ще трябва да вървят поне два дни.

Тук нямаше нито пещера, нито някакво друго убежище, спаха в палатката, което не се хареса на козела, и макар че тази нощ нямаше опасности, козелът все пак настояваше да го пуснат на топло и в края на крайщата се просна върху палатката, всички го ругаеха, но търпяха, защото можеше да не слагат охрана — вече беше ясно, че ако дойде нежелан гост, козелът ще вдигне такъв шум, че ще събуди всички.

На разсъмване Олег страшно измръзна. Нямаше сили да се събуди, в съня му се струваше, че го пускат в ледено блато и не може да се измъкне. Втресе го. После изведнъж стана по-топло. И Олег заспа спокойно. Събуди се от това, че козелът реши да се изкатери високо върху палатката. Олег издърпа крак, отвори очи и видя, че през нощта Томас си е сменил мястото с него, легнал е от края. Томас беше побелял от студ, лежеше със стиснати зъби и затворени очи и се преструваше, че спи. Олег се засрами. Още в селото се бяха разбрали, че когато стане съвсем студено, трябва да пазят Томас. Той има слаби дробове и трудно понася студа, на младите им е по-лесно, здрави са и са свикнали.

— Томас — тихичко рече Олег, — аз се стоплих. Хайде да се сменим.

— Не, няма нужда — прошепна Томас, но устните не го слушаха.

Олег мълчаливо се прехвърли от другата му страна. Рибешката кожа на палатката пропускаше студа, тая нощ всички спаха под одеялата, дори Дик, който твърдеше, че може да спи и на снега.

— Благодаря — каза Томас. Тресеше го.

Мариана се събуди и веднага разбра всичко.

— Ще стопля вода — каза тя и зашумоля с връзките на торбите.

Щом съобрази, че хората са се събудили, козелът скочи, затрополи наоколо, заблея умолително — изглежда, му бе доскучало през нощта. Дик хвърли одеялото си на Томас и бързо пролази навън.

— Най-важното — извика той — е да се движиш! Вижете, чудесно е!

Олег се застави да излезе подир Дик.

Долината, до чийто край стигнаха снощи, беше покрита със сняг. Снегът бе навалял през нощта — бял и чист, много по-светъл от облаците, които в сравнение с него изглеждаха съвсем виолетови. Козелът стоеше наблизко и изтъргваше ледени висулки от козината си. Бялото платно на долината опираше до стръмния скат на платото. Храстите по склона бавно мърдаха клони, вдигайки около себе си облачета сняг.

Дик беше недоволен, че хабят дървата по-бързо, отколкото очакваха, но каза това само на Олег, и то тихо, когато се отдалечиха от мърлявото хълмче на палатката.

— Не трябва да вземаме Томас — каза той. — Ще боледува.

— Без него трудно ще минем превала — каза Олег.

— С него ще е още по-трудно — каза Дик и пусна една арбалетна стрела към някаква тъмна ниша в скалата. Олег не видя там нищо, но в нишата се надигна облаче снежен прах, отвътре изскочи заек и с големи скокове хукна да бяга, отметнал хоботчето на гърба си. По дирите му тъмнееха капки кръв.

— Ще отида да го взема — каза Дик. Той си оставаше на същото мнение.

С Дик трудно се спореше, защото, когато бе сигурен, той не продължаваше спора, а просто си тръгваше. А най-точните думи идват по-късно и излизаше, че Дик надделява дори ако не е прав.

„Как ще стигнем без Томас? — мислено продължаваше разговора Олег. — Нали най-важното дори не е пътят, а как ще се държим по-нататък. Та ние сме диваци, които никога не са виждали велосипед, и затова не знаем велосипед ли е, или локомотив? На Дик му се струва, че знае всичко, което може да потрябва на човек в селцето или в гората. Може би се страхува да попадне в друг свят, където не е най-силният и най-бързият?“

Мариана запали огън. Козелът вече бе свикнал с огъня и реши, че той с нищо не го заплашва, затова веднага взе да се пъха в пламъците и Мариана викна на Олег да дръпне проклетото животно. Да издърпаш възрастен козел е почти неизпълнима работа, но Олег се

постара. Напердаши козела с дръжката на ножа, той обаче явно реши, че го галят, и възторжено квичеше.

Томас бързо крачеше по снега, за да се стопли. Ходеше прегърбен, загърнат с одеялото, и на Олег му се стори, че Томас е съвсем стар, макар да знаеше, че е само на четирийсет години. Веднъж Егли каза, че незнайно защо, процесите на стареене в селцето протичат по-активно, а леля Луиза добави тогава, че при такава диета всички трябвало отдавна да ритнат камбаната. Всички имаха безкрайни гастрити, алергии, бъбреците на по-старото поколение за нищо не ги биваше. Вярно, децата бяха сравнително здрави. И селцето извади късмет, че повечето местни микроби не се бяха приспособили към човешкия метаболизъм. Още не се бяха приспособили, каза тогава леля Луиза.

— Жалко, че тук няма блато — каза Марианка. — Щях да ви набера трева, знам каква.

— А защо не набра предварително? — попита Олег.

Мариана познаваше тревите по-добре от всички останали в селото.

— Странен човек си ти! — учуди се Мариана. — Тази трева трябва да се яде веднага, докато е прясна, как ще я запазиш?

На нея винаги ѝ се струваше странно, че другите не знаят каквото знае тя.

— Олег — повика го Томас, — ела насам.

Той се отпусна върху палатката и се намръщи.

— Пак ме боли гърбът.

— После ще ви разтрия — каза Мариана.

— Благодаря, не помага — усмихна се Томас. Той приличаше на врана, както им я рисуваше Старика в часовете по биология. Тъмна птица с голям заострен нос. — Слушай, помниш ли къде крия картата? Всичко може да ми се случи.

— Нищо няма да ви се случи — каза Олег. — Нали вървим заедно.

— И все пак да не рискуваме. Ще се справиш ли с картата?

Картата беше нарисувана на парче хартия — най-голямата ценност в селцето. Олег винаги изпитваше към хартията особено чувство. Дори неизписаният лист имаше някаква магическа връзка със

знанието — хартията беше създадена тъкмо за да го изрази. Тя сякаш олицетворяваше божественото.

Прекъсвайки от време на време заради пристъпите на кашлица, Томас накара Олег да покаже на картата пътя към превала. Маршрутът беше познат, мислено го бяха изминавали заедно с Вайткус и Старика, само че в селцето беше невъзможно да почувстват истински същината на пътя, разстоянието, студа — у дома беше топло, уютно горяха светилници, а зад стената шумолеше дъждец...

Дик донесе заека. Козелът, който знае защо, се уплаши от безжизненото телце, избяга към урвата и спря там, поклащайки съкрушено глава.

— Усеща какво го очаква — каза Дик и хвърли заека на камъните. — Хайде да го изядем сега, по-бодро ще вървим. И за Томас е полезно. Вярно, още по-полезно е да се напие човек с гореща кръв, аз на лов винаги правя така. Но ти, Томас, няма да пиеш, нали?

Томас отрицателно поклати глава.

— Какво правите? Картата ли гледате? — попита Дик.

— Томас поиска да я прегледаме пак, в случай че с него стане нещо.

— Глупости — каза Дик, като клекна и започна ловко да дере заека, — ти още можеш да вървиш. А ако ти стане зле, ще се върнем.

Олег разбираше, че Дик не иска да обиди Томас. Той от самото начало казваше, че Томас може и да не стигне до края.

— Нищо — каза Томас, без изобщо да показва, че равнодушният тон на Дик му е неприятен, — по-добре да се застраховаме.

Докато пиеха чай — вряла вода с коренчета, козелът се приближи, но не откъм страната, където Дик бе хвърлил заешката кожа, а от другата, сякаш гледаше да се загради от нея с огъня и палатката. Той тежко въздишаше и Мариана му хвърли няколко сушени гъби.

— Излишно е — каза Дик. — Гъбите и на нас ни трябва. Може да стане тъй, че нищо друго да не намерим. Как ще вървим обратно?

— Там, отвъд превала, има храна — каза Томас.

— Не знаем дали има, или вече няма — възрази Дик. — Глупаво ще е да умрем от глад. А в студовете трябва да се яде много.

— В краен случай ще изядем козела — каза Олег.

— Защо в краен? — попита Дик. — Непременно ще го изядем. И то скоро. Иначе ще избяга.

— Не си го и помисляй — каза Мариана. — Не бива.

— Защо? — учуди се Дик.

— Защото козелът е добър. Ще се върне с нас в селцето. И ще живее. Време е да си имаме свои животни.

— Ще ти доведе хиляда такива козли — каза Дик.

— Не е вярно, само се хвалиш. Няма да доведеш. Не са толкова много в гората. И ако не поиска, няма как да го доведеш.

— Тогава ще взема теб, ти умееш да разговаряш с животните — каза Дик и почна да реже заека на равни части, за всички по равно.

— Никакво убиване! — каза Мариана. — Тя ще си има малки.

— Кой? — попита Олег.

— Козелът — каза Мариана, — по-точно козелката.

— Значи е коза? — попита Томас.

— Да, козелка е... коза. Знаем.

— Мариана е права, нека си живее козата — каза Томас. — Полезно е да се мисли за утрешния ден.

— И освен това да се мисли как да не умрем днес — каза Дик.

— Ще храним козата — каза Мариана.

— Не си го и помисляй — каза Дик.

— Аз ще ѝ давам от моето. — Мариана изпъна острата си брадичка напред и се втренчи в Дик. Той бе привел глава настрани и я разглеждаше като някакво непознато зверче.

Томас стана пръв и отиде да сгъва палатката. Тресеше го.

— Дали да не се върнеш? — попита го Дик.

— Късно е — каза Томас. — Ще вървя.

— Ти ум имаш ли? — каза Мариана, ядосана на Дик. — Какви ги говориш! Томас сам няма да се добере до селцето.

— Олег може да тръгне с него.

Дик каза това, за да има последната дума за себе си.

— Време е да тръгваме — каза Томас. — Ако днес се движим добре, може да излезем на платото. Миналия път закъсахме в тая клисура. Имаше сняг до кръста. И виелица.

Томас тръгна напред по широкото русло на ручея, който при силни дъждове сигурно се превръщаше в поток, а сега само едва-едва

ромолеше по камъните, разкъсвайки ледените корички, изникнали през нощта по бреговете.

Козата първо се юрна напред, сякаш да им покаже пътя, а после размисли и спря. Дик ѝ се закани с пръст, но тогава козата въздъхна и се помъкна след хората, макар че от време на време спираше и досадно блееше, уговаряше ги да се върнат.

Времето поомекна, снегът под краката почна да се топи, стана хлъзгаво, през деня се наложи десетина пъти да пресичат ручея, който лъкатушеше из долчинката, мятеше се ту към единия стръмен склон, ту към другия, и краката на всички се вкочаниха.

През целия следващ ден долчинката, по която течеше ручеят, постепенно се стесняваше, каменните тъмни стени ставаха все по-стръмни и се сближаваха, забулвайки ручея с вечна сянка. Шумът му стана мрачен, отразяваше се от стените като в бъчва. Беше неудобно и страшно — досега никой от тях освен Томас не бе идвал в планината, дори Дик изгуби вечната си самоувереност, не избързваше напред, все се озърташе нагоре, сякаш се боеше да не му падне камък на главата, и често питаше Томас:

— Е, колко остана? Скоро ли ще излезем?

— Привечер ще излезем — отговаряше Томас.

Както всички други, Томас се беше загреял, дори се изпоти, почти не кашляше и вървеше по-бързо от предния ден. Само понякога се хващаше за хълбока.

— Познавате ли местата? — попита Мариана.

Тя вървеше отзад и подкарваше козата, на която цялото това пътешествие окончателно ѝ беше омръзнало, затова често спираше и се озърташе, сякаш умоляваше Мариана да я пусне обратно на воля в гората.

— Как да ти кажа — отвърна Томас. — Миналия път не се добрахме дотук. А когато идвахме от превала преди петнайсет години, тук имаше сняг, дните бяха къси и почти не поглеждахме настрани. Тогава припламна надежда, за пръв път припламна, но бяхме много уморени. Пътят оттук до селцето ни отне повече от седмица.

Дик, който вървеше отпред, изведнъж застина и вдигна ръка.

Всички спряха. Дори козата спря, сякаш бе разбрала заповедта.

Стиснал здраво арбалета, Дик бавно тръгна напред. Наведе се.
— Гледайте! — извика той. — Наистина са минали оттук.

Зад един голям камък мътно проблясваше и се отразяваше в плиткото вирче на ручея някаква чудесна вещ. Беше направена от бял метал и приличаше на сплескана топка с бял израстък отгоре. Имаше и ремък, така че да може да се носи през рамо.

Дик вдигна предмета и каза:

— Сигурно камък го е затиснал.

— Не, не е бил камък. Така трябва да бъде — каза Томас, като пристъпи към Дик и взе предмета. — Тук е имало лагер. И някой... Вайткус! Това е манерката на Вайткус. Ех, че ще се зарадва, като му я занесем!

— Манерка ли се нарича? — попита Мариана.

Томас разклати предмета във въздуха и всички чуха как вътре се плиска вода.

— Удобно нещо — каза Дик.

— Специално е направена плоска — обясни Томас, докато предпазливо развинтваше капачката, — за да се носи по-удобно на бедрото.

— Красива е — каза Мариана.

— Ще ходя с нея на лов — каза Дик. — На Вайткус не му трябва. Той така и така боледува.

Томас вдигна манерката към носа си и помириса.

— Дявол да го вземе! — възкликна той. — Да се побърка човек!

— Какво става? — попита Олег. Искаше му се да подържи манерката.

— Приятели, та това е коняк! Разбирате ли, коняк!

Козата се дръпна настрана и учудено заблея, викаше ги при себе си.

Олег отиде до нея. В една вдлъбнатина зад купчина камъни лежеше камара метални кутии и малки тенджерки — такова съкровище виждаше за пръв път.

— Томас! — извика той. — Виж още какво сте забравили!

— Не сме го забравили — каза Томас. — Разбираш ли, тогава повярвахме, че ще стигнем до гората, и за последен път ядохме. Това са консервени кутии, разбираш ли? Ненужни консервени кутии.

— Ненужни ли?

— Тогава ни се струваха ненужни. — Томас отново поднесе манерката към носа си и я подуши. — Ще се побъркам. Това е сън.

— Значи е вярно, че сте минали оттук — каза Дик. — А аз понякога си мислех, че не сте идвали, че селцето е съществувало винаги.

— Знаеш ли, понякога и аз си мисля така — усмихна се Томас.

Той отпи малко от манерката, само една глътка, и примижа.

— Ще живея — каза той. Закашля се, но не престана да се усмихва.

Мариана събираше консервни кутии и ги подреждаше в торбата. Козата често въздишаше, охкаше, кутиите не ѝ се нравеха. Бяха чужди.

— Недей да ги мъкнеш — засмя се Томас. — Няма смисъл! Та това са празни кутии. Ако ти трябват, ще си вземеш хиляда. Разбираш ли?

— Не знам — трезво отвърна Мариана. — Ако не намерим друго, те поне ще ни свършат работа. Няма да се върнем с празни ръце. От тия кутии баща ми ще направи всевъзможни неща.

— Тогава ще ги вземеш на връщане — каза Олег. Искаше му се да опита коняка, който така зарадва Томас.

— Ами ако ги вземат? — попита Мариана.

— Кой ще ги вземе? — възрази Томас. — За шестнайсет години никой не ги е взел. На козлите не им трябват кутии.

Но Мариана събра всички кутии, дори пробитите.

Дик каза:

— Дай да опитам, Томас. От манерката.

— Няма да ти хареса — предупреди го Томас. — Конякът е противопоказан за децата и диваците.

Но все пак подаде манерката на Дик.

„Винаги трябва да молиш — помисли си Олег. — Все така става: тъкмо си помисля за нещо, а Дик вече го взема.“

— Само внимателно — каза Томас, — една малка глътка.

— Не бой се — рече Дик. — Щом за теб може, значи за мен още повече. Аз съм по-силен.

Томас не отговори нищо. На Олег му се стори, че се усмихва.

Дик вирна манерката и отпи яка глътка. Явно този коняк беше много горчив, защото той изгърва манерката, хвана се за гърлото и се разкашля ужасно. Томас едва успя да подхване манерката.

— Нали ти казах — рече той с укор, но без капка съчувствие.

Мариана се втурна към зачервения нещастен Дик.

— Всичко ми гори! — успя най-сетне да проговори Дик.

— Ама вие защо така? — ядоса се Мариана на Томас.

Тя почна да рови из торбата си. Олег знаеше — търси лекарство против изгаряне.

— Ей сега ще ти мине — каза Томас. — Та ти си дивак, Дик. Трябваше да опиташ непознатата течност като отрова — първо с езика...

Дик махна с ръка:

— Повярвах — каза той. — Разбираш ли, повярвах! Ти нали пи!

Дик беше унижен, а той не понасяше униженията.

— Ето — каза Мариана, — сдъвчи тая трева. Помага.

— Няма нужда — каза Дик.

— Вече му мина — каза Томас. — Сега ще му стане топло.

— Не — каза Дик. Но излъга.

— Има ли още желаещи да се опарят? — попита Томас. — Е, мои смели съплеменници? Впрочем индианците са наричали това нещо огнена вода.

— А после се пропивали и продавали на безценица земята си на белите колонисти — спомни си Олег урока по история.

— Точно така. Само че ония напитки са били по-долнокачествени.

Томас метна манерката на рамо. Дик я погледна тъжно. Той с удоволствие би излял проклетия коняк, за да я напълни с вода.

Насядаха по камъните да си починат. Мариана раздаде на всички по шепа сушени гъби и по резенче сушено месо. Даде гъби и на козата. Дик я погледна неодобрително, но нищо не каза. Козата деликатно хрупаше гъбите и се озърташе към Мариана — дали ще даде още? По тия места козата трудно можеше да си намери храна и беше гладна.

— Всичкото ви ядене ли беше в такива кутии? — попита Олег.

— Не само — каза Томас. — Имаше и в сандъци, в кашони, контейнери, бутилки, в туби, шишенца, чували и в какво ли още не. Честно да ви кажа, приятели, имаше много храна. Имаше и цигари, които често сънувам.

И изведнъж Олег разбра, че намирането на манерката и консервените кутии е подействало не само на него или на Дик. Най-

много се бе променил Томас. Сякаш до тоя момент той самият не вярваше, че някога е бил отвъд превала, където хората ядат от блестящи кутии и в манерките има коняк. И този чужд, но желан за Олег, чужд и, общо взето, ненужен за Дик свят изведнъж отдалечи Томас от тях.

— Да вървим — каза Томас и се надигна. — Сега почти повярвах, че ще стигнем, макар да ни предстои най-трудната част от пътя.

Продължиха нататък. Мариана вървеше близо до Дик, тревожеше се да не му прилошее. Мариана имаше това качество — да съжالياва всички. Понякога то трогваше Олег, а сега го ядосваше. Та нали се виждаше, че Дик е здрав, само очите му блестяха и говореше по-високо от обикновено.

— Това е врата — каза Томас, който вървеше до Олег. — Врата, отвъд която започват моите спомени. Разбираш ли?

— Разбирам — отвърна Олег.

— Досега можех само да си представям — продължи Томас. — И съвсем бях забравил за този последен лагер. Майка ти те носеше на ръце. Съвсем беше изнемогнала, но не те даваше на никого. И ти мълчеше. Дик ревеше, разбираш ли, както се полага на едно гладно и нещастно бебе. А ти мълчеше. Егли все се навърташе около майка ти, те тогава бяха още момиченца, на по двайсет и пет години, не повече, бяха приятелки отпреди. Егли все искаше да провери дали си жив, а майка ти не даваше. Нищо друго не й бе останало в живота, само ти.

Томас изведнъж се закашля, преви се на две. Опря длан в каменната стена и Олег забеляза колко жълти и тънки са пръстите му. Дик и Мариана отминаха напред и се скриха зад завоя.

— Дайте да ви нося торбата — предложи Олег.

— Не, ей сега ще ми мине. Сегичка... — Томас се усмихна виновно. — Уж аз би трябвало да ви ръководя, да давам пример на невръстните. А едва се тътря... Знаеш ли, стори ми се, че ако пийна глътка коняк, всичко ще мине. Наивно...

— Ами пийнете си още — каза Олег.

— Не бива. Имам температура. Веднъж да се доберем до превала. Болница ми трябва сега — покой и процедури, а не катерене и подвизи.

След около два часа клисурата свърши. Ручеят се лееше като малък водопад от отвесна канара, висока само два-три метра. Но изкачването по нея се оказа трудна работа. Томас беше отслабнал дотолкова, че се наложи да го издърпат нагоре. Козата изтеглиха с въже и сащисаното животно само по чудо не нарани никого, докато се бранеше с тънките си бронирани крака.

Изпитваха странно чувство: два дни се бяха изкачвали по тясната полумрачна клисура, чувайки само ромоленето на водата, и изведнъж се озоваха във властта на такъв простор, какъвто Олег никога не бе виждал.

Заснеженото плато, осеяно тук-там с редки оголени камъни, се простираше на няколко километра и опираше в планинската стена. От другата страна преминаваше в безкраен стръмен склон и се вливаше в широка долина, отначало гола, камениста, после по нея изникваха петънцата на храсти и дървета, а нейде далече около хоризонта тия петънца се сливаха в безкрайна гора. Там, на четири дена път, беше селцето. Вярно, оттук то не можеше да се различи.

— Ето тук — каза Томас, опитвайки да си поеме дъх, — тук разбрахме, че сме спасени. Вървахме от планината, какво ти вървахме — лазехме, мъкнехме болните, замръзвахме и вече в нищо не вярвахме, и изведнъж достигнахме края на това плато. Както виждате, откъм края то е малко издигнато и затова, докато не се добрахме тук, не знаехме, че има надежда. Валеше сняг, бушуваше виелица... кой беше пръв? Струва ми се, Борис. Ами да, Борис. Той бе избързал напред и изведнъж спря. Помня как застина на място, но тогава бях толкова уморен, че не разбрах защо спира. Когато се приближих до него, той плачеше и цялото му лице се бе покрило с лед. През онзи ден нямаше добра видимост, но понякога снежната пелена се разкъсваше и ние разбрахме, че там долу, в долината, има дървета. Значи има живот...

Духаше вятър, за щастие не много силен, козата започна да скача, да лудува, да се радва на простора, подмятайки рунтавия си задник и оставяйки дълбоки триъгълни следи по снежната пелена. После се спря при едно оголено кафяво петно и взе да разравя замръзналата земя с роговия израстък на носа си, като въздишаше, ахкаше и блееше — явно беше надушила нещо за ядене.

— Тук няма дивеч — каза осъдително Дик. Обръщаше се към Томас, сякаш вината бе негова.

— Ако всичко е нормално, след три дни ще стигнем — каза Томас. — Или след четири.

— А разправят, че вие сте вървели две седмици.

— Вървахме тринайсет дни. Беше зима, имахме много болни и ранени, а сега сме почти без багаж. Удивително, сякаш бе вчера — стоим с Борис и гледаме надолу...

Преди мръкнало успяха да стигнат до планината.

През нощта настана жесток студ. Дик и Олег сложиха Мариана и Томас по средата. Томас толкова бе грохнал през деня, че дори не възрази. Той беше горещ, но изобщо не можеше да се стопли, и когато започваше да се дави в суха кашлица, Олег го прегръщаше, Мариана му даваше да пие сироп за кашлица, който сама бе приготвила. Мариана не спеше и за да минава времето, двамата с Олег си шепнеха, а Дик, на когото му се спеше, се въртеше ту на едната страна, ту на другата. После каза:

— Утре няма да спираме на почивка през деня ясно ли е?

— И какво? — попита Олег.

— Ще ви накарам да вървите, колкото и да ви се дреме.

— Не бой се — каза Олег. — Няма да има задръжки заради нас.

— Заради никого.

Олег не възрази. Разбираше, че Дик има предвид Томас. Мислеше, че той спи и не чува. Но Томас го чу и каза:

— Аз май съм хванал пневмония, извинявайте, че така се получи, приятели.

Бяха разпънали палатката в една голяма скална ниша, тук беше по-топло, отколкото на открито, и козата с въздишки обикаляше наоколо, после взе да шумоли, да чопли земята.

— Какво търси? — прошепна Мариана.

— Охлюви — каза Олег. — Видях я как намери охлюв.

— Мислех, че тук е студено за тях.

— Щом ние живеем, значи и други могат.

— Нищо няма тук — каза Дик, — спете.

Томас се разкашля. Мариана пак му даде да пие. Чуваше се как зъбите му тракат по ръба на канчето.

— Трябваше да се върнеш — каза Дик.

— Късно е — въздъхна Томас, — до селцето няма да стигна.

— Глупак си ти, Дик — каза Мариана, — забравяш законите.

— Нищо не забравям — повиши глас Дик. — Знам, че сме длъжни да се грижим за болните. Знам какво е дълг, не по-зле от теб го знам. Но всички ми повтаряха едно и също: ако сега не стигнем до превала, ако не донесем желязо и инструменти, селцето може да загине. Не съм го измислил аз. Аз не вярвам, че селцето ще загине. Много добре си живеем и без всякакви щуротии. С арбалет мога да поваля мечок от сто крачки.

— То се знае — каза Олег, — нали имаш железни върхове на стрелите. Ако Сергеев не ги ковеше, как щеше да повалиш мечок?

— Мога да направя острие и от камък. Не е до материала, а до умениято. Сега пък ни пратиха тук, в планината...

— Никой не те е карал насила. Сам тръгна — каза Олег.

— Да, сам. Но всички знаете — всеки момент ще завали сняг. Ако се мъкнем едва-едва, може и да не се върнем.

— А ти какво предлагаш? — попита Олег.

Томас и Мариана не се намесваха в спора им, но внимателно слушаха. На Олег му се струваше, че дори козата е притихнала и се ослушва.

— Предлагам да оставим тук Мариана и Томас. Да им дадем одеяла и храна. А ти и аз с малко багаж ще дотичаме до превала.

Олег не отговори. Разбираше, че не бива да оставят Томас. Не бива да го лишават от цел. Това ще го убие. Ами ако Дик си помисли, че Олег го е страх да продължат двамата?

— Уплаши ли се? — попита Дик.

— Не за себе си — каза най-после Олег. — Ако Томас е болен, няма как да защитава Мариана. А Мариана — него. Ами ако дойдат зверове? Ако тук има хищници? Как ще се справи тя?

— Марианче, ще се справиш ли? — Дик не попита, а сякаш заповяда, като че имаше право да заповядва.

— Ще стигна дотам — каза Томас. — Ще стигна, не бойте се, приятели. Трябва да стигна... вървя натам вече от шестнайсет години.

И гласът на Томас беше горещ, бърз, сякаш пълен със сълзи.

— Тогава спи — каза Дик след дълга пауза, в която никой не се съгласи с него, но и никой не го разубеди.

А на сутринта спорът се прекрати сам по себе си. По много проста причина. Когато Олег стана пръв — главата го болеше, краката му бяха като дървени, гърбът му бе премръзнал до вътрешностите, — излезе от вдлъбнатината, примижа от ярката светлина, изтича зад скалата по нужда и видя върху бялата равнина на платото верига вдлъбнатини, които отначало дори не можа да разпознае като следи — сякаш някой бе притискал в снега големи бъчви.

Олег събуди Дик и двамата предпазливо тръгнаха по следите натам, накъдето сочеха отпечатъците от нокти. Дирята свършваше пред една отвесна скална стена — този звяр можеше да се катери и по скалите.

— Какъв ли е? — шепнешком попита Олег.

— Ако легне върху къща, ще я смачка — каза Дик. — Да можеше да ни падне на прицел.

— Безнадеждна работа — каза Олег. — Дори с твоя арбалет. Няма да му пробиеш кожата.

— Ще се постарая — каза Дик.

— Къде бяхте? — попита ги Мариана, която палеше огън. — Температурата на Томас е спаднала. Чудесно, нали?

— Добре е — съгласи се Олег.

Те разказаха за следите, защото Мариана така или иначе щеше да ги види. Но тя не се уплаши. Малко ли животни се въдят наоколо! Далеч не всички са зли и опасни. Животните си имат свои грижи.

— Сядайте да закусим — каза Мариана.

Томас изпълзя от палатката. Беше бледен и слаб. Държеше манерката. Докато сядаше до Олег, отвинти капачката и пийна малко.

— Трябва да се сгрея — дрезгаво каза той. — Някога лекарите са предписвали червено вино на слабите и болните.

Мариана се пресегна за торбата си.

Отвътре се търкулна гъба.

Торбата беше разкъсана, изподъвкана. И празна.

— Къде са гъбите? — обърна се Мариана към Томас. Сякаш той трябваше да знае къде са.

Дик скочи.

— Къде беше торбата?

— Толкова бях уморена — каза Мариана. — Мислех, че съм я пъхнала под палатката, а тя е останала навън.

— Къде е онова добиче? — тихо попита Дик.

— Да не си се побъркал? — развика се Мариана. — Може пък да не е козата.

— А кой? Ти ли? Томас? Или аз? Какво ще ядем сега?

— Имаме и месо — каза Мариана.

— Покажи го. Може и то да е изчезнало.

— Че защо ѝ е на козата да яде месо? — каза Мариана.

Дик излезе прав. От месото бяха останали само двайсетина резенчета.

— Не се шегувам. — Дик вдигна арбалета си от снега. Козата сякаш разбра какво я заплашва и пъргаво отскочи зад скалата.

— Няма да ми избягаш — каза Дик.

— Чакай! — намеси се Олег. — Чакай, ако потрябва, ще го направиш. Има време. Нали Мариана иска да ги развъжда. Разбираш колко е важно това за селцето. Винаги ще имаме месо.

— За селцето е важно да не пукнем тук — отвърна Дик. — Без нас козата няма да иде в селцето. Тя също няма какво да плюска. Ще избяга.

— Не, Дик, моля те — каза Мариана. — Козата ще си има малки, разбираш ли?

— Тогава да се връщаме — каза Дик. — Свърши се нашият поход.

— Чакай... — намеси се Томас. — Все още решавам аз. Ако искаш, разрешавам ти да се върнеш. Ще успееш, не се съмнявам. Аз продължавам напред. Заедно с ония, които поискат.

— Аз продължавам — каза Олег. — Не можем да чакаме още три години до следващото лято.

— И аз продължавам — каза Мариана. — Дик също. Той не е лош, тъй да знаете. Искане да е добре за всички.

— Недей да обясняваш — каза Дик. — Все едно, ще я убия.

— За днес имаме храна — каза Мариана.

— Не би било зле да се върнем с козата. Може дори да я натоварим — каза Томас.

Томас отпи още малко коняк и разклати манерката. По звука личеше, че е останала съвсем малко огнена вода.

— Още един ден — каза Дик — и вече ще е късно за връщане. Това засяга най-много теб, Томас.

Мариана се разшета край огъня, бързаше да кипне вода. Бяха й останали към две-три шепи от сладките коренчета.

ТРЕТА ГЛАВА

След два часа ходене Олег си помисли, че все пак Дик е бил прав. Вървяха без пътека по снежната целина, пътят водеше все нагоре, при това трябваше да заобикалят скали, да се провират през теснини, да пресичат ледници, въздухът беше парлив, остър, дъхът секваше. Олег бе свикнал с това, че никога не можеш да се наядеш до насита, но все пак не му се беше налагало да гладува — в селцето винаги имаше някакви запаси. А сега витаещият наоколо глад изведнъж се стовари върху него, щом стана ясно, че ги очакват цели дни без храна. И Олег с изненада усети, че гледа козата с възделение, надява се тя да падне в някоя пукнатина, да се пребие и тогава няма да е принуден да се отказва от думите си — е, ще намерим друга, беззвучно повтаряше той, ще намерим друга. И сякаш дочул мислите му, Томас каза:

— Голям късмет извадихме, че месото върви самичко. Иначе нямаше как да го носим.

— Стойте!

Това беше гласът на Дик. Той се приближи до козата, стискайки здраво, плетено от водорасли въже в ръка, и го метна на врата ѝ. Козата покорно и тъпо чакаше да я вържат. После Дик подаде на Мариана свободния край на въжето и каза:

— Води я. Не искам да рискувам.

През деня спряха да си починат. Почиваха дълго, защото всички бяха изтощени, а Томас вървеше и залиташе тъй зле, че им се искаше да го подкрепят. Лицето му се бе зачервило, очите му бяха полузатворени, но той упорито вървеше все напред и напред към своя превал.

Два часа след почивката Томас се разтревожи.

— Чакайте — каза той. — Да не сбъркаме пътя. Тук трябва да има лагер. Помня тази скала.

Томас седна на един камък, разгъна картата с треперещи ръце и зашари по нея с пръст. Това не говореше нищо на Дик и той тръгна напред с надеждата да намери плячка.

Картата беше нарисувана с мастило още по времето, когато имаше мастило — гъста течност, с която пълнеха писалките. Олег бе виждал писалки. Само че не пишеха.

— Ние сме тук — каза Томас. — Вече на повече от половината път. Изобщо не се надявах, че можем да вървим толкова бързо.

— Времето е хубаво — каза Олег.

— По всичко личи, че сме нощували тук — каза Томас. — Трябва да има следи, а ги няма.

— Много години са минали — каза Олег.

— Ето така... — мърмореше Томас — група скали... три скали, не, четири. Ах, да, щях да забравя... — обърна се той към Олег. — Вземи това. Без него да не си стъпил в кораба. Помниш ли?

— Това е... датчик за радиация, нали?

— Да, датчик за радиация. Нали знаеш защо не можахме да останем, там имаше страшна радиация. И отгоре на всичко студ.

— Дали да не поспите? — попита Олег. — А после ще тръгнем...

— Не, не бива да спираме. Това е сигурна смърт. Аз отговарям за вас... Къде ли е лагерът? Трябва да се разрови по-надълбоко... Погребахме ги, но нямахме сили да копаем много, разбираш ли, непременно трябва по-дълбоко...

Олег прихвана Томас, който залитна и щеше да падне от камъка.

Върна се Дик, погледна как Олег увива Томас в одеяла, а Марианка се суети, раздухва огъня, за да стопли сиропа. Дик мълчеше, но сякаш повтаряше: „Нали ви предупреждавах“.

Олег сам развинти капачката на манерката и помириша коняка — миризмата беше остра, по-скоро приятна, но не му се пиеше, това не беше за пиене. Поднесе я внимателно към напуканите устни на Томас, който шепнеше нещо неразбрано, но отпи глътка и, кой знае защо, каза „скоол“.

Можаха да продължат пътя си чак на здрачаване. Томас се съвзе, торбата му носеше Олег, а Дик взе арбалета. Заради това спиране вървяха или по-точно се катериха не повече от два часа по стръмнината, осеяна с огромни неустойчиви камъни, после видимостта намаля и трябваше да търсят място за нощуване.

Застудяваше, небето тук имаше съвсем друг цвят — не само сиво, както в гората, а привечер доби тревожни червеникави багри и

това ги плашеше, защото в небето нямаше сигурност.

Мъчеше ги глад. Олег бе готов да дъвче камъни. Пък и наглата коза, щом свалиха и оставиха на снега торбите, веднага хукна към тях и се опита да ги разхвърля с клюна си, сякаш единственото занимание на хората бе да крият храната от нея.

— Марш отгук! — викна ѝ Олег и я замери с камък. Козата отскочи с блеене.

— Недей — каза Марианка. Лицето ѝ беше изпито, дори бе почерняло през този ден, изглеждаше по-дребна, по-слабичка. — Тя не разбира. Мисли, че ще ѝ дадем да яде. Тя се нуждае повече, отколкото хората.

Тази вечер Дик удари Мариана.

Дъвчеха последните парченца месо, сухи резенчета. И пиеха гореща вода, това беше измама, а не ядене, Защото човек трябва да изяде поне една шепа такива резенчета, за да се засити. А Мариана скришом даде своето парченце на тая нещастна коза, мислеше, че никой няма да забележи, но забелязаха всички освен Томас, който беше почти в несвят. Олег премълча и реши по-късно да каже на Мариана, че това е глупаво — да хранят козата, когато и те скоро ще умрат от глад.

Но Дик не премълча. Протегна ръка над огъня — дълга ръка с големи, силни пръсти — и рязко, със замах, зашлеви Мариана по бузата. Марианка извика:

— Защо?

Олег се хвърли към Дик. Дик с лекота го отблъсна.

— Идиоти! — злобно каза той. — Сбирщина от идиоти! Сами ли сте решили да се затриете? Никога няма да стигнете до превала!

— Месото си е мое — каза Марианка, очите ѝ бяха сухи и зли, — не ми се яде.

— Яде ти се — каза Дик, — а за утре ни останаха само по две парченца месо. И ще се катерим нагоре. Защо ли тръгнах с вас!

Той изведнъж грабна ножа и без да се обръща, силно го метна по козата. Ножът отскубна кичур зеленикава козина, удари се в скалата и звънна. Дик скочи, козата хукна да бяга, опъна въжето.

— Идиоти! — развика се Дик. — Защо не разбирате, че вече никога няма да се върнем!

Той не гледаше нито плачещата Марианка, нито Олег, на когото не му хрумна нищо по-умно от това да тика в ръцете на Мариана последното си резенче месо, сякаш тя беше малко момиченце. Мариана отблъскваше ръката му, а Дик бързо разгъна одеялото си, просна се на него и затвори очи. Заспа или се престори, че спи.

Томас кашляше вяло, сякаш вече нямаше сили да кашля.

Олег стана и го зави в палатката. После с Марианка легнаха от двете страни на Томас, за да го стоплят. Заваля сняг. Снегът не беше студен, покри ги с дебел пласт. Козата дойде вече по тъмно и също легна до тях: разбираше, че когато са заедно, е по-топло.

И тая нощ Олег почти не спа или му се струваше, че не спи. Нещо огромно мина наблизко, като закриваше синкавата утринна светлина. После изведнъж стана по-студено — козата се надигна и тръгна да си търси препитание. А после Олег го ухапа бълха. Кой знае откъде се беше взела. Може да се бе крила в дрехите или в руното на козата.

Снежната бълха има особено ухапване — с нищо не можеш да го сбъркаш. Това ухапване е безнадеждно като смъртта. Можеш да плачеш, да крещиш, да викаш за помощ и никой няма да ти помогне. Всичко става като по часовник. Първо ухапването — студено бодване, сякаш са ти вкарали под кожата бучка лед, и онова ледено парене, толкова остро, че човек веднага се събужда и замира от ужас и безсилие. После нищо — цял час съвсем нищо. И изведнъж човекът губи разсъдък — с всички става еднакво, с умни и глупави, с млади и стари. За половин или един час човек изпада във властта на кошмарите. Старика казваше, че ако има микроскоп, лесно би се справил с тая болест — би разбрал как причинителят действа на нервната система... Човек започва да буйства, подивява, никого не познава, може да убие най-близкия си приятел и после нищо да не помни. При първия случай на тая болест в селцето никой не знаеше какво става. Имаше още няколко страшни случая, преди да разберат, че не бива да се борят с бълхената треска — трябва да вържат болния, да го скрият някъде и просто да чакат, докато буйството мине и той се опомни. Това е всичко. Някой ден, като се научат да лекуват треската, ще е другояче. А сега има само един изход... И ако се случи някой в селцето да бъде ухапан от снежна бълха, той сам тича при хората и моли: вържете ме! В това има нещо ужасно. Човекът е още здрав,

разсъждава и разбира като обречен на смърт, че ще минат още няколко минути и той ще изчезне, а вместо него ще се появи някакво зло, безразсъдно същество. Всеки е виждал как става с другите. И всеки се срамува, като си помисли, че същото ще стане и с него. Всеки се страхува да преживее кошмарите и сънищата, които ще го измъчват по време на припадъка. Затова когато усети студеното ухапване на бълхата, Олег се събуди и веднага вдигна останалите.

— Дик... — каза виновно той. — Извинявай, под ръка ли ти е въжето?

— Какво? — Дик скочи и зашари с ръце в тъмното. Едва бе започнало да се разсъмва. Томас изхърка на сън, но не се събуди.

— Ох, каква беда! — завайка се Мариана. — Бълха ли те ухапа?

— Току-що.

Дик се прозя.

— Можеше да не бързаш. Имаш поне цял час на разположение.

— Случва се и по-бързо — каза Олег. — Ама че лош късмет!

— Да, само това ни липсваше — съгласи се Дик.

— Аз ще те завия с одеяло — каза Мариана. — И ще поседя при теб.

— Ех — въздъхна Дик, търсейки въжето. — Пак няма да тръгнем навреме.

— Е, нали ще мине — каза Олег.

— След припадъка трябва да лежиш поне два часа, знам го от опит — каза Дик.

Не се сърдеше на Олег, а го беше яд на съдбата, на постоянните несполуки в този поход.

Усещането за студ в бедрото, където го бе ухапала онази бълха, не изчезваше. Олег го чувстваше непрекъснато и си представяше как кръвта, заразена с мъничка капчица отрова, пулсира и тече към мозъка, за да го нападне и да лиши Олег от разум.

Без да бърза, Дик провери въжето. Мариана взе да пали огън.

Зората беше синя, съвсем друга в сравнение с долината, където денят винаги е сив.

— Добре де — каза Дик, — лягай тук.

— Само да не си счупи нещо — каза Мариана. — Горкият Олег!

— Не връзвам за пръв път — каза Дик. — Страховито нещо са тия бълхи. Отпусни се, Олег, така е по-леко. И мисли за друго.

Най-напред той върза ръцете на Олег зад гърба, после омота гърдите и краката му. Въжето силно се впиваше в тялото, но Олег търпеше, знаеше, че в припадъка човек става силен като мечок. Ако сега го съжалиш, после за всички ще е по-зле.

Томас изстена. Чорлавата му прошарена глава се подаде от палатката, той се взираше и не можеше да проумее къде е. Очите му бяха кървясали, лицето му беше пламнало, разгорещено. Най-после той разпозна Дик, който връзваше Олег. Олег се усмихваше смутено — неприятно е да създаваш на хората такива тревоги. Веднъж Старика разказваше, че в средните векове наричали епилептичките и другите ненормални жени вещици и дори ги изгаряли на клада.

— Бълха — каза Томас, — навсякъде има бълхи... навсякъде твари...

— Поспете още малко — каза Олег. — Нали знаете, няма скоро да се съвзема. Почивайте!

— Студено е — каза Томас, — не бива да се спи, скоро застъпвам на вахта, а компютърът пак ми създава ядове, сигурно в него е влязла бълха.

— Защо ли тръгнахме? — каза Дик. — Не биваше да пускат в планината такава компания.

— Нямахте кой друг да тръгне — каза Мариана. — Сам разбираш.

Студът постепенно се разпространяваше по цялото му тяло, но това не беше обикновен студ, а сърбящ, опъващ жилите — сякаш безброй малки бучици лед сновяха и се блъскаха в гърдите, в краката... Главата на Томас започна да расте...

— Готово — каза Дик, — май прилично те омотах. Не те ли стяга?

— Стяга ме. — Олег опита да се усмихне, но скулите му вече изтръпваха.

— Слушай — обърна се Дик, — а къде е козата?

— Козата ли? Чувах я през нощта.

— Питам, къде е козата! — гласът на Дик изтъня, стана хлапашки от злоба. — Върза ли я?

— Вързах я — каза Мариана, — но сигурно се е развързала.

— Питам те, къде е козата!

Ядът, който се трупаше в Дик, трябваше да намери някакъв изход — и козата стана символ на всички несполуки.

— Не се сърди, Дик — каза Мариана. Тя се мъчеше да Загърне Олег с одеялата. — Козата сигурно търси нещо за ядене.

— Тук няма какво да търси. Защо не си я вързала?

Дик измъкна изпод палатката арбалета, пъкна ножа в колана си.

— Къде отиваш? — попита Мариана, макар че отлично знаеше къде е тръгнал.

Дик внимателно разглеждаше снега наоколо, търсеше следи.

— Тя ще се върне — каза Мариана.

— Ще се върне — повтори Дик, — само че като труп. Стига толкова. Не искам да умра от глад заради твоите глупости.

Дик все растеше и растеше, скоро ще опре глава в небето, но може да се удари в облаците — нали са стъклени, твърди... Олег здраво стисна очи и пак ги отбори, за да пропъди видението. Томас седеше на одеялото и се поклащаше, сякаш беззвучно пееше.

— Марианче, стопли вода. — Олег имаше чувството, че гласът му звучи високо и твърдо, но всъщност шепнеше почти беззвучно. — За Томас. Лошо му е.

Мариана разбра.

— Ей сега, Олег, разбира се.

Но тя не откъсваше очи от Дик.

— Така си и мислех — каза Дик. — Тръгнала е обратно. Надолу. През нощта може да е изминала двайсетина километра.

— Дик, остани тук — изведнъж каза Томас високо и ясно. — Марианка сама ще намери козата. А ти ще я убиеш.

— Може да не се съмняваш — каза Дик. — Стига толкова глупости.

— Ще я намеря. — Мариана забрави за водата. — А ти, Дик, не бива да тръгваш сега. Томас е болен, а някой трябва да наблюдава Олег.

— Нищо няма да му стане.

Дик зарови пръсти в гъстата си тъмна коса, дръпна кичурите, тръсна глава и без да се обръща, бързо и леко тръгна по дирята на козата надолу, откъдето бяха дошли предния ден.

— Искан ти да отидеш — каза Томас, — ти щеше да я доведеш. А той ще я убие.

Макар че светът наоколо непрестанно променяше формите и пропорциите си, ставаше все по-мъгляв и несигурен, Олег все още запазваше способността си да мисли. Той каза:

— Мога да разбера Дик... наистина не ни върви.

— Остава ни съвсем малко път — каза Томас. — Знам. Движим се бързо. Ще стигнем там вдругиден. Ще издържим и без месо. Нали ще издържим? А отвъд превала има храна. Дик, обещавам!

Дик вдигна ръка, за да покаже, че чува — звуците се носеха надалече над снежния склон, — но не забави крачка.

— Трябва да хванем козата — обърна се Томас към Мариана. — Тя ни е нужна. Не бива да я убиваме. Няма смисъл... Нещо ми пари. Колко е горещо... Защо толкова ме боли черният дроб? Не е честно. Вече почти стигнахме.

— Той ще я убие... — каза Мариана. — Непременно ще я убие... Ди-и-ик! — Тя се обърна към Олег и Томас. — Е, какво да направим, кажете де, нали сте умни, нали всичко знаете! Как да го спрем?

— Аз не мога да го настигна — каза Томас. — Уви, за него вече не съм авторитет.

— Ей сега... — каза Олег. — Ти само ме развържи. Може би ще успея преди припадъка, може би ще успея?

Мариана мълчаливо махна с ръка. Направи две крачки подир Дик, върна се и погледна Томас и Олег.

— И вас не бива да изоставям.

— Бягай тогава! — викна изведнъж Томас. — Бързо бягай!

— Но как тъй ще ви оставя? Ами ако някой звяр...

— Бягай! — повтори Олег. — И се връщай.

И Мариана леко, сякаш без да докосва снега, се понесе надолу по склона — натам, където вече бе изчезнал Дик.

— Жалко за момичето — каза Томас, — привърза се към козата.

— Жалко... — каза и Олег. — Колко странно, че нямате никаква форма. Ту сте дебел, ту ставате тъничък като клечка.

— Да — съгласи се Томас. — Ти лежи по-удобно, тая отрова кой знае защо действа първо на зрението. Помня, хапан съм три пъти. Но не се бой, странични ефекти практически няма. Не се бой.

— Разбирам, но все пак страшно е да изгубиш себе си, нали? Сега още съм аз, а след малко няма да ме има.

Нещо влечеше Олег надолу, в синята вода, и беше много трудно да се задържи на повърхността, защото краката му бяха оплетени с водорасли и трябваше да ги освободи, трябваше да ги изтръгне, инак щеше да се удави...

Одеялото, с което Марианка беше завила Олег, отхвъркна настрана. Олег не се удържа до стената и падна на снега. Очите му бяха затворени, устните мърдаха, лицето бе потъмняло от напрежение, от желание да разкъса примките. Томас искаше да помогне на Олег, да го покрие или поне да сложи главата му на коленете си. В такива случаи е полезно да придържаш главата на човека. Опитва да се изправи, но краката не го слушаха. Олег изви гръб и буквално политна във въздуха, отблъсна се с юмруци от земята и се търкулна надолу по склона. Преметна се няколко пъти, удари се в една стърчаща от снега скала и застина. Якето му се раздра, снегът не се топеше върху голите му гърди.

Не бива така, мислеше си Томас. Непременно трябва да се добера до него. Дявол да ги вземе и козата, и Дик с неговия комплекс за силна личност. Но Дик вярва, че е прав, вярва, че се ръководи само от грижата за всички. И от неговата дивашка гледна точка е прав, с дивашкото си неумение да надникне в бъдещето... Не е ли прекалено бързо превръщането на колективния, цивилизован човек в дивак? Може би сбъркахме, като позволихме на децата си да израснат като вълчета, за да оцелеят по-лесно в гората? Но нямахме избор. За шестнайсет години ние, възрастните, така и не успяхме да стигнем до превала. И нямаше да възникне надежда за това, ако не бяха израснали Дик и Олег. На колко години съм сега? Сигурно над четирийсет. Много ме боли от дишането — двойна пневмония, за тая диагноза не е нужно да си лекар. Ако не стигна до кораба, песента ми е изпята. Никакво козе месо няма да ми помогне. И трябва да вървя сам — момчетата не могат да ме замъкнат до превала... Какво става с Олег? Бълхата е страшно лош късмет, сякаш съдбата, стаена в скалите или в гората, не иска да ни пусне при човечеството, сякаш гората иска да ни превърне в свои деца, в двукраки чакали, тя е съгласна да търпи нашето селце, но само като свое собствено продължение, а не като отрицание. Там, зад скалата, тъмнее стръмно надолнище, май не е много високо, но ако сега Олег падне, ще се пребие. Къде е въжетото, къде е второто въже, трябва да го вържа за оня камък...

Томас пълзеше надолу, добре, че беше надолу, така се пълзеше по-леко, и само снегът го пареше — кой знае защо, снегът успяваше да проникне навсякъде и много пареше в гърдите. Когато кашляш, трябва да е лекичко, за да не си разкъсаш дробовете, а кашлицата се трупа, напират навън и няма как да я удържиш.

Томас пълзеше надолу, влачейки подир себе си въжетото, което му се струваше невероятно тежко, оловно, размотаваше се и се влачеше като змия. Олег се мятеше като птица в отчаяно усилие да разкъса примките, тилът му се блъскаше в камъните и Томас физически долавяше болката, която владееше Олег, владееше го в кошмара, но въпреки това беше реална, преобразена във видение. В този момент на Олег му се струваше, че върху него е рухнал покрив на къща. До Олег оставаха десетина метра, не повече, Томас разбираше, че той не го чува, не може да го чуе, но повтаряше:

— Потърпи, идвам.

И се мъчеше да вдигне глава, за да види дали не се връщат Мариана и Дик.

Най-важното беше да успее, да успее, преди Олег да се е свлякъл до пропастта, тогава вече ще бъде късно...

„Защо сега ми се вие свят?“

Когато се добра до Олег, Томас изгуби съзнание за няколко секунди, беше изчерпал всичките си сили, за да допълзи. Тласкано само от това отчаяно желание, тялото му отказа да се подчинява повече, сякаш бе изпълнило всичко, на което беше способно.

Томас се свести от подухването на ледения вятър, който довя облак сняг, а може би от неясния шепот на Олег и хрипкавото му дишане. Повече от всичко на света му се искаше да затвори очи, защото да лежи така и да не прави, да не мисли нищо — това бе топла, уютна приказка, сбъдване на желанията.

Олег бе мръднал още един метър надолу и се мятеше в усилие да се освободи от въжетата, отблъскваше се с вързаните си крака от скалата. Томас придърпа към себе си въжетото, опитвайки да съобрази как по-здраво да привърже Олег за скалата, и все не му идваше на ум как се прави това, а после се оказа, че ръката му е празна — беше изпуснал въжетото, краят лежеше няколко метра назад и Томас нямаше сили да се върне. Той се протегна, за да сграбчи краката на Олег, но момчето с див тласък го отхвърли, без тялото му да почувства болка.

Томас разбра, че така няма да удържи Олег, защото, дори вързан, Олег бе много по-силен от него, затова той продължи бавното си пътешествие към пропастта, за да се озове между нея и Олег, да се превърне в бариера, в препятствие, в неподвижна преграда. Струваше му се, че пълзи вече няколко часа, и той молеше, придумваше Олег да потърпи, да полежи спокойно, и все пак когато успя най-после да допълзи до тесния корниз, който отделяше момчето от пропастта, Олег вече се беше смъкнал толкова ниско, че Томас трябваше да се промушва между неговото тяло и острите камъни по ръба.

И навярно Томас би успял да издърпа Олег обратно нагоре, към спасението, ако самият той можеше да се удържи за чезнещия ръб на съзнанието.

Мариана дотича до лагера задъхана, струваше ѝ се, че е отсъствала няколко минути, а всъщност я нямаше повече от час. Тичаше право към палатката и затова не разбра веднага какво е станало. Видя само, че лагерът е опустял, и отначало дори повдигна края на палатката, предполагайки, че Томас и Олег се крият там от снега, макар че палатката лежеше сплескана на земята и никой не би могъл да се скрие под нея.

Съвсем объркана, Мариана се озърна и видя следа по снега, която отиваше надолу към скалата — такава следа, сякаш някой е влачил по снега тежък товар, и веднага си представи страшна картина: животното с кръглите като бъчви следи влачи двамата мъже и виновна за това е само тя, защото хукна да спасява козата и забрави хората, болните хора в снежната пустиня, а така не бива да се постъпва. И всичко излезе ужасно глупаво, защото тя не настигна Дик и не намери козата, а като остана сама сред скалите, се уплаши, че няма да намери пътя към лагера, уплаши се за безпомощните Томас и Олег, побягна обратно — и ето че закъсня.

Мариана припикаше надолу по склона, хлипаше и повтаряше:

— Майчице, майчице...

Кой знае защо, на снега лежеше въже. Олег ли бе успял да се развърже?

Тя заобиколи сивата канара и видя, че вързаният Олег лежи на края на пропастта, а Томас го няма никъде.

— Олег! Олег, миличък! — развика се тя. — Жив ли си?

Олег не отговори. Той спеше. Хората винаги заспиваха, когато отминеше припадъкът. Беше сам, но следата от тялото му продължаваше надолу към пропастта и когато надникна през ръба, Мариана видя, че там, наблизко, само на пет-шест метра, лежи Томас, лежи много спокойно и дори някак удобно, затова Марианка не се досети веднага, че той вече е мъртъв. Тя слезе долу, чупейки в бързината нокти по ледените камъни, дълго го разтърсва, мъчи се да го събуди и чак тогава разбра, че Томас е умрял от падането. А Олег, който дойде на себе си, чу шума и плача на Мариана и попита с немощен глас:

— Какво ти е, Марианче, какво има?

Той изобщо не помнеше как бе съборил Томас, макар че после по следите и откъслечните кошмарни видения на Олег успяха да разберат как и защо е станало всичко и се досетиха как е умрял Томас.

Дик се върна в лагера след два часа. Не беше настигнал козата, загуби дирята ѝ по големия каменен сипей. На връщане срещна следи от неизвестно животно и тръгна по тях с надеждата да застреля дивеч и да се върне в лагера с плячка. Тогава можеше да каже, че нарочно е оставил козата на мира, защото е съжалил Мариана. И вече искрено вярваше, че е съжалил Мариана, защото не можеше да понася неуспехите.

Когато научи какво се е случило в лагера, докато го нямаше, той излезе по-трезв и спокоен от другите и каза на Олег:

— Не дрънкай глупости. Никого не си убил и за нищо не си виновен. Нали не си знаел, че блъскаш Томас. Трябва да си му благодарен, че се е мъчил да те удържи. Може нищо да не е успял да направи, сигурно не е успял, но все пак е искал да те спаси. И навярно така е дори по-добре, защото Томас беше съвсем болен, можеше да умре всеки момент, а искаше да върви към превала, щеше да се наложи да го мъкнем със себе си и всички щяхме да загинем.

— Искаш да успокоиш Олег — отвърна Мариана, като се превиваше от болка; ръцете ѝ бяха премръзнали и раздрани до кръв, докато се мъчеше да съживи Томас и докато със залитация от слабост Олег мъкнеха тялото му към палатката. — Искаш да успокоиш Олег, а

виновни сме ние с теб. Ако не бяхме хукнали подир козата, Томас щеше да е жив.

— Правилно — каза Дик, — не е трябвало да тичаш след мен. Това е глупост, женска глупост.

— Нима не обвиняваш себе си? — попита Мариана.

Томас лежеше между тях, покрит през глава с одеялото, и сякаш не присъстваше на този разговор.

— Не знам — каза Дик. — Аз тръгнах подир козата, Защото ни трябва месо. На всички ни. На мен по-малко от другите, защото съм най-силен.

— Не искам повече да говоря с него — каза Мариана. — Той е студен като сняг.

— Искам да бъда справедлив — каза Дик. — От тръшкане и вайкане никой няма да спечели. Губим време. Денят вече преваля.

— Олег още е слаб да върви — каза Мариана.

— Нищо ми няма — възрази Олег, — ще тръгна. Само трябва да взема от Томас картата и датчика за радиация. Той ми казваше, че ако стане нещо, трябва да взема тия неща.

— Няма нужда — каза Дик.

— Защо?

— Защото се връщаме — отговори спокойно Дик.

— Така ли реши? — попита Олег.

— Това е единственият начин да се спасим — каза Дик. — След два дни ще бъдем в гората. Там ще намеря плячка. Ще ви върна в селцето, обещавам.

— Не — каза Олег, — ще вървим по-нататък.

— Глупост! — каза Дик. — Нямаме шанс.

— Имаме карта.

— Защо ѝ вярваш? Картата е стара. Всичко може да се е променило. И никой не знае колко още има да вървим без храна по голия сняг.

— Томас каза, че сме се движили бързо, че ни остава един ден.

— Томас е сбъркал. Искаше да стигне дотам и ни е лъгал.

— Не ни е лъгал. Каза, че там има храна и ще бъдем спасени.

— Искаше му се да вярва в това, беше болен, не разсъждаваше добре. Ще оцелеем само ако се върнем.

— Аз тръгвам към превала — каза Олег, гледайки загърнатото тяло. Говореше на Томас.

— И аз тръгвам — каза Мариана. — Как може да не разбираш?

— Марианче — каза Дик, потупвайки с едрия си юмрук по камъка в такт с думите, — Старика е завъртял главата на Олег. Вечно му повтаряше, че е по-умен, по-добър от мен и теб, че е особен. Той не можеше да бъде по-добър от нас в селцето или в гората, винаги ми е отстъпвал. В гората отстъпва дори на теб. Разбери, на него му е нужна приказката за превала, за диваците, каквито нямаме право да станем. А аз не съм дивак. Не съм по-глупав от него. Нека тогава Олег върви, щом е сигурен. А теб няма да пусна — ще те отведа долу.

— Глупости, глупости, глупости! — викна Мариана. — Нас ни изпрати селцето. Всички ни чакат и се надяват.

— Живи ще сме по-полезни — каза Дик.

— Да тръгваме! — каза Олег, като протегна ръка към одеялото, за да вземе от Томас картата и датчика, и бавно изрече: — Прощавай, Томас, че не можа да стигнеш и вземам от теб ценните неща.

Той отметна края на одеялото, Томас лежеше със затворени очи, с побеляло лице и изтънели устни. И Олег не можеше да се застави да докосне студеното тяло на Томас.

— Чакай, нека аз... — каза Марианка. — Чакай!

Дик стана, отиде при скалата, вдигна от снега манерката, разклати я — вътре се плисна коняк. Дик развинти капачката и изля коняка на снега. Острата непозната миризма увисна във въздуха. Дик завинти капачката и праметна манерката през рамо. Никой не каза нищо. Мариана подаде на Олег сгънатата карта, датчика за радиация и ножа на Томас.

— Не можем да го заровим — каза Дик. — Трябва да го отнесем в пропастта и да го засипем с камъни.

— Не! — каза Олег.

Дик учудено вдигна вежди. Беше глупаво да му отговаря, че не бива да хвърлят камъни върху Томас. Та нали Томас е мъртъв и му е все едно!

Всичко направи Дик. Олег и Мариана само му помагаха. Повече не говориха за нищо. Олег и Мариана мълчаливо се приготвиха, взеха съвсем леките торби (дори дърва им оставаха само за един-два огъня), разделиха на три части последните резенчета сушено месо и Мариана

занесе на Дик неговата порция. Той пъкна резенчетата в джоба си и нищо не каза. После Олег и Мариана станаха и без да се колебаят, тръгнаха нагоре, към превала.

Дик ги настигна след стотина метра. Настигна ги, после ги изпревари и тръгна отпред. Олег крачеше с мъка, още не бяха минали последиците от припадъка. Мариана куцаше — беше си ударила крака, когато слизаше по скалата. Изминаха само десетина километра и трябваше да спрат за нощувка.

Олег рухна на снега и веднага заспа. Не се събуди, за да пийне вряла вода със сладки коренчета. И не видя онова, което видяха Дик и Марианка, когато съвсем се стъмни. Облаците горе се разкъсаха и в небето се появиха звезди, които никой от тях не бе виждал. После небето пак се забули, Мариана също заспа, а Дик още дълго седя край угасналия огън, сложил крака в топлата пепел, гледаше небето и чакаше — може би облаците отново ще се разпръснат? Той бе чувал за звездите, възрастните винаги говореха за тях, но никога по-рано не бе подозирал какво величие и простор се разкриват пред човека, който гледа звездите. Разбираше, че никога няма да се върнат в селцето.

Станаха рано, пийнаха малко вряла вода от разтопен сняг и доядоха сладките коренчета, от които гладът само се засили. Този ден се тътриха по-бавно от обикновено, дори Дик остана без сили.

Бедата бе там, че не знаеха дали вървят в правилната посока. На картата имаше нарисувани ориентири, но те не съвпадаха. Ясно защо: за последен път хората бяха минали тук през зимата, когато бе имало много сняг, в силни студове и мъгла, затова сега всичко наоколо изглеждаше съвсем различно.

Обзе ги отчаяние, защото превалът беше абстракция, в която не можеш да повярваш, както не можеш да си представиш звездното небе, ако не си го виждал и само си чувал за него. Олег съжеляваше, че е заспал и е изтървал звездите, но може би те щяха да се появят и тази нощ. Та нали облаците в небето вече са изтънели, понякога през тях прозира синева и наоколо е много по-светло, отколкото долу, в гората.

По пладне, когато всички съвсем грохнаха, Дик заповяда да спрат и започна да разтрива със сняг измръзналите бузи на Марианка.

Тогава Олег видя отстрани на снега някакво синьо петно. Но дотам трябваше да се минат още стотина крачки и Олег премълча.

Когато най-после Дик каза, че е време да продължат, Олег посочи синьото петно. Тръгнаха към него, с всяка крачка все по-бързо.

Оказа се късо синьо яке от здрав и тънък плат. Беше замръзнало наполовина в снега и единият ръкав, натъпкан със сняг, стърчеше нагоре. Дик разрови снега наоколо, за да измъкне якето, а Олег изведнъж усети болезнено нетърпение.

— Недей — дрезгаво каза той, — за какво ти е? Скоро ще стигнем, разбираш ли, на прав път сме!

— Здравно е — каза Дик. — Марианка съвсем е замръзнала.

— Не ми трябва — възрази Мариана, — по-добре да вървим нататък.

— Вървете, ще ви настигна — упорито отвърна Дик. — Вървете!

Дик ги догони след петнайсет минути с якето в ръка, но Мариана не го облече, каза, че е мокро и студено. Най-важното обаче беше, че якето е чуждо и някой го е обличал. И ако го е съблякъл и хвърлил, значи е загинал. Всички знаят, че от превала са тръгнали седемдесет и шест души, а до гората са стигнали малко повече от трийсет.

През този ден не се добраха до превала, макар на Олег все да му се струваше, че той ще се появи всеки момент — сега ще заобиколим онзи ръкав на ледника и ще видим превала, сега ще минем сипея и ще видим превала. И изкачването ставаше все по-стръмно, а въздухът все по-малко.

Пренощуваха, или по-скоро изчакаха да свърши тъмнината, свити на кълбо, омотани с всички одеяла и покрити с палатката. Все едно, от студа нямаше как да заспят, само пропадаха в унес и пак се събуждаха, за да си сменят местата. От Мариана, която лежеше по средата, почти не идваше топлина, тя бе станала някак безтелесна и остра — пилешки скелет. Станаха в ранни зори, над тях имаше синьо звездно небе, но те не го гледаха.

После постепенно се съмна, облаците бяха прозрачни като мъгла и през тях светеше студено и ярко слънце, което също не бяха виждали никога, но те и него не гледаха. Влачеха се, заобикаляйки пукнатините в леда, сипейте и корнизите. Дик упорито крачеше най-отпред, избираше път, подхлъзваше се и падаше по-често от другите, но нито веднъж не отстъпи водачеството. И пръв излезе на превала, без дори да

разбере, че точно това е превалът, защото склонът, по който се катереха, неусетно за погледа се изравни и се превърна в плато, а после видяха пред себе си планински зъбери. Хребет след хребет заснежени планински вериги, искрящи под слънцето, а след още час долу се разкри котловина, сред която, огромен дори оттук, от километрова височина, лежеше кръгъл диск с тъмен метален цвят. Дискът се беше врязал косо в снега точно наред котловината. Капитанът бе успял със сетни усилия да докара кораба дотук, когато след взрива в двигателния отсек приборите отказаха да работят. Бе приземил кораба тук сред виелицата, нощта и мъглата на злата тукашна зима.

Те стояха един до друг. Трима дрипави, изнемощели диваци с арбалети на рамо, с торби от животински кожи, окъсани, опърлени от студа и снега, почернели от глад и умора, три микроскопични фигурки в огромния, пуст и безмълвен свят гледаха мъртвия кораб, който преди шестнайсет години бе рухнал на тази планета. И никога вече нямаше да излети.

После започнаха да слизат по стръмния склон, като се хващаха за камъните и се мъчеха да не тичат по коварните сипеи, все по-бързо и по-бързо, макар че краката отказваха да ги слушат.

И след час вече бяха на дъното на котловината.

ЧЕТВЪРТА ГЛАВА

Преди шестнайсет години Олег и Дик са били на по-малко от две години, а Мариана още не е била родена. И те не помнеха как изследователският кораб „Полюс“ е кацнал тук, в планината. Първите им спомени бяха свързани със селцето, с гората; те опознаха нравите на хитрите червеникави гъби и хищните лиани, преди да чуят от възрастните, че има звезди и друг свят. И гората беше за тях много по-разбираема от разказите за ракети или къщи, в които могат да живеят по хиляда души. Законите на гората, законите на селцето, възникнали от необходимостта да се съхранят шепа хора, неприспособени към този живот, се мъчеха да изтласкат от паметта им Земята и наместо памет да възродят само абстрактната надежда, че някога ще ги намерят и всичко това ще свърши. Но колко трябва да се търпи и да се чака? Десет години? Вече минаха десет години. Сто? Това означава, че ще намерят не теб, а твоя правнук, ако изобщо имаш правнук, и ако той, а и цялото селце успее да просъществува толкова години. Надеждата, която крепеше по-възрастните, не съществуваше за второто поколение — тя само би пречила на младите да живеят в гората, но бе невъзможно да не им я предадат, защото дори смъртта не е толкова страшна за човека, ако знае, че родът му ще продължи. Смъртта става окончателна в момента, когато с нея загиваш не само ти, но и всичко, което те е привързвало към живота.

Затова и възрастните, и учителят — всички, кой както можеше, се стараеха да възпитат в децата чувството за принадлежност към Земята, мисълта, че рано или късно заточението ще свърши. А като по-реална степен за връзка със света оставаше корабът отвъд превала. Той съществуваше, можеше да бъде достигнат, ако не през тази хилядодневна, безкрайно студена година, то през следващата, когато децата ще пораснат и ще могат да стигнат до превала.

Дик, Олег и Мариана слизаха в котловината към кораба, той растеше, беше веществен и огромен, но си оставаше легенда като Светия граал и никой от тримата нямаше да се учуди, ако при първото докосване корабът се разпаднаше на прах. Те се връщаха към дома на

своите бащи, който ги плашеше с това, че бе преминал в тази студена котловина от сънищата и легендите, разказани под бледите лъчи на светилника в колибата, докато зад пролуката на прозореца с опъната рибешка кожа ръмжи снежна виелица.

Съществуването на кораба възроди сънищата и легендите, като им придаде нов смисъл и свърза родените от въображението и следователно неточни картини с реалността на този гигант. Възрастните не разбираха това противоречие — за тях зад притчата как връхлетяла катастрофата, как настанали студ и мрак, зад разказа за пустите коридори, където постепенно гасне светлината и отвън нахлуват сухи снежинки — зад всичко това се криеха видимите образи на коридори и лампи, мълчанието на помощните двигатели и щракането на радиационните датчици. За слушателите — Олег и неговите връстници — разбираеми в този разказ бяха само снежинките, а коридорите заприличваха на горски гъсталак или тъмна пещера — нали въображението се храни само с видяното и чутото.

Сега те разбираха как са си тръгвали от тук хората — влачели децата и ранените, грабвали набързо каквото ще им потрябва на първо време, в онзи момент още никой не мислел, че ще им се наложи завинаги да живеят и да умрат в този студен свят — гигантските мащаби и невероятната мощ на космическата цивилизация вдъхвали дори тук лъжливата увереност, че всичко станало, колкото и трагично да изглежда, е само временна злополука, случайност, която ще бъде преодоляна, както винаги става със случайностите.

Ето го онзи люк.

Както разказваше Старика, на тръгване те го затворили, а аварийната стълба, по която слезли на снега, отнесли настрани, под една надвиснала скала. Това място беше отбелязано на картата, но не се наложи да търсят стълбата — снегът се бе поразтопил и тя лежеше с олющена тук-там синя боя, а когато Дик я вдигна, отпечатъкът ѝ остана като бледосинкава рисунка върху снега.

Дик почука с нокът по едно от стъпалата.

— Лека е — каза той, — трябва да я вземем.

Никой не му отговори. Мариана и Олег стояха малко настрани и с отметнати глави разглеждаха тумбестия търбух на кораба. Той изглеждаше свършено цял, готов още сега да полети по-нататък. И Олег дори си представи как се откъсва от котловината, издига се все

по-бързо към синьото небе и се превръща в черно кръгче, точка в синевата...

Умората изчезна. Тялото му беше леко и послушно, а нетърпението колкото може по-скоро да надникне в утробата на чудовището се смесваше със страха завинаги да изчезне в затворената сфера на кораба.

Олег прехвърли поглед към аварийния люк. Колко пъти Старика му бе повтарял: „Аварийният люк не е заключен, разбираш ли, само го затворихме. Качваш се до него по стълбата и най-напред измерваш нивото на радиация. Не би трябвало да има радиация, минали са шестнайсет години, но непременно го измери. Тогава радиацията беше една от причините толкова бързо да бягаме — студът и радиацията. Четирийсет градуса под нулата, отоплителните системи не работят, радиационен фон — не можехме да останем.“

Дик обикаляше около кораба и с върха на копието изчовъркваше от снега сандъци и кутии — много неща бяха изнесли от кораба, но се наложило да ги оставят.

— Е, какво — попита Олег, — да влизаме ли?

— Да влизаме — каза Дик, вдигна стълбата и я подпря до люка. После се изкатери по нея, пхна в пролуката ножа на Томас и натисна. Ножът се счупи.

— Може би сам се е заключил? — попита отдолу Мариана.

— Съвсем останахме без ножове — каза Дик.

— Старика каза, че люкът е отворен — отбеляза Олег.

— Старика всичко е забравил — възрази Дик. — Не бива да се вярва на старци.

— Не става ли? — попита Мариана.

Облаци закриха слънцето и тутакси стана по-тъмно, по-обичайно.

— Чакай... — каза Олег. — Защо дърпаме люка към себе си, защо го бутаме навътре, като у дома? Ами ако вратата на кораба се е отваряла другояче?

— Слизай, какво спориш? — рече Дик. — Ще донеса камък.

— С камък няма да стане — каза Олег.

Вратата беше леко хлътнала в стената на кораба, потъваше навътре в обшивката. Ами ако опитат да я бутнат настрани? Така не се

прави, но щом корабът лети, по-добре е вратата да не може да се отвори случайно. Олег каза на Дик:

— Дай ножа.

Дик хвърли на Олег счупения нож, пъкна ръце под мишниците си и затропа на място — беше замръзнал. Дори той беше замръзнал.

Заваля сух сняг. Бяха сами в целия свят, умираха от глад и студ, а корабът не искаше да ги пусне вътре.

Олег пъкна върха на ножа в пролуката и се помъчи да тласне вратата настрани. Тя изведнъж щракна и леко, сякаш бе чакала точно това, се отмести и изчезна в стената. Няма грешка! Олег дори не се обърна, та всички да видят колко е умен. Той бе решил задачата. Може и да не беше трудна, но другите не успяха да я решат. Олег пъкна ножа в колана си и извади датчика за радиация.

— Ой! — чу той гласа на Мариана. — Олег го отвори!

— Това е добре — каза Дик. — Качвай се, недей да стоиш!

Датчикът показваше, че няма опасност. Всичко беше наред.

— Там е тъмно — каза Олег. — Дайте факла.

Дори когато беше много студено през последната нощ, те не изгориха факлите. Факлите даваха малко топлина, но затова пък горяха дълго.

— Топло ли е вътре? — попита Мариана.

— Не.

Олег подуши въздуха. В кораба още тегнеше чужда, опасна миризма. Страшно бе да прекрачиш вътре. Но Олег изведнъж разбра, че сега той е по-главен от Дик, че Дик се страхува. Дик чаткаше с кремък, за да запали факлата. Трепна малко, почти невидимо на дневната светлина пламъче. Дик се изкачи до средата на стълбата и подаде факлата на Олег. Но не продължи нататък. Олег взе факлата и протегна ръка навътре. Отпред беше тъмно, под краката му започваше равен, леко грапав под. Олег каза високо, за да заглуши страха:

— Аз тръгвам. Вземете факли. И след мен! Ще ви чакам вътре.

Подът едва доловимо пружинираше под краката му като кората на живо дърво. Но Олег знаеше, че подът не е жив и че на Земята няма такива дървета. Стори му се, че отпред някой го дебне, и той застина. Но после разбра, че се връща собственото му дишане, отразено от нещо. Той направи още една крачка напред, пламъкът на факлата стана

по-ярък и освети някаква стена, извита горе. Блестяща и светла стена. Докосна я. Беше студена.

"Ето ме у дома — помисли си Олег. — Имам си дом — селцето. Имам и друг, който се нарича "космически изследователски кораб „Полюс“ „. Хиляди пъти съм го сънувал, но съвсем не такъв, какъвто се оказа в действителност. А съм бил тук. Дори съм се родил тук. Някъде в тъмните дълбини на кораба има стая, където съм се родил.“

— Къде си? — попита Дик.

Олег се обърна. Силуетът на Дик засенчваше отвора на люка.

— Ела насам — каза Олег. — Тук няма никого.

— И да имаше, отдавна щеше да е замръзнал.

Гласът на Дик отлетя по коридора. Олег му подаде факлата си, за да запали своята, после изчака Дик да отстъпи място на Мариана и да запали нейната факла.

С три факли веднага стана по-светло, само че беше много студено. Далеч по-студено, отколкото навън, защото там въздухът беше жив, а тук мъртъв. Коридорът завърши с врата, но Олег вече знаеше как да я отвори. В действията на Олег се появи увереност, все още не истинска увереност, но по-голямо единство с кораба, отколкото у другите, за които той изглеждаше като страшна пещера и ако не беше гладът, щяха да останат вън. Ако Томас бе стигнал с тях до кораба, всичко щеше да е другояче. Олег не можеше да поеме ролята на водач и тълкувател на тайните, но по-добре той, отколкото никой.

Отвъд вратата имаше кръгла зала, такава виждаха за пръв път. В нея можеше да се побере цялото селце. Въпреки светлината на трите факли таванът се губеше в мрака.

— Хангарът — каза Олег, повтаряйки наученото от Старика. — Тук са десантните катери и другите средства. Но захранващият възел излязъл от строя при кацането. Това се оказало съдбоносно.

— И принудило екипажа и пътниците да вървят пеш през планината — добави Мариана.

На уроците Старика ги караше да учат наизуст историята на селцето, началото на тази история, за да не се забрави. „Ако хората нямат хартия, учат историята наизуст — казваше той. — Без история те престават да бъдат хора.“

— С огромни жертви... — продължи Дик, но не довърши, млъкна. Тук не биваше да се говори високо.

Пътя им прегради цилиндър с дължина десетина метра.

— Това е онзи катер — каза Олег, — който изнесли на ръце от хангара, но не успели да го използват, трябвало да бягат.

Мариана потръпна.

— Колко е студено...

— Той задържа студа от зимата — каза Дик. — Накъде сега?

Беше признал старшинството на Олег.

— Тук трябва да има отворена врата — каза Олег, — която води към двигателния отсек. Само че там не бива да влизаме. Трябва да намерим стълбището нагоре.

— Колко добре си научил всичко — усмихна се лекичко Мариана.

Отново тръгнаха покрай стената.

— Тук трябва да има много неща — каза Дик. — Как ще ги носим обратно?

— Ами ако наоколо бродят умрелите? — попита Мариана.

— Я млъквай! — рече Дик.

Олег изведнъж спря.

— Разбира се!

— Какво? Какво видя?

— Досетих се. Ако извием краищата на стълбата, ще можем да натоварим нещата на нея и да я влачим след себе си. Като шейната, дето я направи Сергеев.

— А аз помислих, че си видял мъртвец — каза Мариана.

— И аз си помислих за същото — каза Дик.

— Първата врата — каза Олег — Там няма да ходим.

— Ще надникна — каза Дик.

— Там сигурно има радиация — възрази Олег. — Старика така казваше.

— Нищо няма да ми направи. Аз съм силен — каза Дик.

— Радиацията е невидима, сам знаеш. Учил си го.

Олег тръгна по-нататък, като носеше факлата близо до стената. Стената беше неравна. В нея имаше ниши, открити табла с бутони и хладно блестящи екрани.

Томас беше инженер. Томас разбираше какво значат тия бутони и каква сила крият в себе си.

— Какво ли не са изпонаправили — каза Дик, който все още не се примиряваше с кораба — и въпреки всичко са се разбили.

— Затова пък са долетели през небето — каза Мариана.

— Ето, тази врата — каза Олег. — Оттук ще попаднем в жилищните помещения и навигационния отсек.

Как само звучаха някога тия думи: „навигационен отсек“, „пулт за управление“. Като заклинания. И ето че сега ще види навигационния отсек.

— А ти помниш ли номера на вашата стая? — попита Мариана.

— Каюта — поправи я Олег. — Помня, разбира се. Четирийсет и четири.

— Мен пък татко ме помоли да намина да видя нашата. Сто и десети номер. Ти си се родил на кораба, нали?

Олег не отговори. А и въпросът не се нуждаеше от отговор. Странното беше обаче, че Мариана разсъждава също като него.

Олег бутна вратата настрана. И отскочи. Беше забравил, че трябва да очаква това. Има такива бои, които светят години наред. С тях са боядисани някои коридори и навигационният отсек.

Светлината идваше отвсякъде и отникъде. И беше светло. Достатъчно светло, та факлите някак да помръкнат.

— Олеле... — прошепна Мариана. — Ами ако някой живее тук?

— Добре, че има светлина — каза Олег. — Ще си спестим факлите.

— Дори сякаш стана по-топло — каза Мариана.

— Само така ти се струва — каза Олег. — Но сигурно ще намерим топли дрехи. И ще спим в стая.

— Не — обади се Дик, който беше поизостанал и още не бе влязъл в светлия коридор. — Аз няма да спя тук.

— Защо?

— Ще спя вън, на снега. Там е по-топло.

Олег разбираше, че Дик се страхува да спи в кораба, но той, Олег, искаше да остане тук. Не се боеше от кораба. Изплаши се отначало, когато беше тъмно, но не и сега. Това беше неговият дом.

— И аз няма да спя тук — каза Мариана. — Тук има сенки от ония, които са живели по-рано. Страх ме е.

Отдясно стената на коридора изведнъж се отдалечи, прегради я прозрачен материал като тънък слой вода и Мариана си спомни, че

това се нарича стъкло. А зад него имаше зелени растения. С малки зелени листа, каквито няма в тукашната гора.

— Няма ли да ни сграбчат? — попита Олег.

— Няма — каза Мариана, — замръзнали са. На Земята растенията не хапят, забравил ли си какво ни разказваше леля Луиза?

— Не е толкова важно — каза Дик. — Да вървим. Не може вечно да се шляем насам-натам. Ами ако тук няма храна?

Странно, помисли си Олег, на мен пък съвсем не ми се яде. Толкова отдавна не съм ял, а не ми се яде. От нерви е.

След десет крачки видяха още една ниша, но нейното стъкло беше строшено. Мариана протегна ръка.

— Не бива — каза Дик.

— Аз знам по-добре, усещам ги. А тези са мъртви.

Тя докосна едно клонче и листата се разпаднаха на прах.

— Жалко — каза Мариана. — Жалко, че няма семена, можехме да ги посадим край селцето.

— Надясно са складовете — каза Олег. — Хайде да видим какво има там.

Завиха надясно. Насред коридора лежеше скъсан полупрозрачен чувал, от него се бяха търкулнали няколко бели кутии — явно докато хората са бягали от кораба, чувалът се е разкъсал.

Това беше странно, вълшебно пиршество. Отваряха кутиите. Дик с ножа, а Олег се досети, че става и без нож, ако натиснеш края на кутията; опитваха какво има в тубите и кутиите. И почти винаги то се оказваше вкусно и непознато. И не им беше жал за кутиите, защото там имаше цели стаи, пълни със сандъци и контейнери, там имаше милиони кутии и всякакви други продукти. Пиха кондензирано мляко, но го нямаше Томас да им каже, че това е мляко. Гълтаха шпроти, но не знаеха, че са шпроти; изстискаха от тубите конфитюр, който им се струваше прекалено сладък; дъвчеха брашно, без да знаят, че е брашно. Мариана се притесняваше, че са освинили всичко и на пода е мръсотия.

После ги налегна дрямка — очите им сами се затваряха, сякаш цялата умора от последните дни бе натегнала върху плещите им. Но все пак Олег не успя да придума спътниците си да останат в кораба и

да спят в него. Двамата си тръгнаха заедно и щом стъпките им стихнаха в коридора, Олег изведнъж се изплаши и едвам се удържа да не побегне след тях. Той разбута кутиите, легна на пода и спа дълги часове, но тук, в кораба, времето беше спряло и нямаше как да го уловиш. Олег спа без сънища, без мисли, дълбоко и спокойно, далеч по-спокойно от Мариана и Дик, защото дори при тази умора Дик на няколко пъти се събуди през нощта да се ослушва дали няма опасност. Тогава стреснато се събуждаше и Мариана, която бе сгушила глава на гърдите му. Двамата се бяха завили с всичките одеяла и с палатката и не им беше студено, защото вечерта заваля обилен сняг, затрупа палатката и я превърна в преспа.

Олег се събуди преди онези, които спаха навън, защото премръзна. Дълго подскача, за да се стопли, после хапна. Чувството беше удивително: да не мислиш дали ще ти стигне храната — отдавна не го бе изпитвал. Коремът го наболяваше. Можеше да ме боли и по-силно, помисли си Олег. Срам го беше да гледа останките от пиршеството и той избута в ъгъла на стаята празните и полупразните кутии. „Трябва да вървя нататък — помисли си той. — Дали да повикам другите? Не, сигурно още спят.“ Струваше му се, че неговият сън е траял само няколко минути.

Ще поогледа малко, после ще излезе навън да ги събуди. В кораба няма никого, отдавна няма никого, тъй че няма от какво да се страхува. Трябва да тръгваме обратно, каза си той, скоро снегът ще засипе превала. А ние тук спим. Нима може да се спи тук?

Като истински горски жител Олег се ориентираше отлично навсякъде. Дори в кораба. Не го беше страх, че ще се загуби, и затова спокойно тръгна по рампата, водеща нагоре към жилищните помещения.

Едва след час намери каютата с кръгла табелка 44. Не защото беше трудно да я намери, просто се разсейваше по пътя. Първо попадна в каюткомпанията, където видя дълга маса и много му харесаха сложените по средата забавни солници и пиперници; той дори прибра в торбата по една от тях, помисли си, че майка му ще се радва, ако ѝ занесе такива неща. После дълго разглежда фигурите на шаха — явно при удара кутията бе паднала на пода и се бе строшила, а те лежаха разпръснати по килима. Никой не му бе разказвал за шахмата и той реши, че това са скулптури на неизвестни за него земни

животни. И разбира се, удивителен беше самият килим — той нямаше шевове, значи беше направен от кожата на едно животно. Кое земно животно е толкова голямо, и при това има тъй странни шарки по кожата? Трябва да е морско животно. Егли разказваше, че най-големите животни живеят в морето и се наричат китове. Олег видя още много вълшебни и тайнствени неща и към края на оня час, който му трябваше, за да се добере до четирийсет и четвърта каюта, беше изпълнен с впечатления. А трупащите се впечатления предизвикваха отчаяние от собствената му тъпота, от неспособността му да разбере кое какво представлява и от това, че Томас не бе стигнал до кораба, за да му обясни.

Олег дълго стоя пред вратата на четирийсет и четвърта каюта, без да смее да я отвори, макар да знаеше, че няма да види нищо особено. И дори разбираше защо. Макар майка му да бе казвала много пъти, че баща му е загинал при злополуката, че е бил в двигателния отсек, където се разцепил реакторът, все пак имаше чувството, че баща му може да е там. Кой знае защо, Олег никога не бе вярвал в смъртта на баща си и за него баща му оставаше жив, на кораба, очакващ и нещастен. Може би това идваше от вътрешната убеденост на майка му, че баща му е жив. Това бе неин кошмар, нейна болест, която тя усърдно криеше от всички, дори от сина си, но синът знаеше за болестта.

Най-после Олег се застави да отвори вратата. В каютата беше тъмно. Стените ѝ бяха покрити с обикновена боя. Наложиха се да спре, да запали факлата и очите му не привикнаха отведнъж с полумрака. Каятата се състоеше от две стаи. В първата имаше маса, диван, тук бе нощувал баща му. Във втората, вътрешната стая, бе живяла майка му с него, Олег, още съвсем мъничък.

Каятата беше празна. Баща му не се бе върнал в нея. Майка му грешеше.

Но го очакваше друга изненада, друго потресение, символ на онзи край на времето, онази пауза, в която бе живял корабът от момента, когато са го напуснали хората, до завръщането на Олег.

В малката стая имаше детско креватче. Той веднага разбра, че това съоръжение с разкопчани и провиснали отстрани ремъци, меко и сякаш висящо във въздуха, е предназначено за малко дете. И ето, незнайно защо, преди малко, само преди минута, набързо са изнесли детето оттук, дори са забравили едно съвсем мъничко розово чорапче и

шарена дрънкалка. Още без да е осъзнал докрай, че среща самия себе си в този резерват на спрялото време, Олег взе дрънкалката, тръсна я и именно в този миг, като чу звука на дрънкалката и колкото и да бе странно — позна го, Олег осъзна реалността на кораба, реалността на този свят, по-дълбока и истинска от реалността на селцето и гората. В обикновения живот човек не може да срещне себе си. Предметите изчезват, а и да се запази нещо, то остава като спомен, като сувенир. А тук, на ремъчето, прикрепено към края на креватчето, висеше недопито шишенце мляко, млякото бе замръзнало, но можеше да се разтопи и да се допие.

И като видя себе си, като се срещна със себе си, като осъзна и преживя тая среща, Олег се захвана да търси следи от другите двама, живели някога тук, отвъд спрялото време — от баща си и майка си.

По-лесно се оказа да намери майка си. Тя беше избягала оттук, носейки него, Олег, затова върху леглото ѝ в дъното на каютата се валяше усукан, смачкан, смъкнат набързо халат. Изпод леглото се подаваше мек чехъл, на възглавницата лежеше книга със стърчащо от нея листче. Олег взе книгата предпазливо, боеше се тя да не стане на прах като онова растение в коридора. Но книгата отлично бе понесла студа. Наричаше се „Ана Каренина“ и беше написана от Лев Толстой. Дебела книга, а на пъхнатото в нея листче имаше надраскани формули — майка му беше учен физик. Олег никога не бе виждал нейния почерк, защото в селцето нямаше на какво да се пише; никога не бе виждал книги, защото в онзи момент никой не бе взел книги от кораба. Беше чувал името на Достоевски в уроците на леля Луиза, но не мислеше, че писателят може да напише толкова дебела книга. Олег взе книгата. И знаеше: колкото и да е тежък обратният път, ще я носи до края. И това листче с формулите. После помисли малко и пъхна в торбата чехлите на майка си. Те изглеждаха много тесни за съсипаните от старост крака на майка му, но нека си ги има.

А следите на баща му, макар да бяха веществени и очевидни, кой знае защо не направиха на Олег такова впечатление като срещата със самия себе си. Така беше, защото при падането на кораба баща му не е бил тук. Излязъл е по-рано. Отишъл на дежурство и преди това подредил нещата си — бил спретнат човек и не търпял да е разхвърляно. Книгите му стояха в редичка на лавицата зад стъклото, дрехите му висяха в стенния гардероб... Олег извади оттам мундира на

баща си. Сигурно не го е обличал на кораба — мундирът беше съвсем нов, син, плътен, с две звездички над нагръдния джоб, с тънки златни лампази на тесните панталони. Олег извади мундира от гардероба и го притисна към гърдите си — беше големичък. Тогава Олег облече китела върху своята дреха и му прилегна идеално, само трябваше малко да подгъне ръкавите. После подгъна и крачолите на панталоните. Ако баща му живееше в селото и носеше този мундир, би разрешавал на Олег понякога да го облича.

Сега корабът окончателно принадлежеше на Олег. Дори след като се върне в гората, той винаги ще тъгува за кораба и ще се стреми обратно насам, както се стреми Старика и както се стремеше Томас. И в това също нямаше нищо лошо, то бе победата на Старика, който не иска израсналите в селото да станат част от гората. Сега Олег окончателно разбра защо и как разсъждава Старика и думите му добиха смисъл, който можеше да се осъзнае само тук.

Олег се досети да отметне плота на масичката, там от вътрешната страна имаше огледало. Той бе виждал отражението си в локва. Но никога не се бе виждал в голямо огледало. И като се гледаше, осъзнаваше раздвоението, но това раздвоение не беше противоестествено — та нали там, зад отворената врата, току-що е бил той, мъничкият Олег, дори не си е допил млякото. А ето че стои пред огледалото с мундира на баща си. Разбира се, сега изобщо не прилича на баща си, Защото лицето му е задебеляло от вятъра и студа, с обтегната потъмняла кожа, с ранни бръчки от недохранването и суровия климат, и все пак това е той, Олег — израснал, върнал се да облече мундира и да стане член на екипажа на кораба „Полус“.

В бюрото Олег намери бележника на баща си, половината страници бяха празни, най-малко сто бели листа, цяло съкровище за Старика. Ще може да учи децата, като рисува на хартията разни неща, които никога не са виждали. Нали, когато пораснат, непременно ще трябва да се върнат при кораба! Освен това намери няколко цветни картинки с изгледи от земни градове и също ги взе. Някои неща бяха неразпознаваеми и Олег реши засега да не ги пипа — разбираше, че връщането към селцето ще бъде трудно. Но едно нещо взе, защото веднага се досети какво е и разбра колко щастливи ще бъдат Сергеев и Вайткус, който му рисуваше това нещо на влажната глина и много пъти повтаряше: „Никога няма да си простя, че никой от нас не взе

бластер. Нито един от нас.“ „Напразно се обвиняваш — отвърщаше му Старика, — затова трябваше да се върнем на мостика, а там имаше смъртоносна радиация.“ Оказа се, че бластерът на баща му е лежал в бюрото.

Дръжката легна надеждно върху дланта му. И за да провери дали в бластера има заряд, той го насочи към стената и натисна спусъка — от бластера излетя мълния и опърли стената. Олег зажумя, но след това още цяла минута в очите му продължаваха да танцуват искри. И Олег излезе в коридора с бластера в ръка: сега беше не само господар на кораба, но и получи възможност да разговаря с гората от позиция на силата. Не смейте да ни закачате!

В коридора Олег спря и се замисли. Искаше му се да отиде в навигационния отсек или в свързочния възел, но по-разумно беше да се върне в склада, защото, ако Дик и Мариана бяха вече там, щяха да се тревожат.

Олег бързо тръгна назад, но завари склада пуст. Никой не бе влизал в него. Добре тогава, ще отиде да ги събуди. Освен това, макар да не си го признаваше, Олег много искаше да им се покаже с мундир на космонавт, да им каже: „Ще проспите всичко на света. А е време да отлитаме към звездите...“

Този път той прекоси хангара направо, обратният път се оказа много по-кратък, отколкото бе предишния ден, вече бе свикнал с кораба. Отпред се показва ярка светлина — външният люк беше открянат. Бяха забравили да го затворят. Макар че тук това нямаше значение, на такава височина едва ли се въдят зверове, какво ще правят тук?

Олег замижа и постоя така около минута, докато очите му свикнаха със слънчевата светлина. Слънцето грееше високо в небето, нощта отдавна бе минала. Олег отвори очи и се изплаши.

Нямаше никакви следи от Дик и Мариана: през нощта снегът бе изравнил и загладил всичко, сняг без нито едно тъмно петно.

— Хей! — каза Олег. Каза го с половин уста. Цареше такава тишина, че не посмя да я разбуди.

И в същия миг Олег забеляза как нещо се размърда на двайсетина метра от кораба. Там имаше нисък и полегат снежен хълм. И някакъв звяр — бял, почти сливащ се със снега, какъвто Олег виждаше за пръв път, подобен на гущер, само че мъхнат, дълъг около

четири метра — разравяше този хълм предпазливо, сякаш се боеше да не подплаши плячката си. Олег гледаше звяра като омагьосан и чакаше да види какво ще стане по-нататък, той не свързваше бялата преспа с нощувката на Дик и Мариана. Дори когато лапите на звяра разровиха снега и там се показва тъмното петно на палатката, той продължи да стои неподвижно.

Но в този момент Дик се събуди, в просъница той бе чул как се върти звярът над тях, а носът му бе доловил чуждата опасна миризма. И с изваден нож Дик се хвърли навън изпод палатката, но се заплете в одеялата. На Олег му се стори, че снежната преспа внезапно оживя и изхвърли нагоре снежен фонтан. Звярът обаче ни най-малко не се изплаши от тоя взрив, а напротив, убеди се, че не е сбъркал в местоположението на плячката. Сграбчи с ноктестите си лапи кълбото от кожи и се помъчи да го притисне към земята, да го удуши, като ръмжеше и се радваше на находката.

Олег — горският обитател, търсеше пипнешком ножа на колана си и се готвеше за скок, очите му вече се мъчеха да отгатнат къде е слабото място на тоя звяр, къде трябва да забие ножа. А Олег — жителят на кораба и синът на механика, вместо ножа извади бластера, но не стреля оттук, отгоре, отдалече, а скочи в снега и се хвърли към звяра, стискайки здраво оръжието. Чудовището го видя, вдигна муцуна и заръмжа да отпъди Олег, явно го смяташе за конкурент, тогава, вече без да се страхува, че ще улучи Дик, Олег се спря и изстреля заряд от бластера в озъбената муцуна.

Докато Дик и Мариана обядваха, обходиха кораба и се захванаха да смъкват към изхода каквото трябваше да отнесат в селцето, Олег се изкачи най-горе, в навигационния отсек. Повика Дик със себе си, но той не тръгна — стигаше му и тази плячка. Не тръгна и Мариана — Олег ѝ бе показал къде е лазаретът и тя подбираше лекарствата и инструментите, които ѝ бе описала Егли. А трябваше да бързат, защото отново заваля сняг и осезаемо застудяваше. Още един ден — и нямаше да се измъкнат от планината, снегът щеше да вали много дни и студът да стигне до петдесет градуса под нулата. Тъй Олег се озова сам в навигационния отсек.

Той постоя няколко минути сред тържественото обкръжение на приборите в центъра на кораба, чието създаване беше немислим подвиг на милиони умове и хиляди години човешка цивилизация. Но Олег не изпитваше нито ужас, нито безнадеждност. Знаеше, че сега селцето, поне за него, за Олег, ще се превърне от център на Вселената във временно убежище за годините, докато корабът не стане техен истински дом, докато не го разберат дотолкова, че с негова помощ да намерят начин да съобщят за себе си на Земята. Затова трябва — възрастните го бяха обсъждали хиляди пъти — да се възстанови аварийната връзка.

Олег влезе в радиоотсека, защото Старика му бе казал къде да търси справочниците и инструкциите за свързка, които трябваше да бъдат разбрани, преди да умрат Старика и Сергеев — само те можеха да помогнат на Олег и на другите, които щяха да дойдат след него.

В радиоотсека беше сумрачно. Олег не намери веднага чекмеджето с инструкциите. Той извади справочниците, те се оказаха много и не се знаеше кой е необходим. Но Олег по-скоро би изхвърлил чехлите на майка си, отколкото тия книги. С радост би взел някои детайли и инструменти, които да свършат работа, но разбираше, че това ще трябва да се отложи до следващия път, когато той ще разбира смисъла на тия екрани и пултове.

И тогава вниманието му бе привлечено от слаба потрепваща светлинка в ъгъла на пулта, полузакрит от креслото на оператора. Предпазливо, като към див звяр, Олег пристъпи към това място.

На пулта равномерно припламваше зелена лампичка.

Олег се опита да надникне зад него и да разбере какво означава това, но не успя. Седна в креслото на оператора и започна да натиска бутоните. Пак нищо не стана. Лампичката примигваше все по същия начин. Защо светеше? Кой я бе оставил така? Кому бе нужна? Ръката на Олег докосна една ръчка, която веднага поддаде и се плъзна надясно. И тогава иззад тънката решетка до лампичката долетя тих човешки глас:

— Говори Земята... Говори Земята... — После се раздаде писукане в такт с примигването на лампичката и в това писукане имаше някакъв неразбираем смисъл. След малко гласът повтори — Говори Земята... Говори Земята...

Олег загуби представа за времето. Той чакаше отново и отново да прозвучи гласът, на който не можеше да отговори, но който го свързваше с бъдещето, с мига, когато ще успее да отговори.

Към действителността го върна звънецът на ръчния часовник — Дик бе намерил часовника в своята каюта и му го даде. Часовникът звънеше на всеки петнайсет минути. Може би така трябваше.

Олег стана и каза на гласа от Земята:

— Довиждане.

И тръгна към изхода на кораба, мъкнейки куп справочници, от които не разбираше нито дума. Дик и Мариана вече го чакаха долу.

— Тъкмо тръгнах да те търся — каза Дик. — Ти какво, да не искаш завинаги да останеш тук?

— Бих останал — каза Олег. — Чух как говори Земята.

— Къде? — възкликна Мариана.

— В радиоотсека.

— Каза ли й, че сме тук?

— Те не чуват. Това е някакъв автомат. Нали връзката е прекъсната. Забрави ли?

— А може сега да е заработила?

— Не — каза Олег, — но непременно ще заработи.

— Ти ли ще го направиш?

— Ето книги — каза Олег. — И аз ще ги изуча.

Дик скептично изсумтя.

— Дик, миличък — примоли се Мариана, — само ще изтичам дотам да послушам гласа. Бързичко. Да идем заедно, а?

— Кой ще мъкне всичко това? — попита свадливо Дик. — Знаеш ли колко сняг има на превала?

Той вече пак се чувстваше главен. От колана му стърчеше дръжка на бластер. Но, разбира се, не бе хвърлил арбалета.

— Ще се справя — каза Олег и хвърли торбата на снега. — Да вървим, Марианче. Ще послушаш гласа. Още повече, че съм забравил най-важното. В лазарета има ли малък микроскоп?

— Да — каза Мариана, — дори не само един.

— Добре — каза Дик. — Тогава идвам и аз.

Тримата се впрегнаха в шейната и я влачиха първо нагоре по стръмния склон на котловината, после по платото, после надолу. Валеше сняг и им беше много трудно да вървят. Но не беше студено. И имаше много храна. Не изхвърляха празните кутии.

На четвъртия ден, когато започнаха да слизат по клисурата, където течеше ручейт, те изведнъж чуха познато блеене.

Козата лежеше под една скална козирка до самата вода.

— Чакала ни е! — викна Мариана.

Козата беше тъй измършавяла, че изглеждаше все едно ще умре всеки момент. Три пухкави козленца се боричкаха около корема ѝ, опитваха да се доберат до цицките.

Мариана бързо отметна покривалото на шейната и започна да търси в торбите с какво да нахрани козата.

— Гледай да не я отровиш — каза Олег.

Козата му се стори много красива. Той ѝ се радваше. Почти като Мариана. И дори Дик не се сърдеше, той беше справедлив човек.

— Добре, че ми избяга — каза той. — Сигурно щях да те убия. А сега ще те впрегнем.

Всъщност така и не успяха да впрегнат козата. Тя надуваше хобот и врещеше така, че скалите трепереха, а козлетата също се оказаха кресливи създания и се вълнуваха за майка си.

Така продължиха нататък: Дик и Олег теглеха шейната, Мариана я крепеше отзад, за да не се преобърне, а последна вървеше козата с малките си и мрънкаше — вечно ѝ се ядеше. Дори когато слязоха до гората и там имаше гъби и коренчета, тя пак просеше кондензирано мляко, макар че също като пътешествениците още не знаеше, че това бяло сладко нещо се нарича кондензирано мляко.

ЧАСТ ВТОРА
ОТВЪД ПРЕВАЛА

ПЪРВА ГЛАВА

Затоплянето се задържа цели две седмици.

Според календара още бе рано за пролет, но всички се надяваха да няма повече студове.

Селцето имаше двоен календар. Единият бе местен, определяше се от смяната на дните, от идването на зимата и лятото. Вторият бе земен, формален. Като закон, на който никой не се подчинява.

Отдавна, преди почти деветнайсет години по земния календар и шест по местния, когато остатъците от оцелелите след гибелта на „Полюс“ стигнали до гората, Сергеев изсякъл първия знак върху стълба, забит зад крайната колиба. Един знак — един земен ден. Трийсет или трийсет и един — един земен месец.

Постепенно календарът се превърна в цяла гора от стълбове с белези. Над нея издигнаха навес да я пази от дъжда и снега. Белезите бяха разни. Едни по-дълги, други по-къси. До някои от тях имаше допълнителни знаци. Знаци за смърт и за раждане. Знаци за епидемии и големи студове.

Когато Олег бе малък, тези стълбове му се струваха живи и всезнаещи. Те помнеха всичко. Помнеха, че не е научил урока по география или е обидил майка си. Веднъж Мариана призна пред Олег, че също се страхува от стълбовете. А Дик се разсмя и разказа, че искал да изстърже един лош знак, но Старика го хванал и му се накарал.

Календарът на Сергеев беше лъжлив. Всички го знаеха. Дори двойно лъжлив. Първо, денонощието тук е с два часа по-дълго, отколкото на Земята. Второ, в годината тия денонощия са повече от хиляда. Кратко лято, дълга дъждовна есен, четиристотин дни зима и студена, също дълга пролет. Цялата тая досадна аритметика се превърна в своеобразен водораздел между по-възрастните, дошли от кораба, и младото поколение. Младите приеха местната година такава, каквато си е. Иначе къде ще му излезе краят, ако есента е една година и зимата — също година.

Затоплянето се разтегли цели две седмици. Снегът спадна, нашари се с голи места. Склонът на гробищния хълм, обърнат към

селото, стана кафеникав — повярвали, че е дошла пролетта, младите стръкове на лишеите се надигнаха и зашаваха. Единствената улица на селцето се превърна в дълга ивица кал. Отвъд къщите ивицата се раздвояваше — тесният канал отиваше към портата на оградата, десният стигаше до работилницата и бараките. Вдясно от работилницата, пред козарника, се образува дълбока зелена локва. Сутрин козлетата разбиваха с остри си нокти тънкия лед и ровеха из калта да търсят червеи. После почваха да играят, да се бият, да пръскат навсякъде, падаха в кишата, размахваха крака — също приветстваха подобие на пролет. Само козата на име Коза, матриархът на това семейство, разбираше много добре, че до пролетта е още далече. Тя висеше часове наред до работилницата, откъдето полъхваше топло, а когато търпението ѝ се изчерпваше, почваше да търка бронята си в стената. Работилницата се тресеше, Олег изскачаше навън и пъдеше козата с тояга. Щом го видеше, тя се изправяше на задни крака, развълнувано размахваше предните, надвисваше над Олег и тъничко блееше от радост. Беше убедена, че нейният любимец се шегува. Тогава Олег викаше на помощ Сергеев. „Я хайде, мадам — казваше страховито Сергеев, — да се връщате към майчинските си задължения. Децата ви са безпризорни.“ Козата се отдалечаваше, без да бърза, подмятайки зеления си задник. Не се връщаше при „безпризорниците“, а отиваше до оградата и оставаше там с надеждата да се появи нейният приятел — стар козел единак, висок над три метра в гръбнака, окичен с остри костени плочки.

Понякога козелът изникваше на поляната и с тънък глас викаше козата на разходка. До самата ограда не идваше, страхуваше се от хората. Козата хукваше към портата и ако там нямаше никого, сама вдигаше резето и изчезваше за няколко дни. Тия разходки вече на три пъти дадоха плод и затова в обора живееха седем козлета на различна възраст.

От козето стадо нямаше кой знае каква полза, но козите станаха част от бита, доказателство за издръжливостта на селцето, развлечение за дечурлигата, които ги язدهа, макар че това не се харесваше на козлетата и подвизите на ездачите завършваха със синини. Разбира се, можеха да ги заколят и изядат — нали се случваше ловците да убиват диви кози. По средата на зимата, когато закъсаха с храната, Дик предложи сам да направи всичко. Но Мариана възрази и Старика я

подкрепи. Дик сви рамене, той не обичаше да спори, и въпреки вилицата излезе в гората. Върна се късно вечерта с измръзнали пръсти на лявата ръка, но носеше малко мече.

Все пак имаше едно предимство от съществуването на козата. Тя се оказа изумителен пазач. И козлетата научи да пазят. Щом чужда твар припареше до оградата, козето семейство вдигаше такъв шум, че събуждаше цялото селце. Вярно, ако след това ѝ се стореше, че заплахата е сериозна, козата хукваше да се скрие в първата попаднала къща. Там благополучно успяваше да изпотроши всичко и да изплюска каквото намери по тенджерки и чинии.

Добродушна и общителна по природа, козата мразеше само Поплювко. Сигурно някога се бе срещала с него. Не смееше да се приближи до клетката му, но от почтително разстояние тропаше, заплашително тръскаше гребен, блееше и настояваше селцето да бъде освободено от този отвратителен жител.

Пръв се запозна с Поплювко малкият Казик — сираче, осиновено от голямата Луиза.

Напролет Казик навърши тринайсет години, макар че не изглеждаше и на десет. Дребничък, жилав, с тъмна кожа, цялата на сини точки от търкултрън, ръцете изподрани, дълъг наклонен белег през челото. Наричаха го Маугли, защото гората му беше като роден дом. Ако другите деца можеха да бродят из гората, а при необходимост и да пренощуват, защото знаеха как да се укрият от хищниците в мекото разклонение на белия бор, то Маугли можеше да живее в гората цели седмици. Той вървеше през гората като стопанин. И всички го знаеха. Дърветата послушно отдръпваха клони от пътя му, гъбите се заравяха в земята, хищните лиани подвиваха опашки. Дори чакалите се бояха от миризмата му. Маугли никога не носеше арбалет в гората. Той умееше да мята ножа с такава сила и точност, че можеше да закове комар за дървото от петдесет метра.

В селцето Казик беше винаги тих и необщителен. Никога не плачеше и не се биеше. И никой не искаше да се бие с него, защото при всяко Казикване Казик изпадаше в студена ярост. Той не умееше да играе.

Отначало Луиза се боеше, че Казик е умствено изостанал. Но на училище ходеше послушно и макар че в час никога не проявяваше желание да отговори или да задава въпроси, предпочитайки да мълчи,

докато другите шумно обсъждат нещо, той запомняше всичко. Старика твърдеше, че Казик има отлична фотографска памет. „На Земята — казваше той — от него би излязъл голям човек. Тук му липсва интелектуална храна. Това е безкрайно талантилив, но вечно гладен мозък.“ „Дай му всичко, което можеш — отговаряше голямата Луиза, — а после ще се върнем на Земята и други ще му дадат останалото.“

Идол, покровител и верен приятел на Казик беше Дик. И затова, че Дик беше горски човек. И затова, че двамата бяха сираци. Дик едва помнеше родителите си. Казик загуби своите по време на епидемията, когато беше съвсем малък. Той никога не наричаше Луиза „мамо“, Фумико, второто осиновено дете на Луиза, я наричаше своя майка, а Казик само „Луиза“.

През есента, скоро след завръщането от планините, където лежеше разбитият „Полюс“, Казик и Дик бяха в гората. Отиваха да ловуват далече на юг, на двайсетина километра от селцето. Там се преселват наесен стадата мустанги. Месото на мустанга не става за ядене, дори чакалът не му посяга. Но мустангите имат удивителен въздушен мехур. Животното го надува, когато се спасява от преследване. Тогава от сухо, кльоцаво и донякъде подобно на кон насекомо мустангът се превръща в блестящ балон и излита във въздуха. Мехурът му е еластичен и здрав. От него се правят покрития за прозорците, торби, чанти, мехури за вода и много други полезни неща. А напоследък момичетата от селцето са си измислили нова мода — леки наметки в преливащи цветове — и тичат с тях като водни кончета.

Ловците тръгнаха на разсъмване. В гората не срещнаха нищо интересно. През онези дни всички още живееха със спомена за удивителния поход до превала и затова мълчаливият Казик не приличаше на себе си — изтормози Дик с въпроси. Той безшумно и леко крачеше до него, без да гледа в краката си, прескачаше живите корени, понякога се навеждаше да захлупи с мазолеста длан някоя сладка гъбка и в движение да я метне в устата си, друг път се стрелваше настрани, за да подуши нечия следа, но веднага се връщаше с поредния въпрос:

- Целият ли е от желязо?
- От сплав.
- И по-голям от селцето?

— Колкото оградата. Не, по-голям.

— И кръгъл?

— Маугли, нали вече ме пита за това.

Дик не обичаше да разговаря в гората. В гората се чува надалече. Ти самият трябва да слушаш в гората. Казик не се притесняваше от подобни съображения. Все едно, той чуваше по-добре от който и да било звяр.

— И пак ще питам — отговаряше упорито Казик. — Обичам да питам. Другото лято ще ме вземеш ли, като тръгнеш към „Полюс“?

— Непременно. Ако се държиш добре.

Казик изсумтя презрително. Той се държеше така, както смяташе за необходимо.

— Искам да полетя към звездите — каза Казик. — Звездите са къде-къде по-големи от нашата гора, от цялата тази земя. Знаеш ли къде ще отида, когато се върнем на Земята? Ще отида в Индия.

— Защо? — учуди се Дик.

— Така... — Казик изведнъж се смути. — Искам.

Известно време вървяха мълчаливо.

— Аз бих останал тук — каза изведнъж Дик. Пред никого не бе споменавал това.

Казик мълчеше. Изведнъж се засили и скочи на един нисък хоризонтален клон. Пресегна се нагоре, смъкна орехово гнездо и го пъкна в торбата си.

— Довечера ще ги изпечем — каза той, скачайки на земята.

Дик се намръщи. Беше недоволен от себе си. Трябваше той да види гнездото с орехи. За Дик гората беше бойно поле, на което той винаги се стремеше да побеждава. В гората се спотайваха опасности, които трябва да преодолееш или заобиколиш, в гората се криеше плячка, която трябва да догониш, хищници или смъртоносни твари, които трябва да убиеш, за да не убият теб. За Казик гората бе роден дом, може би дори по-истински от селцето, защото самото съществуване на селцето беше чуждо за този свят и гората се примиряваше с него само защото хората се оказваха по-умни и по-хитри. Казик разбираше гората и затова не се боеше от нея. Той не се бореше с враговете. Ако беше по-силен, прогонваше противника. И отстъпваше път на по-силния. Но и не чувстваше някаква особена любов към гората, както нямаше чувства към въздуха или водата.

Всичките му мечти, мисли, надежди бяха свързани с онзи свят, който живееше в разказите на възрастните, в паметта на Луиза и Старика. Онзи свят на звездите и космическите кораби, където го чакаше Земята, му беше формално познат по-добре, отколкото на когото и да било друг жител на селцето. Само че никой не се досещаше за това. Защото Казик помнеше всичко, което говореше за Земята Старика, всичко, което бе чувал от разговорите на възрастните. Той знаеше височината на Еверест и датите от живота на Александър Македонски, атомните тегла на всички минерали и дължината на Брахмапутра, момчешката му глава беше натъпкана с цифри и сведения, нямащи никакво отношение към полумрачния свят на селцето. Особено силно го заплениваше историята — безбройните поколения на Земята, всяко от които е живяло, воювало и строило, сменяйки предишното. Милиардите хора и милионите събития, свързани със сложно кълбо от отношения, превръщаха гората и селцето в някаква абстракция, нещо като сгучен сън, който трябва да изтърпиш. „Цяла година ще ходя по музеите — казваше си той, — знам ги как се наричат: Ермитаж, Британски музей, Прадо, Пергамон...“ Но не споделяше това с никого. Защо да споделя?

Когато през лятото Мариана, Дик, Олег и Томас Хинд тръгнаха към превала, Казик мислено измина с тях целия път през планините. И много преди да си дойдат, той престана да яде и да спи — слушаше. Слушаше кога ще се върнат. Именно той ги посрещна на десет километра от селото, когато със сетни сили влачеха по калната земя импровизираната шейна, натоварена със съкровища от кораба.

Тихо и настойчиво той разпита всекиго поотделно какво са видели в кораба. Знаеше, че трябва да чакат идното лято, за да се върнат при „Полюс“, и трите години не му се струваха много време. Ще мине зимата, Олег и Сергеев ще измислят как да поправят връзката, ще настроят радиото и тогава Земята ще прати помощ.

Когато притъмня, а това стана около четири часа, Дик и Казик спряха да пренощуват в гъсталак от смрадливчета. Горските зверове избягват подобни места, но ако потърпиш, с миризмата се свиква. На другата сутрин откриха стадо мустанги, промъкнаха се към тях така, че насекомите да не ги усетят, и убиха няколко стари самци. Дик стреляше с арбалета, той винаги носеше бластера от кораба, но не го използваше, пазеше заряда. Казик уби само един мустанг. Неговата

задача в лова беше друга — той гонеше самците към Дик така, че да не могат да излетят. Единия самец уби, като метна ножа, който му направи Сергеев — той беше направил ножове за всички в селцето от металната стълба.

Дик остана да дере мустангите: да изрежеш мехура, без да го повредиш, не е работа за малко момче, иска се майсторлък. Казик не го свърташе на едно място, той тръгна надолу край ручея да види дали там няма охлюви. От техните черупки правеха отлични чинийки и стъргалки — жените от селото ще му благодарят.

Казик измина около триста метра. Мислеше за вълшебната страна Индия, където на младини е живяла Луиза, прекрачваше портите на града с приказно име Хайдерабад. И изведнъж чу тих пукот, нещо се мярна пред очите му и в следващия миг Казик откри, че стои наред езерце, което само преди секунда не съществуваше.

Езерцето беше свършено кръгло, с диаметър около три метра и дълбоко не повече от два-три сантиметра — тревичките и камъчетата стърчаха от него. Беше свършено гладко и отразяваше облачното виолетово небе. Сякаш отгоре бе паднала огромна капка.

Казик застина. Както всеки горски жител, той не обичаше изненадите.

Гората бе настръхнала и мълчеше. Казик искаше да отстъпи и предпазливо започна да вдига крак. Но течността го държеше за ботушите от дебела рибешка кожа и пред очите му се втвърдяваше като стъкло.

Казик се разтревожи и свирна да повика Дик на помощ. Не се сети, че е отишъл далече и Дик няма да чуе. После пак застина, размишлявайки какво да направи. И тогава плътната стена от листа се размърда и от нея бавно изпълзя някаква твар, напомняща краб, на когото са смъкнали бронята и отпред са му прикрепили хобот. Тази твар беше непозната за Казик и нямаше име. Но от нея лъхаше заплаха. И момчето я нарече „гад“.

Отстрани на хобота, под тъпите калаени очи на гадта, имаше отвори, закрити с мембрани. Мембраните ситно трепереха и Казик интуитивно разбра, че трябва да се пази точно от тях. Затова когато мембраните се отдръпнаха и от скритите зад тях отвори изхвъркнаха две струи лепкава течност, Казик имаше готовност и макар че краката му бяха приковани към втвърдената локва, той се извъртя и приклезна.

Течността шумно се плъосна върху локвата и потече по нея като вода по лед.

Гадта много се учуди, че не е улучила. Не беше свикнала жертвата да се държи така. Разклати глава, вирна хобот към небето, затропа с тънките си крехки крака — личеше, че е разярена.

Казик дори се усмихна, като видя как гадта закри отворите с мембраните и почна да се надува, да пъхти и да се напъва, после пак отдръпна мембраните, но вместо стегнати струи се изляха само някакви жалки капки. Гадта приседна на задни лапи — явно възнамеряваше да изчака и да размишлява, ако, разбира се, имаше с какво да размишлява. Казик пък трябваше да реши как да се измъкне от капана.

Засъхналото лепило стегна краката му. Беше ясно, че ще трябва да пожертва ботушите. Казик започна да измъква крака от тях. Сега трябваше да скочи около метър и половина настрани, като внимава да не докосне лепилото с голи пети. Гледайки Казик, гадта отново се развълнува. Тя опипа с нокътя на предния крак крайчето на лепилото и като разбра, че още не е засъхнало и няма как да спипа жертвата с голи лапи, бавно и неуверено размърда крака и тръгна около лепкавия капан да търси място, откъдето да се добере с хобота до Казик.

Казик скочи в обратната посока, така че да се приземи на ръце и да придърпа краката си. Почти успя, но голата пета на десния му крак докосна края на лепкавото езерце и я проряза остра, пареща болка. Опитвайки да се откъсне, Казик извика така, че сигурно го чуха дори в селцето, а гадта най-сетне съобрази, че плячката се е хванала, и припряно забърза към Казик.

Казик се извъртя, измъкна ножа и искаше да го метне по гадта, но разбра, че сега по-важно е да си освободи крака — не се знаеше дали ножът щеше да помогне против това същество. С бързи движения той се опита да отреже слоя лепило, но ножът само се плъзгаше по стъклената повърхност. И тогава, усещайки как хоботът на гадта се протяга към него, Казик замахна да среже петата си, не улучи и вдигна ножа, за да удари хобота, който вече беше съвсем наблизо и го облъхваше със студен кисел мирис.

И в този момент Дик стреля с бластер по гадта.

Дик не чу изсвирването, но чу вика за помощ и когато дотича, се изплаши за Казик. Той стреля, докато гъбестото тяло се превърна в

черно димящо кълбо, а краката се разпаднаха като отчупени клони. Замириса на озон.

Казик с учудване огледа купчинката пепел, обкръжена от сухи съчки, и каза:

— Защо така? Жалко за пистолета.

Той за пръв път виждаше бластера в действие, но знаеше, че зарядът трябва да се икономисва.

— Глупак! — каза Лик. — Това чудо щеше да те изсмуче. Кой ходи из гората с вирнат нос? За Индия ли си тръгнал?

Казик премълча. Беше успял да изтръгне петата си от лепилото. Потече кръв. Той бръкна в торбата за балсама. После каза:

— Жалко за ботушите.

Намазаха петата с балсам, превързаха я и Казик стигна до селцето на раменете на Дик. Не беше лесно. Дик носеше и торбата с мехури от мустанги, но той беше силен и всички го знаеха. Затова търпеше. Казик също мълчеше, макар че кракът го болеше и после, в селцето, две седмици подскача на един крак.

Приключението с Казик стана причина за важни събития. Първия тласък към тях дадоха думите на Казик. Тогава той седеше на леглото и гледеше как неговата втора майка му шие ботуши. Вайткус още сутринта донесе скроените парчета — той ги изрязваше от рибешка кожа, а голямата Луиза ги съшиваше. Работата беше първобитна, макар че Мариана донесе от „Полюс“ истински игли. Тя не намери конци, затова се налагаше, както и досега, да използват влакнести стъбла от водорасли, а те бяха доста дебели и прекалено къси, та непрекъснато се налагаше да ги снаждат. Луиза мърмореше както винаги, защото мразеше шиенето, за което в селцето губеха толкова много време. Казик дълго я гледа, а после каза:

— Като оздравея, ще ида в гората да домъкна онази гад.

— Каква гад? Защо? — не разбра Луиза.

— За шиене.

— И как ще шие тази твоя гад?

— Ти не разбираш — каза Казик. — Тя няма да шие, а ще лепи.

Луиза не обърна внимание на думите му, но Казик беше упорито момче. Щом се вдигна от леглото, той изкуцука при Старика и го помоли да му даде някоя непотребна мрежа. Старика ловеше с мрежи риба в езерцата зад блатото, мрежите често се късаха, а той смяташе

тяхното плетене за отлично успокоително средство и беше натрупал цяла камара. Като чу молбата, той избра най-голямата и най-здравата и дори се съгласи да вземе участие в експедицията за залавянето на гадта.

Заедно с тях тръгнаха доведената сестричка на Казик, Фумико, и най-големият син на Вайткус, добрякът Пятрас. И, разбира се, Дик.

Три дни пътешестваха из гъсталаците, докато накрая откриха лепилоплюещата гад. Казик я раздразни и гадта си изплю целия запас от лепило. След това не беше трудно да ѝ метнат мрежата и да я отмъкнат до селцето. Само много внимаваха да не ѝ потрошат краката.

Направиха ѝ клетка и я хранеха с червеи и охлюви. Гадта се чувстваше отлично, омота клетката отвътре с паяжина и я смяташе за роден дом. Беше тъпа и мудна, а колкото до неприятната външност — в селцето бяха свикнали и с по-страшни изроди.

Нарекоха гадта Поплювко. Можеха да я нарекат паяк или краб, но тия имена вече бяха дадени на други същества.

Старика отдавна бе забелязал, че земният език постепенно се променя, приспособява се към новата действителност. Речниковият запас на децата се попълваше само от думите на шепа възрастни, целият останал свят на планетата беше безгласен. Затова езикът неизбежно обедняваше, макар че в училище Старика караше учениците да наизустяват стиховете, които помнеше той, а ако нещо не помнеше — викаше другите възрастни и заедно възстановяваха забравените текстове.

„Добре му е на земното дете — казваше Старика. — Родителите само се жалват — колко излишни думи натрупва в училище и на улицата, като гледа визор или пътува. А земното дете е щастлив човек. Отвсякъде го облива излишък от информация. И все във формата на думи. А ние какво имаме? Половин дузина възрастни, които използват хиляда думи.“

Олег не беше съгласен със Старика. Той смяташе, че езикът на новото поколение не обеднява чак толкова. Просто се променя. Защото децата често трябва да намират думи за явления и неща, които са неизвестни или безинтересни за възрастните. Налага им се не само да измислят нови думи, но и да влагат в старите ново съдържание. Веднъж Олег чу през стената как шестгодишният Ник Вайткус се оправдаваше пред Старика защо е закъснял за часа.

— Хванах на лъжицата три ягодинки — обясняваше той, — с цял нокът по-надълбоко от Арнис.

— Хайде, сядай — отговори Старика, като се престори, че го разбира. Но не разбираше.

А за Олег фразата беше пълна със смисъл. Не трябваше да се разшифрова, стигаше да се потопиш в света на децата от селцето, за който Старика, каквото и да говореше, имаше само най-обща представа.

А нещата стояха така: миналото лято ябълките, които растяха до оградата, бяха нападнати от „ягодки“ — мързеливи червени бръмбарчета, които висяха по клонките и без да бързат, прегряваха кората. Вайткус се мъчеше да ги изстреби, поливаше ябълките с разтвор от нещо като вар, дори с разреждана чакалова отрова, но нищо не излезе — насекомите бяха издръжливи и упорити. А после в един прекрасен ден ягодките изчезнаха. Възрастните не забелязаха нищо, а Вайткус въздъхна с облекчение — едрите сладки плодове бяха източник на витамини за зимата. Дечурлигата обаче знаеха, че ягодките изобщо не са изчезнали, а са се превърнали в синкави остри шипове, които се закопаха в земята около оградата да изчакат края на зимата. Хлапетата наричаха тия шипове „ягодинки“, въззрастните не виждаха никаква генетична връзка между ягодките и ягодинките. Шиповете притежаваха удивителна способност. Ако някое топлокръвно същество минеше наблизо, те изскачаха от земята и се стремяха да се забият в кожата и да оставят в нея микроскопично семенце, което се разтваряше в човешката кръв и затова беше безвредно. Но убождането бе доста болезнено. Момчетата си измислиха игра. Събуваха сандалите, чиито подметки Сергеев изрязваше от твърдите и еластични черупки на горските кокоси и които на детски език се наричаха „лъжици“, и дразнеха с тях шиповете. Шиповете се нахвърляха върху топлите подметки и се забиваха в тях. Печелеше онзи, който събереше най-много и най-дълбоко забити шипове. Играта беше увлекателна, но не съвсем безопасна, защото шипът можеше да се заби в ръката. Следователно загадъчната фраза на Ник означаваше просто, че е играл с Арнис и е победил.

Името Поплювко бе измислено от Ирина, майката на Олег, и всички го приеха веднага. Само с една поправка. Възрастните наричаха

неговото лепило както си се полага — лепило, а дечурлигата, както е редно, измислиха своя дума — плюйка.

Появата на Поплювко наистина облекчи шивачките. Още повече след двете открития на Вайткус, който установи, че лепилото на Поплювко се втвърдява далеч по-бавно, ако бъде смесено със слюнката от хобота. А Сергеев измисли как от втвърденото лепило да прави на струг чинийки и чашки. Ако в лепилото се прибавеше боя от цветните глини край блатото, съдовете ставаха разноцветни и много красиви.

През зимата Поплювко задряма и почти нищо не хапваше, а и лепило даваше съвсем неохотно. Добре, че Вайткус се беше досетил да събере запас от лепило в затворени съдове. С идването на пролетното затопляне Поплювко се съживи, почна да се вълнува и да плюе за щяло и нещяло.

Безкрайният преход към пролетта донесе хреми, бронхити и ревматични пристъпи. Майката на Олег лежеше с радикулит и той трябваше сам да притопля кашата и чорбата.

Олег вече се бе убедил, че лекарствата не действат на всички. Който вярва в тях, оздравява, а който не вярва, продължава да боледува. Вярно, тия изводи не се отнасяха към истинските лекарства, донесени от кораба. Но онези лекарства бяха против истинските болести, от които хората по-рано умираха — отравяне на кръвта, възпаление на белите дробове. Корабните лекарства бяха малко и ги пазеха. Егли Вайткус ги държеше в специално сандъче.

Майка му имаше цял запас от всевъзможни гърненца, дървени похлупаци и кутийки със сушени билки и мазила. Ето и сега, макар че беше много гладен, Олег най-напред затопли вода и разреди в нея парещата смес за разтривки. В колибата беше почти съвсем тъмно, само глинената лампа гореше на масата, майка му лежеше под кожените завивки. Тя каза:

— Ти си хапни, аз ще потърпя. Цял ден търпях. Лежах си сама у дома и търпях. Мислех си, че може по-рано да се прибереш.

— Сега, мамо — каза Олег, — сега ще стане готово и ще те разтрия.

— Не, първо хапни — отговори майка му. — Сега си нужен човек, всичко зависи от теб. Изглеждаш побледнял, измършавял. Ще

потърпя, не се безпокой. Какво толкова може да ми стане, просто радикулит, от него още никой не е умрял.

Зад стената при Старика нещо падна. Отдавна можеха да се разделят, да построят нова колиба или Старика да се премести в празната срещу Вайткус. Но бяха свикнали да живеят заедно — Старика, Ирина и Олег, които не бяха едно семейство, но често се хранеха заедно, пък и когато оставаха сами, Старика и Ирина водеха дълги разговори. Старика бе станал много приказлив, почти непрестанно говореше, трудно му бе да мълчи. Може би точно затова се занимаваше с училището, защото толкова обичаше да говори. А майката се оплакваше и роптаеше срещу живота. Беше ѝ останал само страхът за Олегчо — да не падне, да не се разболее, да не го загуби. Олег скоро ще стане на двайсет, голям човек е, по цели дни седи при Сергеев в работилницата, правят необходими за селото вещи и непрекъснато проучват справочниците, които Олег домъкна от „Полюс“. Имат една идея — да възстановят връзката. Тогава ще могат от „Полюс“ да съобщят на Земята къде са оцелелите. Колко години вече селцето живее с надеждата да се върнат на Земята, но по-рано надеждата беше плаха и абстрактна, а сега стана реална. Майката на Олег повтаряше, че ако оцелелите след катастрофата специалисти и инженери не са успели да настроят връзката, то какво могат да направят едно момче и един стар инвалид? Всъщност тя се боеше, че на Олег пак ще му се наложи да върви към превала, където лежи разбитият „Полюс“. Веднъж Олегчо успя да се върне, а втори път не ще успее. Но нима е по-добре цял живот да гасне в това смрадливо селце сред главоноги и мухи, когато съвсем наблизко е надвиснала страшната гора, пълна с чудовища и убийци? Не, тя не знаеше кое е по-зле, всичко беше по-зле.

Олег донесе настойката, все пак той е добро момче, най-доброто в селцето. Той много порасна тази зима, колко би се радвал баща му, че е отгледала такъв син.

Олег разтри гърба на майка си. Докосването на парливата течност беше приятно, защото означаваше живот. Тялото ѝ още живееше и чувстваше, а синът ѝ имаше твърди, топли длани и умееше да разтрива гръб — толкова пъти го бе правил през последните години, голямо щастие е да има на света ръце, които ти носят добро. Ирина

тихо заплака от тази неочаквана радост, а иззад стената долетя гласът на Старика:

— Олег, да ти помогна ли?

— Не, благодаря — отговори Олег. — Но вие елате, аз вече стоплих супата, ще обядваме заедно.

— Благодаря, сит съм — отговори Старика и Ирина се усмихна през сълзи, защото чу — тя имаше остър слух — как Старика почна да се приготвя, да мие паницата си, да се преоблича; той ценеше понятието „да ходиш на гости“, та макар и в съседната стая зад стената.

Тримата седнаха на масата. Ирина вече се чувстваше по-добре. Тя вярваше в парещото мазило и затова то ѝ помагаше. Старика донесе за добавка към супата сушени орехи, сам ги беше събирал и сушил на мангала. Беше облякъл новото яке, само с един ръкав. Понякога Олег се чудеше как може човек да се справя без ръка — Старика вършеше почти всичко така, сякаш не беше инвалид.

— Когато пак отидеш на кораба — каза той, гледайки как Олег сипва чорбата, — непременно донеси много хартия. Беше фатална грешка, че донесе толкова малко хартия.

— Знам. — Олег бе чувал неведнъж този упрек.

— Докато изобщо нямахме хартия — продължаваше Старика, — отлично се справяхме и без нея. А после взехме, че си устроихме хартиено пиршество. Аз самият съм виновен, дори на децата в училище давах листчета да пишат съчинения, но може ли да бъда упрекнат?

— Не — каза Ирина, — разбирам те.

— А Линда Хинд написа цяла поема за Томас — каза Олег.

— Човечеството е свикнало да излага мислите си върху хартия и затова микролентите и видеозаписите не успяха да я заменят. На Земята имам доста добра библиотека от истински книги. И тя не учудва никого. Тъй че непременно донеси хартия. Силата на белия лист, върху който човек иска да изрази изпълващите го мисли или образи, е невероятна. А и децата ще се учат съвсем другояче.

— Още много има да живеем до лятото — каза майката. Тя седеше изпъната, напрегната и неподвижна, за да не наруши позата, извън която я настигаше болката. — Чудно ми е как всички вие,

възрастни хора, тичате при Олег — това да не забравиш, онова да донесеш...

— Ако можех да стигна до кораба — каза Старика, — щях да съобразя по-добре от Олег какво да взема. Аз имам опит.

— Аз пък имам интуиция — каза лениво Олег.

От горещата супа го налегна дрямка. Днес привършиха изработката на металните части за мелницата, та като се затопли, да я монтират на ручея. Заради тази мелница Олег беше поизоставил заниманията по електроника, само преди лягане успяваше да прочете някой параграф от учебника и сутрин преди работа да го преразкаже на Старика.

— Следващия път — каза Олег — ще домъкнем от кораба цял куп полезни неща. Не очаквах всичко да изчезне толкова бързо.

— То не изчезна, а се разпръсна за нуждите на селцето — каза Старика.

— И почти половината отиде при Егли и Сергеев — каза майката и не беше ясно дали е доволна от това, или осъжда Егли и Сергеев.

— Че как иначе? — каза Олег. — Сергеев държи работилницата, той изработва всичко. А Егли лекува.

— Аз дори микроскопа й дадох. Временно — каза Старика. Гордееше се с направената жертва.

В селцето по принцип всичко беше общо, иначе нямаше да оцелеят. Но имаше и лични вещи, и то доста.

Огледалото на Мариана, микроскопът на Старика, книгата „Ана Каренина“ на майката. Плюс, разбира се, дрехите и съдовете. Заради личните вещи понякога се случваха произшествия. Например огледало имаше само Марианка. Кръгло джобно огледалце — Олег го намери на кораба, а после, вече на връщане, го подари на Мариана. Огледалото оказа огромно влияние върху живота в селцето. По-рано хората не можеха да се видят. Другите виждаха, а себе си не. Освен може би в някоя локва или в ципата на прозореца. А огледалото каза на хората истината — най-често тъжна. Възрастните се помнеха от онова време, когато са имали много огледала. Сега видяха колко са се променили, как са остарели и погрознели. Младите пък изобщо не се бяха виждали дотогава. И ето че трябваше да оформят мнение за себе си. Мнението на Мариана например се промени в отрицателна посока. Когато видя в огледалцето скулестото задебеляло лице с хлътнали бузи, остра

брадичка и напукани устни, цялото на сини точки от ухапвания на търкултърън и с два големи белега на шията, тя разбра, че е грозна и никога на никого няма да се хареса. Дори не забеляза големите си сиви очи, дългите черни мигли, буйната жива коса, подрязана късо и не твърде равно. А Лиз, напротив, реши с помощта на огледалото, че е много красива, почти като Ана Каренина. Започна да носи плитка, а после си намаза миглите със сажди, за да бъде още по-хубава. Именно Лиз открадна огледалото от Мариана. Просто не можеше да живее без него. Мариана даваше огледалото на всички желаещи — а те бяха много. Лиз каза, че огледалото се е загубило. Всички много се натъжиха, а след два дни сляпата Кристина, която живееше с Лиз, долови с изострения си слух, че Лиз се върти пред огледалото. Нахвърли се да я бие със съсухрените си юмручета и заплака от обида, че Лиз е толкова лоша, а после я накара да върне огледалото на Мариана и всичко да си признае. Лиз го отнесе и каза, че го намерила паднало зад леглото. А на другия ден, докато седеше отвън пред вратата, Кристина подвижна на минаващата Мариана:

— Лиз върна ли ти огледалото?

— Да, благодаря.

— А каза ли, че нарочно не искаше да го върне?

След кратка пауза Мариана отговори:

— Да, каза ми.

Кристина разбра, че Лиз нищо не ѝ е казала. Но повече никой не отвори дума за това.

Олег сипа каша на всички. Старика посипа кашата с орехчета. Олег донесе сладък сироп, тази година сиропът беше много вкусен, защото Вайткус добавяше в него ябълки.

— Иска ми се да вярвам — каза Олег, — че ще възстановим връзката. И тогава няма да се налага да мъкнем разни неща оттам. Много добре помня какво ни струваше да домъкнем онази шейна до селцето, едва не умряхме.

— Длъжни сме да предвидим всички варианти — каза Старика. — Разбира се, рано или късно ще ни намерят. Но трябва да сме готови за най-лошото.

— Ние винаги сме готови за най-лошото — каза Ирина. — По-лошо от това няма накъде.

— Не се заричай — сухо се усмихна Старика.

— Жалко, че планетарните катери са разбити — каза Олег. — А всъдеходите няма да минат през планините. Но мисля, че ако нищо не стане със свръзката, аз и Сергеев ще се опитаме да задействаме някой катер.

— Добре би било — каза Старика. — Но това ще иска няколко похода до кораба.

— А може — каза Олег, — обсъждахме го със Сергеев — двама или трима души да останат на кораба през зимата.

— Изключено — отсече майката. — Никога няма да го допусна.

— При условие, че има отопление и осветление.

— През зимата температурата на превала пада до шейсет градуса под нулата — каза Старика. — Не се зальгвай с напразни мечти. Аз съм конкретен в исканията си. Един наръч хартия и нищо повече.

— Да имаше някакъв транспорт — въздъхна Олег, наливайки сироп в кашата. — Поне малко самолетче.

— Принудени сме да вървим по тежкия път, изминат от човечеството — отговори сериозно Старика. — Отново изобретяваме велосипеда.

— Колело почти не ни трябва — възрази Олег. — В гората няма пътища. Виж, ако имаше две села...

— Колелото вече е изобретено и имаме каруца — каза Старика. — Сега да имаше и парна машина...

— Ние със Сергеев ще направим котел — каза Олег. — Вече измислихме как. От лепило.

— След парния котел ще изобретим... балон — усмихна се Сергеев.

— Мислил съм за балон — каза Олег. — Много пъти съм мислил. Защо да не направим балон?

— В теб говори невежеството на човек, който никога не е правил балон — каза Старика. — За да вдигне поне един човек, балонът трябва да бъде грамаден.

— Е, колко грамаден?

— Около трийсет метра висок. Може да се пресметне. И второ — балоните се пълнят с хелий или водород. Откъде ще намериш такава нещo?

— Вие сам разказвахте, че братя Монгол...

— Монголфие.

— Братя Монголфие са летели с балон, напълнен с горещ въздух. Олег пристъпи към печката и хвърли вътре едно дръвце. То веднага лумна с горещ синкав пламък. По лицата на хората заиграха отблясъци.

— Те са имали специална горелка. И гориво.

— Какво? — попита Олег.

— Е, във всеки случай не са били дърва.

— Аз ще си лягам — каза майката. — Помогни ми, Олег.

Старика излезе по-бърз — отведе майката до леглото и ѝ помогна да се настани.

— За горивото можем да измислим нещо — каза Олег, гледайки пламъците. — И горелка ще направим.

— Сериозно ли си го замислил?

— Съвсем сериозно — каза Олег. — Ако отлетим с балон до превала, това ще е огромна икономия на време и сили. Поне да се изкачим дотам. А може и да слезем. Или да направим два балона, три балона. Един за хората, друг за товара.

— Стига с тия фантазии! — изплаши се майка му. — Ще вземеш да се пребиеш.

— Не бой се, Ирина — отвърна Старика. — Това е само мечта.

— Ще го направим — каза Олег.

Той се завъртя и бързо излезе от къщата.

— Облечи се! — извика след него майка му. Но той не я чу.

Навън застудяваше. Заваля сняг — мокър, на ситни топченца. Топченцата разпенваха локвите и се търкаляха по земята. Налетя северен вятър откъм планините.

Беше тъмно, през виелицата едва се мержелееше фенерът до портата. Полюшващата се светлина падаше върху мокрия лъскав гребен на козата, която стърчеше до оградата — чакаше си кавалера.

Олег прескочи една локва и притича косо през пътя към къщата на Сергеев. От покритото с му стангова ципа прозорче прозираше мътният блясък на глинено кандило.

Олег почука и влезе веднага, затваряйки бързо вратата зад себе си, за да не отлети топлото.

— Извинявай, Сергеев — каза той още от прага, — имам идея.

Сергеев седеше на масата и пиеше чай — гореща вода с някаква билка. Срещу него седеше Линда Хинд, вдовицата на Томас. Отстрани

на масата Мариана свещенодействаше в полумрака над гърненца със сушени растения.

— Сядай — каза Сергеев.

Линда поздрави Олег, макар че се бяха виждали поне пет пъти през деня — освен това Линда носеше на Сергеев храна в работилницата. Напоследък тя често идваше при него и никой не се учудваше на това. Всички си мислеха, че тя ще се пресели при Сергеев. Майката на Олег дори казваше да побързат, какво толкова чакат — на Линда ѝ е съвсем тежко без мъж с две деца — тя добре знаеше какво е женска самота.

— Реших да направя балон — каза Олег.

— Защо? — попита Сергеев.

Той беше най-силният и надежден мъж в селото, нещо като водач на това малко човешко племе. Още здрав и „относително цял“, както казваше майката на Олег. Липсваха му само два пръста на дясната ръка. С Мариана си приличаха единствено по очите — сиви, светли, с дълги и гъсти мигли. Но лицето на Сергеев беше квадратно, тежко и навярно грозно, ако го погледнеш с чужди очи. Но в това лице имаше спокойствие и можеше да му се вярва. По-рано кумир на Олег беше Старика, който знаеше всичко, който беше Учителя. Но след завръщането от планините Олег все повече се привързваше към Сергеев. Той беше не само учител, но и майстор, и двамата с Олег имаха общо дело.

— Ще направим голям балон — каза Олег. — И с него ще полетим към кораба. Разбираш ли?

— Ти все пак седни. Марианче, направи чай на гостенина.

— Вече пих — каза Олег, но седна.

Линда стана и каза, че трябва да си върви — децата се страхуват и не могат да спят сами.

Олег винаги имаше чувството, че Линда се отнася студено към него, защото е станал причина за гибелта на мъжа ѝ в планините. И не може да му го прости. Искаше му се да отиде при нея и да ѝ каже, че не е виновен, нищо не помни, ухапала го е снежна бълха. Но така и не посмя да се приближи до Линда, която за една нощ побеля, когато узна, че Томас е мъртъв.

Сергеев гледаше подир Линда, Мариана също, и Олег си помисли, че тя не иска вместо нейната майка, загинала много отдавна,

тук да живее Линда, макар всички да знаят, че Линда е тиха и добра.

— Продължавай — прекъсна мислите му Сергеев.

— Ако направим голям балон и изчакаме попътен вятър, ще можем с него да се изкачим в планините, дори да стигнем до „Полюс“. Представяш ли си каква икономия е това?

— Любопитно — каза Сергеев, който никога не спореше, преди да реши въпроса сам за себе си. — Голям балон. И ако дочакаме обратен вятър, ще можем и да се спуснем с него.

— И за едно лято да отлетим пет пъти до кораба. Разбираш ли, пет пъти.

Сергеев се засмя отривисто, сякаш кашляше.

— Точно пет ли?

— Точно пет. — Олег имаше чувството, че е намерил съюзник, а ако е така — смятай балона за излетял.

— Може ли да разсъждавам на глас? — попита Сергеев.

„Недей“ — искаше да отговори Олег. Сега всичко ще рухне. Сергеев не е като Старика, който разсъждава в общи черти. Сергеев сега ще открие истински слабите места.

— Ако направим балон — каза Сергеев — и той полети, това ще бъде полезно. Но първо, балонът е неуправляем. Да допуснем, че излетим, вятърът е попътен и се насочваме към планините. После вятърът се променя и ни отнася към заснежени хребети, където никой от нас не е бил. Падаме и загиваме или кацаме, но после не можем да открием обратния път. Как ще заповядаме на вятъра да ни отнесе точно в необходимата долина?

Олег погледна Мариана. Тя побутна към него чаша чай. Мариана беше на негова страна. Олег изведнъж се почувства като на изпит. Миналата година Старика им уреди — на него, Мариана и Дик — изпити, защото бяха пораснали и завършваха училище. Изпитът беше тържествен, всички жители на селцето, дори и малките деца се събраха под навеса до календарните стълбове. Старика задаваше въпроси, другите членове на комисията — Вайткус и голямата Луиза — също задаваха. Кой Знае защо, на Олег се паднаха далеч по-трудни въпроси, отколкото на Мариана и Дик, и той малко се обиди на Старика за тая несправедливост, а едва после разбра, че точно това е справедливо — Старика беше приготвил за всекиго въпроси, на които може да отговори. Тогава Олег изпитваше същото чувство като сега.

Стегна се цял, като на лов, когато насреща налита чакал, и всички мисли бяха ясни и точни.

— Ако вятърът неочаквано се промени — бързо отговори Олег. — В балона трябва да се направи такова устройство, та да може бързо да слиза. Така вятърът няма да ни отнесе настрани. Просто ще кацнем на половината път и ще продължим пеш или ще изчакаме попътен вятър.

— Разумно — кимна Сергеев, — при условие че се наложи да кацате на равно място, а не над скали.

— Само да се доберем до платото — каза Олег, — нататък няма скали. Там е равно.

— Ще ме вземеш ли със себе си? — попита Мариана, гледайки втренчено Олег. Тя винаги гледеше втренчено човека, с когото говореше, и мнозина се притесняваха. Обикновено хората не те гледат в очите, когато разговарят с теб.

— Не знам — каза Олег.

— Втората страна на проблема — каза Сергеев — се състои в това как да направим балона. Засега нямам представа как.

— Аз също. Но ще измисля.

— Балонът трябва да е голям. Откъде ще вземем такова платно?

— А ако вържем заедно много мехури от мустанги? — каза Мариана. — Ще имаме грозд от балони.

— Не — каза Сергеев, — балоните ще останат да лежат на земята. Мустангът ги пълни с горещ въздух от тялото си, затова го повдигат.

— Правилно — съгласи се Олег. — Значи ще вземем много мехури от мустанги и ще ушием от тях голям балон.

— С конци ли?

— С лепило — каза Олег. — Имаме си Поплювко.

— Добре — съгласи се Сергеев, — приемаме засега тази версия. Но как ще закачиш гондолата за балона?

— Кое? — не го разбра Олег, който за пръв път чуваше тази дума.

— Люлка, кошница, в която да седят хората.

— А как са го правили на Земята? — попита Олег. — Сигурно може да се пришие към долния край на балона. Нали там трябва да има отбор, за да влиза топлият въздух.

— Не — спомни си Сергеев. — Запомнил съм много добре картинките от книгата на Жул Верн — покривали са ги с мрежа, а към нея прикрепвали коша.

— Е, мрежа ще направим — каза Олег.

— А как ще нагриваме въздуха?

— Като братя Монголфие — каза Олег, усещайки, че побеждава. — Ще направим печка... толкова ли не можем да измислим нещо?

В този момент откъм портата заблея козата, беше станало нещо. Заблея умерено. Ако имаше истинска опасност, щеше да вреци три пъти по-силно. Така че никой не се разтревожи. Но все пак трябваше да проверят. Сергеев погледна въпросително Олег. Олег каза:

— Отивам да видя.

— Добре — каза Сергеев, — че днес нещо се уморих. А за балона утре заедно ще помислим.

Олег се сбогува и тръгна към портата. Мариана го последва.

— Добре си го измислил — каза тя.

Вървяха покрай една дълга локва. В небето все още имаше мъничко светлина и затова очите им бързо свикнаха с полумрака. Прозорците на къщите бяха жълти — навсякъде светеха глинени лампи. Никой не излезе, макар че козата продължаваше да вдига врява. Всички знаеха, че няма нищо опасно.

Мариана се подхлъзна и хвана Олег за ръката. Имаше твърди пръсти. Той я погледна в профил — изящен нос и пълни устни. Олег се запита дали е красива. Майка му казваше, че Мариана е грозното патенце, което никога няма да се превърне в лебед. Вечното девойче. Майка му смяташе, че у Лиз има женска прелест. Може би говореше така, защото Олег никак не харесваше Лиз, а харесваше Мариана. Не би могъл да обясни защо е така — усещаше го само в отрицателен смисъл. Например, когато Мариана излизаше в гората заедно с Дик. Макар че не можеше точно да го формулира, това навярно не беше ревност, а по-скоро завист към Дик. Защото Дик беше по-висок, по-смел, по-силен и отличен ловец. Олег завиждаше на уменията на Дик да стреля с арбалет и да хвърля нож, на способността му да проследи и убие дори най-силния звяр, на хладното му безразсъдство и най-вече на пълното му равнодушие към постиженията и мечтите на Олег. Те бяха недостъпни за Дик, той дори не опитваше да се ориентира в свързочните справочници или логаритмите. А това беше

несправедливо и обидно. То обезценяваше стойността на знанията и уменията на Олег и той трябваше да се самоубеждава, че един ден ще докаже на Дик своето превъзходство в знанията и мъдростта, макар че всъщност му се искаше да го докаже в битка с чакал.

Понякога Олег започваше да тъгува за Мариана, искаше му се да чуе нейния глас или да срещне сивия ѝ настойчив поглед. Но през последните месеци почти не общуваха, защото Олег беше много зает и се уморяваше до края на късия сумрачен ден. В селцето всички винаги бяха заети, дори и децата, всички се изморяваха освен сляпата Кристина и Лиз, която не обичаше да работи. Олег трябваше да разбере всичко написано за свръзката в книгите, които донесе от кораба. Трябваше да се върне и да съобщи на Земята, че са тук.

Козата тичаше покрай оградата и се мъчеше с блеене да пропъди седналия от другата страна самотен чакал — настръхнала бяла козина, зейнала черна паст. Ако чакалът прескочеше оградата, козата би се справила с него — един чакал не бе страшен за нея, тя бе два пъти по-голяма и по-силна, затова чакалът само се облизваше. А козата тропаше и го плашеше. Война на нерви.

— Мълчи! — каза Олег на козата. — Върви да спиш.

Мариана подкара козата към козарника и я затвори там. А Олег взе камък от купчината, струпана до портата точно за тази цел, и замери чакала. Чакалът разбра, че вече няма работа тук, и изтича към гората.

Беше много тихо. Снегът се сипеше лениво и безмълвно. Олег потръпна от студ.

— Лека нощ — каза той на Мариана, която затваряше козарника. — Прибирам се, че ще замръзна.

— Лека нощ — каза Мариана.

Гласът ѝ беше тъжен, но Олег не се вслуша в интонацията. Като се подхлъзваше по калта, той изтича към дома си да изобретява въздухоплаването.

ВТОРА ГЛАВА

Балонът се превърна в ябълка на раздора за цялото село. Идеята изглеждаше безумна и невероятно трудоемка. Тя изискваше всички жители на селцето да жертват своето време, необходимо за всекидневните грижи, в името на една хлапашка фантазия, от която нямаше да излезе нищо. Но Олег имаше съюзници.

Пръв го подкрепи Сергеев. Без да се меси в спорове, той прие да измисли и направи горелка. За щастие стъблата на чукундурестото дърво, с които отопляваха къщите, се състояха едва ли не наполовина от гъста смола. Те не миришеха много хубаво, когато горяха с жарки виолетови пламъци и изгаряха почти без остатък, но отдавна никой не обръщаше внимание на това. Сергеев направи преса, за да изстискват смола от стъблата — голяма икономия на тегло. А Старика, макар и с много мърморене, им даде стария микроскоп. Имаше си нов, който Олег донесе от „Полюс“, но пазеше и стария. От микроскопа направиха тръба за горелката и клапан за регулиране на пламъка.

Казик стана вторият му съюзник.

Балонът беше за него велико приключение. И то чисто земно. Нали само на Земята летят с балони. Казик тихо и любезно помоли един по един всички възрастни да му разкажат романа на Жул Верн „Пет седмици в балон“. Разсъждаваше така: всички са чели този роман, но отдавна, още като деца, и са забравили много подробности. Но ако поговори с всекиго, ако всеки преразкаже сюжета на романа, ще се получи сравнително пълна картина. Той дори изкопчи от разказвачите имената на героите и накара Старика да нарисува балон. Старика често рисуваше за учениците си картинки от земния живот. Първото поколение ученици — Дик, Лиз, Мариана и Олег — трябваше да се задоволяват с грубовати изображения, надраскани на земята или с въглен върху борова кора. През последната година на децата им провървя — появи се хартия и Старика, обзет от еуфорията на внезапно забогатял бедняк, пръсна значителна част от запасите си за картинки — недодялани, наивни, но съвсем истински картинки: Айфеловата кула, Кремъл в Москва, слон, лунният купол, първият

локомотив, каравелата „Колумб“. Събраха се около петдесет такива картинки и децата можеха да ги разглеждат след всеки урок. Имаше една картинка, направена по молба на Казик и дори с негови поправки, защото, макар че не умееше да рисува, той знаеше за балона много повече от Старика. На тази картинка балонът се спускаше над африканската савана, а след него тичаха слонове и жирафи.

Точно нея донесе Казик, когато Олег реши да прави балон.

— На — каза той, гледайки Олег от долу на горе. — Тук има всичко.

Олег взе картинката и дълго я разглежда. Забеляза, че от коша виси въже с котва на края и си помисли, че непременно трябва да направят подобна котва.

Не се знае каква щеше да е съдбата на балона, ако не беше Казик. Пролетта едва започваше и мустангите, които не подозираха колко се нуждае Олег от въздушните им мехури, още не се бяха събудили от зимен сън. Трудно беше да се намери укритието им и Казик с вярната Фумико поне двайсет пъти излизаха из гората, докато не откриха зимното леговище на мустангите. Оказа се, че през зимата те дремят в големи ями сред боровата гора. Меките подвижни корени ги криеха от снега и студовете.

После възникна проблем с мрежата, която трябваше да обгърне балона и да държи коша. Водорасли за нея събираха Мариана и червенокосата Рут. Ръцете им подпухнаха от студа, в крайна сметка Линда забрани на дъщеря си да скита из блатата и Олег трябваше да зареже всичко и да се захване със събиране на водорасли. Вярно помагаха дечурлигата — децата на Вайткус и близнаците, които живееха при Старика — но работата бързо им омръзваше и те духваха нанякъде.

Още в ранни зори Мариана и Олег отиваха отвъд гробището и тръгваха по отъпканата пътека към блатото. С всеки ден трябваше да навлизат все по-навътре, те газеха до коляно в ледената вода, която пареше дори през непромокаемите панталони от рибешка кожа. Водораслите бяха здрави, налагаше се да ги режат. Жилавите, белезникави водни косми се изтръгваха от ръцете, а трябваше да ги подрязват от корен, за да са колкото може по-дълги. Краката им се подхлъзваха в тинята; лакомите, но за щастие все още вяли пиявици драскаха с нокътчета по панталоните; ококорените крабове панически

бягаха, ако ги настъпиш случайно; понякога идваше любопитна ютия и тогава се налагаше да излязат на брега и да я чакат, докато пак се зарови в тинята.

Олег се стараеше да работи повече от Мариана, но въпреки всичко изоставаше и му се струваше, че никога няма да съберат водорасли за тая проклета мрежа. А трябваше тепърва да ги отнесат в бараката и там да ги проснат на пода да се сушат, а сушенето хич не вървеше — въздухът все още беше студен и влажен.

Най-много се противеше майка му. Перспективата за въздушно пътешествие на Олег я плашеше до смърт.

— Това е самоубийство — повтаряше тя на Сергеев. — И вие го допускате тъй равнодушно. Ако бяха ваши деца, никога нямаше да разрешите.

Думите ѝ само дразнеха Олег.

— Скоро ще навърша двайсет години — отговаряше уморено той.

Изморяваше се както никога досега, защото Сергеев не прекратяваше заниманията с електроника, а и в работилницата имаше предостатъчно работа.

А когато и Вайткус се зае да го разубеждава, Олег изведнъж избухна.

— Аз, какво, да не работя по-малко от другите? Не строя ли мелницата? Не правя ли плуг? Никого не принуждавам. И ако се наложи да правя този балон съвсем сам, пак няма да се откажа. Сигурно и на братя Монголфие всички са им разправяли, че само си губят времето. А ако не бяха те, нямаше да долетим с космически кораб дотук. Всичко трябва да започне отнякъде.

Вайткус се разсмя. Бълбукащият смях извираше от дълбините на огромната му рижа брада.

— По-добре да не ги бе имало братя Монголфие — каза накрая той. — Сега щяхме мирно да си седим у дома.

— Не се шегувам — каза Олег.

— Жалко. Трябва да умееш да се отнасяш с чувство за хумор към себе си.

— Какъв ти хумор! Майка ми крещи. Луиза разправя, че не си струва. Старика твърди, че рискът е твърде голям, а останалите си

мислят, че съм подхванал някаква детска игра. Защо никой не ме разбира?

— В общи линии ти наистина си играеш — каза Вайткус. — Хубава игра, но прекалено необичайна за нас, простосмъртните.

— Но нима всички не искате да отлетим оттук?

— Много искаме. Ние, възрастните, го искаме много повече от теб. Знаем какво сме загубили, а ти само се досещаш. Но дори в такъв странен социум като нашето селце се изграждат стереотипи за отношение към новото. И те слабо се различават от онова, което става в големия град. Да вървиш към кораба — това е разбираемо, всички са го правили. Да убиеш звяр — пак разбираемо. Иначе няма да оцелееш. Но да летиш до планините с балон — това е безумие. Детински риск. Това е мечта за Казик, а не работа за човек, на когото селцето се надява за съвсем други неща.

— Но пеш също е опасно.

— Пеш имате десет пъти повече шансове да стигнете. Пътят вече е известен. Ще бъдете екипирани по-добре, отколкото миналата година. И опит имате повече. Не, аз съм за традиционните пътища, макар че традицията е само отпреди година. Твърде много е заложено на карта.

Възраженията не спираха Олег. Но с изключение на Сергеев, който още през първите дни изчисли обема на балона и мощността на горелката и стигна до извода, че балонът може да полети, останалите се надяваха, дори бяха убедени, че от авантюрата нищо няма да излезе.

Дик, както и преди, не завиждаше на Олег. Стигаше му собственото превъзходство в онези житейски области, където беше непобедим. Той сам би полетял с балон, но не към кораба, а в обратна посока, към тайнствените гори и реки, които се криеха зад хълмовете. Там бяха неговите победи и изпитания. Дик искаше да види света отгоре, като птиците, но не смяташе за необходимо да споделя тия мечти. Затова Олег много се учуди, когато Дик също откри леговище на мустанги и донесе оттам цяла торба мехури.

Най-неочаквано срещу полета възрази и Лиз.

Олег я избягваше, доколкото може да избягваш някого в едно малко селце. И ако Лиз идваше у тях, той търсеше предлог да отиде в работилницата или да мине зад стената при Старика, та да не слуша женските разговори. Майка му го учудваше — с Лиз тя започваше да

говори, и то с искрено увлечение, за незначителни, дребни неща, които не си заслужаваха да ги обсъждат. Добре беше, докато обсъждаха рецепти за разни оскъдни ястия и се съревноваваха в уменията да съчетават сладките грудки с каша или сушени орехчета — това си беше тяхна работа. Но после им стана навик да одумват другите хора. Олег не искаше да ги слуша, но гласовете се чуваха дори през стената и така узна, че Линда зле възпитава червенокосата Рут, защото си мисли само как да докопа Сергеев, че голямата Луиза не храни добре Казик и той е толкова блед, а Марианка все погрознява и погрознява, нещо не ѝ е наред с метаболизма (така каза майка му, Лиз не разбра думата, но веднага се съгласи). Някакво недоразвито дете — вече на осемнайсет години, а повече прилича на невръстно момченце. Тук Олег дори се разкашля, за да разберат, че ги чува, и Лиз кой знае защо се разсмя на висок глас. И той веднага си представи Лиз само по гласа, макар че изобщо не искаше да мисли за нея. Лиз беше най-дебелата от младото поколение. Тоест не беше дебела, а имаше дебели телесни части, друга дума Олег не можа да измисли. Дебели гърди и дебели бедра. Лиз често се смееше, когато разговаряше с Дик или Олег, а веднъж Олег засече как Дик гледа Лиз като плячка в гората. Веднъж, когато Лиз си тръгна, а Дик се върна от Старика и се приготви за лягане, майка му го попита дали не е време да помисли за семейство. Олег дори не разбра — В какъв смисъл?

— Да се ожениш — каза майка му.

Олег се разсмя и попита:

— Животът продължава — каза тя. — Дори в толкова дива обстановка. Внимавай, ще изтървеш момичето. Ще отиде при Дик.

— Значи е извадил късмет — отговори Олег.

— Нямах избор.

— Ще отлетя на Земята и там ще си реша всички проблеми.

— Глупчо! — ядоса се майка му. — Накрая ще вземеш да се влюбиш в онова кльошавото.

— Мариана поне не е глупачка.

И Олег се завъртя към стената.

Настана ранна и топла пролет. Сергеев, който се занимаваше не само с календара, но и с времето, каза, че според него и лятото ще бъде топло.

Отначало дъждовете отмиха остатъците от сняг, само навътре в гората снегът се задържа още малко, после валежите станаха по-редки и денем въздухът се нагряваше през облаците дотолкова, че децата смъкваха антерийките и изскачаха навън голи до кръста. Слънцето вече се вдигаше тъй високо, че човек можеше да го различи като неясно, но ярко петно през вечната облачна пелена. Козата преживя поредния меден месец и сега кротко пасеше зад оградата, очаквайки попълнение на семейството си.

От юг се върнаха чакалите, които бяха отишли натам след мигриращите стада, първите птици кацнаха на оградата, пляскайки шумно с ципестите си криле, налетяха комари и когато децата и жените начело с Вайткус работеха в градината, трябваше да палят димящи огънове. Един от близнаците на Старика бе ухапан от снежна бълха и си прехапа езика до кръв.

Лятото едва започваше, но Олег все повече се измъчваше от вътрешна тревога, нетърпение и дори страх, че остава твърде малко време. Нищо нямаше да успее да свърши. И главно — нямаше да успее да научи всичко необходимо, за да отиде на кораба и да поправи връзката. Сега често го освобождаваха от общи задачи — съвсем престана да ходи на лов и не го викаха да работи в градината. Дори в работилницата Сергеев го пъдеше да не му се мотае в краката, а вечер строго го разпитваше какво е прочел, научил, разбрал, при което Олег виждаше и раздражението на Сергеев, възникващо от това, че сам той разбираше далеч не всичко.

А междувременно балонът неусетно преодоляваше опозицията и се превръщаше в обективна реалност. Когато отминаха дъждовете, а Поплювко, когото Казик и Фумико хранеха до преяждане с червеи, започна да плюе тъй злобно, че около клетката му се образува стъклено езеро, под навеса между работилницата и ябълките Олег и Мариана почнаха да кроят и слепват от мехури обвивката на балона. Отначало заедно със Сергеев нарисуваха на земята кройката на балона, подобна на цвете с остри листенца, и тя бе тъй голяма, че Фумико едва успяваше да метне камъче от единия край до другия. Сто и двацет крачки. После Мариана и Олег започнаха да слепват елементите на балона — листенцата. Мехурите, които изглеждаха тъй много, изведнъж взеха да не достигат. Наложиха се Казик и Дик отново да тръгнат на лов за мустанги.

Отношението на селцето към балона постепенно се промени — явно хората бяха свикнали. Дори майката на Олег престана да вика. Лиз дойде на няколко пъти да реже и лепи мехури. А после двете с Кристина, която прояви неочакван талант за плетене на мрежи, усукваха въжета. Семейство Вайткус пък правеха коша от тънки вейки.

Но все пак никой не се отнасяше към балона тъй сериозно като Олег. Дори Мариана. Вярно, оставаше Казик, но той още беше малко момче, диво човече, което в дъното на душата си мислеше, че в края на краищата ще долетят с балона до Индия. Неведнъж, докато всички в селцето още спяха и черното студено небе едва започваше да посивява, Олег тихичко излизаше на студа, тласкан от все по-нарастващо нетърпение, и отиваше при изпънатите по земята блестящи листенца. Казик изникваше до него като безмълвна сянка, като горски Маугли. Той изтичваше до клетката да събуди Поплювко и мълчаливо помагаше на Олег.

После трябваше да слепят листенцата по краищата, за да се получи кълбо, по-точно круша с издължения край надолу. Колкото и да внимаваха, лепилото попадеше по ръцете им, пръстите се остъкляваха и изтръпваха. Сутрин трябваше да се пазят от кълбата на бодливия търкултрън, които летяха из въздуха в търсене на мечок, върху когото да се вкоренят и да пуснат нови филизи.

Най-сетне балонът бе слепен.

После беше готова и мрежата. Имаше дори въже с котва, за да се хващат за земята. И коша направиха — жилав и здрав. Можеше да сглобят балона.

Старика искаше отначало да пуснат балона без човек. Нека да повиси, ако изобщо излети, и да слезе обратно. Но Олег се противопостави и Сергеев го подкрепи. Трябваше да изпробват не само балона, но и горелката, да разберат дали балонът ще се подчини на човека.

— Направете въжето по-късо — каза майка му.

Олег само се усмихна. Въжето бе изплетено от Лиз и Кристина. Той също им помагаше, макар че съвсем нямаше време. Олег разбираше, че Лиз върши това, за да му достави радост. На два пъти отиде привечер в къщата, където живееха Лиз и Кристина. Там слушаше как Кристина вечно се жалва и чака смъртта и заедно плетяха онова безкрайно въже. Можеше и да не ходи — изобщо не го биваше в

плетенето. Лиз го гледаше, разсейваше се и търсеше повод да го докосне. Олег търпеше, слушаше празни приказки, мъчеше се да мисли за нещо друго, а накрая все пак не издържаше и избягваше у дома или в работилницата.

Олег знаеше, че ще излети пръв с балона, и никой не го оспорваше — балонът беше негова рожба, без упорството му нищо нямаше да стане. През последните дни Казик мълчаливо ходеше подир Олег и не можеше да се примири с мисълта, че собственото му пътешествие се отлага. Надяваше се на чудо, което да ги накара да го вземат в първия полет. Олег беше непреклонен. За това имаше не само разумни доводи, но и известна доза злорадство: „Никой не вярваше, че ще има балон, но той съществува. И е мой. Не, разбира се, общ е, заедно го направихме, но е мой. И с него ще полетя аз.“

Може би някои се досещаха за мислите на Олег, но никой не спомена за това.

Само Старика го каза. Сутринта, когато балонът трябваше да излети.

— Като Наполеон ли се чувстваш? — попита Старика.

— Защо? — каза Олег. — Никога не съм виждал Наполеон. Дори на картинка. И не знам какво е направил.

— Знаеш — отговори Старика.

Той гледаше Олег и му се любуваше. През Зимата младежът бе станал по-висок и широкоплещест, косата му потъмня, но си остана все тъй буйна. Да ти се прииска да заробиш пръсти в нея. А лицето му загрубя, изгуби момчешката мекота. Умно лице. Може би недостатъчно силно, но в заоблената брадичка и острите скули имаше вътрешна настойчивост. Приятно лице.

— Добре де, знам — усмихна се Олег. — Завоювал е половин Европа.

Той обу ботушите и провери дали добре прилепват към панталона. Вайткус казваше, че там горе ще бъде студено. Като в планините.

— Нима това не е достатъчно? — попита Старика.

Дотичаха близнаците, възпитаници на Старика — същества безгрижни, склонни към буен смях и необмислени лудории. Те, както и цялото селце, усещаха, че днес е тържествен ден, голям празник. И

Олег, съвсем обикновеният Олег, който живее зад стената и има сърдита майка, днес ще полети към небето.

— Всичко това е прекалено просто — каза Олег. — Като математическа формула. Александър Македонски завоювал половината свят. Наполеон завоювал половин Европа. Юлий Цезар също завоювал нещо. Май беше Египет. Всички тези хора не съществуват. За мен зад тях дори не се крие понятие, смисъл. Вие ги виждате другояче. Виждали сте потретите им, чели сте книги за тях. За вас те са необикновени, а за мен — обикновени. Аз дори Европа не съм виждал.

— Е, чак обикновени не можем да ги наречем — възрази Старика. — Именно тяхната необикновеност привлича човешката памет. Добра, лоша, но необикновеност.

— За вас — да. Вие сте можели да мерите по тях съществуването си. Аз не мога. Когато бях на дванайсет години, изведнъж почна да ме мъчи този проблем. Какво означава „завоювал“? И аз попитах в клас: а имало ли е друг Наполеон, който е завоювал не половин Европа, а четвърт? И вие ми отговорихте, че разликата между завоевателите се състои само в продължителността на успехите им. Не е имало нито един, който да достигне крайната си цел.

— Помня — каза старецът. — И казах още, че онези, които са претърпели поражение в началото на пътя, остават неизвестни за нас, защото във всяко сражение има губеща страна. И всеки Наполеон стига до своето Ватерло, ако не загине преди това. Всичко помня.

— Именно — каза Олег и подскочи на място, за да провери дали е пристегнал добре облеклото. После взе манерката с вода и я преметна през рамо — Тъкмо това казвам. Завоюването е обичайното занимание на завоевателите. И всички те са еднакви. Но това е много чуждо и неразбираемо занимание. Също като търговията. За мен необикновен е онзи, който върши нещо за пръв път.

— Обективно си прав — съгласи се Старика. — Но аз те нарекох Наполеон не защото исках да те сравня със завоевател. Аналогията беше съвсем друга. Цялото село е излязло на улицата, защото днес излиташ със своя балон.

— Е, не бях сам.

— Днес действията на всички ни са подчинени на твоята воля, разбираш ли го, или не? И аз си представих такава картина... Не съм я

виждал, но за разлика от теб мога да си я представя. Ранно утро. Началото на деветнайсети век някъде в Австрия или Прусия. Наполеон е пренощувал в малка чистичка странноприемница с аромат на ванилия. Събужда се от шум под прозореца и още не съвсем разсънен, отива да го отвори. Целият път и площадът на градчето са задръстени от каруци, фургони на пътуващи търговки, оръдейни впрягове. Вървят хора, цвелят коне — стълпотворение. И изведнъж Наполеон разбира, че в това всеобщо движение има нещо странно — то е започнато от някого, по някаква причина расте, набира сила... И тези войници чакат закуска край походната кухня не защото обичат да закусват точно по този начин, и тези оръдия излизат на площада не защото артилеристите си нямат друга работа — цялото това движение, цялото това сбирше от човешки участи и съдби се разиграва по негова воля, волята на Наполеон, който цяла нощ е страдал от зъбобол и изведнъж му се приисква да закрещи през прозореца: „Веднага се прибирайте у дома!“.

— И закрещял ли е? — попита Олег.

— Започваш да развиваш задължителното качество за всеки велик човек... — Старика беше недоволен. — Липса на чувство за хумор.

В къщата надникна Казик. Тънката му гъвкава фигура беше напрегната. Той още не можеше да се примири, че днес няма да полети с балона. Но разбираше, че все пак най-важното е балонът да полети, макар и без него. Защото, ако днес полети, то следващия път непременно ще вземат и Казик.

— Идвам — каза Олег. Беше готов.

Двамата с Казик излязоха. След тях и Старика. Той тежко се подпираше на бастуна. Бастунът беше нов, безобиден. Предишния — красив, със сребрист цвят — му отсече през есента Дик от съскащата горичка. Но когато настана пролет, през един прекрасен ден бастунът пусна лепкави бодливи филизи и се опита да избяга, докато Старика водеше урок. В преследването се включиха дечурлигата от целия клас, а след като заловиха беглеца, пуснаха го на свобода. Бастунът се добра до оградата, там пусна корени и се превърна в буен храст. Когато веднъж чу как момчетата си уговарят среща „при бастуна“, за да отидат на риболов, Старика се досети какво имат предвид.

От поляната Олег се обърна и погледна куцукация старец. Изведнъж го обзе жал. Старика скоро ще умре. Трудно ходи, често боледува, дори в училище му е трудно да води уроците. Всичко забравя. Добре, че децата пораснаха и скоро ще отлетят на Земята. Старика постигна много. Ако не беше неговото училище, никой нямаше да запознае децата с всички науки.

Балонът лежеше като грозна купчина на полето зад бараките. Горелката съскаше и го пълнеше с топъл въздух. Но работеше само на четвърт мощност. Сергеев, който командваше балона, не искаше да рискува.

Балонът приличаше на голям планински слон — безформена грамада от плът, едва потрепваща в съня си. На разсъмване той все още беше просто голям парцал, отделно от мрежата и коша. Сега всичко се бе променило. Балонът оживяваше.

Козата и козлетата боязливо бяха застинали настрани.

Когато Олег се приближи, застаналият до коша Сергеев попита:

— Да засилим ли пламъка?

Обръщаше се към Олег като към равен. Той също признаваше, че балонът е собственост на Олег, също както огледалцето е на Мариана. Но това не означаваше, че огледалцето не принадлежи на всички. Нима би хрумнало на Мариана да откаже, ако на някого му потрябва огледало?

— Ще полетим ли после и ние? — попита червенокосата Рут.

Всички лица изглеждаха съвсем ясно очертани, сякаш Олег ги гледаше през лупа — Ето, Мариана тича с гърненце лепило — забелязала е, че някой шев пропуска въздух.

Ето, голямата Луиза, едра жена с подпухнало лице, намества една стърчаща вейка от коша.

Балонът трепна, сякаш въздъхна, и някак изведнъж стана по-объл.

Олег се наведе да провери здраво ли е закрепен за Земята.

За дълбоко забитите колове бяха вързани въжета. А близо до коша в земята беше закопан извит прът от желязно дърво — котвата. До него лежеше въже, грижливо навито на правилни кръгове.

Балонът отново въздъхна. Сега беше почти кръгъл и докосваше земята само на едно място.

— Да се качвам ли в коша? — попита Олег и гласът му изведнъж изтъня.

Боеше се, че другите ще забележат вълнението му и ще се присмиват. И си помисли: „Не съм Наполеон. Искам необикновени дела, а не завоевания. Не искам заради мен хората да ядат от походни кухни и да стрелят с оръдия. Хората се движат не защото го искам аз, но ако от моите дела им стане по-добре, ще се радвам.“

— Рано е още, няма да отлети — каза Сергеев. Не се засмя.

Неочаквано балонът се надигна, откъсна се от земята, но веднага пак се отпусна. Едрата мрежа се вряза в тялото му и тънката обшивка се изду на мехури през брънките.

— Трябваше материалът да е по-твърд — каза Вайткус. — В бъдеще ще се насочим към опита на дирижаблите.

— Какъв опит? — Олег изведнъж разбра, че „дирижабъл“ е само празна дума за него.

— Ако намажем балона с тънък слой лепило — каза Вайткус, като се чешеше по брадата, — ще стане твърд.

— Защо не каза по-рано? — Олег схвана красотата на тази мисъл и се обиди на Вайткус, че е скрил от него толкова чудесна идея.

— Чак сега ми хрумна — каза Вайткус.

— Това би увеличило теглото — каза Сергеев.

В този момент балонът окончателно се откъсна от земята и малко накриво, под ъгъл към коша, се издигна нагоре.

Олег реши да не чака повече. Прескочи ръба на коша и застана вътре, като се държеше здраво за стените.

Кошът беше малък, с диаметър около метър и половина и висок до кръста. По средата имаше запас гориво и няколко торби пясък — всеки балон непременно трябва да носи баласт.

Балонът бавно се люшкаше горе и Олег можеше да стигне с ръка до долния обръч, към който бе прикрепена горелката. Той докосна въжетата, свързващи коша с обръча. Въжетата бяха здрави.

Кошът стоеше на земята, Олег лесно можеше да прескочи ръба и да стъпи върху меката млада трева, но усещаше някакво отчуждение от всички наоколо, сякаш останалите хора вече бяха далече долу.

Кошът трепна, балонът изпъна въжетата, опитвайки да го вдигне във въздуха.

— Излита, излита, развързвайте! — развика се червенокосата Рут.

— Мълчи! — прекъсна я Сергеев. — Рано е.

Олег отметна глава и се вгледа в балона. Беше тъй огромен, че закриваше половината небе. И грозен — неравно слепен, пъпчив, въжетата го стягаха някак неловко и неудобно. Полупрозрачната белезникава обшивка отразяваше тревата и кривите къщички на селцето. И същевременно в тази нелепа грамада се усещаше странна сила, която беше и в бавните, настойчиви опити да се изтръгне, да се откъсне от земята, и в това как се опъваха въжетата, задържащи коша, и в това как бучеше горелката и нейното бучене се засилваше и с кънтеж потъваше в недрата на балона.

Сега балонът бе право над главата му и въжетата бяха силно изпънати. За момент Олег се разсея, гледайки балона, но веднага видя как по сигнал на Сергеев неговите помощници се наведоха над коловете, за които бяха вързани въжетата.

— Готви се, Олег — каза Сергеев. — Сега ще те пуснем. Дръж се здраво. Може да тръсне.

— Държа се, не се безпокой! — викна Олег, гледайки как Вайткус се е навел да развърже възела. Беше толкова близо, че можеше да докосне гърба му.

И точно тогава Олег едва не се изтърси навън.

Колкото и да се стараеше Сергеев всички въжета да бъдат пуснати едновременно, силите на неговите помощници съвсем не бяха еднакви. Вайткус вече беше развързал въжето и здраво го стискаше. Дик се изправи леко усмихнат, демонстрирайки с целия си вид, че взема участие в несериозна забава. Държеше въжето си не много здраво — макар и голям, балонът не му се струваше особено мощен. От другата страна на коша Луиза и Егли малко се позабавиха с развързването на възлите. Балонът сякаш чакаше точно това. Дръпна лекичко въжетата, видя, че от едната страна още се държат здраво за земята, а от другата вече са освободени, изчака вятърът с лек порив да му се притече на помощ и дръпна с все сила.

Вайткус беше готов за това. Усещайки тласъка, той увисна на въжето с цялата си тежест, но другото въже рязко дръпна нагоре, раздра дланите на Дик, отхвърли го на земята и се изтръгна. Дик се преметна презглава като хищник, скочи и се хвърли пак да хване

въжето, но беше късно — кошът рязко се наклони, килна се и падна на една страна. Олег се свлече долу, удари се в кутията с гориво и торбите с баласт се струпаха върху него. Кошът отхвърли настрани голямата Луиза, затисна Егли, балонът пак се напъна, люшна се в обратна посока, отхвърли Вайткус, изтръгна от земята останалите въжета и влачейки подир себе си коловете, рязко пое нагоре.

Кошът се люшкаше под него като безтегловно бръмбарче.

Всичко това отне няколко секунди, пълни с трясък, викане и фучене на въздуха.

И веднага настъпи тишина, кратък период на затишие, в който се чуваше само тихият плач на Фумико — тя за всеки случай почна да плаче още преди тези събития, защото се страхуваше за Олег.

Мълчаха всички, дори Егли, на която кошът одраска ръката, и Луиза, все още просната на земята, и Сергеев, и Вайткус, и дори децата. Всички гледаха нагоре, защото там, в коша, беше Олег.

Единствена от всички майката на Олег затвори очи, защото си представи с убийствена яснота как тялото на сина ѝ пада от коша и лети с разперени ръце към земята.

А за Олег всичко стана много бързо: в един миг той падна в коша и върху него като задушаваш звяр се стовари торба с пясък. И в следващия миг разбра, че лети, че под него няма нищо, че земята е някъде много далече, защото кошът се поклащаше свободно и леко и през процепите между прътите се виждаше светлина.

Много предпазливо, скован от страха от височината, той се надигна на четири крака, усещайки в същото време, че кошът се люшка все по-малко и балонът все по-уверено го тегли нагоре.

И докато Олег се изправяше на крака, усещанията му се завръщаха, сякаш сетивата се включваха едно по едно, за да съобщят какво става наоколо. Горелката съскаше, тласкайки горещ въздух към вътрешността на балона, въжетата скърцаха, плъзгаха се по обшивката, тихо пукаха вейките на коша под краката му. И едва след малко той се досети, че въжето, което свързваше коша с котвата, е обтегнато докрай.

Балонът престана да се издига, макар че продължаваше опитите да се изтръгне и от това кошът подскочаше и се клатеше.

Всички долу имаха чувството, че е минало страшно много време. Почти минута хората гледаха нагоре и мълчаха. Балонът се издигна на

стотина метра — по-нататък не го пускаше въжето — и бавно започна да се рее към гората, сякаш се опитваше да измами въжето, което го държеше в плен.

Олег все още не се виждаше никакъв.

Но поне беше в коша.

Сергеев, който се опомни преди останалите, вече искаше да извика на Вайткус и Дик да му помогнат да издърпа балона надолу, после разбра, че бързо трябва да се затвори горелката, иначе подемната сила на балона щеше да е твърде голяма и нямаше да се справят.

И тогава се развика Ирина.

— Синко! — викаше тя, нарушавайки мълчаливата тържественост на полета. — Синко, жив ли си? Олечко!

Олег чу този вик и се позасрами, че майка му го вика като малко дете, но после му мина мисълта, че навярно и Наполеон си е имал майка; той стисна здраво въжетата, подаде се от коша и викна надолу:

— Всичко е наред.

Съвсем мъничкият тъмен силует на Олег — главата и раменете — се виждаше ясно от земята и всички закрепяха, децата заподскачаха, а Ирина зариде на висок глас.

Балонът бавно се движеше над главите им — това беше истински въздушен кораб, който можеше да полети в небето.

Цялата тази минута Вайткус бе седял на земята. Старика му помогна да стане и каза:

— А после те изобретиха въздухоплаването.

Вайткус се усмихна.

— Намали пламъка в горелката! — викна Сергеев. — Намали подемната сила! Чуваш ли ме?

— Чувам отлично! — отвърна Олег и главата му изчезна.

Олег се обърна към горелката и предпазливо намали пламъка. Но не много. Сега, когато всичко бе минало благополучно, никак не му се слизаше.

Той още веднъж погледна надолу и размаха ръка.

— Всичко е наред!

И видя селцето отгоре. Цялото наведнъж. Улицата — река от кал, край която се редяха, къщурките, тъй жалки, щом ги видиш отгоре, кривите покриви на бараките и работилницата, килнатата ограда. Малка група човешки фигурки — не успяваше да ги разпознае, Защото

някои стояха точно под балона. Двама-трима размахваха ръце, децата подскачаха в дивашки танц.

Олег видя, че Кристина седи на прага на къщата си. Може би не искаше да дойде при балона, а може и да я бяха забравили в суматохата.

А ето там козата виреше нагоре зелена муцуна. Тя никога не беше виждала летящи слонове.

Погледът на Олег се плъзна по-нататък, отвъд оградата — тясна ивица ливади, а после започваше гората. За пръв път я виждаше отгоре. Плетеница от белезникави голи клони, тук-там кафяви и зелени петна на лишеи и лиани, и тази бъркотия се простираше до блатото. Отгоре блатото, тъй обширно на вид, изглеждаше съвсем малко, и след него започваха храсталаци, после пак гора без никаква просека или поляна, чезнеца в мъгливата далечина.

Олег предпазливо се премести в другия край на коша. Сега виждаше началото на пътя, който изминаха към планините, към „Полюс“. Отново гора, след нея пущинак и червени скали, издигнати над гората.

Още две крачки надясно. Пак гора. Само че тя се прекъсваше — там имаше степни участъци, където ходеха на лов за елени, и се тъмнееше стената на голямата далечна гора, до която рядко стигаха ловците и събирачите. Там нямаше дивеч и във влажния полумрак се спотайваха хищни цветя и лиани.

Вятърът налетя, помъчи се да отнесе балона. Кошът затрепери.

Олег разбираше, че трябва да намали пламъка в горелката. Хората долу го чакаха да слезе. Но не можеше да се откъсне от разкрилия се простор. Той престана да бъде мравка, пълзяща сред клоните. Излетя над света като птица и съвсем различните мащаби на този свят го изпълниха със свободното и трепетно чувство на могъщество и увереност в себе си и в онези малки човечета, които го чакаха долу. Чувството донякъде напомняше онова, което изпита, когато за пръв път видя в заснежената планинска долина отвъд превалащо огромния диск на космическия кораб.

Но онзи кораб беше само спомен за човешкото могъщество. Сегашният полет бе сътворен от самия него. И Олег разбра, че най-много му се иска да отреже въжетото и да се издигне високо, чак до

облаците, за да види по-надалече и да полети над тези гори, без да се крие в тях и без да се бои от каквото и да било.

Мина му мисълта, че братя Монголфие не могат да се сравняват с него. Те са излетели над родния си град, където никой не ги е заплашвал със смърт. Трябвало само да победят въздуха. Олег трябваше да победи цялата тази планета, която искаше да убие хората.

Височината не беше голяма, тук едва ли беше много по-студено, отколкото долу, но изведнъж го побиха тръпки. Сигурно от вълнение. И когато затваряше крана, пръстите му трепереха.

Балонът постепенно губеше сили и желание да избяга към облаците.

Долу Сергеев и Дик почнаха да дърпат въжетата, за да му помогнат да слезе плавно.

Светът наоколо взе да се смалява, хоризонтът се приближаваше.

В началото на лятото подготовката за поход към кораба малко се позабави. Двамата главни участници в това начинание — Олег и Сергеев — често се отклоняваха към други задачи. Олег продължаваше да се занимава с балона. Нещо изобретяваше, майстореше, почти всеки ден излиташе, най-често заедно с още някого. Сергеев си имаше други грижи — Линда Хинд все пак се пресели при него. Сватба нямаше, а и празник също, ако не се брои, че възрастните се събраха у тях, поседяха, спомниха си за Томас и покойната жена на Сергеев, пиха чай, пожелаха на Линда и Сергеев благополучно завръщане на Земята. И се разотидоха.

Възрастните в селцето оставаха съвсем малко и някои от тях бяха много зле. Старика изнемощя, голямата Луиза боледуваше, а сляпата Кристина сама казваше, че няма да я бъде задълго. Радикулитът така изтормози майката на Олег, че тя почти по цял ден лежеше. С градината се занимаваха главно Вайткус, Линда и Егли, а в работилницата се разпореждаше Сергеев. И разбира се, все повече работа падаше на плещите на младите. Ловът през тези седмици премина изцяло към Дик, който вземаше със себе си Казик, а понякога и Пятрас Вайткус. Вече бе трудно човек да ги нарече момчета — те бяха юноши, сръчни, ловки и бързи. На училище вече не ходеха, а и Старика нямаше какво повече да им даде. Неговото минало беше за тях

бъдеще, при това близко и достижимо. Сега всички вярваха в балона и дори бяха склонни да преувеличават възможностите му. Струваше им се, че с балона можеш да полетиш към кораба когато и както си искаш.

Олег по-добре от всички други разбираше, че неговата рожба не е надежден кораб. Вече се беше научил да усеща балона и знаеше колко лесно е склонен да се понесе накъдето го духне и най-лек ветреца.

За втория полет Олег взе със себе си Казик. Това беше справедливо. Казик доброволно поемаше неприятните работи, свързани с балона. Той неуморно мъкнеше дърва и изстискваше с пресата масло от тях. Ходеше на лов за мустанги, защото трябваше да прправят и кърпят балона.

Макар и не веднага, Олег забеляза как се проявява човешкият егоизъм спрямо балона. Може би хората дори не забелязваха собствения си егоизъм, само отстрани можеше да се видят чуждите слабости. Онези, които искаха да полетят с балона, самоотвержено помагаша при излитането, държаха въжетата, сгъваха го и го прибираха под навеса, когато полетът свършваше. Но след като сами се издигнеха във въздуха, интересът им към балона спаднаше. Повечето, които излитаха с Олег, се разочароваха от полета. Имаше миг на страх, когато балонът се издигаше, после възникваше интерес — да видят селцето отгоре. И толкова. Така беше с Линда и Лиз, която на три пъти пропусна реда си, защото много се боеше, после все пак се качи в коша, а когато балонът се издигна, така запиця от страх, че децата долу едва не умряха от смях. Вайткус, когато се издигна във въздуха, внимателно огледа наоколо, а после каза, че трябва да отидат в гъсталака отвъд блатото, защото видял там ябълкови горички. Старика мълча, докато бяха горе. Мълча двайсетина минути, после каза: „Благодаря, може да слизаме“. Егли огледа селцето, после избърса очи, насълзени може би от вятъра или от някоя прашилка. И каза: „Да полудееш, каква мизерия“.

Майката на Олег отказа да лети и това беше добре. Но всеки път, когато той се готвеше за полет, тя излизаше на площадката и непременно проверяваше дали въжето държи здраво.

Казик и Фумико удължиха въжето. Още двайсет метра. Повече нямаше как. Въжето ставаше толкова тежко, че почваше да тегли балона надолу, а и се късаше.

Дик излетя сред последните. Няколко дни след първия полет той избягваше Олег, защото се смяташе за виновен, че едва не е станала злополука. Олег сам го попита дали иска да излети, и Дик се съгласи.

През онзи ден ръмеше, от балона се сипеха капки и затова нямаше добра видимост. Олег усети как Дик се стъписа — беше в чужда обстановка, а Дик винаги се объркваше в чужда обстановка. Олег помнеше какъв беше Дик на борда на „Полюс“. През целия полет той стоя вкопчен във въжетата от едната страна на коша и не посмя да го обиколи. За полета Дик взе със себе си арбалет и дори пхна под колана си бластера. Всичко това беше излишно, но Олег се престори, че не забелязва.

Неочаквано Дик каза:

— През лятото трябва да стигнем до голямата степ. Мисля, че тя започва ето там.

И той посочи с пръст на юг, където гората се сливаше с облаците.

— Там трябва да има много елени — каза Дик.

И Олег разбра, че Дик въпреки всичко си остава на земята.

Но не беше прав. Дик се чувстваше неуверено в прекалено лекия, почти прозрачен кош. Но главното бе друго — за пръв път в живота си той завиждаше на Олег.

Докато Олег се занимаваше с макар и полезни за селото, но не твърде необходими според Дик дела, на него му бе все едно. Той си имаше своята гора и своите победи. И едва сега, като гледаше гората и виждаше как между клоните се прокрадват чакали, как пълзи по дънера многокрака змия, как се издуват от пролетни сокове стъблата на сребърните борчета — като виждаше всичко, което бе недостъпно за не тъй тренирания и зорък поглед на Олег, Дик осъзна допълнителната власт и свобода, която дава притежаването на балона. В него се разбуди пронизващо желание да лети по въздуха към нови гори, да гони стада зверове, вечер да каца край тайнствени рекички...

Олег с учудване видя как Дик вади бластера.

— Какво правиш? — учуди се той.

— Тихо — прошепна Дик.

Тънкият зелен лъч се протегна към дърветата край блатото — безмълвни и неподвижни. И веднага в далечината долу възникна движение, някакво едро животно взе да се мята в гъсталака и тежкото туловище рухна на поляната.

— За пръв път виждам такава — каза Дик, прибирайки бластера.
— Хайде да слизаме. Искам да видя какво съм убил.

Олег излетя с Мариана в тихо и топло време.

— Тук е красиво — каза Мариана. — Направо да не ти се иска да слезеш, нали?

Олег я гледаше. Чувстваше се като щедър стопанин, показващ на гостенката имението си. А тъй като знаеше прелестите на имението и беше уверен в тях, възприемаше комплиментите като нещо естествено. И му беше приятно, че именно Мариана успя да оцени красотата на полета.

— И тихо — каза Мариана.

— Благодаря — каза Олег.

— Защо? — Мариана се завъртя към него и го погледна внимателно, сякаш го виждаше за пръв път. — Защо ми благодариш?

Олег протегна ръка и докосна пръстите ѝ върху ръба на коша. Кошът леко се люшна, но Мариана не се изплаши.

— Ти разбираш всичко — каза Олег.

Мариана отдели ръка от ръба на коша и сложи пръсти в ръката на Олег.

Това бе тъй естествено и дланта му вече очакваше докосването. Кошът отново се люшна и Мариана направи крачка напред, за да не загуби равновесие. Оказаха се съвсем близо един до друг и Олег я целуна по бузата. Искаше да я целуне по устните, но не улучи и я целуна по бузата, до угълчето на устните. А Мариана се притисна към него и застина като малко зверче. И вече нямаше нищо — нито небе, нито балон — те се рееха там, където нямаше никого освен тях и всичко беше тъй хубаво и естествено.

— Ей! — развика се отдолу Казик. — Къде изчезнахте?

Мариана вдигна глава — тя беше с една глава по-ниска от Олег — и се усмихна.

— Какво? — не я разбра Олег.

— Хайде да се вдигаме тук всеки ден — каза тя. И се засмя.

— Хайде... — Олег също се засмя. — Сутрин ще се вдигаме, а вечер ще слизаме.

— Само за Казик ми е жал. Дали да не го вземаме с нас?

— Не — каза Олег тихо, защото изведнъж се изплаши, че от земята могат да ги чуят. — Никого няма да вземаме.

— Ей! — викаше Казик. — Слизайте! Задава се буря.

Казик имаше удивителен нюх за времето — като горски звяр. Никога не грешеше. Ако усещаше, че се задава буря, значи, трябваше да се скрият.

Без да бърза, Олег завинти крана на горелката.

И докато балонът изстиваше и слизаше надолу, той не изпусна ръката на Мариана.

Успяха да слязат в последния момент — силният порив на вятъра задърпа балона така, че въжето пращеше. Долу нямаше никого освен Казик — след третия полет хората решиха, че не е нужно да издърпват балона с въжето, няма къде да се дене. Но този път забавянето едва не завърши зле, защото тласкан от поривите на вятъра, балонът слезе не на мястото на старта, а настрани, докъдето му позволи въжето — до крайната къща, като едва не я удари. И вече под дъжда, борейки се с бурята, скачаха по обшивката, за да излезе по-бързо въздухът и да отмъкнат балона под навеса. На помощ дотича Дик, после Сергеев. Всички се намокриха, измориха се и ругаеха Олег, че е закъснял със слизането.

— Нали ти виках! — повтаряше Казик. — Ти какво, оглуша ли?

Олег не отговаряше. Искаше му се — но нима можеше да си го признае — отново да излети високо в бурята, та бесният вятър да го носи и да не бъде страшно, а само весело.

Опитваше се да хване погледа на Мариана. Струваше му се много важно тя да го погледне. И веднъж или дважд успя. Но веднага почнаха да го мъчат съмнения — ами ако се е пошегувала? Ами ако не изпитва каквото изпитва той?

Но когато вече бяха в бараката и балонът беше на сигурно място, Мариана погледна Дик и Сергеев, които стояха до отворената врата, очаквайки пороят да отmine, и прошепна:

— Колко е хубаво, че летяхме заедно, нали?

В нейния въпрос също имаше неувереност дали може да вярва на онова, което се случи. И тази неувереност зарадва Олег.

Той каза:

— Чудесно е, че летяхме заедно.

През онзи ден, когато за пръв път решиха да се издигнат без въже, Сергеев полетя с Олег.

Специално изчакаха ден без вятър.

Балонът летеше уверено. Олег вече бе свикнал да работи с него и познаваше малките му хитрини. Когато се издигна до предишната височина, Олег се подаде навън и махна с ръка на хората долу. Там отново се бе събрало цялото селце, както в деня на първия полет. Олег откри с поглед Мариана. Махна ѝ с ръка, но никой освен нея не се досети.

Балонът се издигаше лениво, но настойчиво, все по-бързо и Олег подсъзнателно очакваше всеки момент кошът да се разтърси — въжето да спре издигането.

Но полетът продължаваше и хоризонтът се разширяваше бавно и неусетно — чезнеха в мараня краищата на света. Селцето се превърна в жилище на буболечки, а гората — в безкрайно море.

Изведнъж притъмня. Дълъг облачен език се спусна отгоре и закри хоризонта. Изкачването стана по-бавно.

— Дали да не слезем? — попита Сергеев.

— Не — каза Олег.

Въпросът на Сергеев го учуди — нали от самото начало искаха да минат през облаците и да видят небето. Сергеев мълчеше.

Беше много тихо. Просто невероятно тихо. Олег имаше чувството, че никога през живота си не е чувал такава тишина.

Не можеха да преценят дали балонът се издига, но явно все пак се издигаше, защото парцалите от гъстия облак бавно слизаха надолу пред очите им.

Тук беше по-студено, отколкото на земята. Ръбът на коша се покри с влага.

— Според мен спряхме да се издигаме — каза Сергеев.

Олег пристъпи към горелката и засили пламъка.

Стана още по-тъмно. В душата на Олег започна да се прокрадва страх. Той гледаше Сергеев и си мислеше: „Колко щастлив човек, съвсем не се бои. А аз не знам накъде отиваме и дали някога ще се измъкнем от този мокър памук“. Не знаеше, че Сергеев се страхува повече от него, защото, макар да летеше с балона само за втори път, разбираше, че един случаен вихър, който можеше да се спотайва в

облака, би бил достатъчен да ги отхвърли настрани, да ги разбие в земята или да ги отнесе към планините.

— Ще хвърля баласт, бива ли? — попита Олег.

Въпросът беше риторичен. Олег командваше балона и Сергеев признаваше старшинството му във въздуха. Допълнителните торби баласт бяха взети именно с тази цел. Дори се уговориха след излитането всички от селото да отидат по-надалече от поляната, за да не ги удари някоя торба.

Сергеев помогна на Олег да изхвърли баласта. След всяка изхвърлена торба кошът трепваше и балонът се устремяваше нагоре като уморен плувец, който гребе към повърхността, за да си поеме въздух.

Изведнъж стана малко по-светло. Светлината беше странна, различна. И Олег се досети, че скоро ще излязат от облака.

Излязоха от облаците в една низина на облачния слой. Наоколо все още имаше сиви валма, но над главите им блестяха звезди. И Олег видя какъв неочакван удар е тази гледка за Сергеев, който вече много години не бе виждал звезди.

Сергеев застина, впил поглед нагоре. Заобленият балон отразяваше облаците, но между него и тях имаше дълбока синева и множество звезди. И при това бе светло, съвсем светло: отдясно като ярък нажежен котел светеше слънцето. Беше едновременно студено като в планините — студено със свежестта на простора — и горещо от слънцето.

А балонът продължаваше неусетно да се издига, оставяйки под себе си облаците, които изглеждаха меки, но плътни — дотолкова, че сякаш можеше да прекрачиш през ръба на коша и да тръгнеш по тях, затъвайки леко в пухкавия мъх.

Сергеев се опомни пръв и каза:

— Намали горелката, че ще вземе да ни отнесе нанякъде.

Олег го послуша.

Те мълчаха и гледаха небето, облаците. Не им се искаше да слизат долу, макар че вече мръзнеха.

И в този момент Олег видя нещо странно.

По небето бързо и настойчиво се движеше черна точка.

Тя се появи в периферията на зрението му и отначало Олег видя не нея, а пищната диря — бяла и права, чезнеща отвъд хоризонта,

сякаш от тънка тръба излиташе струйка пара и постепенно се разширяваше.

— Сергеев... — каза Олег. — Погледни! Що за звяр е това?

Сергеев, който гледаше в друга посока, се обърна. Точката се приближаваше към балона, който закриваше половината небе, и беше готова всеки момент да се скрие.

Сергеев каза:

— Не може да бъде!

— Какво? — Олег долови невероятното смайване в гласа на Сергеев.

— Това... това е самолет, или ракета... или... Може да е направено само от човек.

Черната точка изчезна и Сергеев бързо мина от другата страна. Кошът се наклони.

Без да обръщат внимание на студа, те изчакаха черната точка да изплува от другата страна на балона и да продължи по-нататък уверено, право, оставяйки тънка, постепенно разширяваща се следа.

— Как така човек? — попита Олег почти боязливо. — Та тук няма никого. Дали не е птица?

— Пресметни скоростта — отговори Сергеев. — И височината. Мисля, че това е сонда.

— Какво?

— Изследователски атмосферен скаут. Той се движи със скорост около две хиляди километра в час на височина десет-петнайсет километра. Такива има в геоложките експедиции.

— Значи тук има някого?

— Значи тук има някого — потвърди Сергеев.

Той погледна слънцето, за да определи в какво направление се движи скаутът.

Скаутът започна да слиза. Виждаха как се спуска и намалява скоростта. Бялата диря се прекъсна недалече от облачния слой.

И нищо повече. Само размита, чезнеща следа в синьото небе.

— Слизаме — каза Сергеев.

— Хайде! — съгласи се Олег. — Умирам от студ.

Кацнаха в блатото и после трябваше цялото село до вечерта да измъква балона оттам. Всички се изпоцапаха и подгънаха. Но това не беше толкова важно.

На планетата имаше хора. Други хора.

ТРЕТА ГЛАВА

Планетата нямаше име.

Имаше цифров код. Всеки справочен компютър даваше сведения за нея, без дори да подозира, че на хората им е по-приятно, когато планетата има название. По-обичайно е.

Но така става с планетите, открити отдалече, от Космоса, и после включени в списъците за изследвания.

Планетата беше открита преди няколко години. После, както е редно, изпратиха към нея станция „Тест“. Автоматичната станция влезе в орбита, изстреля скаути, засне повърхността, спусна прибори, които взеха проби от въздуха и почвата. После „Тест“ събра всички свои слуги и се отправи към трасето, където го прибра корабът майка. На кораба-майка младши научен сътрудник Кирейко прегледа материала, направи квалифицирани изводи и всички материали за планетата заминаха в архива да чакат реда си.

Младши научен сътрудник Кирейко можеше да открие, че планетата представлява изключителен научен интерес например защото на нея има разумен живот, или защото неразумният живот е необикновен, или защото там има чудесен климат и отлични условия за колонизация, или най-сетне защото минералните ѝ богатства са поразително разнообразни.

Младши научен сътрудник Кирейко не откри нищо подобно.

Планетата беше лишена от разумен живот. Високите ѝ ширини бяха заети от снежни планини, по-долу тъмнееха първобитни гори, покрити с вечен облачен слой, а в екваториалната област се разстилаха хиляди километри пустиня. Ъгълът на наклона към орбитата не беше голям, периодът на обиколка около Слънцето — малко повече от хиляда дни. Нищо особено.

По принцип средните ширини, мъгливите области на горите и по-горещите прерии бяха подходящи за човешки живот, но отдалечеността на планетата от космическите пътища и недостигът на изследователски групи в този далечен галактичен сектор обричаха планетата на частична забрава.

А щом на планетата няма разумен живот и едва ли ще се появи в близките хилядолетия, то значи засега не ѝ трябва име.

„В краен случай — мислеше си Павлиш, докато сглобяваше работната маса — можем да кръстим планетата по свой избор (разузнавателните групи имаха това право), например Теменужка, стига в каталога на галактичните тела да няма друга теменужка.“

Масата упорито не искаше да се сглобява. В комплекта липсваше долната третина на телескопичното краче, но пък имаше едно чекмедже в повече. Павлиш наду чекмеджетата, пъкна ги на място, а излишното приспособи вместо кошче за боклук. С крака доста трябваше да си блъска главата, докато се сети да приспособи колче от палатка.

Клавдия виждаше тази борба и беше недоволна. Тя не понасяше безпорядъка, откъдето и да идваше.

Павлиш обърна масата към илюминатора така, че сивата сумрачна светлина да пада отдясно. Той не обичаше да работи с лице към светлината.

Клавдия сложи машата си така, че да работи с лице към светлината.

Третата маса, принадлежаща на Сали Госк, остана засега в плоската кутия. Сали отложи личните си дела, докато не уреди бита на станцията.

Станцията трябваше да е женска.

Екипажът на Клавдия Сун.

Клавдия Сун — началник на групата и геолог. Сали Госк — радист, електронен инженер и готвач. Сребрина Талева — биолог.

Бяха работили заедно вече на четири планети.

Центърът за космически изследвания предпочиташе да не създава битови усложнения в малките разузнавателни групи. Затова или комплектуваше подобни екипажи от семейни двойки, или подбираше еднополови групи. Куполът на станцията не бе голям, душът и тоалетната бяха отделени от общата работна стая с пластмасови щори, а преградите между спалните отделения бяха малко по-високи от човешки ръст.

Но Сребрина Талева взе, че си счупи бедрото един ден преди кацането.

Капитанът на „Магелан“, старият приятел Глеб Бауер, повика Павлиш. Гледаше го съчувствено.

— Ти, естествено, разбираш — каза той, — че групата на Клавдия Сун е последна на борда. Останалите вече заминаха.

— Сребрина ще може да бъде изписана едва след месец — каза Павлиш. — Счупването е много сложно.

— Не става дума за това. Искан да те попитам какво ще правят там без биолог.

— Трудно ще им е без биолог — съгласи се Павлиш.

— Разбираш ли, че им провалихме мисията?

— Какво общо имаме ние?

— Ние носим отговорност — каза Бауер с такъв тон, че веднага стана ясно: отговорен е именно Павлиш.

— Да й услужа ли с моя крак?

— Слава, това не е повод за шеги.

Удивително колко бързо капитаните почват да се чувстват капитани. А всъщност не бяха минали чак толкова много години от времето, когато Бауер беше втори щурман на „Сегежа“. Вярно, тогава Павлиш беше корабен лекар и до днес си оставаше на същия пост.

— Какво предлагаш? — попита Павлиш. — Капитанът трябва да има рецепти за всичко.

Бауер не пожела да чуе иронията.

— Слушай, Слава... — каза той много по-меко. — Хиляди пъти си ме молил: пусни ме на експедиция, омръзна ми да седя в тая желязна кутия. Така ли е?

— Сега какво, Сребрина Талева ли да стана?

— Питам те, искаш ли да помогнеш на разузнавачите?

— Не искам.

— Защо?

— Не си представям как ще работя в женска група.

— В нея ще има трийсет и три процента мъже.

— Клавдия Сун ще ме изяде. Нали знаеш каква репутация има.

— Клавдия е невероятно мила жена. Гарантирам.

— Всеки си остава на своето мнение. Молих те да ме пуснеш, когато заминаваше групата на Сато. Планетата беше интересна и добре познавах хората.

— От една жена ли се боиш, или от работата?

— Май от жената. Пък и тя няма да се съгласи.

— Значи, с теб всичко е ясно. А Сун ще полети, ако ще и с дявола, само и само да не се провали експедицията.

Разбира се, Клавдия прие да лети с Павлиш. Иначе трябваше да се връща на Земята — на борда нямаше други биолози. Вярно, беше настроена скептично и както често се случва, Павлиш, без да иска, започна да оправдава най-лошите й предчувствия. При товаренето той успя някак да потроши инфраскопа, който теоретично можеше да бъде хвърлен от десетия етаж, без да пострада. А ето сега например не успява да свърши съвсем проста работа — да сглоби работна маса.

Във всяко стадо, включително и човешко, непременно съществува йерархия. Трима души са напълно достатъчни за подобна система. Появата на Павлиш наруши създадената за няколко години субординация. Всичко щеше да е по-просто, ако Клавдия Сун беше някоя застаряваща мъжкарана с гръмовен глас и резки маниери. Но Клавдия Сун не създаваше впечатление за космически вълк и началник на разузнавателен екипаж. На външен вид тя беше приказно крехко и беззащитно създание с големи, леко дръпнати вишневи очи и склонна към къдрене (което не й се разрешаваше) коса, разресана на прав път и стегната на плътен кок.

Клавдия Сун беше от онези жени, които незабавно и безусловно заемат челното място в женска среда, но пасуват пред едрите мъже и от това стават агресивни и дръзки. При това Клавдия понякога губеше чувство за хумор, а при Павлиш то винаги беше на висота.

Смутена вътре в себе си от Павлиш, Клавдия усили външната си съпротива веднага щом се установи, че в нейното организирано женско гнездо са подхвърлили кукувиче от мъжки пол.

Павлиш би трябвало да заеме по наследство екологичната ниша на Сребрина Талева, романтична жена, склонна внезапно да сменя настроенията си, открита, весела, но без късмет — един обикновен човек никога не би си счупил бедрената кост на борда на космически кораб. Ала Клавдия веднага започна да противопоставя, понякога дори несправедливо, „недодялания и несъобразителен“ Павлиш с „идеалната служителка и забележителния човек“ Сребрина. Тоест той стана един вид Анти-Сребрина.

Но Павлиш умееше да намира изгоди и в далеч не най-добрите ситуации. Предстоеше му да прекара четири месеца на съвсем

непроучена планета — хиляди учени мечтаеха да попаднат в разузнавателните групи. Пред него се бяха появили шансове да остави следи в науката, да открие неизвестно семейство бактерии или нов тип симбиоза. И защо не? Какво по-хубаво от това да се измъкнеш от рутината на корабния живот и да се впуснеш в приключения? Нима той самият не беше молил Бауер да го изпрати с група? Разбира се, че беше молил. Нищо че в справочниците и инструкциите те убеждават, че истинската разузнавателна станция трябва да минава без приключения, че добре организираната работа не допуска сривове, а всяко едно приключение не е нищо повече от досаден срив... Общо взето, корабният лекар Владислав Павлиш, четирийсет и пет годишен, умерено способен и любознателен, не твърде лицеславен, неизгубил вкус към живота, напусна борда на фрегата, кръстосваща космическите морета, и повече или по-малко доброволно излезе на брега на необитаем остров в компанията на две прекрасни дами. Едната от тях, Сали Госк, беше неомъжена, а втората — разведена. Сега оставаше само да се изясни дали на необитаемия остров има кокосови палми, тигри и петкановци.

В този момент размислите на Павлиш бяха прекъснати — летвата от палатка, с която беше подпрял късото краче на масата, изскърца и пропадна в канала му. Ловко изплъзвайки се от опитващия се да я подхване Павлиш, масата се катурна наред стаята, като всичко, което той беше успял да постави върху нея до момента, се разпиля по пода.

Клавдия с известно раздражение гледаше как новият ѝ биолог пълзи по пода, събирайки вещите си. Сали надникна от кухнята и разкъсвайки се между съчувствието към Павлиш и скритата боязън от Клавдия, каза:

— Може би засега да подпрем масата със сандък, а после Слава ще отреже клон от някое дърво и ще направи краче?

— Разбира се — отговори сухо Клавдия, без да поглежда подчинените си, като вместо това се обърна към илюминатора, отвъд който тъмнееше обгърнатата в мъгла гора. — На станцията само собствена микрофлора ѝ липсваше.

— Едно момче донесло къщи крокодил — обади се Павлиш, подразнен не толкова от думите на Клавдия, колкото от тона ѝ. — И той отхапал пръстчето на дядото.

— Мъжът ми... — изрече Клавдия неочаквано, прехапа устни и млъкна.

— Недей, Клавдия — спря я Сали.

— Защо не? Нека да знае.

Клавдия гледаше Павлиш право в очите.

„Господи — помисли си Павлиш, — не знаех, че мъжът ѝ е загинал на някаква ужасна планета.“

— Мъжът ми — повтори Клавдия, — с когото се разделих преди шест години, едва не погуби експедицията в системата Корак, защото лекомислено домъкна в станцията местно животно.

„След което аз, разбира се, се разделих с него — довърши мислено фразата вместо нея Павлиш, — защото не можах да понеса такова възмутително нарушаване на инструкциите.“

На глас каза:

— Обещавам ви, Клавдия, никога да не нося в станцията местни животни.

Клавдия въздъхна с известно облекчение — явно беше решила да приеме изказването му като сериозно обещание.

Павлиш взе един сандък от онези, които Сали вече беше изпразнила, и го подложи под късото краче на масата.

Павлиш седна зад масата. Креслото послушно го обгърна. Като че ли беше удобно. Той погледна наляво. Стъклото на илюминатора се беше изпотило. Павлиш го потърка. Но не успя да разгледа гората, защото по стъклото удари снаряд от дъжд, примесен със сняг, и сивите стволове на дърветата затрептяха и се размиха, следвайки контурите на дъждовните струи.

— Трябва да се сложат чистачки на стъклата — съобщи Павлиш на Клавдия. — Без чистачки няма да можем да се любуваме хубаво на пейзажа.

— Отдавна си мисля за това — отвърна Клавдия, — още от предишната мисия. Но не можем да ги направим сами.

Павлиш въздъхна. Беше случил на сериозна началничка.

Снегът се сгъсти. Снежинките досадно скрибуцаха върху прозореца и дърветата бяха окончателно затулени от мътилката.

— Не са ли давали прогноза за времето? — попита Павлиш.

— Как така? — учуди се Клавдия. И се усети: — Не говорете глупости.

— Че изобщо нямам представа какво да облека, като отида на разходка.

— Сложете си скафандър с биозащита. — Клавдия не желаше да се шегува. — И никога няма да го сваляте извън станцията!

— Значи не са давали прогноза. — Павлиш изведнъж се улови, че му е трудно да се спре. Искаше му се да дразни Клавдия.

Сали се изкикоти. В този момент нещо засъска.

— Забравих млякото — съобщи тя.

— Ние с вас, Павлиш, имаме различно светоусещане — каза Клавдия. — Потребността непрекъснато да се шегувате води до лекомислие. Лекомислието — до неоправдан риск. Рискът тук е крайно опасен. От някоя ваша неудачна шега може да зависи съдбата на цялата станция.

— Ще съм сериозен — каза Павлиш.

Разговорът беше прекъснат от зумера на канала за връзка. Сали помоли Клавдия да я смени на печката, а самата тя забърза към предавателя. Викаше ги „Магелан“. Той се отдалечаваше по маршрута и след няколко часа, когато започнеше големия му скок към следващата планета, връзката щеше да се прекъсне. За четири месеца. Космическите централи за свръзка се монтираха само на големи кораби и на големи станции.

На разузнавателните станции не им се полагаше космически предавател. В това имаше елемент на риск, с който се налагаше да се примирят. Гравитационният предавател би заел целия купол.

За крайни случаи разполагаха с маяк, намиращ се в открития Космос, извън обсега на гравитационното поле на планетата. Ако се наложеше, до него можеше да се достигне с планетарен катер.

От този момент нататък щеше да е възможно да се поддържа връзка с Космоса само по бавния старомоден начин. В случай на необходимост сигналът щеше да се придвижи с обичайната скорост на радиовълните до маяк, намиращ се в открития Космос на светлинен месец от планетата. Оттам сигналът щеше да тръгне към Земя-14. Така че никой нямаше да го получи, преди да изтекат шест седмици.

В края на сеанса Бауер предаде поздравии на всички и им пожела да не скучаят.

И — до връзка!

Само след няколко часа корабът „Магелан“ щеше да изчезне от този участък на Космоса и да се появи в друг, отдалечен на много парсеци.

Павлиш слушаше как Сали приключва сеанса и как приема последните инструкции. Той се приближи до прозореца и погледна небето. Можеше и да не си прави труда — виждаше се само мътилка и сивота.

Павлиш знаеше, че капсулата им се е приземила в края на пролетта в северното полукълбо, в умерената зона. Значи можеше да се разчита, че с всеки изминал ден времето ще се подобрява. Това място беше избрано по данни, събрани по-рано от автоматите. Тук беше оптималният климат за изследователите: по̀ на север започваха планински системи, пустинни и мрачни, отвъд тях — гола тундра, а по̀ на юг, отвъд океана, имаше пустиня. Поясът, избран за работа, беше най-активен биологически — значителна част от дейностите щяха да се извършват в околностите на купола.

През илюминатора на Павлиш се виждаше свързващата инсталация — кръгъл тунел, водещ към по-малък купол — лабораторията на биоскаутите. Единият от биоскаутите беше на Павлиш. Вторият, с геологическото оборудване — на Клавдия. Третият беше склад и гараж, в който се прибираше всъдеходът. Капсулата, или планетарният катер, който ги беше докарал тук, стоеше по-надалече. Той приличаше на детски пумпал, само че вместо остър край, на който да се върти, катерът лежеше върху три крака, тънки и ненадеждни на вид. Макар че всъщност си бяха съвсем надеждни.

— Ако помощта ми не е нужна, отивам в склада — обади се Павлиш. — Ще се заема с разопаковането.

— Идете — каза Клавдия. — А след обяда ще пригответе биоскаутите. Утре започваме да изпълняваме програмата.

— Знам.

Павлиш премина във втория складов отсек. Контейнерите с оборудването и припасите бяха подредени прегледно. Клавдия следеше разтоварването, при вида ѝ дори роботите трепереха. В помещението беше задушно. Павлиш се приближи до климатика и го задейства. Уредът зашумя бесело. На доктора му се стори, че чува как се движат

тънките венчелистчета на многобройните филтри, отсявайки всичко вредно и чуждо за помещението.

Започваше най-сложната за Павлиш част от подготвителната работа. Трябваше да намери сред тези еднакви на вид сандъци именно онези двайсет и три броя, в които се съхраняваха разглобените биоскаути, анализаторите, уредите на експресната лаборатория, диагностикаците, полевата операционна, дисекционната зала и още някои неща.

Павлиш с тъга подържа в ръка таблицата със списъка на оборудването, осъзнавайки, че ще прекара поне три от четирите месеца в издирване и сглобяване на своя инвентар.

Но повече от всичко му се искаше да намери контейнера с микрофилмите. Павлиш се опасяваше, че когато Клавдия е проверявала багажа при товаренето му, е махнала заветната кутия, в която Павлиш държеше запаса си от криминални и фантастични романи. Той научи, че микрофилмите са в шестнайсети контейнер, който благополучно е затрупан с шести и трийсет и четвърти, най-тежките от контейнерите. Но нямаше да чака Сали да активира сервоторота, който да избути тежестите.

Стараейки се да не вдига шум, Павлиш замъкна контейнерите в един свободен ъгъл, добра се до заветния сандък, отвори го — и най-големите му опасения се оправдаха. И той намрази Клавдия. Разбира се, тя беше намерила кутията с развлекателна литература и на нейно място беше сложила своята кутия, крайно ценна за науката. Разочарованието, макар и очаквано, беше дълбоко и болезнено. Павлиш разбра, че точно без криминалета няма да издържи и месец в компанията на тази досадница.

Той седна върху контейнера и се опита да убеди себе си, че му е провървяло, защото сега ще може да отделя повече време на полезен труд и шансовете да даде ценен принос в науката рязко се увеличават.

Не му се удаваше да убеди себе си в нищо и Павлиш започна да съчинява патетично заявление за напускане заради садистичната жестокост, проявена от началството към колектива на станцията.

В този момент влезе Сали и седна на съседния контейнер. Тя беше едра, склонна към напълняване русокоса жена с умни зелени очи и сочни, красиво усмихващи се устни.

— Ще облекча мъката ви — усмихна се широко тя. Изправи се и се приближи до купчината контейнери. — Елате, Слава.

Двамата измъкнаха втория контейнер от горе на долу, маркиран с 57, което означаваше, че е от групата геологически товари. Сали го отвори и извади заветната кутия с микрофилми.

— Вие ли направихте това? — зарадва се Павлиш, едва сдържайки се да не прегърне очарователната, добра, любезна Сали. — Тя я извади, а вие я прибрахте?

— Нещата не са толкова прости — каза Сали. — Клавдия никога не би се решила да извади нещо, което не е нейно, особено пък без разрешение. Пререждахме багажа, а нейната кутия с микрофилми не се събираше. Така че им сменихме местата.

— Въпреки това — благодаря!

— Аз обичам повече класиката.

— А Клавдия — геологическия справочник?

— Справочника и „Ана Каренина“. Тя навсякъде носи със себе си „Ана Каренина“. Когато не се чувства добре, веднага започва да чете. Гледайте днес да не се захване за книгата. Тя толкова страда заради вас.

— Заради мен?

— Струва й се, че през цялото време й се подигравате.

— Не, какви ги говорите, далеч не през цялото време — отвърна Павлиш, с което развесели добричката Сали.

Илюминаторът в складовия отсек беше малък и затова когато към него се приближи някаква муцуна, в помещението веднага стана по-тъмно. Павлиш и Сали усетиха тази промяна в осветлението.

Муцуната беше почти бяла и ако изобщо имаше очи, те бяха скрити под твърда дълга козина. Затова пък зъбите, стърчащи напред — с тях муцуната искаше да изпробва здравината на стъклото, — бяха кафяви и Павлиш си помисли, че муцуната никога не ги чисти. Между зъбите, като зад оградата от колове на дребна крепост, седяха лъщящи дребни същества, наподобяващи недоузрели лимончета. Лимончетата също имаха зъби. Те се измъкнаха от крепостта си, неясно как залавяйки се за гладката повърхност, и се разпръснаха из стъклото. Движеха се толкова бързо, че се разливаха в зеленикаво сияние. Муцуната затвори пастьта си.

Павлиш съобрази, че Сали го държи за ръката.

— Изплаши ли се? — попита той.

Сали отдръпна ръката си.

— Няма да се получи с разходките — каза тя. — Толкова се надявах, че тук ще можем да се разхождаме.

— Ето я и първата ми статия в „Космозология“ — рече Павлиш. — Особенности на симбиотичните съобщества на планетата... как се казва тя?

— В състояние сте да мислите за странични неща. Много сте хладнокръвен, Слава. А аз си умирам от отвращение.

— Помислете си само колко сме отвратителни ние за тези същества...

Бялата безока мутра изчезна. Лимончетата се засуетиха още повече — явно се уплашиха, че къщата им се е махнала. Сали повика Клавдия.

Клавдия хвърли само един поглед на лимончетата и веднага донесе камерата си, вече разопакована и готова за работа. Горчив упрек по адрес на Павлиш.

Върху стъклото изплющя черен камшик и разпори едно от лимончетата. Жълтите му вътрешности се разтекоха по стъклото. Останалите лимончета застинаха. Камшикът се плъзна бавно, разширявайки се, докато не се превърна в ивица с широчина десет сантиметра. Ивицата се сви в тръба и лимончетата започнаха послушно да се вмъкват в нея. След няколко секунди стъклото опустя — само остатъците от жълтото петно напомнях за трагедията, случила се току-що.

— Все още не сме включили външните камери — напомни Клавдия. — Дори не знаем какво се случва навън.

— Благодаря, че не сте забравили криминалетата ми — каза Павлиш.

— Моля, спомняйте си понякога за работата си.

— Спомням си. Даже си спомням латинския. И мога да давам страшни имена на всички гадини, които видим през прозореца. За целта ще се подбират латински думи със значението „гаден, страшен, отвратителен“ и към тях ще се добавя името на откривателя. Пред нас се отварят широки възможности.

Клавдия излезе.

Сали погледна подире й.

— Когато решите да кръстите нещо с моето име, потърсете не особено гадна латинска дума.

— С вашето име ще кръщаваме само пеперудките — обеща Павлиш.

В жилищния отсек на Клавдия задрънкаха съдове. Тя слагаше масата.

— А може ли тук да има разумен живот? — попита Сали.

— Едва ли. Тестовите сонди не откриха нищо. А и общото биологично равнище на развитие е ниско.

— И все пак?

— „Все пак“ ще можем да кажем, когато отлитаме оттук.

— Много обичам новите планети. Отначало е пълен мрак. Сякаш току-що си се родил. А после започваш да вникваш в този свят. И става по-светло.

Павлиш отново се доближи до илюминатора. Покрай разтеклото се жълто петно пълзяха насекоми. Вече не валеше сняг. Гората беше пуста, настръхнала.

„Колко чужди сме тук — помисли си Павлиш. — Мънички късчета протоплазма в пластмасова обвивка. Ще проумеем ли този свят? Ще ни отхвърли ли той? Или просто няма да забележи присъствието ни?“

— Най-близкият човек се намира на милиарди километри оттук.

— Ето — откликна Сали. — Защо отгатвате мислите ми?

— Но милиарди километри не са чак толкова много — увери я Павлиш. — Съществуването ни е регистрирано навсякъде, където е възможно. В Космическия флот, на Земя-14, В Далечното разузнаване, в ЦКИ — навсякъде ни върви стажът и ни наброяват премиални седмици. Ако с нас се случи нещо, ще се вдигне голяма врява — насам ще се втурнат спасителни кръстосвачи от всички краища на Галактиката...

— А ако закъснеят?

— За да не закъснеят — изрече Павлиш назидателно, — трябва да се държим добре и да слушаме леля Клавдия. И няма да ни се случи нищо лошо. Най-важното е да си мием ръцете преди ядене.

— Досещам се — каза Сали. — Чувствате се самотен и вече съжалявате, че сте полетели с нас.

— В никакъв случай.

Павлиш продължаваше да гледа гората. Искаше му се да види в нея някакво движение, живот. И му се стори, че дърветата бавно, сякаш изпаднали в сомнамбулски танц, започнаха да поклащат клони и да извиват дънери, подчинявайки се на всеобщ ритъм, сякаш породен от биенето на далечни барабани.

Разузнавателната станция се беше притаила на края на голяма гора.

След първите два дни на дейност, суматоха, монтиране на куполите, разтоварване настъпи тишина.

Никой не излизаше от станцията и нейните тънки двойни стени заглушаваха всеки звук, разнасящ се вътре.

Неподвижното не плаши.

Гората започна да свиква с това, че край нея живее нещо чуждо.

Павлиш, макар че беше доста зает в тези първи дни, с любопитство наблюдаваше процеса на внедряването на станцията в новия свят. Още повече че вече бяха включени камерите за външно наблюдение, работеше метеорологичният пункт, а сондите, установени под геологическия купол, се бяха заели чевръсто да дълбаят в земята — започваше опознаване на гората и почвата, обективно, несвързано с органите за осезание, защото приборите незабавно кодираха информацията. А кодираните понятия водят до закономерни обобщения, защото всички планети се състоят от едни и същи елементи, даже най-често в едни и същи съчетания между тях, а живата природа се подчинява на общите закони на генетиката и се състои от едни и същи белтъчини във всяко кътче на Галактиката. Разликата не е в биологичната същност, а във външните особености. Затова Павлиш през цялото време усещаше неудовлетворение от разминаването между натрупването на обективни знания и пълното осезателно неведение.

Той разбираше, че е безумие да излезе навън и да вдиша дълбоко този жив, нестерилизиран въздух, да смачка в ръка листо от дърво или да откъсне тревичка и да я помирише. Знаеше, че зад спокойствието на околния свят са се стаили сили, враждебни за човека — не защото са насочени именно против него, а защото са му абсолютно чужди, не го

познават и ще се опитат да го скършат веднага щом се опита да влезе в контакт с тях.

На третия ден сутринта Павлиш се канеше да пусне първия биоскаут.

Биоскаутите бяха общо три — предстоеше им да изследват атмосферата, като регистрират химическия и биологическия ѝ състав на различни височини. Подобни скаути имаше и Клавдия, но тяхната задача беше да заснемат геологическата карта на планетата. Разликата беше в това, че в случай на необходимост Клавдия можеше да накара скаута да се спусне на земята и дори да проведе сондиране. Скаутите на Павлиш можеха само да трупат информация, за която да съобщят след завръщането си. Тогава Павлиш щеше да прегледа отчета на скаутите и снимките и да определи точките, на които трябва да отиде самият той.

Павлиш прекоси ниския овален коридор към лабораторията си.

Скаутите го чакаха, легнали върху високи подпори. Според програмата, разработена отдавна и важаща за всякакви стандартни ситуации, Павлиш беше длъжен на първия етап да изстреля скаутите „в лайка“. Всеки полет съответстваше на венчелистчето на лайка. Дължината на „венчелистчето“ беше петстотин километра, височината на полета варираше. Елипсата на първото венчелистче преминаваше на височина трийсет километра, всяка следваща се спускаше по-ниско. По този начин се изследваше един вид атмосферен цилиндър с височина трийсет километра и диаметър хиляда.

Самата процедура на изстрелване не беше сложна. Павлиш задаваше програмата, стартираше изстрелването и по-нататъшните събития протичаха без негово участие.

Скаутът му намигна със зелената светлинка за готовност, подпората се задвижи, вдигайки го към купола, в който се появи отверстие, достатъчно за излизане в атмосферата. Павлиш вирна глава и видя сиво облачно небе. Върху шлема на скафандъра падна капка дъжд. Павлиш я избърса с ръкавицата си.

Щракна изстрелващият механизъм. Скаутът бавно се вдигна над подпората и уверено се насочи към отвора в покрива. Повдигна се, ниско бучейки, като тлъст бръмбар, излитащ на лов.

Отверстието в покрива на купола се затвори.

— Ето — заразмишлява на глас Павлиш. — Работният ден започна.

Той включи интеркома.

— Клавдия, изстрелях първия скаут. Сега ще изляза навън.

— Внимавайте! — предупреди го Клавдия. Гласът ѝ, изкривен в слушалките, изглеждаше девически и почти нежен. — Нали не сте забравили анблеста?

— Не, ангел мой, освен това взех запас от храна, спален чувал и голяма тояга. Същевременно ви уведомявам, че ще се отдалеча от купола на точно сто метра.

— Слава, оставете ги вашите шегички. Това е първото ви излизане.

— Е, да речем, второто. Не забравяйте, че когато долетяхме тук, ни се наложи да прекараме около час на чист въздух.

— Под защитата на планетарния катер, който ни спусна — поправи го Клавдия, — и в компанията на десетина членове на екипажа.

— Благодаря. Ще бъда внимателен. Не се безпокойте. Между другото, и без това трябва да проверя анблеста.

Той извади пистолета от джоба на гащеризона. Анблестът не беше с големи размери, но тежеше. Ръкохватката легна удобно в дланта му. С тези бластери бяха ставали произшествия по време на експедициите.

Целта на оръжието беше да обездвижи всеки агресор, от змия до слон, но диапазонът му на действие, разбира се, беше относителен. При това ефектът често зависеше от метаболизма на хищника. Зарядът, достатъчен за едно същество да заспи за седмица, само поваляше друго в лека дрямка, а трето можеше и да убие. Така че в задачата на Павлиш влизаше да изпробва оръжието върху местните твари, като за целта беше желателно да достави образец в лабораторията и да изясни действието на анестетика. Разбира се, ако образецът не възразява.

Люкът на шлюза лакомо измляска, притискайки се към рамката.

Павлиш постоя малко при купола, като се оглеждаше и изчакваше да види как ще реагира на появата му местната фауна.

Фауната изобщо не реагира.

Без да бърза, Павлиш тръгна по рядката трева към всъдехода и го погали по страничната стена, надвиснала над главата му. После

погледна към илюминатора на геологическата лаборатория. Точно така. Клавдия стоеше на илюминатора и наблюдаваше дали нейното момченце ще пресече улицата на зелен светофар.

Павлиш помахна на Клавдия, тя вдигна ръка в отговор, но не се отдръпна от илюминатора.

— Деца ти трябва на теб — каза Павлиш. — Поне пет.

И веднага се притесни да не е включил интеркома. Не, не го беше включил, тя не го чуваше. Че щеше да се обиди.

Сега той можеше спокойно да се огледа.

Станцията с ръкави коридори и малките куполи-лаборатории, се намираше на двеста метра от края на гората. В тази посока гледаше и илюминаторът, зад който беше бюрото на Павлиш.

Когато той обиколи станцията, се озова на полегат склон, спускащ се до голямо езеро. Склонът беше покрит с трева, малко по-надолу се виждаха камъни, заобиколени от храсти.

Самото езеро беше сиво, спокойно и изобщо целият този свят създаваше впечатлението за спокойна сивота. Но това беше само впечатление. Павлиш беше наясно, че зад тази сивота се крият страсти и трагедии, първобитни, но поради това още по-жестоки, че този свят се е стаил и наблюдава пришълеца.

Павлиш погледна нагоре. За три дни облаците нито веднъж не се бяха разпръснали, за да се покаже поне за минутка слънцето. Те бяха със същия цвят, с които бе и езерото, и бяха също толкова спокойни, така че не можеше да се разбере дали се движат, или висят неподвижно над главата му.

Отпред нещо проблесна.

Павлиш тръгна предпазливо надолу по склона и се спря на няколко крачки от проблясащо същество, което чевръсто се зариваше в земята. Съществото не му обръщаше никакво внимание. Павлиш се приближи, приготвил анблеста за стрелба. Металически проблясащият закръглен гръб на животното вече почти се беше скрил под земята. Павлиш застана на колене и започна внимателно да разгребва рохкавата почва наоколо. После подхвана съществото и с рязко движение го измъкна навън.

То не се съпротивляваше. Нещо изпраця. Павлиш видя, че в почвата влиза дълго пипало.

Той вдигна кълбото върху дланите си и осъзна, че е успял да хване възможно най-рядкото за тези места „животно“ — мобилната сонда на Клавдия, и сега заради това Клавдия щеше да му откъсне главата, напълно основателно.

Тъй като и без това щеше да му се наложи да оправя сондата, той я взе със себе си, като извади от земята тънкия пробовземач и сложи всичко в контейнера за образци. После, макар и изобщо да не му се искаше да го прави, натисна бутона на интеркома и потърси Клавдия.

— Всичките ви сонди ли работят? — попита той.

— Една току-що се изключи — съобщи Клавдия. — Тъкмо щях да ви помоля да проверите какво е станало с нея.

— Няма нужда да ме молите. Организирах си лов и тъкмо я улових. Ще я отнеса на Сали, тя ще я оправя.

— Но тя е метална! Кръгла! Не може да се сбърка с нищо!

— Както виждате, на страха очите са големи — разкая се Павлиш. — Невежеството води до фатални грешки.

Той прекъсна връзката. Ядосваше се на себе си. Нито един нормален биолог не би сбъркал уред с живо същество. А всички смятаха, че Павлиш е нормален човек, че даже и учен.

Такива са опасностите от чуждите светове и от собствената напрегнатост. Удивително съчетание — напрегнатост в комплект с безопасност. „Та аз тръгнах след това кълбо, защото знаех — скафандърът ми е здрав, никакви зъби не могат да го преодолеят, анбластът ми може да повали всеки хищник, в краен случай мога да избягам в купола или дори да излети в Космоса в капсула и да чакам там, докато не ме приберат. Няма причини да се страхувам от тази планета, освен ако тя не реши да стовари върху нас някакви катаклизми. И в същото време не й вярвам. Боя се от нея и вземам всички мерки да нямам никакъв досег с нея, докато я изучавам. А ако бях попаднал тук просто така, без куполи и скафандри, гол? Щях ли да гледам тази гора и това езеро с толкова любопитен поглед? Или в гората щеше да се е стаила смъртна опасност за мен, а също и в езерото, и във въздуха?“

Това бяха празни мисли, от които нямаше никаква полза. По-добре да се спусне до езерото и да вземе проби от водата. Разбира се, това можеше да направи и скаутът, даже беше по-добре да го направи

той, отколкото Павлиш, но не биваше да се оставя всичко на скаутите. Те нямаха съобразителност, а у Павлиш тя беше отлично развита.

Той закрачи по откритата местност и обходи струпванията от храсти.

Изглежда, фауната тук беше доста бедна, което не беше редно, тъй като с растителността всичко си беше наред. Макар че не беше изключено съществуването на свят, в който господства флората.

В този момент Павлиш видя насекомо — нещо черно и бързо се мярна в краката му, понесе се като черна точка нагоре и отлетя към храстите.

„Ето — помисли си със задоволство Павлиш, — първото запознанство.“

Той се спусна до самата вода. Постоя на брега. Водата в езерото беше чиста, при самия бряг беше покрита с тънък лед. Отдолу към леда бяха прилепнали кичурчета замръзнали водорасли. Тънко змийче, дълго колкото един пръст, се шмугна между камъните и се гмурна в дълбокото.

Далечният бряг на езерото беше обгърнат в мъгла и можеше само да се предполага, че там се издигат хълмове.

Павлиш разби леда, загреба с епруветка от водата, после разбута камъчетата, надявайки се да види още нещо живо. Но беше пусто.

Далече, на стотина метра от брега, водата изригна нагоре; нещо тъмно като черупката на огромна костенурка се издигна над нея, после рязко потъна и водата закипя, настрани се понесоха концентрични кръгове.

Павлиш се изправи, хванал епруветката в ръка. Водата се успокояваше, езерото мълчеше. То чакаше да види какво ще направи Павлиш. Той неволно се огледа — куполите бяха далече. Водата отново се развълнува, но по различен начин — по нея се появи пенлива следа. Някой, който не желаше да се показва на Павлиш, бързо плуваше към брега.

И отгоре на всичко беше настанала мъртва тишина, дори вятърът беше утихнал.

У Павлиш започна да се надига необясним, ирационален страх пред онова невидимо и безшумно нещо, което се беше устремило към него. Той отстъпи от брега, после още веднъж, без да гледа под краката си, натъкна се на камък, едвам запази равновесие и неочаквано за

самия себе си побягна нагоре по склона, без да се обръща назад и старайки се да изглежда така, сякаш просто му е омръзнало да се разхожда по брега.

— Павлиш? — чу той гласа на Клавдия. — Стана ли нещо?

Тази жена имаше интуиция. А може би и опит.

— Не, нищо — отговори Павлиш, старайки се да нормализира дишането си.

Премина към ходене и хвърли поглед през рамо към езерото.

То беше идилично, безметежно спокойно.

Само в далечината като сива стена се придвижваше снежен снаряд и водата пред него леко се пенеше.

— Нищо — повтори Павлиш. — Връщам се. Скучно езеро.

Куполът беше надеждна, приятна гледка. Там вътре беше топло, там не можеха да влизат чудовища, дори и навън да имаше такива.

До капсулата стоеше Сали Госк. Оранжевият ѝ скафандър проблясваше от влагата. Тя помахна на Павлиш с ръка.

— Разбрах, че сте излезли да се разхождате. И реших да се присъединя към вас. Ако не възразявате.

— А Клавдия няма ли да се сърди?

— Така е даже по-добре. Според инструкциите в опасни и непознати места разузнаването трябва да се извършва от група.

— А къде тук е опасно място?

— Не се отдалечавайте много — разнесе се гласът на Клавдия.

— Само ще хвърлим един поглед на гората и се връщаме — отговори Сали.

Рядката трева, покрила поляната, изчезна на три крачки от първите дървета. Оставаше само гола земя с петна от мъх.

Стволовете на дърветата бяха белезникави, някои с розов, други с жълтеникав оттенък. Впрочем можеше да се нарекат стволове само условно — по-скоро наподобяваха подземни корени, кой знае защо решили да изпълят на бял свят. При самата земя корените се извиваха в сложни възли, сякаш се опасяваха, че някой ще ги издърпа отново под земята, и бяха взели мерки против това.

Дърветата нямаха листа в обичайното значение на тази дума. Корените изтъняваха, превръщаха се в побелели коси, които висяха като ресни и леко се поклащаха от всяко движение на въздуха. Това придаваше на гората зловещ омагьосан вид.

Земята под краката им беше мокра, тук-таме бяха пръснати снежни купчини, редуващи се с оранжеви и светлозелени късчета лишеи и сини хълмчета мъх. Гледката наподобяваше съшитото от кръпки одеяло.

— Като в страшна приказка — обади се Сали.

Тя протегна ръка и предпазливо докосна с ръкавицата си едно от стъблата. То леко поддаде, сякаш беше от каучук, а косите на главата на дървото се размърдаха. Сали извика и отдръпна ръката си. Павлиш дори не се усмихна. Зловещата атмосфера на гората потискаше.

— Какво? — рязко попита Клавдия.

— Всичко е наред — отвърна Сали. — Ще свикнем.

Двамата изминаха още няколко крачки, стараяйки се да не докосват стволовете. Спряха се.

— Погледнете... — тихо каза Сали.

Пред тях, на няколко крачки, от мъха се подаваха малки полукълба, като шапчици на гъби, израснали от почвата.

Павлиш искаше да вземе една от гъбите, но Сали го спря:

— Почакайте, имам пробовземач.

Тя протегна към гъбата тънкия пробовземач и след докосването до метала гъбата изведнъж изчезна, като се скри под земята.

— Интересно — каза Сали и протегна пробовземача към друга гъба.

В този момент един безопасен на вид тънък корен, отделящ се от ствола и лежащ на земята, се метна към пробовземача, дръпна го към себе си и се омота около него и тъй като Сали не изпусна прибора, а се стараяше да го задържи, коренът едва не я събори — толкова жилава сила имаше в него.

Павлиш реагира почти инстинктивно. Той измъкна анблеста и запрати един заряд по корена. Коренът веднага се размота и застина.

Сали стоеше, притиснала пробовземача, сякаш се боеше, че още някой ще поиска да ѝ го отнеме.

— Извинявайте — изрече тя.

— Тук не ни обичат — отговори Павлиш.

В гората беше сумрачно. Снежен полъх, дошъл откъм езерото, беше изпълнил гората със суетящи се мокри снежинки.

— Да се прибираме — предложи Сали.

— Съгласен.

В снега не се виждаше нищо на повече от три крачки. Навярно в кратката схватка с корена бяха изгубили правилната посока, защото изминаха петдесет метра в гората, но тя не свършваше. Само дърветата станаха още по-нагъсто, а стволите бяха още по-дебели и по-бели.

— Клавдия — обади се Павлиш, — дай ни посока.

— Само това оставаше — да се изгубите.

Чу се насочващият зумер.

Върнаха се бавно, като заобикаляха купчините мъх и лишеи. По едно време Павлиш настъпи оранжева слуз и тя се залепи за обувката му и започна да пълзи нагоре по крака му. Павлиш се наведе, за да избърше лишея, но той веднага пропълзя върху ръкавицата му.

— Добре — каза Павлиш, — ще смятаме, че носим със себе си образец.

— Какво носите? — попита Клавдия.

— Много неудобна гора — обясни Павлиш. — Не ми се иска да се изгубя тук.

— Сега ще направя чай — каза Клавдия.

— Отлична идея — съгласи се Павлиш.

През последните дървета се виждаха драсканите от струите дъжд и снеговалежа куполи на станцията.

Но се оказа, че не е толкова лесно да се доберат до тях.

Между гората и куполите ги чакаше животно.

Изглеждаше като излязло от кошмар на Бош^[1]. Шест тънки крака носеха тежко тяло, покрито със зеленикава, дълга, наподобяваща водорасли козина, украсена по хребета с високи рогови пластинки. Страховитата муцуна бавно отваряше и затваряше пастта си, сякаш чудовището се премерваше, за да загризе плячката си.

При вида на хората животното издаде странен блеещ звук, в който Павлиш долови заплаха и предизвикателство, и се завъртя така, че пластините на гърба му се залюляха и затракаха в страховит боен ритъм.

Без да престава да блее, чудовището се втурна срещу тях.

Павлиш успя да закрие с тялото си Сали и изстреля в чудовището заряд от анблеста. Звярът изрева гръмогласно и се завъртя на място, сякаш е изгубил плячката си от поглед; малките му червени очички пламтяха от злоба. Павлиш стреля отново — и пак без ефект; само напомни на чудовището къде се намират.

И не се знае как би завършила тази битка, ако не беше Клавдия. От върха на главния купол изригна зелен лъч. Той шибна чудовището и то рухна на земята.

— Ама че работа — процеди Павлиш, опитвайки се да се усмихне. Той се обърна към Сали.

Сали мълчеше. Тя се опитваше да се изтръгне от обятията на близкото дърво. Явно отстъпвайки от чудовището, беше притиснала гръб към дънера му и то я беше обгърнало, сякаш искаше да се впие в нея, да изсмуче соковете ѝ.

Павлиш изстреля остатъка от заряда по дървото. На него му подейства. Стволът се сви и почерня, а Сали направи три крачки напред и падна в ръцете на Павлиш.

— Защо не се обади? — попита Павлиш.

— Не исках да плаша Клавдия — отвърна Сали тихо.

Придържайки Сали, Павлиш се приближи до лежащото в цялата си триметрова дължина чудовище.

— Всички искат да вечерят с нас — каза той.

Пое от Сали пробовземача и внимателно отвори с него пастта на чудовището. Вместо зъби в черната яма на устата стърчаха жълти тъпи пластини.

Клавдия дотича от купола. Застана до тях.

— Първи извод — обади се тя, — анбластът не действа срещу едрите местни хищници. Или действа недостатъчно ефективно.

— Това не е хищник — възрази Павлиш. — С такива пластинки храната по-скоро се стрива, отколкото се разкъсва. Макар че то щеше първо да ни стрие, а после да мисли. Благодаря, Клавдия.

— През цялото време ви наблюдавах.

— Коленете ми треперят — обади се Сали.

— Доволна съм, че нещата се развиха така — продължи Клавдия.
— Това е нагледен урок.

— Не разбрах.

— Нагледен урок по предпазливост. Решихте да се разхождате на тази планета като на Земята. Вече няма да го правите.

— Може и да сте права — въздъхна Павлиш. — Ще ми помогнете ли да пренеса трупа в лабораторията?

— Задействах сервробота.

Сякаш чул думите ѝ, от люка излезе сервороботът и закрачи към трупа на чудовището.

— Какво е това на крака ви? — попита Клавдия.

Оранжевият лишей беше покрил с тънък хлъзгав слой крачола на скафандъра почти до коляното. Преди да премине през дезинфекцията, Павлиш изстърга лишея в епруветка.

---

[1] Йеронимус Бош (1450–1516) — холандски художник, изобразяващ греховете и моралното падение на хората. Използва образи на демони, полухора и машини, за да пробуди чувство на страх и обърканост и да изобрази човешкия облик на злото. — Б.пр. ↑

ЧЕТВЪРТА ГЛАВА

Валеше дъжд, примесен със сняг, сякаш зимата беше решила да се върне, затова се събраха при Старика в класната стая. Едвам се побраха. Децата седяха на пода, възрастните искаха да ги изгонят, но никой не излезе, дори и най-малките. На Олег му се струваше, че всички възрастни са си поставили една цел — да оспорят думите на Сергеев, да го изкарат лъжец или фантазьор. А самия Олег просто не го вземаха под внимание. Той не разбираше, че това се случва от суеверен страх — на всички толкова им се искаше Сергеев да е видял именно скаут, че представяха най-отчаяните аргументи против. Някои от доводите бяха даже глупави от гледна точка на Олег.

Например майка му кой знае защо каза, че това е бил автоматичен спътник, оставен още от старите изследователи.

— В атмосферата? — отвърна Сергеев. — В достатъчно гъстите й слоеве? Та нали още след първата обиколка спътникът ще изгори.

— А височината? Сигурен ли си във височината? — попита Вайткус. Той беше почервенял, беше станал по-тъмен от рижата си брада.

— Олег, повтори.

Олег повтори, сигурно за пети път, че предметът е бил тъмен, движел се е бързо и е оставил след себе си димна следа.

— Височина под десет километра — обясни Сергеев.

В стаята стана задушно, но не отвориха вратите, защото сляпата Кристина се беше простудила и кашляше.

— Не е изключено тук да има много бързи птици — рече Луиза. — Приказно бързи птици.

— Развиващи хиляда километра в час? — попита търпеливо Сергеев.

Олег се учуди на търпението му. На самия него отдавна му се искаше да се развика: „Това не е никаква птица, не е спътник, тук някъде съвсем наблизо има хора, а ние, кой знае защо, седим и си пилеем времето в празни приказки!“.

— Как мислиш, планетарен катер ли беше, или по-дробно? — попита Вайткус.

— Типичен скаут, разбираш ли, типичен скаут! — отговори Сергеев. — Нагледал съм се на тях в живота си — стотици. И сам съм ги изстрелвал.

— Значи са ни снимали? — попита Мариана.

— Не мисля — вметна Старика. — Картата на планетата е заснета от предишната експедиция, когато тук е идвал „Тест“. Това е или биоскаут, или геологически...

— Е, поне ти вярваш — откликна Сергеев.

— Иска ми се да вярвам — отвърна Старика.

— Значи, те може и да не ни забележат? — попита Мариана.

— Може и да не ни забележат — съгласи се Сергеев. — А може и да ни забележат.

— Само че е излишен такъв оптимизъм — сръза го Кристина. — Никой няма да ни забележи. За да ни забележат, трябва да ни търсят. Вие представяте ли си като каква нищожна точка изглеждаме върху тази планета? Нищожна, при това металът в нашето селце е толкова малко, че при всякакъв анализ то ще изглежда като част от гората и нейно продължение. Никой няма да ни намери.

— А може би случайно?

— Скаутите вземат проби от биосферата, въздуха, почвата, те не съставят карти — каза Старика. — Кристина е права, шансовете да ни намерят са нищожни. Не бива да забравяме и че винаги сме под облаци.

— Но те може да видят кораба — намеси се Олег. — Случва се над него да има чисто небе.

— Шансът е малко по-голям, но не кой знае колко — въздъхна Сергеев.

„Край — помисли си Олег, — те започват да се съгласяват. Успяха да убедят себе си. Сякаш така си правят услуга.“ Изведнъж му се прииска да каже на висок глас, така че всички да чуят, че ако не е бил неговият балон, те никога не биха видели скаута. Може би тази експедиция, която пускаше скаути, беше тук от половин година и дори се канеше да си тръгне. И той толкова ясно си представи кораб, подобен на „Полюс“, но друг, и как в него вървят хора, чисти и облечени с красиви мундири и скафандри, и как затварят контейнерите

с образци и си казват едни на други: „Това е всичко, на тази планета няма нищо интересно освен пискливи кози и чакали“.

В стаята беше много тихо.

И в този момент се разнесе тихият глас на Казик. Казик седеше на пода заедно с дечурлигата, а Фумико лежеше с корем върху коленете му.

— А може би те вече си тръгват?

— Кой си тръгва? — попита с висок глас Кристина. — Защо реши така? Никъде не си тръгват.

Порив на вятъра запрати в покрива снежен снаряд и постройката се разтресе.

Светлината, проникваща през прозорчетата, затулени от мехурите на мустанги, беше толкова мъждива, че лицата на хората се размиваха в полумрака и не беше ясно какви са изразенията им. Еднакви сиви петна.

— Трябва да отидем при тях — реши Дик. — Ако си седим тук, нищо няма да се получи. Трябва да отидем и да им кажем, че сме тук.

— Браво, Дик — похвали го Мариана и сложи ръка на рамото му.

„Глупаво! — помисли си Олег с огорчение. — Това трябваше да го кажа аз. Защо чаках да го каже Дик?“

— И къде ще отидете? — попита майката на Олег. — Може би този скаут обикаля в кръг? Може да е летял наляво, а може би надясно? Може би е трябвало да се приземи в другото полукълбо?

— А ти какво предлагаш? — попита Старика.

— Трябва да дадем някакъв сигнал.

— И какъв сигнал да дадем?

— Мислих върху това — откликна Сергеев. — Според мен положението не е толкова безнадеждно. Знаем със сигурност посоката на движение на скаута. А изхождайки от опита си, мога да предположа, че скаутите рядко обикалят в кръг. Биоскаутите се движат „в лайка“.

— Ако това е бил скаут — вметна майката на Олег.

Олег разбра, че майка му се съпротивлява не защото не вярва на Сергеев и смята всеки опит да се намери експедицията за безсмислен. Тя просто се беше изплашила, че ще изпратят Олег да я търси. Но не говореше за това, а търсеше други начини.

— Той летеше по много наклонена дъга — спомни си Сергеев. — И после се скри в облаците.

— Защо не каза по-рано! — възкликна Старика.

— Вие изобщо не искахте да ми повярвате — отговори Сергеев.

— А това е подробност.

— Да, бе, подробност! — Вайткус се разсмя високо и звънко и майката на Олег се развика, за да заглуши смеха му.

— А далече ли е това? Къде е тази точка?

— Мога да покажа посоката, в която се намира базата на този скаут — отговори Сергеев и вдигна ръка.

— Югоизток — определи Старика.

— Облаците са еднообразни и измамливи — продължи Сергеев.

— Освен това не мога да кажа точно какво разстояние пролетя скаутът в облаците и под тях.

— Но приблизително? — уточни Луиза.

— Няколко десетки километра. Едва ли повече.

— Е, това си е чист късмет — изтръгна се от Вайткус.

„Той никога не е ходил в гората — помисли си Олег. — Не може да си представи какво означават тук сто километра. Никой от нас все още не е ходил толкова далече, дори и Дик. Не, ходили сме, но само до кораба, в планините. А на югоизток има много труднопроходима гора. И блата. Дик някак успя да стигне до реката, преди нея са блатата.“

— Може да се сметне за късмет — съгласи се Сергеев. — Поне да се достигне дотам е реалистично.

— Трудно — рече Дик.

— Но е реалистично, нали? — в гласа на Вайткус се появи умолителна интонация. Разбираше, че самият той нямаше да достигне дотам. Щеше да се наложи да отиде Дик. И Олег.

— Те вече са отлетели — повтаряше майката на Олег. — Докато се доберете дотам, със сигурност ще отлетят.

— Не можем да пропуснем този шанс — възрази Старика. — Ако трябва, и сам ще тръгна.

— Къде ти! — поклати глава Дик. — Пътят е труден.

— Но може да се достигне. — Казик скочи на крака. — Ще направим сал.

— А блатата? — попита Дик. — Пробвал съм да се промъкна оттам.

— Ще ги заобиколим. Нали свършват?

— В края на краищата отидохме до превала — напомни Олег, защото се получаваше, че все едно ще отидат други, а не той. — А то е по-трудно.

— Пет-шест дни път — изчисли Вайткус. — Ще дойда с вас.

— Това е по-опасен път, отколкото до превала — каза Сергеев.

Навън се стъмни. Старика запали светилника и огънят започна да играе върху лицата на хората, правейки ги неприличащи на себе си и зли.

Някой се размърда зад Олег, приближи се, мека длан докосна шията му. Вайткус и Сергеев спореха за местността на югоизток, сякаш са били там. Олег се обърна, защото му се искаше това да е ръката на Мариана, но знаеше, че не е Мариана — тя имаше суха и твърда длан. Оказа се Лиз.

Тя приближи устни до самото ухо на Олег.

— Не ходи там, остани, страх ме е за теб.

Тя шепнеше, но хората бяха толкова нагъсто, че на Олег му се стори, че всички са чули тези думи и ще му се смеят. И той отдръпна глава, за да се освободи от докосването, и не каза нищо. В ушите му шумеше и той с усилие разбра, че Старика говори за сала.

— За сала са нужни греди. А за гредите трябва да се отсекаат дърва. Бравата ни е само една, трионът е по-скоро ножовка. А и не се знае ще плават ли дънерите на дървата, които растат там.

— Ако не беше реката — каза Дик, — щяхме да стигнем за пет дни.

— Може да направим мехури — реши тогава Олег. — Мехури, за да плават. Нали дечурлигата плават на мехури. Като въздушен балон, но по-малки. И ще преплаваме.

— Това е идея — оцени Стария.

— Почакайте, почакайте! — Мариана изведнъж заговори бързо, сякаш се боеше, че ще я прекъснат или някой ще се досети какво иска да каже, преди тя да го произнесе. — Олег каза, че мехурите са като въздушен балон. Но ние изобщо няма нужда да преплаваме реката и да вървим сред блатата. Та нали имаме балон!

— Балонът! — чу гласа си Олег. — А ние си седим и дрънкаме...

— А как тогава ще летим до кораба? — попита Сергеев.

— Защо? — учуди се Олег. — Сега вече корабът не ни е нужен.

После настана всеобща глъчка, всички се прекъсваха, Защото балонът беше прекрасен изход от положението и срещата с тази невеста експедиция, която изстрелваше скаути, стана реална и лесна. Сядаш в балона и долиташ за един ден, че и по-бързо. Някой обясняваше, че ветровете тук са непостоянни, ако се затопли през нощта и падне роса, вятърът непременно ще е южен. Дори майката на Олег изведнъж се успокои и започна да му говори на ухото да се облече по-топло. Но в този момент Кристина Застена и каза, че й е задушно, че й е лошо, и поиска да я отведат въкъщи. А Лиз помоли Олег да й помогне, защото тя нямало да се справи сама.

На Олег не му се искаше да тръгва, защото сега щеше да се обсъжда най-важното, касаещо именно него.

За щастие Сергеев веднага се изправи.

— Почивка — обяви той. — Така или иначе, няма какво да се диша. Предлагам всички да вечерят, а след това ще продължим разговора. Ще сложим децата да спят и ще поговорим още. Все пак нещата са много сериозни.

Олег не разбираше защо всичко е толкова сериозно, но беше благодарен на Сергеев за прекъсването на разговора.

Поведоха Кристина към дома й; Лиз изобщо не помагаше на Олег, а просто вървеше до него. Пък и помощта й не му беше нужна, Кристина беше лека, съвсем безплатна, можеше да я отнесе и на ръце.

— Мечтая си — говореше Кристина, — сякаш се намирам в сладък кошмар. Нима най-накрая ще видя истински хора? Предполагам, че веднага ще излекуват слепотата ми, може би даже още тук, в базата. Та това не е сложна операция, нали?

— Разбира се, че ще ви излекуват — съгласи се Олег. Той през цялото време усещаше погледа на Лиз.

— Домъчняло ми е за теб — обади се Лиз. — Изобщо не наминаваш през нас.

— А на кого сме му дотрябвали? — запя тъжната си песен Кристина. — Дори и да ме излекуват, никой вече няма да ми върне младостта. Никога. И може би е по-добре да не проглеждам отново — що за радост е да видиш в огледалото изрод и развалина?

Но Олег не вярваше, че тя наистина си мисли такива неща. Тя със сигурност смяташе, че ще й върнат и младостта. Та нали за двайсет години в Галактиката нещата може толкова да са се променили, че

хората да са престанали да умират. Ако хората имат много места, на които да живеят — нали има толкова много свободни планети, — то за всеки ще има достатъчно място. Природата — той беше научил това още от уроците на Старика — планираше живота на човека от гледна точка на защитата срещу загиването на вида. При всеки биологичен вид действа един и същ закон — продължителността на живота на един индивид трябва да бъде такава, че той да успее да даде потомство и по възможност да му помогне да оцелее. Рибите, които хвърлят хайвер, могат да умрат веднага, защото хайверът е страшно много. За млекопитаещите вече е важно да откърмят децата си и може би даже да откърмят няколко плода, за да се увеличава видът. И хората някога са живеели по двайсет-трийсет години. А после са започнали да мамят природата — ето тогава човекът е станал цивилизован. После човекът се е избавил от много болести и сега живее по сто години. Значи, в това също има някакъв смисъл? Старика, когато Олег започна да му развива същата тази идея, му каза, че е стихийен детерминист. Олег не възрази. Той вече твърдо беше решил, че е прав. Прав в това, че човек не живее сто години по случайност — това е необходимо на природата. Тя иска да разсели човека из Галактиката, на всички тези планети, които нямат собствен разумен живот. А за целта са нужни милиарди хора. И възрастните са необходими, защото притежават опит и мъдрост. И те са нужни на новите планети може би дори повече, отколкото на Земята. Без Старика или Томас селото отдавна би загинало или би подивяло. Може би хората ще открият вечната младост. И безсмъртието. Но това ще означава, че им предстои да избършат още един скок — до другите галактики.

— Наминавай — повтори Лиз и Олег осъзна, че тя казва това през цялото време, еднообразно и търпеливо. — Ще те чакам. Когато всички легнат да спят, идвай при мен. Кристина ще си трае.

— Няма да си трая — намеси се Кристина. — Вие ще ми пречите. Още сте деца, рано ви е да мислите за такива неща.

— Ние за нищо не си мислим — каза Олег.

Приближиха се към къщата, Олег остави Кристина.

— Лиз, заведи я вътре, че аз трябва да тръгна.

— Ще те чакам — повтори Лиз. — Винаги ще те чакам.

— Лека нощ.

Той не се заслушваше особено в думите ѝ и му беше странно, че Лиз може точно сега да говори така; той не разбираше, че Лиз е много уплашена — ето, сега той отново ще замине или ще отлети и тя пак ще трябва да го чака, без да знае дали ще се върне, или не. А тя не можеше да направи нищо, през цялото време си мислеше за Олег и дори нощем излизаше от колибата, отиваше при къщата му и стоеше до тънката стена, за да слуша как той късно вечер разговаря със Старика или с майка си. И после тя слушаше как той спи и се бореше с изгарящото желание да влезе тихичко в дома му, да легне и да го прегърне, топличък и послушен.

А Олег се върна при Сергеев, където вече бяха Старика и Вайткус. Един вид съветът на селцето. Не бяха повикали Олег, но нямаше да го изгонят, я. В селцето се беше получило така, че всеки решаваше сам дали да присъства на съветите, или не. И сега Дик беше отишъл да спи, макар че разговорът засягаше и него, Мариана беше в къщата, както и Линда — те живееха там, много ясно, че нямаше къде да се даянат. И още там беше и Казик, само че не бе влязъл, а стоеше на улицата, трепереше до стената и слушаше. Олег му кимна:

— Влизай, какво толкова.

Но Казик само махна с ръка. Той знаеше по-добре какво му е позволено да прави и какво — не.

— Нали може да поседя? — попита Олег на влизане в стаята.

Никой не отговори, но и никой не възрази. Сергеев правеше нещо като обобщение на нещата, които беше говорил по-рано:

— Така че си държа на мнението. Приоритетите трябва да си останат същите.

Всички мълчаха.

„Какви са приоритетите?“ — помисли си Олег. Налагаше се да изчака. Ей сега някой щеше да отговори и всичко щеше да стане ясно.

— Сергеев е прав — заключи Старика. Той вдигна с единствената си ръка чашата с чай и отпи.

Мариана сложи чаша и пред Олег.

— Вечният проблем — продължи Старика. — Дивото и питомното. Не можем да твърдим със сигурност дали има експедиция, или Сергеев и Олег са станали жертва на оптическа измама.

— Не — възрази Олег.

— Не ме прекъсвай. Не знаем дали скаутът се е спускал в тази посока за вземане на проба. Не знаем дали експедицията се кани да отпътува, та нали не е изключено това да е автоматична станция. Нищо не знаем. Значи, трябва да гоним дивото. Разбира се, възможността да срещнем тук хора е съблазнителна. Като светла мечта е. Но се боя, че аритметиката е против нас. Затова пък имаме питомното в ръцете си — „Полюс“. Той е достижим. Олег, надявам се, не си е губил времето през зимата. Аз го проверявах, а и ти също, Сергеев. Разбира се, знанията му са недостатъчно, но са солидни. И има надежда, че двамата с него ще можете да направите нещо с преподавателя. Това е всичко.

Старика се зае да пие чай и Олег изобщо не разбра накъде биеше той. Не трябва да се лети и да се търси експедицията?

— Но това не беше оптическа измама — намеси се Олег. — Сигурен съм.

— Освен поговорката за дивото и питомното я има и задачата за козата, зелката и вълка^[1] — обади се Вайткус.

Олег я знаеше. Но пак не разбра за какво намеква Вайткус. Останалите разбраха. Сергеев се усмихна и погледна Олег.

— Обяснете! — помоли Олег. — Само със загадки говорите.

— Това не е загадка, а задача.

Мариана седеше до Олег и той виждаше отсечения ѝ профил. Профилът беше много красив и Олег не се загледа в него, за да не пропусне думите на Сергеев.

— Трябва да се лети към експедицията, нали?

— Разбира се, че трябва. И то с въздушен балон — съгласи се Олег.

— Засега всички сме съгласни. По-нататък: кой да лети?

— Аз ще полетя — отвърна Олег. — Мога с Мариана. Мога и с Дик. Имам опит.

— А ние мислим, че ти не бива да летиш.

— Как така?

— Много просто. Току-що чу поговорката за дивото и питомното. Селцето ни е много малко и хората в него също са малко. И за да оцелеем, трябва да поемаме минимални рискове.

— Не разбирам.

— На теб ти предстои да отидеш до „Полюс“. Задължително е. И трябва да стане скоро. Лятото вече започва.

— Ще отлетим за експедицията, и ако там няма никого, ще се върнем и ще полетим към „Полюс“. Всичко е много просто.

— Въобще не е просто! — почти се развика Старика и даже удари с юмрук по масата така, че чашата му се плъзна към ръба и Мариана едвам успя да я хване. — Не знаем колко ще продължи полетът до експедицията. Не знаем къде се намира тя, нищо не знаем! В най-добрия случай можем да се надяваме, че балонът ще пренесе хората през реката и блатата. Не вярвам, че в тези гори балонът може да се приземи и да излети отново. Най-вероятно ще се наложи той да бъде изоставен. И трябва да сме подготвени за това, че походът към хората ще отнеме много време.

Олег чу движение при вратата. Оказа се, че Казик тихичко е влязъл — не беше успял да превъзмogne любопитството си, а може би и беше измръзнал навън. И стоеше до вратата. Неподвижно като дърво.

— А до кораба може да се достигне — продължаваше Старика. — Знаем пътя, добре облечени сме, това пътешествие е трудно, но не е нещо извънредно. И ти си нужен за него. Ще можеш да отидеш дотам със Сергеев. Ясно ли е всичко?

— А кой тогава ще полети на моя балон? — попита Олег, неволно поставяйки ударението върху думата „моя“.

— Това е наш общ балон — поправи го Мариана, сякаш се беше обидила.

— С балона ще полетят Мариана и Дик — отговори Старика. — Те могат да се оправят в гората най-добре от всички.

— И аз — тихо добави Казик.

— Лягай да спиш, Казик — нареди Вайткус. — Вече е късно.

Казик остана да стои до вратата и в неподвижната му поза имаше такава упоритост, че Вайткус се направи, че вече не забелязва детето.

— И какво се получава — започна Олег разгневено, — аз изпитвам балона, аз умея да летя с него най-добре от всички. Трябва да летя с него към кораба и ми го вземат?

— А ти как би постъпил на наше място? — попита Старика. — Ако мислеше не само за себе си, но и за цялото селце?

— Бих отменил този полет към скаута. Там няма никакъв скаут.

— Ето — усмихна се Сергеев. — Явно привързване.

— Тогава ще полетя заедно с Мариана. А към кораба ще тръгне Сергеев. Той също знае много за радиостанцията.

Олег осъзна, че не може да допусне Мариана да полети без него с Дик толкова надалече — към блатата, към реката, а той да седи тук и да чака лятото. И затова се хвърли в още едно настъпление.

— Защо мислите, че балонът не може да се спусне и после отново да се издигне? Ще отлетим и ще се върнем. В краен случай ще се върнем без балона. И ще направим нов. Поплювко ще помогне, ще уловим и още мустанги.

— Мустангите мигрират до есента — напомни му тихо Казик. — Няма да има повече мустанги.

— Е, това не е чак толкова важно — раздразнено махна с ръка Олег. — Така или иначе, ще смогнем за кораба. Лятото е дълго.

Никой не възрази. Всички мълчаха и никой не го поглеждаше. Старика допиваше чая си, Вайткус въртеше брадата си, сякаш сплиташе плитка, а Сергеев извади ножчето си и започна да чегърта трески от плота на масата.

Олег млъкна и му се стори, че всички са съгласни с него. Мълчат, значи са съгласни, значи ги е убедил. А после заговори Мариана.

— Решението им е правилно — рече тя. — Само че ги е страх да произнесат на глас онова, което трябва да кажат.

— Какво? — Олег се учуди на думите ѝ. Всички очевидно знаеха нещо, което той не знаеше. — Какво?

— Това, че ние, които ще отидем при скаута, може и да не се върнем. Да не се върнем дълго време или завинаги. Така че ти трябва да останеш и да отидеш до кораба.

— Ти си се побъркала! — развика се Олег. — Как можеш да говориш такива работи!

А възрастните мълчаха, защото бяха съгласни с Мариана и още от самото начало допускаха злодейската, непростима мисъл, че Мариана може и да не се върне.

— Това е толкова очевидно — завърши Мариана. — Искаш ли чай?

— Въобще не искам да разговарям повече с вас! — изкрещя Олег и се хвърли към вратата.

Казик едвам успя да отскочи встрани.

Олег пробяга няколко крачки по улицата, нагази в студена локва. Тръгна по-бавно по калния път. Под краката му хрущеше тънък лед. Олег не забелязваше студа.

Спря се при оградата, загледан в тъмната гора, из която се носеха бързи сини светулки, чу как изскърца стъпалото пред къщата на Сергеев, как излязоха Вайткус и Старика. Чу тихия глас на Вайткус:

— Какво му стана? Да не му дожаля за балона?

— Това също — отвърна Старика. — Но има и друга причина.

Ала Олег не чу каква е тази причина, защото Старика довърши фразата шепнешком.

— Странно — провлачи Вайткус, — навярно си прав, а аз не забелязвам очевидни неща. Та те пораснаха, почти възрастни са. И неща, които на Земята са очевидни и естествени, тук някак остават извън полезрението.

— И на мен ми е жал за момчето.

— Но не виждам друг изход.

— Олег също ще разбере — повиши глас Старика и Олег с озлобление си помисли, че Старика нарочно го е казал, защото знае, че Олег ги слуша. Прииска му се да им извика в отговор: „Нищо подобно! Не искам да разбирам!“.

После Старика и Вайткус си казаха довиждане и си тръгнаха.

Изскърца врата. От къщата на Сергеев излезе още някой. Олег си каза, че сигурно той самият идва да го уговаря, но се надяваше да не е прав.

— Олег... — чу се гласът на Мариана.

Олег беше готов да откликне, радваше се, че Мариана го търси. Но кой знае защо, не се обади. Навярно и самият той не можеше да обясни причината. Не, можеше — сега тя щеше да започне да го уговаря, също като останалите. Тя е съгласна да лети на неговия балон, съгласна е Олег да остане тук. Но нали от всички хора на света именно тя би трябвало да разбира, че не бива да се слушат предпазливите старци. Тях винаги ги е страх. Страх ги е да не умрат тук, страх ги е да рискуват, тях изобщо не ги интересува какво чувства Олег, какво иска, те ще са доволни и да го хвърлят в яма, ако от тяхна гледна точка това е изгодно за селцето. А какво значи нещо да е изгодно за селцето? Та нали те мислят за себе си, всеки мисли за себе си. Изгодно за селцето — това са празни приказки. Навярно онези хора на Земята, които са

започвали войните, също са говорили за изгода за селцата си. Трябва да плюе на всичко, да не им обръща внимание. По изгрев-слънце ще се качи сам на балона и ще отлети. Знае посоката. Ще отлети сам дотам, ще намери експедицията. А всъщност какво му пречи да отлети по изгрев-слънце? Къде е балонът?

Балонът беше под навеса. Нямахше да може да го измъкне сам.

Олег реши да опита, докато всички спят. В този момент не мислеше за вятъра, за това, че някой трябваше да отвърже балона. Обърна се и побягна към хамбара. Цялата нощ беше пред него.

Тогава Мариана, която така и не си беше тръгнала, защото беше сигурна, че Олег е някъде наблизо, го забеляза. Тя не го повика, а се приближи към навеса.

— Какво искаш да направиш? — попита тя шепнешком.

Олег трепна.

— Ти какво?

Той също шепнешком.

Мариана не се беше облякла, преди да излезе навън, под мокрия сняг косите ѝ се бяха слепнали, увиснали на къси кичури.

— Притеснявах се къде се дяна.

— Иди да спиш. Ще се оправя сам.

— Искаш да отлетиш сам. Това е глупаво.

— Аз съм най-глупавият в селцето — кимна Олег. — Вие всичките сте умни, а аз съм глупак. Затова ще седя тук и ще чакам.

— Та нали ти през цялата зима учи! От теб зависи толкова много.

— Ако знаех как ще приключи всичко, изобщо нямаше да уча.

— Обичам те, защото си най-умният.

— Никой не ме обича, просто искат да ме използват като машина. И никой не се интересува от това какво мисля аз самият.

— Не се бой за мен. Ще полетя с Дик. Нали знаеш, че нищо няма да се случи?

— Ако нищо няма да се случи, значи, трябва да летим заедно.

— А ако се случи?

— Тогава пък още повече.

— Олег, не бива. Бунтуваш се, защото те са прави. И ти знаеш, че са прави. Докато ние летим нататък, ти ще се подготвяш за похода.

— Ако има експедиция, моят поход няма да е нужен никому. Това е заблуда.

— Не, това са мислите на възрастни хора.

— Те мислят само за себе си.

— Това е глупаво. И е странно да го чуя от теб, Олег. Те мислят по същия начин като мен. За децата, които вече порастват и трябва да се върнат у дома да учат. За старите, които трябва да живеят. И за теб също.

— Тогава ти ще дойдеш с мен в планините.

— А кой ще полети?

— Дик и Казик. Те ще се справят.

— Повече да не съм чула това. Иначе вече не те познавам. Как не те е срам да ме връзваш за себе си, за да съм до теб! Защо? За да те гледам? За целта си имаш майка вкъщи.

— Те ще се справят без теб.

— Аз познавам всички растения и лекарства. Нужна съм им.

— Нужна си на мен.

— Защо?

— Знаеш. Защото те обичам.

Изскърца врата, сякаш току до тях.

— Това е татко — каза Мариана. — Да идем да спим. И ако наистина ме обичаш, както казваш, тогава всичко ще разбереш.

Тъмната фигура на Сергеев се приближаваше, чернееше се през редкия снежец.

Мариана подръпна Олег за ръката към къщите. И той тръгна.

В главата му беше такава каша, че самият той не знаеше какво мисли.

— Вече бях започнал да се безпокоя — каза Сергеев.

— Разговаряхме, татко.

— Е, добре. — Сергеев положи тежката си ръка върху рамото на Олег. — Аз също бих се разстроил на твое място. Разбирам те. Но и ти ни разбери, Олег. Много ни е трудно. През всичките тези години живеем редом със смъртта. Твърде си млад, за да го усещаш така, както го усещаме ние. Мислиш ли, че не ме е страх да пусна Марианка? Мислиш ли, че не ме беше страх и миналата година? Помисли върху това, моля те.

На следващия ден започнаха да подготвят балона за далечното пътешествие. Олег три пъти се издига с Дик и Мариана, а веднъж с тях се качи и Казик. Никой не искаше да пуска Казик, но после се примириха с това, че не могат да го спрат. Той така или иначе щеше да полети. А Дик и Мариана не възразяваха — Казик не беше в тежест.

Когато Олег се издигна с Дик, му показа как да разпалва огъня в горелката и как да изхвърля баласта. Дик беше мълчалив и послушен, във въздуха той губеше увереността си. Двамата почти не разговаряха.

После се качиха над облаците. Този път се наложи да се издигат доста по-продължително — изглеждаше, че облаците нямат край, а върху балона започна да проблясва лед. Олег искаше да се връщат обратно, но после реши да потърпи още малко, защото се бяха уговорили при всяко излитане да се стараят да вдигне балона над облаците, като първия ден, с надеждата да види скаута.

Но при първите две издигания не видяха скаута.

Олег погледна Дик. През целия си живот беше свикнал да му отстъпва първенството — в гората, в селцето. Защото Дик беше по-силен и по-ловък. Наистина имаше случай на кораба, когато Олег се оказа по-силен от Дик. Но това се случи отдавна и вече беше забравено. Ала сега, като гледаше как пръстите на Дик конвулсивно са се вкопчили в коша, Олег отново почувства превъзходство. И се отказа да спуска балона. Виж, ако Дик го помолеше да се спуснат, тогава щеше да се съгласи. Но Дик мълчеше и кокалчетата на пръстите му бяха съвсем побелели. Неясно дали от студ, или от напрежение.

А облаците все не свършваха. Наоколо беше сива мътилка. Нямаше вятър, не можеше и да има, защото балонът се движеше заедно с вятъра, но студът мъчеше ужасно.

„Трябва да се спускаме — помисли си Олег, без да откъсва поглед от пръстите на Дик. — Може да ни занесе надалече.“

Дик вдигна глава, сякаш се надяваше да види, че облаците свършват. И внезапно попита:

— А може би не се издигаме?

— Не, издигаме се — отвърна Олег, макар че вече не беше сигурен и за всеки случай изхвърли последното чувалче с пясък.

Балонът се раздвижи.

Дик отново замълча.

Тогава Олег посегна към горелката, за да намали пламъка. И в този момент видя, че облаците свършват и през тях прозира небето.

Останаха за кратко отгоре, под небето, защото бяха доста поомръзнали и беше минало много време от излитането. Но Олег беше почти щастлив. Трудно му беше да обясни защо. Може би заради това, че все пак достигнаха небето.

— Хубав балон си направил — каза Дик.

Олег му беше благодарен за похвалата. Ако не беше тя, не би се осмелил да изрече следващите думи.

— Слушай, Дик, трябва да ти кажа нещо важно.

— На мен?

— Само че не се смей. Аз обичам Мариана.

— Марианка? Обичаш я? — Дик не разбра веднага какво означават тези думи. — В какъв смисъл?

— В истинския, като в романите. Искам да се ожения за нея.

Дик изхъмка. Не знаеше какво да каже.

— Много те моля да се грижиш за нея, става ли? Все пак тя е момиче, нали разбираш?

— Глупак! — подхвърли Дик. — Какво ще се промени? Да не взема да я нося на ръце? В гората всички са равни.

— Разбирам. Но все пак те моля.

— Нека тя да остане — предложи Дик. — Ще отлетим двамата с Казик.

— Не, тя ще полети. Не можеш да я разубедиш.

Дик не отговори нищо. Той като че ли беше недоволен от думите на Олег. Или поне никак не им се зарадва.

— Сигурно днес няма да видим скаута — реши Олег. — Ще започна спускане, че ще замръзнем.

Той намали огъня и балонът се потопи във вътрешността на облаците.

Дик мълчеше.

Така и се спуснаха, без да разменят нито дума. Чак когато облаците свършиха и започна да се вижда земята, Олег рече:

— Не казвай на никого.

— Че кой се интересува? — отговори Дик, мислейки си за свои неща.

Под тях беше рядка гора. Вятърът ги беше отнесъл доста надалече, за щастие — на север, където имаше обширна пустош. Именно в пустошта се приземиха. Някога, преди цяла вечност, бяха минали оттук с Томас на път за кораба.

Надигна се вятър, балонът започна да се влечи по Земята и двамата доста се умориха, докато се опитваха да го укротят.

— Опасявам се, че е за еднократно ползване — каза Дик, когато двамата, дяволски уморени, седнаха на земята и заразмахваха ръце, за да разгонят мушиците. — Трудно ще е да излети отново от гората.

— Ще е по-добре да се върнете обратно на него — каза Олег. — Затова и помолих да ми разрешат да летя с вас. По-добре мога да го управлявам.

— Не е толкова трудно — отвърна Дик. — Ти също се научи скоро.

Чуха се викове — от селцето тичаха децата начело с Казик. Бяха видели как вятърът е отнесъл балона към пустошта.

Колкото и да бързаха, изминаха още десет дни, преди балонът да се издигне в небето и да полети на югоизток. Последните четири дни чакаха да задуха вятър.

Аеронавтите — така ги нарече Старика — бяха облечени много топло; донесоха им всички топли дрехи, защото горе беше много студено.

В тези дни Олег много се уморяваше — всеки ден трябваше да приготвя балона, да го пуска, да се издига, после да го мъкне обратно и да го ремонтира, а освен това Сергеев го караше да продължава да учи радиотехника. И той учеше. Може би целта беше Олег да разбере важността на работата си и да мисли по-малко за това, че не са му позволили да полети. Мариана също беше заета. С храната нещата бяха зле, защото лятото едва започваше, а снегът още не се беше стопил навсякъде, почти нямаше гъби, а старите запаси бяха към края си, в селцето и без това не си дояждаха. Мариана ходи на три пъти в гората с Казик и Фумико на познати й отпреди места. Търсиха колонии от млади гъби, които засега се спотайваха в почвата и можеха да бъдат открити само по миризмата и по писукането на дребните мушици.

В селцето цареше суматоха, всички бързаха нанякъде, за всеки се намираще работа и се създаваше усещането, че ще отлетят не само трима души, а сякаш всички събираха багажа си и се готвеха за тръгване. Може би наистина всички бяха в такова настроение. Дори козата почувства това — тя ситнеше подир хората, едва не събори къщата на Кристина. Козелът вече не се появяваше и козата напразно ходеше при оградата и го викаше. Тя не знаеше, а и никога нямаше да узнае, че добрият козел беше убит от Павлиш, но това беше далече оттук, а и никой в селцето не познаваше Павлиш.

Олег и Мариана, разбира се, се виждаха и разговаряха, но някак си се получаваше неловко да се уединяват, през цялото време бяха пред очите на всички, Олег даже не можа нито веднъж да отиде с нея в гората. Едва последната вечер преди полета Олег намери Мариана под навеса, където тя преглеждаше зърната, за да вземе със себе си онези, които не бяха прогнили. Той чак се учуди, че тя е сама. През този ден се бяха издигали на балона, но в компанията на Дик — пред него те не си говореха нищо. Мариана не знаеше, че Олег е казал на Дик за своята любов, а сега съжалява и даже недоумява как е могъл така да се изтърве.

— Не си ли уморена? — попита Олег.

— Не — отвърна Мариана. — На теб ти е по-трудно.

— Нищо. А какво ти е отношението към мен?

— Същото. Съвсем същото.

Той се приближи още повече. Тя стоеше на колене и не се изправи, но престана да пробира зърната, замръзна. Олег протегна ръка, Мариана вдигна глава и го загледа внимателно. Ръката му докосна лицето ѝ. Бузата ѝ беше гореща. Усещането беше като при удар — всичко застина, сърцето се сви под ребрата му.

И в този момент Мариана леко и неусетно се отдръпна. Оказа се, че под навеса е влязла дебелата Луиза, която влачеше кошница със сушени гъби, остатък от есенния урожай. Те също трябваше да се сортират.

На другата сутрин духаше вятър от север. Не валеше. Олег започна да надува балона. Казик беше в коша, той събираше чувалчетата с пясък, за да не пречат — в коша беше тясно за трима.

Казик предпочиташе да не се отдалечава — боеше се, че може да го забравят. После дойде Дик, носейки торбата с припасите. Провери арбалета си, изпробва запалката.

Сергеев му беше дал своята запалка — тя беше най-хубавата в селцето, винаги пускаше искра, дори и в най-лошото време, беше с вдигащо се капаче.

— Слушай — помоли се Олег на Сергеев, — може би все пак да полетя, а?

Сергеев не отговори. Олег и не очакваше отговор.

Старика караше аеронавтите да побързат, защото вятърът можеше да промени посоката си. Освен това, когато бързаш, остава по-малко време за вълнения.

По пладне на поляната се събра цялото селце. Само Лиз и Кристина не дойдоха. Кристина пак боледуваше, а Лиз обичаше да си стои вкъщи.

Олег беше застанал до коша.

Мариана гледаше в Олег, но тя беше далече, от другата страна на коша. Олег обиколи, за да провери дали всичко е наред. Двамата с Мариана стояха един до друг, разделени от плетената мрежа. Но не се докосваха. Наоколо имаше твърде много хора.

— По-скоро се връщайте! — каза Олег. — Ако не си дойдете след седмица, тръгвам да ви търся.

— Не. Чакай ни, но никъде не ходи. Ще се върнем. Може да не е много скоро.

— Внимание! — извика Сергеев. — Къде е Олег? Време е за излитане.

Олег не искаше да чува тази думи, на Мариана му нареди:

— Тръгвай!

И той побягна към въжетото — отговаряше за него.

Останалите започнаха да отвързват ремъците, които държаха балона.

Балонът се дърпаше нагоре. Беше надут, надменен и много важен. Сякаш разбираше какво очакват от него.

После започна да се издига, доста рязко — Вайткус помагаше на Олег да отпусна въжетото. Мариана се премести от тази страна на коша, откъдето можеха да я виждат, погледна баща си и му помаха с ръка.

Въжето се обтегна, котвата излезе от земята и Олег едва успя да приседне, защото котвата за малко да го закачи.

— Дърпай! — извика той. — Дърпай въжето!

Балонът, подхванат от вятъра, бързо се понесе към гората. Никога досега не беше летял толкова бързо, но над гората вятърът явно отслабна и балонът увисна, даже започна да се спуска. Олег виждаше как се поклащат черните глави над ръба на коша. Дик усили огъня. Балонът тръгна нататък и само след минута се скри зад гората, в онази сива ивица, която разделяше върховете на дърветата и сивите облаци.

— Това е — обърна се Сергеев към Олег. — Осиротяхме двамата с теб.

Когато Павлиш се събуди, още беше съвсем тъмно. Той не съобрази веднага къде се намира, а след като се досети и се разстрои заради това, се опита да разбере какво го е събудило. После чу плач и осъзна, че това е Клавдия. Тя понякога плачеше или говореше насън, дори крещеше. Но след това на сутринта не помнеше нищо.

Ако Павлиш имаше свободата да се премести в лабораторията, щеше да го е направил още преди седмица. Даже се опита да повдигне този въпрос, макар и да се опасяваше, че ще засегне чувствата на Клавдия, но тя със студен тон, сякаш беше предвидила подобна възможност и бе подготвила отговора си предварително, обясни, че лабораторията не е достатъчно стерилизирана. Тя буквално бе задръстена с бактерии и вируси, които Павлиш домъкваше отвън. Виж, ако Павлиш се заемеше с почистването на тунела между лабораторията и станцията, това би било много по-добре и по-полезно.

Тя по никакъв начин не показва, че молбата му да се премести я е засегнала. Дори не го попита защо иска да живее в лабораторията.

Разбира се, причината за това желание на Павлиш не бяха нощните кошмари на Клавдия. Или поне те не бяха на първо място. Ако планетата се беше оказала не толкова зловеща и негостоприемна, ако човек можеше спокойно да ходи по нея и да се уморява от това ходене, да се подхранва с нови впечатления, той не би усещал затвореността и теснотата на жилищния отсек. Съвсем неотдавна Павлиш мечтаеше да се измъкне от кораба, който му беше дотегнал за месеците полет, мечтаеше да се пресели под небето на новия свят. А

сега корабът му изглеждаше просторен, спокоен и уютен. Там можеше да се натопи в басейна, да поседи с приятен събеседник в оранжерията, да посвири в каюткомпанията...

А тази планета не само че не ги допускате до себе си, но и протягаше злобните си пръсти във вътрешността на станцията. Ето например тази оранжева плесен, която се залепи за скафандъра — водата от душа не я отмиваше. Павлиш я чегърташе с помощта на достиженията на химията. Плесента не само че се съпротивляваше, но и когато Павлиш се изхитри да я докосне с показалеца си, го изгори. Сега изгореният пръст беше омотан с лейкопласт и му се наложи да излъже Клавдия, че се е порязал — тя не би му простила подобно лекомислие, и с право.

Впрочем не се случваше нищо особено. Планета като планета, експедиция като експедиция. Толкова банална, че Павлиш имаше възможност да мисли за изгорения си пръст. Планетата не можеше да се нарече и особено агресивна — с изключение на сблъсъка с чудовището, завършил зле за местния обитател, нямаше нито едно сериозно произшествие. И не само защото Клавдия бдеше да се спазва редът. Сали и Павлиш също не бяха деца и знаеха, че в Африка е опасно да се разхождаш без мама и тате. А с емоциите можеше да се справи човек. Трябваше да се организира голямо пътешествие — то беше предвидено в плана на изследванията. Да се седне във всъдехода и да се види как живее този свят извън поляната. Още повече че етапът с изстрелването на скаутите вече беше приключил, налице бяха някои интересни резултати, макар че не бяха успели да открият нищо необичайно. Засега. Всичко беше като в археологическа експедиция, където се откриват множество отломки от керамика или ръждиви пирони, представляващи голям интерес за науката, но не и за обикновените хора. В музея те минават равнодушно покрай витрините с крайници на копия и слепени глинени гърнета. Искат им се да видят приказната красота на статуя или златна диадема. Всеки археолог ще ви докаже, че диадемите не са целта на археологията; нейната цел е да намери колкото се може повече гърнета и мъниста, за да определи пътищата на миграция и равнището на материалната култура. Но можете да сте сигурни, че археологът лицемерничи. Дълбоко в сърцето си той мечтае за диадема, за неочакван блясък в черната почва, за

онази рядка сензация, презрението към която стои в основата на надменността на археолозите.

Една биологически активна планета не можеше да не таи в себе си диадеми. Но това не означаваше, че диадемата ще се падне точно на Павлиш. Късчето от планетата, което постепенно се разкриваше пред него, беше нищожно малко в сравнение с целия този свят и щяха да са необходими още доста експедиции и доста Павлишевци, за да може да се твърди, че планетата е повече или по-малко изследвана и разбрана.

Павлиш си признаваше, че нито притежава познания за планетата, нито я разбира. Но интуицията му постоянно го предупреждаваше да се пази от тази планета, а Павлиш беше свикнал да се доверява на интуицията си.

Той подготвяше въсдехода за пътуване, когато в служебния купол дойде Сали. Тя искаше да тръгне с Павлиш, но Клавдия не я пускаше, защото самата тя се нуждаеше от помощница. Беше обещала да вземе Сали със себе си на другия ден до любопитните оголени скали на другия бряг на езерото, открити от геоскаутите.

— Ако ви попаднат цветя — помолите Сали, — истински цветя, донесете ми мъъничко букетче.

— А Клавдия?

— Тук няма по-страшни зверове от котки.

— Полека-лека започвам да мисля, че тя е права.

— Вие? Неукротимият бунтар?

— Всичко това е игра, Сали. Ето, вчера ме заболя стомахът...

— Всичко е ясно, може да не продължавате — каза Сали. — Преди три дни ме тресеше, бях понастинала. И започнах да подозирам тази коварна планета, че е успяла да прониже с бацилите си непроницаемите ни стени.

— За съжаление, старинните мечти за това, че някъде ще срещнем невероятни форми на живот, засега не са се сбъднали. Законите на природата са еднообразни. Същият комплект хромозоми и зад външната екзотичност се крият същите признаци на живот. И почти навсякъде се откриват микроорганизми, способни да виреят отлично в човека.

— Сали, свободна ли си? — разнесе се гласът на Клавдия.

Двамата я чуха.

— Идвам — отвърна Сали.

„Човек може да си помисли, че Клавдия ревнува!“ — едва не произнесе на глас Павлиш.

Павлиш изкара всъдехода от купола и пое по брега на езерото, за да не навлиза в гората. Караше, без да бърза, оглеждаше се встрани, камерите жужаха тихо, анализаторите пощракваха — всъдеходът се трудеше честно, без да обръща внимание на пасажера си. На Павлиш му се искаше да намери истински цветя, макар и да разбираше, че едва ли ще му попаднат тук — на планетата все още имаше малък брой висши растения, Павлиш не беше срещал и насекоми, способни да ги опрашват.

Денят беше топъл, напичаше, беше останал сняг само в глъбините на гората. Земята се беше напоила с вода и гората наоколо за последните дни беше забележимо оживяла — започваше дългото сумрачно лято. Павлиш нямаше да види повече сняг тук — щяха да си тръгнат, преди да настъпи средата на лятото. Впрочем той непременно щеше да полети до планините, където имаше ледници и вечни снегове. Жалко, че бяха избрали мястото за работа в този мрачен край — по на юг, към океана, където беше пустинята, климатът беше доста по-сух...

Вниманието на Павлиш беше привлечено от странно зрелище. Той даже спря машината, за да погледа огромните насекоми, които, колкото и да беше странно, приличаха по нещо на коне и чийто рояк явно отиваше на водопой и неочаквано се беше натъкнал на всъдехода. Насекомите застинаха за миг и веднага върху гърбовете им започнаха да растат прозрачни мехури, проблясващи и преливащи се във всички цветове на дъгата. Роякът хукна да бяга покрай брега, а мехурите станаха по-големи от самите чудовища, достигайки три метра в диаметър. Всяка крачка на бегълците се превръщаше в бавен скок с дължина няколко метра — насекомите сякаш се рееха над земята. В този противоестествен бяг имаше екзотична грациозност. После целият рояк зави към езерото и се хвърли във водата. Само мехурите и тесните черни глави с бели очища се подаваха над водата.

Роякът не успя да отплува много далече. Внезапно водата пред най-предните насекоми закипя и към най-близкия проблясващ мехур се метна змийска глава с раззината, пълна със зъби пасть. Мехурът се пръсна и черната муцуна потъна под водата заедно със змийската глава. Останалите плувци рязко завиха към брега.

Павлиш провери работят ли камерите — струваше си да превърти тази сцена вечерта, след като се прибере. Клавдия ще каже нещо банално, от типа на „жестока борба за съществуване“. Сали ще бъде смаяна, може би дори ще съчувства на тези мехури, а може би ще види в случката нещо забавно, макар че едва ли — какво забавно може да има в този лишен от хумор свят?

Павлиш продължи да кара по-нататък по брега, размишлявайки, че именно чувството за хумор трябва да бъде критерий за цивилизоваността на един свят. Понякога може да се засмее и маймуната, но е нужна достатъчно развита реч, за да разказваш и да виждаш ухилените лица на събеседниците си. Тук просто не се случваше нищо смешно. Ако се заплеснеш и решиш да се посмееш, ще те изядат.

Скоро му се наложи отново да намали скоростта; от брега се издигаха хълмове, обрасли с храсталак — рядък, белезникав и някак болнав. Но сред храстите се виждаха кръгове разрохкана почва. Кръговете бяха абсолютно правилни, сякаш описани с пергел.

Павлиш спря машината край един от кръговете. Почака малко. Нищо интересно не се случваше. Тогава включи пробовземача. Дългата еластична пръчка изскочи от корпуса на всъдехода и започна да опипва почвата. Върхът ѝ неусетно се приближаваше към центъра на кръга. И изведнъж, когато Павлиш вече беше решил, че кръговете са безопасни, земята се разтвори, нещо бяло и безформено — пипало или меко, продълговато същество — се измъкна на повърхността, обви пробовземача и с такава сила го дръпна към себе си, към дълбините, че уредът не издържа и се скъса. Пипалото изчезна, земята придоби предишния си вид. Павлиш съжали, че се е лишил от пробовземача, и каза мрачно на похитителя:

— Ще ти приседне моят пробовземач. Честна дума, ще ти приседне.

Подкара всъдехода настрани, по-наблизо до склона на хълмовете, като си пробиваше път през храстите.

И в този момент видя цветя. Или нещо, което много приличаше на цветя.

Алени венчелистчета с размерите на длани обкръжаваха мъхестите жълти сърцевини на цветята. Бяха красиви. Дългите стъбла леко се поклащаха, превити под тежестта на венчелистчетата.

Павлиш се огледа. Като че ли нищо не го заплашваше. Във всеки случай скафандърът му щеше да устои против всеки агресор.

Той изскочи от всъдехода и тръгна към цветята. Приятно му беше, че ще зарадва Сали.

Но в момента, в който ръкавицата на Павлиш докосна стъблото, цветето се отдръпна, сякаш уплашено от докосването, събра венчелистчетата си и се плъзна в почвата. Само една тясна дупка показваше мястото, където бе раснало.

С второто цвете Павлиш реши да прояви хитрост. Хвана го бързо, сякаш ловеше муха, и дръпна. То затрептя в ръката му, опитвайки се да се скрие под земята, но Павлиш го държеше здраво. Тази борба продължи половин минута, докато цветето не се предаде и не увисна безжизнено в ръката на Павлиш. Той се опита да отвори венчелистчетата, но те вече се бяха превърнали в слuzеста буца червена протоплазма.

Павлиш захвърли буцата, тя се плъосна на земята и изведнъж отново оживя. Стъблото, допреди миг меко и безволево, започна настойчиво да се мятта, търсейки процеп в земята. След няколко опита усилията му се увенчаха с успех и то като червей изпълзя надолу, повличайки след себе си и червената буца на цветето.

— Правете каквото щете — каза Павлиш, без да крие отвращението си. — Ние вече не събираме цветя.

Отляво имаше стена от храсти, много по-ярки от останалия гъсталак. Листата на храстите бяха остри като игли — топлият ветрец сгряваше горичка от малки борчета. На Павлиш дори му се струваше, че ако разтвори острите клони, ще открие истински, твърди, хлъзгави масловки.

За да се отърве от натрапливия образ, Павлиш се приближи до храстите, но още не беше успял да ги докосне, когато дългите игли настръхнаха и в следващия миг полетяха към Павлиш — толкова тънки, остри и здрави, че стотици от тях успяха да се забият в непроницаемата тъкан на скафандъра и Павлиш за малко да изгуби равновесие от съвкупната сила на удара им.

Той отскочи, проклинайки храстите, и изгуби няколко минути, докато успее да изчисти скафандъра от невероятно здравите и остри иглички.

Само няколкостотин метра по-нататък му се наложи да спре отново всъдехода. Хълмовете стигнаха до самия бряг; от водата тук стърчаха остри камъни, предупреждаващи, че плаването по езерото може да е опасно. Така че Павлиш вдигна всъдехода във въздуха и мина над върховете на дърветата.

През тънките сини и зеленикави клони беше трудно да се види какво става в дълбините на гората, а и заваля дъжд и всичко се замрежи.

Павлиш се опита да убеди себе си, че тук му е много интересно, че като биолог и пътешественик днес е видял много, че е първооткривател, Колумб на този свят и затова е много доволен от първото си пътешествие. В действителност настроението му беше отвратително и през цялото време пред очите му беше сцената, в която изтръгва плъзгавото живо стъбло от земята и цветът се превръща в буца от червена слуз.

Дали да не се върне? Павлиш си представи как ще влезе в тесния купол, изпълнен с чисти домашни миризми, как Клавдия ще го погледне с престорена строгост и ще заяви, че той най-вероятно не е провел както трябва дезинфекцията на входа, а Сали ще започне да шета край печката, отдавайки дан на женското желание да нахрани ловеца.

Гората се прекъсна при голямата бистра река, която се вливаше в езерото. Дърветата стигаха плътно до реката, даже влизаха в нея, белите им стволоче стърчаха над повърхността, сякаш бяха неуверени в себе си плувци, които не знаеха дали да се гмурнат и да поплуват, или да се наплискат с вода по гърдите и да поемат обратно към разстланата на брега кърпа.

Павлиш видя на отгатышния бряг малък нос, обрасъл с трева и заобиколен от ивица ситен чакъл. Нататък и насочи всъдехода — реши, че този нос ще бъде крайната точка на пътешествието му.

Когато излезе от машината, наоколо беше тихо. Само водата леко бълбукаше, плискайки камъните. Сякаш беше влязъл в стая, в която току-що е кипял непринуден разговор, но при вида на неочаквания гост всички са млъкнали и го гледат враждебно, чакайки да си отиде.

— Скучно живеете — каза предизвикателно Павлиш на реката, но отговорът беше само мълчание.

Павлиш отхвърли тъжните размисли и се загледа по-надалече. Наблизо започваше гората, ниска и хилава, по-нататък тя израстваше, върховете ѝ ставаха по-тъмни. А още по-надалече се сливаше с пелената на дъжда и се виждаше гигантска стръмна скала. „Впрочем не — помисли си Павлиш, — това най-вероятно не е скала. Повече прилича на колони — две, три четири...“ Колоните отиваха в облаците. „Ето това вече е интересно“ — помисли си той и желанието му да се върне се изпари.

Издигна машината и полетя нататък. След пет минути се приближи към колоните и вече можеше да ги разгледа както трябва.

Осъзна, че най-много приличат на стволите на дървета. Но стволове с диаметър няколко десетки метра и сякаш сплетени от множество възета, всяко от които дебело три метра. Тъй като това сплитане беше безсистемно, на случаен принцип, то на някои места стволите се разширяваха, преминавайки в грамадни буци, и цялото това съоръжение беше покрито с храсти, лишеи, малки дръвчета, израстващи от стволите. А върху един чатал Павлиш зърна даже малко езерце, обкръжено с гъсти тръстики. После видя и пещера — хралупа, в която можеше да се побере триетажна къща, и даже му мина съблазнителната мисъл да се гмурне вътре с всъдехода, но си представи какъв отвратителен характер може да имат обитателите ѝ, и размисли.

Кръжейки около ствола, Павлиш бавно издигаше машината и всеки следващ кръг беше все по-голям, защото на височина стотина метра започнаха да излизат изкривени клони, а стволът се точеше все по-нагоре и по-нагоре, докато не изчезна, и тогава Павлиш осъзна, че неусетно е навлязъл в ниските облаци, скриващи от него върха на дървото.

Павлиш включи прожектора. Силният лъч се промъкваше мъчно през мъглата и Павлиш можеше само да гадае кога клоните пред него са сплетени. Когато се приближи на пет метра от ствола, видя как лъчът се отразява от неподвижните червени очи на някаква твар, която наблюдаваше всъдехода, чакайки го да се приближи още повече, за да изпробва зъбите си върху него.

Изведнъж машината се разтърси и Павлиш даже си удари лакътя в пулта. Докато минаваше на ръчно управление, не можа да осъзнае веднага, че локаторът на всъдехода го е спрял и го е отвел встрани, за

да не се блъсне в огромен хоризонтален клон — естакада с ширина десет метра, протягаща се в далечината към съседното дърво.

„Няма да успея да видя нищо повече, трябва да се върна тук, когато времето бъде по-хубаво“ — реши Павлиш. Е, ако това не беше диадема, бе поне сребърна огърлица. Беше му се удало да намери най-големите дървета в Галактиката, а това вече си беше откритие.

И Павлиш поведе машината нагоре на автопилот, доверявайки му се повече, отколкото на собствения си усет.

Тъй като се издигаше бавно, изминаха десет минути, преди всъдеходът да се измъкне от облачния слой.

Стана много светло. Необичайно светло.

Над главата му блестеше синьо небе, по-тъмно, отколкото земното, и на него пламтяха нарядко разположени звезди. Под всъдехода се стелеше като памук безкрайната равнина на облаците. Беше бяла и чиста и нищо не нарушаваше спокойствието ѝ.

Значи, върховете на дърветата се криеха някъде в облаците.

„Като се прибера, ще видя, локаторът е фиксирал контурите на дървото.“ Павлиш обърна всъдехода и зададе курс към лагера, но засега не се спусна в облаците.

Съжали, че не се е сетил по-рано да се издигне тук. Изстрелваше в този чист простор скаутите си, а не се беше досетил каква забележителна психотерапия за потиснатия от вонящата гора човек е да се озове в простора на небето над опротивелите му облаци.

Толкова хубаво се дишаше тук...

Това също беше психологически ефект — Павлиш дишаше все този въздух, който беше в скафандъра.

— Отлично — изрече той на глас. — Сега, като ми стане тежко, ще летя тук.

— Къде? — попита Клавдия.

Оказа се, че връзката е включена и тя през цялото време беше слушала неговите въздишки, проклетия и разговори със самия себе си.

— Връщам се — каза Павлиш.

— Как беше полетът? — попита Клавдия.

— Много интересен полет — отговори искрено Павлиш. — И много красиво небе.

Добре се наобядваха. За щастие (все пак трябваше да има утешения) Сали беше взела за експедицията куп вкусни подправки и билки, Клавдия беше велик майстор на китайската кухня и ненапразно Сали беше казала на Павлиш, че групата им е прочута из цялото Далечно разузнаване с кулинарните си нововъведения. А разнообразието и изискаността в храната при далечните експедиции е особен разкош, непостижим дори на големите кораби, защото обикновено готвачите вървят по пътя на най-малкото съпротивление, подчинявайки се на инструкциите, написани на опаковките на сублимираните, консервираните и останалите полуфабрикати. Трябва да имаш желание и въображение, за да превърнеш сухата супа от печурки в приказан сос за пищен бифтек. А и пищността на бифтека се постига само при високоразвита интуиция: миг по-рано, миг по-късно — и бифтекът се превръща в стандартен къс месо, еднакъв на всеки кораб или база.

Павлиш лениво отдръпна встрани недоядения пудинг — не можеше да погълне повече — и каза:

— Сега и аз възнамерявам да ви угостя, мои прекрасни дами, с приказно зрелище, каквото не сте виждали в Галактиката.

Той включи прожектора.

На екрана бавно летяха насекомите, влачени от въздушните мехури. Ето, те завиват към водата и плуват, проблясвайки в цветовете на дъгата като сапунени мехурчета.

Сали седеше на пода, обхванала колене с пълните си ръце.

— Колко жалко, че не дойдох с теб — каза тя тихо.

Павлиш забеляза, че тя за първи път се обърна към него на „ти“.

Клавдия продължаваше да работи. На масата пред нея лежеше разделена на гнезда плоска кутия с образци от скали. Тя преглеждаше спектрограмите, лекичко си подсвиркваше нещо едва чуващо се, непослушни коси се бяха измъкнали от прекалено опънатата ѝ прическа. Лампата очертаваше отчетлив кръг върху масата. На Павлиш му се стори, че продължавайки да работи, Клавдия сякаш го упрекваше, че се развлича с любителски филми и отвлича Сали от важната работа. Не беше прав. Клавдия поглеждаше и към екрана, защото изведнъж подхвърли:

— Интересно, тази змия отлично знае как да се държи с мехурите. Тя ги прегрява. Значи, твоите коне имат навика да плуват в

езерото. А тя има навика да ги лови.

Павлиш предупреди:

— Сега ще изгубя пробовземача си.

На екрана се появиха кръговете с разрохкана почва.

Сали ахна.

— Много разумен начин за издебване на жертвата — оцени Клавдия. — Най-различни хищници из цялата Вселена го правят.

— Включително и жените — пошегува се неудачно Павлиш.

Той очакваше отпор, но такъв не последва. Напротив, Клавдия изведнъж се усмихна.

— Не се бойте от нас, Павлиш. Но нима е приятно, когато нахлуят в дома ти с желязна пръчка?

Най-накрая дойде редът на гигантските дървета.

На екрана те изглеждаха далеч не толкова величествени, колкото на живо. На Павлиш даже му се прииска да помоли зрителките да не вярват на това, което виждат. Сивите размити стволове, потъващи в мъглата, ръчищата на клоните, езерото върху чатала...

— Камерата не може да върти очи като мен — обади се Павлиш. — Полезрението ѝ е ограничено, въображението ни се подхранва от нелогичността на движенията на очите.

— Не, защо? — отвърна Клавдия. — Зрелището впечатлява.

— И много ли такива дървета има там?

— Според мен три или четири — в границите на видимост. Понататък може да има и цяла гора.

— Навярно това не са дървета — предположи Клавдия. — Струват ми се по-скоро симбиотично съобщество — гора, приела такава форма. Нали виждате, че всеки ствол е сплетен от стотици стъбла, като въже от влакна.

— И всяко такова дърво е цял един свят — добави Сали. — Та нали там със сигурност живеят същества, които дори не подозират, че има още нещо извън пределите на дървото.

— Ще трябва да направим специална експедиция до това дърво — реши Павлиш. — За няколко дни.

— Може би да оставим тази задача на по-голяма експедиция? — усъмни се Клавдия.

— Искате да ме лишите от откритие, което ще ме прослави.

— Слава, не бива постоянно да мислите за сензации. — Клавдия изведнъж отново изгуби чувството си за хумор. — Ето, вижте. — Тя му подаде парче от тъмна скала, шлифовано от едната страна. През камъка минаваше широка златна ивица. — Това е златна жила — продължи тя. — Скаутите ми намериха тук планина, буквално пронизана от златни жили. Изключително рядко срещан феномен. Романтик като вас веднага би написал енергична статия и жълтите журналисти щяха да ви направят стотици интервюта — и още как, човек, открил златна планина! Но за мен това е само още един, и то доста незначителен щрих в общата геологическа картина на планетата.

Сали положи длан върху ръката на Павлиш, сякаш се опасяваше, че той ще отправи някоя язвителна забележка, и Клавдия се разстрои. Дланта на Сали беше топла и мека. Клавдия прекъсна монолога си и Павлиш осъзна, че не ѝ е харесал жестът на Сали, който не ѝ беше убягнал. Сали също разбра това и отдръпна ръката си. Настъпи неловко мълчание, което беше прекъснато от Сали:

— Пие ми се чай. Някой ще ми прави ли компания?

— С удоволствие — откликна Павлиш.

Той изключи камерата. Клавдия се наведе над масата. Тя замислено въртеше в ръка скалния къс със златните жилки.

След чая Клавдия изведнъж реши да се заеме с разтребване. Тя заяви, че през последните дни заради лекомислието на Павлиш станцията е изгубила своята хигиеничност. Павлиш не взе участие в разтребването, но тъй като няма как да се заемеш с нещо, ако устроят чистене в дома ти през нощта, отиде в лабораторията. Там полегна с една книга — не му се работеше.

Навън вече се беше стъмнило, въздухът беше син. И можеше да си представи, че е в къщата си на Земята и всеки момент би могъл да излезе на разходка. Четенето не му вървеше добре, не можеше да вникне в сюжета. Изправи се и включи външните микрофони. Гората беше тиха, но тишината не беше пълна, тя се състоеше от множество напрегнати звуци. Ето, изпращя клонче, после нещо прощумоля в тревата съвсем близо до кораба. В далечината се разнесе утробен звук, нисък, почти неуловим, но мощен, после се дочу жвакане, сякаш някой с гумени ботуши крачи из блато и с усилие измъква краката си от тинята...

Бедата ни е в това, помисли си Павлиш, че в своите пътешествия човек се старее все повече и повече да изключва елемента на риска. Каравелата на Колумб е била играчка за бурите и ветровете, всеки риф я е заплашвал с гибел, всеки порив на вятъра е можел да я обърне. Но пътешествениците отново и отново са излизали в морето или са преминавали с керваните през негостоприемните планини — нали ги е движела не само страстта към леката печалба. Да се събудят под сянката на непознати планини, да чуят шума на чуждестранен град, да видят палмите на брега на още неоткрит остров... Навярно сме станали страшно рационални — стареем се да приспособим Вселената към нашите трезви нужди, да я разбием на части, и даже се дразним, ако нещо не се събере на рафта, където е полагащото му се място. Дребните пътешественици са вярвали в хиперборейците и хората с кучешки глави и това не ги е плашело. А ние сме сигурни в това, че генетичният код е единен за цялата Вселена и при вида на човек с кучешка глава не ахваме възторжено, а започваме да броим хромозомите.

Още в детството си четем за Робинзон, и той, както и преди сто, и преди двеста години, ни покорява със своята наивност, с гордата си самота и човешкото предизвикателство, което носи съдбата му. Той не се примирява с природата, не чака появата на човек с кучешка глава, а пресмята запасите от зърно или си шие дрехи от козя кожа. Значи, Робинзон трябва да се забрани — ето кой е източникът на всичките ни беди; ето кой — Даниел Дефо — е заложил основите на нашия рационализъм. След като си призна това, Павлиш започна да търси алтернатива и стигна до извода, че чувства най-близък Синдбад Мореплавателя. Макар и да е бил търговец, той е възприемал птицата Рух като естествена част от приказния си свят. И поради това Павлиш започна да планира алпинистки поход до гигантското дърво, който най-вероятно нямаше да си струва рисковете и изгубеното време, но му беше абсолютно необходим, за да уреди отношенията си с тази планета.

Вече бяха тук отдавна, от три седмици, но не бяха успели да постигнат нищо освен взаимна враждебност. Златната планина беше безлична и равнодушна. Тя можеше да се срещне и на лишен от атмосфера астероид. Клавдия си имаше работа предимно с неодушевени предмети, така че можеше да прекара тук цял век и пак

да си остане чужденка на чужда планета. Разбирането влизаше във функциите на Павлиш. А то не можеше да се постигне, ако се криеш зад надеждните стени на куполите.

Докато спореше мислено с Клавдия, Павлиш, както и си му беше редът в подобни задочни спорове, почти не ѝ даваше възможност да отговаря. Всички нейни въображаеми възражения бяха неубедителни, докато неговите аргументи бяха несъкрушими.

Над самото му ухо се разнесе див писък. Павлиш даже скочи на крака и чак след няколко секунди разбра, че писъкът е долетял откъм гората — от същия този свят, който продължаваше да живее, сякаш Павлиш, с цялата му техника и могъщество, изобщо не съществуваше.

Павлиш се хвърли към прозореца. Навън, в тъмнината, разредена от лъчите на бавно въртящите се прожектори, кипеше купчина от тела. Няколко хищника — в цялата тази суматоха не можеше да се разбере що за твари са — измъчваха тлъст зелен тромав звяр и в тази схватка имаше такава първобитна жестокост и такъв страх от смъртта, че Павлиш, гледайки как купчината от тела се търкаля към гората, изключи звука и се отдалечи от прозореца. И с известна тъга си помисли, че най-вероятно така и ще си отлети от тази планета, без да е узнал и разбрал нищо, макар че формално ще отнесе оттук солиден товар от биологични изследвания и образци от флората и фауната.

Съвсем му се отця да чете, но не бързаше да се върне в жилищния отсек. Сега жените в своите отделения се готвеха да си лягат, чистницата Клавдия беше заседнала за половин час под душа, а Сали за пети път редеше пасианс — занимание, което изобщо не прилягаше на смел разузнавач. На Павлиш му се прииска Сали да остави пасианса и да дойде тук при него, защото ѝ е домъчняло, защото ѝ е омръзнало да слуша как Клавдия си подсвирква под душа...

— Нали не преча? — попита Сали.

— Добре, че дойде.

— Какъв беше този шум? Стори ми се, че някой викаше.

— Пуснах външния микрофон, а там зверовете си изясняват отношенията.

Сали се приближи към прозореца.

— Пусто е. Никой не живее тук. Те само идват понякога да ни сплашат. А ние нали не сме от плашливите?

— С теб — не сме.

— Аз сериозно.

— Къде ли само не живеят хората! Тук поне има нормален въздух и нормален дъжд.

Павлиш се приближи към Сали и докосна с пръсти рамото ѝ.

— Тук не ти харесва, скучно ти е, съжаляваш, че си попаднал в тази експедиция. А аз съм единственото ти човешко развлечение — заключи Сали.

Павлиш дръпна ръката си.

— Ако бяхме на Земята...

— На Земята просто нямаше да ме забележиш — въздъхна Сали.
— Аз не умея да кокетнича. Няма нищо странно.

Тя се обърна и го погледна в очите.

— Може би чувствам същото, което и ти. Аз също нямаше да ти обърна внимание... Това обижда ли те?

— Не.

Сали се притисна към Павлиш, обхвана с длани главата му, притисна слепоочията му и го целуна по бузата с крайчето на устата си.

— Благодаря — рече Павлиш.

— Глупав отговор, но не най-лошият възможен — усмихна се Сали.

Тя отстъпи крачка назад, освобождавайки се от ръцете му, и Павлиш видя, че не са сами — в прозореца зад гърба на Сали надничаше глупава бяла муцуна.

— Махай се! — нареди Павлиш на муцуната.

Сали се обърна и се засмя.

— Клавдия би попитала защо не си включил камерата.

— Не съм ти давала основания да ми се присмиваш зад гърба! — рязко изрече Клавдия.

Тя стоеше в тунела пред входа на лабораторията. Беше с халат, мокрите ѝ коси бяха покрити с кърпа.

Павлиш почувства, че се изчервява като малко момче, което са хванали да измъква бонбони от заветния бабин шкаф.

И не се знаеше от колко отдавна Клавдия стоеше тук.

— Никога не ти се присмивам зад гърба — каза Сали. — И ти го знаеш.

— Утре трябва да се става рано — напомни Клавдия.

„Пращат децата по леглата.“ Павлиш не каза това на глас. Сега той се стараеше да не казва на глас неща, които можеше да засегнат Клавдия.

— Утре трябва да се става рано — съгласи се той.

---

[1] Задачата за козата, зелката и вълка е следната: Един селянин трябва да прекара през реката коза, вълк и зелка. Но в лодката има място само за селянина и още едно нещо от трите. Ако остави вълка с козата, вълкът ще я изяде, ако остави козата със зелката, козата ще я изяде. Как селянинът да прекара стоката си на другия бряг? — Б.пр. ↑

ПЕТА ГЛАВА

Селцето се смаляваше пред очите им, къщите станаха играчки, като тези, които Вайткус правеше за децата. Той изработваше за тях още и крави, кози, кучета и всякакви други земни животинки.

После селцето се забули в мъгла и човечетата, застанали на пасището, козата, така и неразбрала къде е изчезнала любимата ѝ Марианка, и хълмчето на гробището — всичко това изчезна; отдолу започна да се точи гората, еднообразна и безкрайна.

Балонът летеше равномерно, сякаш го дърпаха с въже; личеше си, че се движи, само по отплавалите назад дървета. В коша цареше тишина и въздухът беше неподвижен.

И тримата се бяха издигали и по-рано с балона и знаеха как да го управляват, но това беше първият му истински полет — не издигане към облаците, а пътешествие.

Във всяка група хора по гласна или негласна уговорка се установява разделение на труда и задълженията. Никой не беше молил Казик да се грижи за горелката и да определя курса, това се случи от само себе си. Казик не беше летял повече от другите и изобщо беше още дете, малък дори и по тукашните мерки. Но в коша на балона с него протичаше бавна трансформация, подобна на онова, което му се случваше, когато попадеше в гората. От същество, по-скоро плахо и мълчаливо, Казик се превръщаше в уверено в себе си човече, сякаш цял живот не бе правил друго, освен да лети на въздушни балони. И увереността му беше толкова очевидна, че и Мариана, и Дик без никакви възражения му отстъпиха водачеството в управлението на балона, по отношение на което и двамата изпитваха известни опасения.

Мариана до последния момент се вглеждаше в мъглата долу, през цялото време ѝ се струваше, че вижда Олег, който беше проявил такава храброст в последните минути, успявайки да скрие страха си за Мариана и завистта си към онези, които отлитат. Мариана не се боеше за себе си — нямаше време да мисли за това, пък и да се боиш за себе си е празна работа. Сега тя искаше само едно — колкото се може по-

скоро да отидат и да се върнат, не беше важно даже ще намерят ли тази експедиция, в която ѝ беше трудно да повярва, както беше по-рано и със съществуването на кораба, докато не го докосна. Но ако корабът винаги беше съществувал в разговорите и спомените на жителите на селцето, то появата на научна експедиция на планетата беше от областта на сънищата. Тази експедиция беше неистинска и нейното неумение да намери селцето и да спаси жителите му само засилваше това усещане. Така че Мариана се боеше само да не се заблудят, да не отлетят твърде далече, защото трябваше да се върнат до деня, в който Олег ще тръгне към планините, към „Полюс“, за да може тя да потегли с него.

За Дик експедицията, която бяха тръгнали да търсят, също не беше реална. Тя никак не се вписваше в космогонията на неговия свят. Наистина миналогодишният поход до „Полюс“ беше изменил тази картина, но не я бе разрушил — та нали „Полюс“ беше мъртъв, той беше продължение на селцето и в същото време негов извор. Дик не си представяше живота извън планетата, извън гората. Тщеславието му се удовлетворяваше от борбата с гората и нейното покоряване. Никога не си беше представял живота на някаква друга планета, например Земята, дори и само защото там имаше друга гора и други зверове.

Единствено Казик вече живееше на Земята. Ако жителите на селцето се бяха запознали с балона в процеса на създаването и оформянето му, то Казик го беше видял мислено много по-рано от останалите. Интуитивно Казик знаеше всичко, което може да се знае за въздушните балони. Още при първите полети с Олег той беше проумял същността на балона по-добре от самия Олег, но не беше казал нищо за това — Казик не мислеше, че може да управлява балона по-добре от Олег. В първите минути, възползвайки се от това, че и Мариана, и Дик в мислите си все още оставаха долу, Казик закрепил по-добре чувалчетата с баласт и торбата с храна — по такъв начин, че да се постигне максимално равновесие, или както той самият си го обясняваше, за да му е по-удобно на балона да ги носи. Той възприемаше балона като нежно живо същество, на което понякога му е тежко, леко, весело и дори неудобно, и помагаше на балона да му е по-приятно.

Дик гледаше надолу. Той се опитваше да разпознае в гората своите пътеки и места за почивка, но видяна отгоре, гората беше

съвсем различна, сякаш Дик не беше обхождал тези места надлъж и шир. Изведнъж той разпозна една поляна. На нея преди година беше заклал голям мечок, който беше оставил върху ръката му белег — три успоредни резки. Дик погледна белега си, а когато отново обърна глава към гората, поляната вече беше изчезнала.

Вятърът утихна, Казик се засуети край горелката, увеличавайки пламъка, защото почувства, че балонът започва да се снижава. Видимостта стана още по-лоша, мъглата обгърна дори дърветата долу.

— Да се спуснем ли по-ниско? — попита Казик.

Това бяха първите думи, изречени от момента на излитането, и поради това се сториха на всички доста гръмогласни.

— Да се спуснем? — Дик не осъзна веднага причината за въпроса. Нали полетът още не беше приключил! — А реката?

— Не се вижда накъде летим — обясни Казик.

— В правилната посока летим — потвърди Мариана. — Скоро ще стигнем първото блато.

Балонът се разтърси и увисна — отгоре го връхлетя дъжд, капките затракаха приглушено по тънката обвивка. Кошът се разлюля. Дик се вкопчи в ръба му, а Мариана приседна — стори ѝ се, че парапетът на коша е много нисък и тя може да изхвърчи.

— Ще го повдигна нагоре — реши Казик. — Ще търсим вятър. Че иначе ще ни отнесе обратно в селцето.

— Не бива — каза Дик, — че ще ни се смеят.

Той не понасяше мисълта, че някой може да му се надсмива.

Казик примъкна към парапета чувалче с пясък, развърза го и изсипа част от пясъка. Беше решил да пази чувалите, защото можеше да потрябват.

Балонът веднага тръгна нагоре — виждаше се как дърветата се смаляват и потъват в мъглата.

— Страхотно, нали? Отсипах — и той ме слуша! — изрече радостно Казик, но никой не му отговори.

Беше страшно, защото балонът беше ненадежден и много своенравен. И на Дик, и на Мариана им стана ясно, че са пленници на балона, нищожни играчки за неговите прищевки. Ако реши — ще ги отведе в небето, ако реши — ще ги захвърли на земята. За разлика от Казик, те не усещаха балона и не можеха да се разпореждат с него.

След няколко секунди балонът се скри в облаците и стана още по-неприятно, защото извън коша, устремена към вътрешността му, беше увиснала непроницаема мъгла, в която се таеше нещо. Може би летящ звяр, може би скала, може би нещо необяснимо.

— А сега нищо не може да се разбере — призна си на глас Казик. — Дали летим нагоре, или не летим наникъде. Не знам.

— Нека да се издигнем — предложи Дик. — Да се издигнем нагоре, над облаците. Като с Олег.

— Много баласт ще отиде — уведоми го Казик. — А може да потрябва.

— Тогава увеличи огъня — каза Мариана.

— Олег ми каза да не го увеличавам много — отвърна Казик. — Ако балонът се пръсне, ще се стоварим като камък.

Казик почувства властта си над по-големите, той разбра, че не се бои от нищо, че му е адски забавно да се вдига в облаците или да се носи над земята, а на тях им е страшно, непривично.

— Вдигай се! — нареди Дик, който долови скрит бунт.

Казик сви тънките си рамене и увеличи огъня в горелката.

Стана по-студено, кошът беше мокър, по обвивката на балона се стичаха едри капки, които се отронваха, щом достигнеха долния обръч.

На Казик му се искаше да изрази чувството си на тържество от полета, но единственият начин, чрез който можеше да го изрази, беше чрез пеене. И ако беше сам, непременно щеше да запее и даже би запял с думи, които умееше да подрежда в стихове. Но се стесняваше да прави това пред останалите. Не посмя и сега. Само подпяваше беззвучно, стиснал устни.

Заради безсилието Дик го обхвана отчаяние. Облаците никога нямаше да свършат. Бяха се изгубили. И не биваше изобщо да се захващат с тази работа. Трябваше да тръгнат пеша, все някак щяха да се прехвърлят през реката. Нищо особено. А сега нямаше да има нито река, нито селце...

В този момент стана по-светло, балонът изскочи в процепа между облаците — над главите им имаше още един слой, носеха се към почти черен огромен облак, изправен като стена пред тях, сякаш изчакваше балона, за да го изяде. В облака имаше движение, проблясваха мълнии, той изглеждаше жив и пламтящ.

— Ех, колко е красиво! — извика Казик. — Как ще гръмне сега!

— Надолу! — нареди Дик. — Давай надолу, не разбираш ли?

— Жалко... — Казик посегна към горелката, за да намали огъня.
— Никога досега не съм виждал такова нещо. Отдолу не е толкова интересно.

— На мен и тук не ми е интересно — каза Мариана.

Балонът, който знае защо, не се снижаваше, а продължаваше да лети към буреносния облак; грохотът, излизащ от него, беше почти непрекъснат, сякаш някой прекарваше огромна тояга по гигантска ограда.

Дик отблъсна Казик и с рязко движение загаси горелката.

— Това не ти е играчка!

Поривите на насрещния вятър удариха балона, той се мяташе между облаците и въобще не можеше да се спусне.

— Не бива да се гаси напълно! — завика Казик. — Вие сте глупаци!

— Млъквай! — прекъсна го Дик. — Омръзна ми.

С грубостта прикриваше страха си, защото не искаше да признае дори пред себе си, че е възможно да се страхува.

Балонът изведнъж попадна във въздушен вихър, разтреса се и се плъзна надолу.

— Запали! — извика Казик. — Нима не разбираш — сега въздухът ще изстине!

— Ще успеем. Първо трябва да се спуснем надолу.

— Не бива така внезапно. Къде е запалката?

Запалката беше у Дик и той не искаше да я даде на Казик, защото не вярваше, че нещо заплашва балона долу. Искаше му се само едно — по-скоро да се измъкнат от буреносния облак.

— Виж, той се смаява! — Казик посочи нагоре, но само неговите очи виждаха, че балонът губи еластичност и скоростта му на снижаване се увеличава.

— На! — Дик все пак се разтревожи от настойчивия тон на Казик и му подаде запалката.

Запалката тракаше, щракаше и изобщо не искаше да изкара пламък.

Беше влажно, всички вече бяха подгънали. Праханът в запалката сигурно също се беше навлажнил. Ако Казик знаеше, че Дик ще загаси огъня, щеше предварително да скрие запалката и да я държи суха.

Наоколо отново имаше облаци, отново цареше полумрак, и грохотът, излизащ от буреносния облак, беше поутихнал, беше останал там горе, почти над главите им.

— Добре, че успяхме — изрече Дик, оправдавайки се. С крайчеца на околото си наблюдаваше как Казик отново и отново щрака със запалката. — Дай да пробвам аз.

Той издърпа запалката от напрегнатите пръсти на Казик. Тя не послуша и него. Казик стоеше наблизо и наблюдаваше как искрите изскачат от кремъка. Те изглеждаха мънички и студени.

— Той се смали — обади се Мариана изплашено. Тя гледаше нагоре и забеляза, че въжетата на мрежата, с която беше омотан балонът, се връзваха все по-надълбоко в обвивката му.

Дик обгърна запалката с длан и се опита да потърка фитила.

Сега за всички беше ясно, че балонът пада все по-бързо.

— Може би да запушим дупката? — попита Мариана, но се сепна — осъзна, че няма с какво да запушат дупката отдолу на балона.

— А твоята, твоята запалка! — развика се изведнъж Казик. — И ти трябва да имаш!

— Разбира се — отвърна Мариана, — как не се сетих! Имам.

— Дай я!

— А къде е тя?

— В кесията на шията ти — подсказа Казик.

Мариана бързо развърза лечителската торбичка, която лежеше на гърдите ѝ, и измъкна оттам запалката.

Казик я хвана, отблъсна Дик и започна да я щрака. Но горелката не се палеше.

— Отвърти я! — извика Казик на Дик. — Ти нали я завъртя!

Кошът отново се разлюля, Дик загуби равновесие и едвам успя да се хване за парапета.

Казик отвъртя сам колелцето на горелката, като за малко не го счупи, и с наслада вдъхна отвратителната миризма на газ, който изтече от тръбичката.

За щастие запалката не беше угаснала и в края на тръбичката лумна лилаво огънче. Казик веднага увеличи притока на газ и пламъкът за миг изчезна, после се разгоря ярко и уверено.

Казик погледна в отворието на балона — топлият въздух влизаше там, в полумрака.

И в този момент излязоха под облачната покривка.

— Все още падаме — каза Мариана тихо.

Вятърът беше слаб, но поривист, балонът на тласъци се смъкваше надолу.

— Много късно — изрече Дик. — Сега се дръж.

Той се беше успокоил. Гората му беше позната, а не можеше да повярва в силата на удара в дърветата, не можеше да си представи нещо, което никога не беше изпитвал. Струваше му се, че гората ще ги приеме и няма да ги убие.

— Чувалите! — закрещя Мариана, прекъсвайки настъпилата пауза на вцепенено очакване.

Самата тя се хвърли към чувала, лежащ в краката ѝ, и с усилие го прехвърли през парапета на коша, като едва не падна заедно с него.

В този момент балонът тъкмо достигна върховете на дърветата — за миг можеха да се разгледат листата им и Казик, който си спомни за баласта едва след вика на Мариана, гледаше като омагьосан приближаващата се земя, без да се бои за себе си, но много съжалявайки за красивия балон, на който му беше съдено ей сега да се разкъса.

Върховете на дърветата, толкова близки, изведнъж пропаднаха рязко надолу и земята сякаш със съжаление отложи срещата си с балона.

В следващия миг всички оживяха. Дик също подхвана един от чувалите. Казик завлачи третия, но не го изхвърли като Мариана, а бързо се овладя и изсипа пясъка от чувала. Беше много доволен, че се е сетил за това дори в такъв момент.

— Трябва да пазим чувалите.

Но никой не го слушаше. Мариана и Дик гледаха надолу, към върховете на дърветата, потъващи в мъглата. Продължиха да гледат дори след като Казик спокойно се зае с работата. Нали на никого не му трябваше балонът отново да се понесе в облаците, още повече че вече не беше останал баласт. Казик намали огъня и започна да следи балонът да не се вдига повече. Това беше трудно за постигане, защото бурята вече се беше разразила и вятърът изобщо не утихваше. Балонът продължаваше да се носи като сапунен мехур в мъгливото пространство между облаците и гората.

— Ето — каза Дик, — а вие се бяхте уплашили.

В коша беше трудно да се стои. Още повече че той беше олекнал без баласта и се люлееше насам-натам. Облаците изплюха от себе си краткотраен порив на вятъра, балонът се понесе, като наклони коша, сякаш искаше да изхвърли хората от него; те се свиха на пода, вкопчени в прътовете и въжетата, и изчакаха поривът да спре и да рукне силен и равномерен порой като знак за край на безумствата.

— Не ни провървя — каза Дик, като се надигна от пода и погледна надолу. — Сега изобщо не се знае накъде ни отнесе.

— Отначало летяхме в правилната посока — увери го Казик. — Докато не задуха вятърът. Летяхме в правилната посока почти час, а после ни размята десетина минути.

В селцето нямаше часовници, но понятията часове, минути и даже секунди си бяха останали. Казик имаше усет за времето. И останалите му вярваха.

— Значи сме на прав път? — попита Мариана.

— Горедолу — отвърна Казик.

Бяха подгизнали и измръзнали. Дори якетата и ботушите им от рибешка кожа не ги спасяваха. Едва сега осъзнаха колко им е студено — преди това си мислеха само как да не се разбият.

— Ще гледаме надолу — предложи Мариана. — Вие сте ловци.

— Трябва да видим реката — напомни Казик. — И блатата пред нея.

— Ако не сме прелетели през нея, когато бяхме отгоре — намеси се Дик. — Не, скоростта на вятъра не е чак толкова голяма. До реката е пет дни път, ако се върви по земята.

Балонът сега се движеше по-бавно.

— Дъждът ще спре — предупреди Казик — и ще се вдигнем нагоре.

— Защо? — попита Дик.

— Ще погледнем слънцето и ще разберем посоката. Сега няма сенки, няма нищо.

— По-добре да се спуснем и да потърсим посоката по земята — отговори Дик неуверено.

Той разбираше, че това не е най-доброто решение, защото, ако се окажеха в непознато място, от земята щяха да намерят посоката още по-трудно. Но не му се искаше да се вдигат нагоре.

— Гладни ли сте? — попита Мариана.

— Не — поклати глава Казик.

Но Мариана извади от торбата сухари, намаза ги с гъбен пастет и мъжете се заеха да хрускат, поглеждайки надолу с надеждата да видят нещо познато.

Веднъж на Дик ми се стори, че разпознава хълма, подаващ се над гората, но Казик каза, че това е друг хълм. Времето си минаваше. Дъждът все не спираше, макар че светкавиците бяха далечни и не изглеждаха страшни. Измина още час и половина. Мариана клякаше в коша, за да се загрее, докато не се умори, но не се загрея, а само се запъхтя. Дик седна на дъното и се зае да бърше арбалета си. Казик грееше ръцете си на горелката, после каза на Мариана също да се сгрее. Всички бяха доста уморени от неизвестността. Струваше им се, че са отлетели толкова далече от селцето, че никога вече няма да се върнат.

Дъждът спря. Веднага стана по-тихо, защото капките престанаха да потропват по обвивката. От топлия балон се вдигаше пара.

Казик дълго гледа напред, после изведнъж извика:

— Гледайте!

В надигация се утринен сумрак отпред на хоризонта се виждаше светла ивица.

Дик се загледа нататък и каза, че това навярно е реката.

— А може и да свършва гората — обади се Мариана.

Тя стоеше от другата страна на коша и също беше видяла светла ивица на хоризонта. Излизаше, че виждат две реки.

След още половин час бавен полет се убедиха, че пред тях наистина е реката — появи се и отсрещният тъмен бряг. Светлата ивица отдясно беше много широка и чезнеше на хоризонта, а реката се съединяваше с нея.

Дик каза, че това е друга, много голяма река.

А Казик предположи:

— Добре щеше да е това да е морето.

— Морето? — Мариана знаеше тази дума, но не си представяше, че на тази планета може да има море, при това толкова близо.

— Или много голямо езеро — рече Казик. — Но все пак по-добре да е море. Тогаваше ще построим кораб и ще тръгнем на плаване.

— Само да не отнесе вятърът балона ни в това море — каза Дик.

Той все поглеждаше напред, стараяйки се да отгатне това ли е реката, която им трябва. Някога, като че ли миналата година, беше достигал близо до нея, но заради блатата, гъмжащи от всякакви гадини, не успя да излезе на брега. Храната му свърши, а ловът му не беше успешен. Наложих да се върне. Помнеше хълмовете, но тук не се виждаха подобни.

Решиха да се издигнат по-нависоко, към облаците, в търсене на попътен вятър. Балонът се умори да лети и се издигаше едва-едва, лениво и неохотно.

Тук вятърът наистина беше по-силен, но пак духаше не натам, накъдето им се искаше. А и отново заваля. Всичко това вече им беше омръзнало — ленивият балон, студът, влагата, и още по-неприятно беше, че почти бяха достигнали целта, още малко и щяха да прелетят през реката, а по-нататък вече можеха да се спуснат, да пренощуват и да вървят да търсят хора.

Няколко едри птици, които живееха високо в небето и поради това можеха да се видят само отдалече, се снижиха към балона и с крясъци, пляскайки с ципестите си криле, закръжиха наоколо, недоволни, че той е нарушил границите на владенията им.

Една от тях даже се изхитри да се вкопчи с нокти във въжетото и няколко пъти удари с осеяния със зъби клюн по обвивката.

— Не те съветвам да правиш това — каза Дик, докато бързо вдигаше арбалета.

Стрелата прониза гърдите на птицата и тя моментално прибра ноктите си, откъсна се от балона и прелетя съвсем близо до коша, като се спускаше по спирала надолу. Дик даже протегна ръка, надявайки се да я хване, и Мариана увисна на него, за да му попречи да се изсипе от коша.

— Жалко... — огорчи се Дик. — Месото ѝ е вкусно.

Той стреля в друга от птиците, но не улучи.

Птиците преследваха балона още известно време, но после се скриха зад завесата на дъжда.

Реката вече можеше да се разгледа. Тя беше широка, тъмносива, с цвета на облаците, и течеше направо, почти без завои не като ручейте, с които те бяха свикнали.

— Ако не я прелетим, ще е трудно да я прехвърлим — предупреди Дик.

— Може би да се спуснем за през нощта? — предложи Мариана.
— А на сутринта ще изчакаме вятър и ще продължим нататък.

— Добре би било — отговори неуверено Казик. — Ще съберем и още баласт. Само дето няма къде да кацнем.

Той беше прав — долу нямаше нито поляни, нито голямо открито пространство, където да приземят балона.

Млъкнаха, заслушани в тишината, царяща над света. Потропването на капките по балона само подчертаваше тази тишина.

И изведнъж пред тях се появи сива стена.

Мариана ахна, когато първа от всички видя огромната неравна повърхност пред балона. Порив на вятъра ги подхвана и ги понесе по-бързо, сякаш балонът нарочно искаше да отмъсти на хората за това, че са го принудили да лети толкова дълго.

— Казик! — изкрещя Мариана.

Казик също видя стената, изникнала от дъжда. И усили горелката докрай.

— Хвърляйте всичко! Хвърляйте всичко долу!

Почти не беше останал баласт, само едно малко чувалче. Дик го запрати зад борда. Мариана вдигна торбата с храна, но се поколеба.

— По-бързо! — нареди Казик и Дик изтръгна от Мариана торбата и я запрати надолу, после започна да взема от пода на коша разни вещи и без да мисли кое какво е, ги заизхвърля.

Балонът се поколеба за няколко секунди и тръгна нагоре.

Замръзнали от смайване, аеронавтите гледаха как сивата стена се спуска надолу.

Това беше дърво, немислимо, гигантско дърво. Видяха, че от главния му ствол излиза клон с дебелина двайсет метра, стърчащ почти хоризонтално. Балонът прелетя край клона и едва не го закачи. По-нагоре имаше все повече разклонения и балонът само по чудо не се натъкваше на тях.

Никой не знаеше колко минути продължи това издигане, но изведнъж стана тъмно и стволът изчезна от погледите им — бяха навлезли в облак.

Дървото беше близо, то още не беше свършило и протягаше към тях сивите си лапи.

Порив на вятъра подхвана балона и го запрати към дървото.

— Дръжте се! — извика Дик, като падна на дъното на коша и увлече Мариана със себе си. Казик се строполи най-отгоре.

И тъкмо навреме.

Разнесе се много силен трясък, кошът се килна напред, после налетя върху преграда и се замята се като пиле, попаднало в капан. Нещо изтреця над главите им, балонът направи няколко конвулсивни предсмъртни движения.

И настана тишина. Не се виждаше нищо наоколо.

Кошът, силно наклонен, бавно се поклащаше.

— Край — каза Казик тъжно. — Няма вече балон.

— Важното е, че ние сме живи — възрази Дик. — И не се разбихме. Това е най-главното.

Седяха на дъното на коша, стараяйки се да не го разклащат, за да не се изсипят долу. Езиците на облака пълзяха през коша, от време на време скривайки тъмното петно на отворието на балона, от време на време разсейвайки се, и тогава можеше да се надникне в загадъчната дълбина на мехура. Но никак не успяваха да разберат какво им се е случило. Разсъмваше се толкова бавно, че им се струваше, че денят никога няма да настъпи. Късовете на облака бяха по-светли от въздуха, но постепенно въздухът се изравни по цвят с тях и всичко стана еднакво сиво.

Дрямката напусна аеронавтите, прилепчива дрямка, на границата на съня, която заплита езика и скована крайниците, но не заменя съня, понеже през цялото време чувстваш колко студено и несигурно е.

— Никога не съм си представял, че има такива дървета — обади се Казик.

— Навярно дори на Земята ги няма — отвърна Мариана.

— На Земята дърветата са даже още по-големи — изрече уверено Казик. — Например секвоята. Тя расте в Скалистите планини.

— Може би това не е дърво? — усъмни се Дик. — Може би е някаква скала?

— С клони? — попита Мариана.

— Нима ги виждаш?

— Но ние висим.

— Може да висим от издатина. Ако това е дърво, още по-лошо.

Мариана предпазливо опипваше наоколо с надеждата, че не са изхвърлили цялата храна, че е останало нещо. Но кошът беше абсолютно празен.

— Напразно изхвърлихме горивото — съжали Казик.

— Няма да полетим повече — откликна Дик. — Стига толкова. По-добре да ходим пеша.

— Трябва колкото се може по-бързо да се спуснем долу — реши Мариана. — И да намерим торбите. Защото някой ще ги намери преди нас и ще изяде всичко.

— Е, едва ли някой ще изяде горивото.

Дик допълзя до ръба на коша и започна да се вглежда в мъглата.

Мариана извика. Беше изправила крака си, който така бе изтръпнал, че болката се разнесе по цялото ѝ тяло. Дик трепна, кошът се размърда.

— Мисля си, че балонът се е натъкнал на нещо и се е разцепил. Ако клатим коша, той може съвсем да се измъкне, а земята е далече.

Вятърът подгони късовете облак и в процепите между тях можеше да се видят клоните на дървото — сиво, с тъмни издатини и вдлъбнатини. Върхът на балона все още се криеше в мъглата.

— Трябва да се измъкнем — предложи Дик неуверено.

Той извади от колчана стрела с тежък накрайник и я хвърли надолу.

Беше тихо. Казик броеше наум. Стигна до двайсет.

Не чуха нищо.

— Може да е паднала върху дървото — предположи Казик. — Или върху мъх. Ще пропълзя.

— Къде? — попита Мариана.

— По клоните нагоре. Защо да чакаме? После ще ви извикам.

— Давай — съгласи се Дик. — Ти си най-лекият.

Казик провери добре ли е прикрепен ножът. После, хванат за въжето, внимателно се прехвърли през ръба на коша.

— Изобщо не е страшно — съобщи той. — Нищо не се вижда и заради това не е страшно.

Хвана се с две ръце за въжето, подскочи и го обхвана и с крака. Мариана и Дик застинаха от другата страна на коша, който се разклати.

— Ще ви разказвам, за да знаете какво виждам — обеща Казик.

Той пълзеше бързо — беше свикнал да лази по лиани. Само след половин минута вече се беше скрил от погледите им, единствено кошът леко се поклащаше в такт с движенията му.

— Е, как е? — попита Дик.

— Пълзя. Балонът е съвсем без въздух, като парцал.

След известно време кошът спря да се поклаща.

— Какво? Достигна ли? — попита Дик.

— Не, почивам си. Скоро ще достигна.

„Винаги е лошо да чакаш, особено когато не знаеш с какво ще приключи очакването ти — помисли си Мариана. — Но кой знае защо, ние винаги чакаме нещо. Няма време дори да се живее. По принцип всички чакат да се върнем на Земята, а аз чакам да се върна при Олег. Дик чака по-скоро да се върне в гората. Сега чакаме дали балонът ще се откъсне, или не. Много глупаво е да чакаш — най-обичайното и най-погрешното занимание. Трябва да се живее така, че изобщо да не чакаш...“

Кошът отново започна да се полюшва. Чу се трясък. Мариана осъзна, че звукът идва от обвивката на балона. Кошът се разтърси и внезапно пропадна с половин метър.

— По-внимателно! — предупреди Дик.

— Ей сега — отвърна Казик. Гласът му беше приглушен, сякаш го бе обгърнала мъглата.

Кошът се разклати по-силно отпреди.

— Достигнах! — съобщи Казик. — Не се бойте, въжетата на балона добре са се закачили. Тук има голям клон, дебел колкото мен. И още клони. Така че не се бойте. Идвайте, чакам ви.

— Е, тръгвай! — нареди Дик на Мариана. Той се изправи и привърза арбалета към гърба си, за да не му пречи при изкачването. Вярваше на Казик и вече не се боеше, че балонът ще се откъсне. — Ако се умориш, си почивай. И не гледай надолу.

— Така или иначе, нищо не може да се види. Не се бой за мен.

— Почивай си, не бързай — повтори Дик. — Бих тръгнал веднага след теб, но въжетото може да не издържи двама.

Мариана се качи на парапета на коша, здраво вкопчила се във въжетото. То беше влажно и хлъзгаво. Но всъщност нямаше нищо страшно. Тя вече умееше да се катери по дървета.

След няколко минути вече стоеше до Казик на широка, надвиснала над земята пътека — така изглеждаше клонът на дървото. Балонът се беше закачил за остриите клони, стърчащи от главния клон, беше се оплел в тях и в листата, наподобяващи ножове; разкъсал се беше, но въжетата се бяха закачили здраво.

Вече съвсем се беше съмнало, и сега, когато най-страшното беше зад гърба им, всички изпитаха страхотен глад. Но за да се нахранят, се налагаше колкото се може по-бързо да се спуснат на земята и да намерят торбата с храна.

— Да тръгваме — каза Дик, като хвана арбалета в ръка, за да е готов за всякакви изненади. — Ти, Марианче, върви в средата.

— Не — възрази Казик.

— Какво има?

— Ще се спускаме, забрави ли?

— Е, и?

— Ще взема въже.

Дик се спря. Той осъзна, че Казик е прав.

Но веднага възникна проблем: как да се сдобият с въже? Опитаха се да достигнат едно от въжетата на балона, но те бяха така преплетени, че никое от тях не искаше да се измъкне. Не успяха да издърпат нагоре и целия балон — кошът беше твърде тежък и краката им се хлъзгаха по полегатия гръб на грамадния клон.

— Чакайте — подхвърли тогава Казик и преди Дик да успее да възрази, се плъзна надолу по мрежата на балона, скри се в мъглата и се върна след пет минути, запъхтян, но доволен. Дръпна въжето, по което се беше спуснал, и то бавно запълзя нагоре.

Въжето беше здраво и дълго. Казик го намота и го праметна през рамо. Тежеше му, но с нищо не го показа.

Докато Казик се спускаше, за да отреже въжето от коша, Дик отиде напред, до мястото, където големият клон се отделяше от главния ствол на дървото. Не срещна нищо опасно. Мариана също не си пропиля времето, тя приклепна и отрязва къс от клона. Това беше истинско дърво, с твърда, дебела кора, хлъзгава и плътна отгоре, но доста по-рехавя, когато ножът навлезеше в дълбочина. При вървене върху клона той леко пружинираше под краката.

Тримата тръгнаха към главния ствол. Мариана гледаше как Казик се превива под тежестта на въжето и разбираше, че той никога няма да се съгласи да го отстъпи на друг. Затова тя каза:

— Казик, защо трябва да се носи въжето, без да се използва? Мисля, че е по-добре да се завържем с него, и ако някой по случайност падне, останалите ще го удържат.

— Чудесно! — зарадва се Казик. — Като алпинисти, които щурмуват Еверест.

Нито Дик, нито Мариана помнеха какво е това Еверест, нито пък знаеха с какво се занимават алпинистите, но не попитаха.

Завързаха се с въжето; то беше толкова дълго, че не им пречеше да се движат.

Така стигнаха до началото на клона, до мястото, където той се присъединяваше към ствола. Тогава стана ясно, че този клон всъщност е една от гигантските лиани, от които беше сплетено дървото. Само че тя се беше отклонила почти под прав ъгъл. Клонът не се присъединяваше към ствола като при обикновените дървета, а продължаваше навътре между съседните лиани. Беше като в момичешка плитка, където една от къдриците е изскочила навън. На това място над клона се беше образувал стесняващ се нагоре процеп, чезнещ в мъглата, като тунел, тъмен и мрачен, чиито стени бяха обрасли с дълъг, помръдващ мъх и лишей.

Спряха пред входа на тунела, без да знаят какво да правят оттук нататък — дали да се мушнат в мрака, или да търсят друг път надолу.

Мариана предпазливо потърка мъха. Той ѝ беше познат. Зелената маса потрепваше при докосване, притискайки се към кората. Същият този плашлив мъх, само че не толкова дълъг, често се срещаше по дърветата навътре в гората — той не можеше да се яде, беше горчив. Но понякога в него се срещаха орехчета — нещо като болест по мъха, — здрави, хрупкави, почти безвкусни. Обикновено ги ядяха само децата, защото от тях човек не се насищаше особено. Но сега и орехчетата щяха да им дойдат добре.

Докато Мариана безуспешно търсеше в мъха орехчета, Дик предпазливо влезе в процепа на разстояние колкото дължината на въжето. С всяка крачка гигантската лиана се изправяше все повече и повече, пропадеше като водопад във вътрешността на ствола. Дик се

подхлъзна и падна по корем, за да не се катурне в черната бездна и да не повлече подир себе си и останалите. После изпълзя обратно.

— Ще се спускаме отвън — реши Дик. — Нищо ли не намери?

— Не — отговори Мариана.

— Жаден съм — каза Дик.

Развързаха въжето и завързаха края му за клоните, които излизаха като храсти от самата основа на ствола. Казик завърза другия край за кръста си и започна да се спуска надолу по ствола, като се вкопчваше с пръсти в неравностите на кората и в пусналите в нея корени растения.

Дик през цялото време беше напрегнат. Той не разчиташе на това, че клоните са надеждни, и през цялото време очакваше дърпане — ако клоните се счупеха, щеше да му се наложи да поеме върху себе си тежестта на Казик. Той се страхуваше от това, защото задържането за хлъзгавата повърхност не беше лесно.

А Казик се спускаше много бавно, той също беше предпазлив. Поглеждаше надолу, стараяйки се да види в мъглата няма ли там площадка или друг голям клон. За да се развлича, си представяше, че е земен алпинист.

Неочаквано видя остър клон, стърчащ от ствола малко встрани от пътя му, и протегна ръка, за да се хване за него. Но в мига, в който го докосна, клонът се раздели на два нащърбени ножа и само мигновената реакция на Казик спаси ръката му. Той успя да отдръпне пръстите си, но все пак ножовете се плъзнаха по тях. Дик усети как въжето се дърпа, подхвана го по-силно и извика отгоре:

— Ти какво?

Казик не отговори веднага. От възглавничките на дланта му капеше кръв — там, където го бяха порязали ножовете, които се оказаха челюсти на едро насекомо. То се криеше в дупка, изрязана в кората на дървото, и примамваше жертвите си, преструвайки се, че мандибулите му са само счупен клон.

Казик нямаше с какво да превърже ръката си. Той извика нагоре:

— Нищо, одрасках се. Тук има някаква гадина, хапе.

— Внимавай! — отвърна Дик. — Нали не се одраска силно?

— Не силно. Продължавам да се спускам.

Но явно миризмата на кръв събуди в гадината желание да похапне и тя се зае да изпълзи от дупката. Подир челюстите, които

нервно се отваряха и затваряха, сякаш насекомото се прицелваше в жертвата си, се показа дълго разчленено тяло, което се измъкваше и измъкваше от дупката и сякаш нямаше край.

— Охо! — възкликна Казик.

— Какво? — попита Дик.

— Дълъг е.

Казик се държеше със здравата ръка за въжето, а с другата измъкна ножа, и когато гадината — вече наподобяваща едроглава многоцветна змия с множество дребни, вчепкващи се крачета — притича към него, Казик замахна с ножа и отсече главата ѝ. Тялото на змията продължаваше да тича по ствола чевръсто, но безцелно, а главата падна и три метра по-надолу от ствола мигновено се подадоха други щипки, които подхванаха главата на своя събрат и я вмъкнаха навътре.

Казик чувстваше болка в ръката — навярно заради отровата. Той предупреди:

— Тук трябва да се спускате предпазливо. Тези гадини са си изкопали дупки и чакат.

— Искаш ли да те повдигна? — попита Дик.

— Не, напротив — отговори Казик. — Ще се спускам по-бързо и няма да докосвам ствола. Там долу има нещо.

Без да обръща внимание на болката, той се хвана с две ръце за въжето и се запуска надолу.

Дупките, в които живееха гадините, се разтваряха с трясък и оттам изскачаха ножиците на челюстите и се пресягаха към Казик, но за щастие не успяваха да го достигнат.

Внезапно белият памук на облаците се отдръпна встрани и Казик видя, че краят на въжето лежи във вода. Даже го изпълни надеждата, че дървото е много по-ниско, отколкото са очаквали, и че вече вижда земята. Но това беше само езеро, разположено между две сраснали се лиани. Езерото беше дълго и тясно, около него растяха храсти и дори две малки борчета.

Казик започна да се спуска още по-бързо, но когато до повърхността на водата оставаха три метра, той не издържа болката и разтвори ръце. Рухна с плясък във водата и веднага потъна под повърхността.

Измъкна се навън, седна на брега, обрасъл с трева, и болката в ръката му веднага се върна. Но не искаше да говори за нея на Дик и затова започна спокойно да обяснява; че е намерил езерце и че е добре, докато Мариана и Дик се спускат, да не се докосват до ствола.

— Ще ги изпепеля — реши Дик. — Бластерът е в мен.

— Не бива — отвърна Казик. — Бластерът ще ни е нужен, а тези гадини са много. Но не успяват да те стигнат, ако се спускаш бързо.

Водата в езерцето беше тъмна, застояла, в нея живееха множество дребни твари. След като Мариана се спусна, тя намаза с мехлем и превърза подутата ръка на Казик и даде на спътниците си по една таблетка от онези, които Олег беше донесъл от кораба, защото от лошата вода можеше да се разболеят или дори да се отровят.

Напиха се, но от това гладът им само се засили.

Мариана побърза да отиде при борчетата. Те бяха съвсем мънички. Навярно някога вятърът беше донесъл спорите им тук и те се бяха вкоренили в меката кора. Под боровете винаги има гъби, само че Мариана не беше уверена, че и тук е така, защото нямаше почва, в която гъбите да се заравят. Обаче ѝ провървя — в дребната растителност около бора видя няколко гъби, също дребни, но истински. Гъбите бяха с необичаен цвят и можеше да са отровни — понякога отровните гъби се правеха на истински. Вкуси една от тях — тя беше истинска, сладникава; разбира се, беше по-добре да ги сварят, защото после щеше да ги щипе по устните, но сега не им беше до разпалване на огън, бяха страшно гладни. И Мариана набра всичките около двајсетина на брой гъби, отнесе ги при мъжете, поделиха си ги и ги изядоха.

А ръката на Казик така се поду, че стана по-дебела от крака му. И изтръпна. Това не беше лошо, защото сега го болеше по-малко. И не го тресеше, не му се повдигаше, което също беше добре — значи, отровата в челюстите не беше силна. Лошото беше само, че Казик не можеше да използва ръката си и му беше трудно да се спуска по въжето, а нали щеше да се наложи да продължи да се спуска — земята още беше далече.

Стана по-топло, тук беше долният слой на облаците, а облаците денем се вдигат по-нависоко, така че, когато похапнаха, се оказа, че

надолу има ясна видимост и дори може да се разгледа земята.

Земята беше много далече надолу. Колкото и когато бяха на балона. Трудно се виждаше, защото стволът на някои места се удебеляваше, когато лианите се разделяха, образувайки лабиринт от тунели. На едно място стотина метра по-надолу се получаваше широка площадка с горичка и плешивините на блата.

Пътешествениците бяха обхванати от униние.

— По-добре да не го бяхме видели — въздъхна Мариана. — Когато не виждаш, ти се струва, че е останало още малко.

— Сега със сигурност някой ще ни изяде торбата — каза Казик. Той беше страшно гладен.

— Там ще има все някаква плячка — успокои го Дик. Той се държеше за ствола на едно борче, еластично и меко, и гледаше надолу, към горичката върху чатала. — Само да се спуснем дотам.

— Жалко, че Олег не направи парашут — рече Казик. — Съветвах го да направим парашут и да скачаме от балона, но той каза, че ще го направи по-късно.

— Олег все щеше да измисли нещо.

В тези думи на Мариана Дик долови упрек.

— Лесно му е да мисли там, в селцето — каза той. — А тук трябва да се действа.

— Олег искаше да полети с нас — напомни му Мариана. — Но не го пуснаха.

— Така че няма какво да се вайкаме.

Всъщност Дик не се сърдеше на Олег. В момента това нямаше значение. Важното беше да се спуснат благополучно.

Казик се разходи по-нататък по клона, отвъд езерцето, за да поогледа далечината.

И когато видя тази далечина, не издържа и се развика:

— Елате по-бързо тук! Вижте това! Те изтичаха при него.

Казик отмести встрани едно листо, по-голямо от самия него, и в получилия се прозорец се показва широката река, изглеждаща съвсем близко оттук. Можеше да се види дори как повърхността ѝ се бълнува от вятъра. По-нататък реката се разделяше на няколко ръкава и се вливаше в езеро — беше ясно, че това е езеро, а не море, защото зад огромното му огледало имаше ивица от синкави хълмове, заобиколени от тъмната лента на гората. В делтата на реката по пясъчен нос

бродеше стадо мустанги. Нещо ги подплаши и те, издули мехурите си, се забързаха към водата.

Отвъд реката гората беше друга, по-тъмна на цвят, синкава; издигаше се в ниски хълмове и преминаваше в полегати долини — изглеждаше като застинали ниски вълни на светлосиньо море. Красиво беше.

Лагерът на експедицията не се виждаше — до него оставаха двайсетина километра и беше скрит зад вълните на хълмовете. Много искаха да го видят и дълго шареха с погледи из гората отвъд реката.

— Блести! — извика изведнъж Казик и посочи към гората.

Над нея се издигна блестяща точка, като огънче на фона на сивите облаци, и изчезна.

Останалите не видяха това огънче, защото то се скри сред облаци твърде бързо. Но повярваха на Казик, защото много им се искаше да му повярват. Мястото, откъдето се беше издигнало огънчето, беше недалече от брега на езерцето и затова Дик каза:

— Ще се прехвърлим през реката близо до езерото, там ръкавите са тесни, ще ни е лесно да преплуваме. И ще тръгнем по брега.

— Правилно — съгласи се Казик. — Там и гората не е толкова гъста.

Стояха още дълго време и гледаха към това място, надявайки се да зърнат нещо. Но тази сутрин Клавдия изстреля само един геоскаут. Тя искаше да изстреля и втори, но после реши, че и без това си има достатъчно работа. Беше в лошо настроение и не искаше да си признае, че причината е видяното от нея снощи в лабораторията. Почто, тя не беше видяла нищо, но почувства по неловкостта на Павлиш и Сали, по това колко близо стояха един до друг, че ги свързва тайна, която не възнамеряват да споделят с нея. Това беше обидно предателство от страна на Сали.

Павлиш не подозираше за това. Той замисляше полет към планините. Беше му омръзнало да препарира местните зловни твари и да каталогизира безбройните видове бактерии. Искаше му се да се озове на място, където небето е синьо и снегът — чист, където нищо не пълзи, не се прокрадва, не дебне, където не се носят вонящи изпарения над коварни пътеки, където можеш да свалиш шлема си и да се поразходиш, без да мислиш за болести. Където има само чист сняг, мраз и синьо небе.

В момента, когато децата от огромното дърво се вглеждаха в гората, обкръжаваща станцията, Павлиш разговаряше със Сали, която се бе заела с разконсервацията на планетарния катер. Каза ѝ, че иска да отлети за цял ден до планините. И Сали го помоли да я вземе, Защото нея също я потискаше влажната гора. Тя много се радваше, че Павлиш изпитва същото като нея.

Следващата нощ пътешествениците прекараха във висящата гора на големия чатал на дървото. Това беше истинска гора, в която растяха не само борове, но и зловни храстомети. Наистина, ако ги видиш навреме, те не са опасни. Храстометите чувстват топлината и ако към тях се приближи непредпазлив звяр, мятат в него острите си дълги игли. Иглите летят с такава скорост, че могат да пронизат коза или мечок. Бързо се научиха да се борят с тях. Трябваше само да хвърлят към храста нещо топло, без да се доближават на повече от десет крачки. Можеше дори да свалят якето си и да го хвърлят — храстите веднага мятаха по него всичките си игли, след което спокойно можеше да се премине. Иглите влизаха в употреба, а младите филизи бяха много сочни.

Когато видя храстите, Мариана се зарадва. Тя начупи клонки и тримата се угощаваха цял час, докато не им омръзна. В устата им остана сладникав вкус. Не утолиха глада си, само го залъгаха, и много скоро им се прииска да похапнат нещо по-солидно.

Дик се разходи из горичката, за да потърси плячка; беше сигурен, че тук живее нещо. Броди из горичката цял час, но не намери нищо освен една неядивна змия и птица, която при вида му веднага излетя.

Но не започнаха спускане надолу. Времето пак се развали и макар че беше топло, даже по-топло от обикновено, отдолу се надигна мъгла. Освен това Казик го болеше ръката и дори го бяха спуснали до горичката, завързан с въжето.

Тази вечер, докато още не се беше стъмнило, Павлиш реши да се разходи с всъдехода по брега на езерото, но не в посока към реката, а от другата страна, където още не беше ходил.

След като измина десетина километра покрай езерото, той се добра до малка бърза рекичка, вливаща се в него. Измина няколко километра срещу течението ѝ. После видя странно и по някакъв начин привлекателно лениво същество, малко по-голямо от куче. Съществото беше обрасло с гъсти, дълги до земята водорасли. Бродеше сред ниските храсти, без да обръща никакво внимание на всъдехода, понякога разравяше земята с дългите си нокти, търсейки храна. А случилото се малко по-късно беше толкова неочаквано, че едва след като се върна в лабораторията и превъртя лентата, Павлиш разбра, че този зелен мечок се е приближил към невинни на вид храсти, обрасли с шипове, онези същите, които бяха изстреляли иглите си към него. Храстът веднага метна иглите си по мечока, звярът придоби вид на бодливец и се строполи мъртъв на земята.

Павлиш не можеше да разбере за какво му е на хроста такава агресивност. Нали мечокът с нищо не го заплашваше? Затова извади няколко иглички от кожата на мечока и в лабораторията ги разгледа под микроскоп. И откри нещо любопитно, което още веднъж потвърждаваше общовалидният неуловим и вечен закон — в природата няма нищо безсмислено. Оказа се, че на върха на иглите има микроскопични спори. Спорите, попаднали в кръвта, веднага покълваха.

На сутринта Казик се събуди пръв от всички. Подъвка от младите филизи и тихичко, за да не събуди по-големите, отиде на наблюдателния си пункт. Езерото все още беше покрито с мъгла и поради това оттагъшният бряг се криеше в белезникава безкрайност. И му беше лесно да си представи, че това е Тихият океан, а той е английският капитан Дрейк, който с помощта на индианец се е качил на високо дърво, растящо на Панамския провлак, и гледа отгоре към океанските простори, които възнамерява да покори със своята „Златна кошута“. Там, в просторите на Тихия океан, го очакват атоли, на които кокосови палми поклащат пицните си глави; среща с испански сребърен галеон; ароматът на индийско орехче на Островите на подправките; тайнствените брегове на Африка... Светът беше ярък, романтичен и открит за него — великият пътешественик.

От тъмнозеленото листо, с което можеше да се покрие цяла колиба, се спускаше низ от змийчета с блестящи гребенчета и раздвоени езичета, бързаци за утринния си лов. Сиво-синкавите дундести листни въшки, облепили листото, се размърдаха, почувствали опасността; от стъблото се появи ивичест бръмбар, който се превърна в летяща нишка и се понесе да си върши работата; подир него, пляскайки с криле, полетя бяла птица; над листото се биеше рояк мушици. Казик чувства, че ей сега от ствола на най-близкото борче ще изпъзни отровен туткавец. Така че само скоси поглед и без да прекъсва потока си от сладки мечти, метна ножа в отварящото се в кората отверстие и прогони туткавеца обратно. Сега нямаше да посмее да си подаде жилото до вечерта.

— Казик, тук ли си? — дочу момчето гласа на Мариана.

— Да.

— Боли ли те ръката?

— По-добре е.

Замириса на дим. Мариана беше запалила огън, за да изпече филизите на храстите и гъбите, които бяха поникнали от мъха през нощта.

Казик се откъсна от съзерцаването на „Тихия океан“ и нареди на чакащия го долу „индианец“ да го върне на „Златната кошута“. През края на клона, по стръмния наклон, хващайки се за тънките лиани, той се добра до сивата стена на главния ствол и пропъзля през мостче от изсъхнал клон към следващия чатал. Там му провървя, успя да зърне стара лиана, дебела половин метър, и по нея се спусна трийсет метра по-надолу, до входа на хралупа с размерите на работилницата на Сергеев. Казик извади ножа си и предпазливо навлезе в черната пещера. Постоя, докато очите му привикнат с тъмнината. После хвърли напред една шишарка. Тя се търкулна по дъното на хралупата, леко потрепвайки, след което последва плясък. Значи, там имаше вода. А щом имаше вода, нямаше изход — водата би го намерила. После, сякаш в отговор на плясъка, се чу боботене — явно Казик беше разбудил обитателя на хралупата. Можеше да изчака съществото да излезе, но не се знаеше на какви изненади е способно то. Като горски човек Казик предпочиташе да не рискува, без да е наложително.

Така че той се върна при по-големите. След като похапнаха, всички заедно се спуснаха при хралупата и старейки се да не шумят,

за да не раздразнят неизвестния обитател, започнаха внимателно да разглеждат ствола, като се надяваха все пак да намерят път надолу. Нямахше да умират на това дърво, я!

— В краен случай ще издълбаем стъпала в кората — каза най-накрая Дик. — И ще се спуснем по тях.

— И колко стъпала трябва да издълбаем? — възкликна Мариана. — Това е работа за цяла година!

— Ще опитаме. Ако няма нищо по-добро...

След обяда Павлиш каза на Клавдия, че ще направи проучвателен полет и ще вземе със себе си Сали, защото моторът на всъдехода не върви както трябва и му се иска Сали да го погледне, докато е включен.

— Добре — разреши Клавдия. — Само не се отдалечавайте много.

— Благодаря — каза Сали, когато се издигнаха във въздуха. — Ще ми покажеш ли тези дървета?

— Разбира се — и аз самият нямах търпение да ги погледна отново. Даже не ми се вярва, че наистина съществуват.

Всъдеходът прелетя над реката и когато Сали видя сплетените от гигантски възжета стволове, достигащи до облаците, тя не можа да сдържи възгласа си на възхищение.

— Такива неща не съществуват наистина. Могат само да ти се присънят.

— Искан ми се да разгоня облаците — изрече Павлиш. — За да мога да ги снимам в цялата им красота.

— Клавдия трябва да дойде тук — реши Сали. — Ще ѝ хареса.

— Тя няма да излезе от станцията. Чудна работа — за нея тази планета, която изучава, е по-отвратителна, отколкото за нас. В това има нещо нередно.

— А на теб, Слава, тя харесва ли ти?

— Очевидно не бива да се подхожда към планетата с такива мерки.

— Разбира се, не бива, дори и към живо същество не бива да се подхожда с такива мерки. Субективизмът на изследователя е опасен... Извинявай, заговорих с думите на Клавдия. Но най-важното не е това,

най-важното е, че тази планета не се харесва на никого от нас. Общо взето, ние сме разглезени от цивилизацията. Ние носим със себе си нашия свят, включително гъбения сос, и гледаме към новия свят през надеждните илюминатори на всъдеходите. За нас те са като окуляра на микроскопа.

— Значи, не си съгласна с Клавдия?

— Какво значение има дали съм съгласна, или не? Клавдия е същата като мен — жертва на високоразвитата цивилизация. При това тя е човек, у когото е много силно развито чувството за дълг. Тя превръща в дълг и онези точки от инструкциите, които са измислени в чистите кабинети на Земя-14, измислени от умни хора...

— Които навремето са минали през не една планета...

— И искат изследванията да протичат без случайни жертви. Още повече че контактът с неизвестен първобитен свят често е по-опасен за самия свят, отколкото за нас. Ние засега сме живи и здрави. А вече убихме няколко от представителите на този свят.

— С уплаха — усмихна се Павлиш.

— Общо взето, ние отлично разбираме, че хората, които пишат инструкциите, са напълно прави. Първо трябва да узнаем с какво си имаме работа, а едва след това да си правим изводи. Нали залогът не сме само ние, залогът са и другите хора, които ще дойдат след нас, както и тези, с които ще влезем в контакт, когато се върнем вкъщи. Не бих искала да занеса на Земята някакъв див вирус.

— И това, че планетата не ни харесва, ни помага — заключи Павлиш.

— Може би — съгласи се Сали. — Хайде двамата с теб да се изкачим по това дърво като по планина.

— Вече втори ден си мечтая такова нещо.

Издигнаха се двеста метра по-нагоре, към долния слой на облаците. Там се преплитаха клони, в широк чатал се беше поместило езеро и даже няколко дребни дръвчета.

— Идилично кътче, място за пикник — оцени Павлиш.

— Не се закачай. — Сали положи ръка върху лакътя на Павлиш. — Нали знаеш, че искам да си направим пикник. Но не тук. Тук има скорпиони.

— Ние сме със скафандри.

— Що за пикник ще е със скафандри?

Издигнаха се още по-нагоре. От огромен хоризонтален клон, протегнал се под долния слой на облаците като мост на забравена цивилизация, висеше огромен разкъсан парцал, омотан с жили, с телце, наподобяващо плетен кош, достатъчно голям, че в него да се съберат няколко души. Павлиш снима парцала и каза:

— Представяш ли си, природата тук е успяла да създаде нещо като въздушен балон.

— Изобщо не прилича.

— А на мен ми се струва, че като е било живо, това същество е представлявало огромен балон, пълен с въздух. Виждам съм тук подобни същества, само че дребни — при опасност те могат да надуват мехур на гърба си, нали помниш, като ви показвах лентите? И ето, че то лети някъде в облаците... А когато покорим тази планета, младите смелчаци ще се возят на тези същества.

ШЕСТА ГЛАВА

Отмина и третият ден, откакто беше излетял балонът.

Селцето живееше в нервно очакване.

Времето беше топло, като в края на лятото.

Олег, Старика и Сергей седяха в работилницата.

Виждаше се как Вайткус и жена му се занимаваха при оградата, плевяха овощните дървета; децата носеха стебла и листа и ги трупяха до оградата. Там дежуреше козата, която беше довела малките си, и те се ровеха в листата, търсейки си вкусни филизи.

— Лошо — рече Сергеев, който беше отслабнал и посърнал за последните три дни. — При нормални обстоятелства биха долетели там за ден-два. И днес щяхме да посрещаме гости.

Олег неволно погледна към портата. Той вече многократно за последните два дни беше поглеждал в тази посока, представяйки си как от гората ще излезе, леко поклащайки се, блестящ аеродинамичен експедиционен всъдеход и как всички ще се затичат към него, и как от всъдехода ще излязат истински изследователи и ще има да се чудят: нима може да се оцелее на тази планета? И дори да се направи градина?

Но гората запазваше мълчание, както и по-рано.

— Не е изключено, тоест даже е вероятно — намеси се Старика — да са се спуснали с балона някъде в гората и да не могат да намерят лагера на експедицията — В гората не е лесно да се направи това.

— Предвидих всички тези варианти — отговори Сергеев.

В работилницата надникна дебелата Луиза и попита дали Сергеев е поправил лопатата. Той ѝ я подаде. На Олег изведнъж му стана неприятно, че Луиза може да мисли за лопатата, когато не се знае какво се е случило с Мариана.

Старика забеляза погледа на Олег.

— Някога Лев Толстой, да, ако не се бъркам, Лев Толстой, по време на епидемия от холера влязъл в една къщурка, където току-що бил умрял един селянин, единственият, който припечелвал в семейството. Там седяла жената на починалия и ядяла зелена чорба.

Някой от хората, които били с Толстой, започнал да се възмуцава — как може в такъв тежък момент да се яде зелена чорба? А старицата отвърнала: „Че няма да я оставям да прокисне“. Може би преразказах неточно историята, но ти не си прав, Олег. Луиза се тревожи не по-малко от теб. Само че тя разбира, че селцето трябва да продължи да живее, не бива да се предаваме. Имали сме и по-тежки времена, но сме продължавали да работим — иначе не бихме оцелели.

— Нищо не съм си помислил — възрази Олег.

— Е, добре — отвърна Сергеев. — Какво ще правим?

— Вероятно трябва да отидем в гората — реши Старица. — Ако са се спуснали — знаем посоката на полета. Ще ги намерим.

— Правилно — съгласи се Олег. — Аз ще тръгна, може ли?

— Това е нелепо — отговори Сергеев. — Помислете! Вятърът може да е променил посоката си и да ги е отнесъл далече встрани. Много далече.

— А ако са извършили принудително кацане? — На Олег му беше трудно да го изговори, но се застави да продължи: — И са пострадали, разбили са се и се нуждаят от помощ?

— Къде им е нужна помощ? Покажи! — изрече сурово Сергеев.

— Ще отидем до реката, ще тръгнем по пътя, по който е летял балонът. Това са четири-пет дни.

— И кой ще тръгне? — попита Сергеев.

Този въпрос беше пълен със злоба. И Олег не разбираше, че тази злоба произтича от осъзнаването от Сергеев на собственото му безсилие. Всичките идеи и предложения на Олег от последните дни бяха изслушани, преценени и отхвърлени от Сергеев, макар че той също би искал сега да тръгне подир „аеронавтите“ и да ги търси в безкрайната гора. Само и само да не седи и да чака.

— Аз ще тръгна — предложи Олег. — С вас. Може да вземем и Фумико. Тя добре се оправя в гората.

— Това е много голям поход. За толкова дни в гората не е отивал дори Дик. Сега почти няма запаси от храна, цялото селце стои полугладно.

Олег не обичаше началото на лятото, защото по това време винаги се гладуваше — зверовете още не се бяха върнали, гъбите бяха малко, зеленината тъкмо се появяваше. Кристина казваше, че селцето е взело от християнството един древен обичай — Великите пости. В

древността хората също са гладували преди лятото, когато са свършвали всичките им запаси, и религията е измислила, че този глад е угоден Богу — наричали са го „постене“ и докато е траел, не е имало много храна.

— Значи на практика няма какво да вземем със себе си — каквото имахме, го дадохме на балона. Нали така? — попита Сергеев.

— Ще убием нещо в гората, няма да умрем от глад... Пък и как може сега да се мисли за такива неща?

— Винаги е полезно да се мисли.

Олег погледна Старика, търсейки подкрепа. Старика мълчеше.

— Но нали става въпрос за нашите... а ако току-виж са зле?

— Ние винаги живеем редом със смъртта — каза Сергеев. — Да изпратим сега теб и други хора в гората без надежда за успех, защото се тревожим за съдбата на близките ни, ще е равносилно на трагедия за селцето. А селцето — това на първо място сме не ние с Борис и дори не ти, а тези дечица, които зависят от нас. Е, хубаво, ще отидем в гората. А кой ще остане?

— Много хора — отвърна Олег. — И Старика, и Вайткус, и жените, и Лиз. Много.

— Вайткус е болен и слаб. Старика също. В селцето няма да остане нито един, който да го защитава, разбираш ли — нито един!

— Не си прав — каза Старика. — Ако се наложи, ние все още можем да си спомним младините.

— Ако Дик и Казик не се справят в гората — продължаваше Сергеев, сякаш не го е чул, — то ние с Олег имаме съвсем малки шансове да ги намерим. Затова пък има големи шансове никога вече да не се доберем до кораба. Забравихте ли това?

— Корабът ще почака — изрече опърничаво Олег.

— Забрави ли защо не те пуснахме на въздушния балон? Защото си длъжен да стигнеш до кораба.

— А ако отида до кораба, кой ще защити селцето? — Олег откри слабото място в аргументите на Сергеев и се вкопчи в него. — Кой? Нали самият вие го казахте? И сега какво, ще седим и ще чакаме?

— Поставени сме натясно от обстоятелствата — отвърна Сергеев. — Винаги живеем между две злини, между три злини, между множество злини. И си оставаме хора, защото винаги мислим.

— И сега не отиваме да помогнем на Мариана!

— Млъкни най-накрая! — разсърди се изведнъж Старика. — Мислиш ли, че на Сергеев му е лесно да разсъждава по този начин? Ти вече си възрастен, наш наследник си. Наследник на нашето малко царство, разчитаме на теб. А спориш с нас като малко момче. Ти си влюбен в Марианка...

— Какво? — Олег искрено се възмути. — Няма нищо подобно!

— Това е очевидно — усмихна се Старика. — Само дете ти самият дълго време не се досещаше. А сега според мен си се досетил и затова си възмутен.

— Добре, няма какво да спорите — изправи се Сергеев. — Цялото селце ви слуша.

Олег им обърна гръб. Дали е влюбен, или не е влюбен — грозна дума, глупава, — това не ги засяга. Той вече знаеше, че през нощта ще избяга от селцето, ще избяга и ще ги намери сам. Дори и да върви пет, десет дни, дори и всички чудовища на гората да се изправят срещу него, той ще намери Мариана и Казик. Е, и Дик също. Само трябваше да се овладее и да не спори. Не можа да отлети с балона — няма да вземе да се бие с тях, я! Но никой не можеше да му попречи да отиде в гората.

— Апелирам към здравия ти разум, който, както се оказва, не е никак много — говореше Сергеев. Олег не искаше да го слуша, но не можеше да не го слуша. — Пътят към кораба е известен и относително, повтарям, относително безопасен. И това е твоят път, Олег. Това е твоята съдба, както и на селцето. Дори и да се случи трагедия с моята дъщеря („Той нарочно каза «моята дъщеря», за да разбере“ — помисли си Олег)... и ако никаква експедиция и никой не ни намери — нека сме подготвени за най-лошото — то остава корабът. И оставаш ти. Разбра ли?

— Разбрах — отговори тъпо Олег, като на урок.

— Нищо не си разбрал — каза Старика. — Той не разбира, че не принадлежи на себе си. Че има моменти в живота, когато човек няма право да принадлежи само на себе си. Това се случва тогава, когато от действията, му зависи съдбата на други хора.

Вечерта, когато се стъмни, а майка му беше у Линда — двете шиеха, — Олег събра малкия си багаж и го сложи в чанта. Взе от

кутията на рафта цялото брашно и сладките коренчета — в къщата не остана нищо друго — и наточи ножа. Разбира се, можеше да вземе и арбалета, но той щеше да му пречи — нали щеше да му се наложи да върви много бързо, а почти от всеки хищник в гората можеше да се избяга. Олег се намираше във властта на ината. Той разбираше, че не е прав — прави бяха възрастните, но в тяхната правота имаше студена жестокост, с която Олег не можеше да се примири. Та нали той не се отказваше да отиде до кораба — щеше да отиде по-късно, но сега в гората се нуждаеха от помощта им, а те тук седяха и разговаряха. Представи си как ще тръгне — по права линия през блатата към реката. Не го беше страх, макар че, ако му бяха казали, че ще ходи в гората през нощта, неизвестно накъде — ако му го бяха казали в обикновения живот, щеше да се изплаши. Но сега беше важно само едно: незабавно да напусне селцето и да се отдалечи достатъчно, че да не могат да го настигнат и върнат. Защото те щяха да се опитат да го направят.

Вечерта се точеше доста бавно. Олег запали светилника, зареди го с мазнина, отвори учебника — вече го беше прочел три пъти и Сергеев му правеше от глина триизмерни модели на пулта, за да може да си го представи по-лесно, но сега за Олег беше важно да докаже на самия себе си, че с бягството си не се отказва от похода към кораба, а просто малко го отлага.

— Не спиш ли? — попита Лиз, влизайки в къщурката.

Олег се откъсна от книгата. Показа се, че незабелязано текстът го беше погълнал и сега той мислено се намираше на кораба, в свързочната зала.

— Не спя.

— Учиш ли? Попречих ли ти?

— Не, нищо. Майка ми я няма, при Линда е.

— Идвам при теб.

— Защо?

Само Лиз му липсваше!

— Намерих една тревичка — каза Лиз. — Расте до оградата. Ухае много хубаво. Намазах ръцете си с нея. Помириши!

Глупаво е да миришеш ръцете на някого.

Но Олег не успя да каже нищо, тъй като Лиз положи длани върху лицето му, едва не го задуши, въпреки че ги положи много нежно. Дланите ухаеха приятно, но нищо особено — Мариана често късаше и сушеше тази трева. От нея ставаха хубави компреси при възпаления.

— Хубаво е, нали? Сама я намерих.

— Мариана има цяла торба с такива треви.

Лиз нищо не отговори. Или се обиди, или се чудеше какво да каже. Тя седна до Олег на пейката така, че той усещаше топлината на тялото ѝ. Косите ѝ бяха разпуснати и падаха върху раменете ѝ. Красиви коси, каквито нямаше никой друг в селцето — златисти, тежки. Когато Лиз беше малка, Кристина сплиташе косите ѝ на плитки, които Олег обичаше да дърпа, но това беше много отдавна, сякаш в друг свят.

— Притесняваш ли се за тях? — попита Лиз.

— А ти не се ли притесняваш?

— И аз се притеснявам. Мен винаги ме е страх за всички — изрече искрено Лиз. — Щом някой отиде в гората, веднага ме хваща страх. Не можеш да ме вкараш в гората с никакви примамки.

— Знам.

— А на теб косите доста са ти пораснали, може да се сплитат. Искаш ли да те подстрижа?

— Няма нужда, майка ще ме подстриже.

— Толкова се вълнувам.

— За какво?

— Не знам.

— Е, тогава иди да спиш — предложи Олег.

— Рано е още. Освен това е толкова скучно, не можеш да си представиш колко е скучно. Ти все пак си имаш работа, а аз трябва да седя все с тази побъркана Кристина. Скучно ми е и дойдох при теб. Освен това се притеснявам за Дик. И за Мариана и Казик. Те сега навярно са в гората. Или може би вече са намерили тази експедиция? А?

— Ако я бяха намерили, щяха да долетят тук.

— А аз си мисля, че са я намерили едва днес. И в момента там ги гощават с вечеря. Как мислиш, дали са донесли от Земята всякакви гозби? Които ние никога не сме яли?

— Може би. Едва ли ходят на лов.

— А ти, когато беше на кораба, какво яде?

— Нима си забравила, нали донесохме с нас?

— Донесохте кондензирано мляко, но него Линда го скри, даваше само на децата, когато се разболеят, а аз почти не съм боледувала, сигурно съм изяла само една лъжичка.

— Ти живееш безинтересно. — Той се опитваше да прогони от съзнанието си утешителната мисъл, че Мариана вече е в безопасност, че те просто не бързат да се връщат, та нали хората от Земята ги разпитват, искат всичко да знаят.

— А какво тук може да бъде интересно? — учуди се Лиз. — Ти нали знаеш колко ми е скучно, а изобщо не се занимаваш с мен.

— Не ми е много интересно с теб.

— А с нея?

— С нея ми е интересно.

— Водим някакъв детски разговор — рече Лиз.

Тя стана от пейката и отиде при леглото, седна.

— Тук е по-меко — каза тя.

— Защо детски?

— Защото трябва да мислим за бъдещето. А ти не умееш. Навярно заради това, че аз съм по-голяма.

— Съвсем малко.

— Ти не разбираш. Олег, ти все още си съвсем дете. Бягаш из гората, строиш въздушни балони. Та ти вече си пораснал, а допускаш да се държат с теб като с дете.

— Знаеш ли нещо?

— Нищо не знам, но всичко усещам.

— Това си е твоя работа. — На Олег изведнъж му стана неловко, че тя говори с него за такива неща. — Мен не ме засяга.

— Жалко. — Лиз млъкна.

Двамата мълчаха дълго. Олег се правеше, че чете, но, разбира се, не четеше. От това, че Лиз седеше, подвила крака под себе си, на неговото легло, всичко в стаята се беше променило и можеше нещо да се случи, макар че той разбираше, че нищо не трябва да се случва.

— Ела да седнеш тук, провиквам се през цялата стая.

— Чувам те добре — отвърна Олег. — Стаята е малка. А и майка ми ще си дойде.

— Е, и какво?

— Нищо, ще се учуди.

— Може и да не се чуди. Аз на нейно място щях да се чудя защо още си бебе.

Отново млъкнаха. Олег седна зад масата. Искаше му се Лиз по-скоро да си тръгне, но тя нямаше такива намерения.

Най-накрая Олег се обади:

— Време ти е да спиш.

— Знам — отговори Лиз. — Искаш да си тръгна. Защо? Страх ли те е от мен?

— От никого не ме е страх.

— Тогава ела тук, измръзнах. Майка ти няма да си дойде скоро. Ще седи при Линда до полунощ — аз минах оттам. Линда плаче, а майка ти я утешава. Старика също няма да дойде, двамата с Вайткус играят шах. Знам всичко за всички.

— Аз трябва да тръгвам.

— Ти? През нощта?

Олег не отговори.

— А, знам. Господи, как не се сетих веднага! Нашето храбро момче ще избяга в гората да търси клетите си приятели, които пият чай и съвсем са забравили за него. Права ли съм?

— Млъкни!

— Защо трябва да млъквам? Не искам да отиваш в гората. Там ти непременно ще загинеш, а аз ще се чувствам зле без теб. Честна дума... — И изведнъж Лиз заплака — тихо, но искрено и тъжно. — Никому не съм нужна — повтаряше тя шепнешком. — Дори и ти искаш да се отървеш от мен...

Тя се сви върху леглото, сви се на кълбо и раменете й започнаха да потрепват.

На Олег му стана мъчно за нея. Той се приближи към леглото, протегна ръка и погали Лиз по рамото.

— Не, не бива. Всички се отнасят добре с теб.

— Не ми трябва всички — каза Лиз, хлипайки. — Само ти си ми нужен. Ти не разбираш това, никога не си изпитвал истинска любов и никога не си знаел какво значи да не си нужен.

Тя протегна ръка и меко привлече Олег към себе си. Той се подчини — какво, да вземе да се дърпа ли?

Лиз беше гореща — сякаш имаше треска или висока температура. Тя веднага прегърна Олег и започна да го гали и да го притиска към себе си, но не силно, а много нежно. Тя беше толкова беззащитна и нежна, че на Олег му беше приятно да я гали по главата и по раменете и той я утешаваше и ѝ говореше, че не бива да се разстройва, че всичко ще е наред и ще полетят за Земята, непременно ще полетят, и всичко ще се оправи, само че го е страх за другарите им, защото, ако балонът е паднал, те може да се изгубят в гората. А Лиз му говореше, че тя всичко разбира, и разбира как Олег се тревожи за всичко, защото той е смел, много добър и го е грижа за другите. Тя говореше, че е правилно той да отиде сега в гората, но тя за нищо на света няма да го пусне сам, тя ще тръгне с него, тя ще го защитава, защото в гората е по-добре да са двама, тя никога по-рано не е била в гората, защото много я е било страх, но когато е с Олег, не я е страх от нищо, тя ще бъде с него винаги, както сега, ето така, в силните му прегръдки. И някак неусетно тя се настани в обятията му, нагоди се към ръцете му и се притисна с цялото си тяло към него. Вече беше почти тъмно — светилникът осветяваше само масата и не се виждаше торбата под масата и не се виждаше лицето на Лиз, само леко проблясваха очите и косите ѝ...

— Ела при мен — шепнеше разгорещено Лиз, — ела при мен, мили мой, ще бъдем заедно с теб, винаги заедно, ще дойда с теб където искаш, дори и в гората, дори и на края на света, вярвай ми, моля те, вярвай ми, защото те обичам, целуни ме, ето така, и пак, моля те, не се извърщай, аз също искам да те целуна...

И Олег вече не разбираше къде е той, защото вече нямаше нищо освен горещата Лиз — тя беше във всички посоки, и това беше сладко и гъделичкащо...

Вратата изскърца така, сякаш са прекарали трион по желязо — страшно шумно. Веднага се чуха стъпките на майката на Олег.

Олег се изтръгна от ръцете на Лиз, а може би с усилие откъсна от нея собствените си пръсти и скочи на крака.

А Лиз седна в леглото и притисна ръце към гърдите си. Олег не толкова видя това в гъстия полумрак, колкото го почувства. И видя всичко през очите на майка си.

От изненада майка му се стресна.

— Вие какво? — извика тя. — Какво правите тук? Олег!

Стори й се, че е видяла Олег, после разбра, че това е Лиз.

— Аз нищо — изрече Лиз и Олег веднага я почувства много далечна. — Дойдох тук, с Олег поседяхме, поговорихме, сега си тръгвам, не се бойте.

— Това не го очаквах — каза майка му така, сякаш беше очаквала нещо друго, но не и това.

— А какво толкова? — Олег веднага стана агресивен, защото много се срамуваше.

— Сам се досещаш. И от теб не го очаквах, Лиз.

— Извинявайте. Толкова се притеснявах за Олег, той искаше да избяга в гората, да търси Марианка и Дик, съвсем сам, и аз го уговарях...

— Лиз, ти какво! — възмути се Олег.

Това беше долно предателство.

— Можеш да ми се сърдиш колкото си искаш — отговори Лиз, — но мен само ме е грижа за теб, знам, че да отидеш в гората ще е чиста смърт. Знаете ли, така исках да го разубедя, че дори му предложих самата аз да отида с него в гората, честна дума.

— Странно разубеждаване — каза майката на Олег и веднага се обърна към него. — Наистина ли искаше да избягаш в гората?

— Тя лъже — рече Олег тъпо.

Той не умееше да лъже, но сега това не беше важно, лошото бе, че Лиз се оказа предателка. Тя се бе изплашила от майка му и искаше да й отклони вниманието.

— Не, Олег. — Лиз сякаш отгатна мислите му. — Не, не съм предателка, аз много те обичам и не се срамувам от това, че те обичам, и по-добре да умра, отколкото да те оставя да отидеш в гората.

Майката на Олег изведнъж се наведе. Тя познаваше Олег по-добре от всички на света. Измъкна изпод масата торбата.

— А това за какво е? — попита тя.

Лиз постигна целта си. Забравиха за нея.

Тя се изправи, наметна якето си и потърси падналата си обувка.

— Какво е това? Да ме убиеш ли искаш? Ти със сигурност искаш да ме убиеш. — Майката на Олег се самонавиваше, призоваваше гнева си.

— Аз си тръгвам — отрони Лиз, но никой не й обърна внимание.

Бурната сцена още не беше приключила, когато Старика надникна да види какъв е този шум, и като узна каква е работата, каза:

— Подозирах, че ще направиш нещо в този дух. Само че нищо няма да се получи, ние със Сергеев се договорихме днес да дежурим край оградата, а теб да те освободим от дежурство. Така че и без това щяхме да те забележим. Ех, глупост човешка...

— Това не е глупост.

— Това не е глупост, това е егоизъм — възрази майката на Олег.

— Знаеш ли, Ирина е права, това е също и егоизъм.

— Аз не заради себе си...

— Точно заради себе си искаш да бъдеш герой, заради себе си искаш да донесеш на ръце Мариана или да домъкнеш на гръб Дик.

— Вие нищо не разбирате!

Олег избяга от дома си както си беше по риза. Навън беше студено, той седеше на дръвника, в пустотата, не му се искаше да се връща, с цялата си кожа усещаше как го следят от къщите. И Лиз, и майка му, и Старика, и Сергеев. И никой не му вярва.

А там, в гората, се нуждаят от помощ.

Беше студено, много му се искаше да се загърне и да се скрие някъде, но без да се прибира вкъщи. И предателското му въображение започна да рисува картини на това как Мариана и Дик седят на гости на експедицията и се смеят, и ядат всякакви вкусни неща... Това не беше негово хрумване, беше го измислила Лиз, но мисълта се оказа доста удобна и беше трудно да не ѝ се поддаде.

— Олег! — развика се майка му от вратата на колибата им. — Ела да спиш, ще се простудиш.

Наложи се да отиде, и без това цялото селце ги слушаше.

Олег не говореше с майка си, тя също мълчеше.

Той си легна, а леглото му като напук ухаеше на Лиз. На тялото ѝ и на онази трева, с която беше намазала дланите си.

Олег искаше да мисли за Мариана и докато заспиваше, повика образа ѝ в паметта си. Беше хубаво, но когато заспа, му се присъни, че се прегръща с Лиз, и той не можеше да направи нищо, за да се противопостави, макар и да разбираше, че това не е редно.

На следващия ден Казик започна да дялка стъпала в кората на дървото. Това беше уморителна, досадна работа, а и Казик беше гладен, както и Дик, който го сменяше.

През първия ден Казик издълба стъпала дваисет метра надолу, до счупен клон, стърчащ от ствола. Той остана доволен от здравината на оцелялата част от клона и издълба кората около него така, че да може да се закрепят въжетата.

На следващия ден издълбаха стъпала още трийсет метра надолу. Дик можеше да се спусне по стъпалата, както и Казик, но Мариана се нуждаеше от подсигуряващо въже, тя беше най-слаба от всички. Мариана искаше да я оставят на дървото и да се спускат без нея, а тя да изчака, докато намерят помощ, но Дик отказа да направят така. Според него можеше да се окаже, че няма никаква експедиция или пък че вече си е тръгнала. Тогава щеше да се наложи да се връщат у дома — а това означаваше, че Мариана трябваше да живее сама на дървото десет дни или може би две седмици. За това време, както каза той, тя щеше да се превърне в скелет. Беше прав и Мариана повече не спори с него. Когато уговаряше момчетата да тръгнат без нея тя се опасяваше, че ще се поддадат на разпалените ѝ уговорки и ще го сторят — а тя би умряла от страх и самота.

Казик намери малка дупка в ствола, прогони от нея отровна змия. Получи се още една база — място, където можеше да се закрепят въжетата. А трябваша още три или четири такива бази до земята — тя беше много далече.

На четвъртия ден Дик се качи до останките от балона в облаците и донесе оттам още едно въже. Пътъом му се удаде да убие дървесен заек и те похапнаха, като доняхъде се заситиха, и тъй като бяха изтощени от глада, проспяха десет часа. Вече беше изминала цяла вечност, откакто напуснаха селцето, а целта им беше почти толкова далече, колкото и първия ден.

Когато се събудиха, времето беше много хубаво и имаше видимост надалече. Казик, преди да се спусне надолу, за да продължи работата си, наточи ножа си, който се беше смалил наполовина. После Мариана му намаза ръцете с остатъците от мехлема — пръстите му кървяха и се бяха подули, добре, че ухапването му беше минало. Казик отиде при наблюдателния си пункт да погледне встрани, където би трябвало да е лагерът на експедицията. Той седя там половин час, но

никой не го подканваше да бърза, Мариана и Дик бяха наясно, че момчето работи повече от тях. Той гледа, докато не забележа как във въздуха се издига блестящо кълбо — Павлиш отиваше с всъдехода на другия бряг на езерото. Сега вече не се съмняваха, че знаят накъде да вървят.

С помощта на второто въже работата на Казик потръгна побързо. През този ден той успя да удължи пътя с петдесет метра. Остана работа за още два дни.

Тези два дни преминаха досадно и безинтересно. Мариана често ходеше на наблюдателния пункт и чакаше нещо да се издигне над бреговете на езерото. Тя видя как Павлиш и Клавдия прелетяха от другата му страна — към златната планина. Това беше първото пътешествие на Клавдия из планетата. Тя беше напрегната и се оживи едва когато видя самородното злато, измито от ручея в подножието на планината, и дебелите като лъщящи въжета златни и кварцови жилки. Павлиш също беше поразен от това зрелище. Прииска му се да изкове за Сали златна гривна, само че нямаше инструменти. Когато се върнаха, Клавдия го накара да премине два пъти през дезинфекция — Павлиш мърмореше недоволен, утешиха го само парчетата самородно злато, които беше наредил в кръг и на които се любуваше. Отново се наложи отлагане на полета до планините, а може би Павлиш несъзнателно си намираше работа, за да го отложи. Полетът до планините беше празник, елха, около която можеше да се потанцува. Но след него отново щяха да настъпят делници. Освен това той изобщо не успяваше да остане насаме със Сали. Клавдия не ги изпускаше от поглед. Сали гледаше на ситуацията с насмешка, пък и тя обичаше Клавдия и не искаше да я разстройва.

Отгоре на всичко дойде и рожденият ден на Павлиш. Сали и Клавдия добре се бяха постарали, сложиха такава празнична маса с пирог и свещи, че той беше трогнат.

А Казик след два дни най-после се добра до мястото, където на петдесет метра от земята стволите се разделяха в пирамида; оттам можеха да се спуснат на Земята и без въже.

Той извика нагоре, за да не се безпокоят за него, и се спусна на земята. Това беше истинско щастие — да ходиш където си поискаш.

Земята беше мека, можеше да се търкаля по нея, да тича — без никаква опасност да падне отвисоко. Казик потича около ствола, за да потърси торбата с храна, пусната преди седмица при крушението на балона, но не я намери — или някой я беше отмъкнал, или се беше изгубила някъде в близката гора. Казик така беше отвикнал да живее в гората, че за малко да попадне в ноктите на чакал, едвам успя да избяга от него. Момчето не обичаше да бяга от чакалите, но какво да се прави, при положение че от ножа беше останала само жалка огризка — с нея дори кожата на чакал не можеше да се разпори. Успя да набере гъби и ги отнесе горе на чатала.

На следващата сутрин започнаха да се спускат надолу.

Дик завърза въжето за ствола на дървото, после Мариана, като се държеше за него и опираше крака в плитките стъпала, се спусна до пречупения клон и там се спря. Казик вече беше долу, на следващата база. После Дик отвърза въжето и се спусна по стъпалата до Мариана. След като отдъхна, Мариана започна да се спуска надолу към Казик. Пътешествието беше много бавно; Мариана се уморяваше, а отдихът над пропастта не помагаше много. С всеки изминал метър ръцете ѝ отслабваха и краката ѝ все повече трепереха — тя не си признаваше това, но и така беше ясно.

И в този момент рухна порой. Дъждовните струи плющяха по ръцете и по главите, опитваха се да отмият хората мравки от грамадния ствол и нямаше къде да се скрият от тях. Въжето веднага набъбна, натежа, стана хлъзгаво, краката едвам се задържаха на стъпалата.

Оставаха още две бази.

Дик викаше отгоре Мариана да спре спускането си, но тя не можеше да стои на едно място, имаше усещането, че се разплесква под шибащите я струи, които заплашваха да я отнесат, така че продължи да слиза надолу. Мина предпоследната база. Оставаха още трийсет-четирийсет метра, а там вече стволът се разширяваше и ставаше полесно. По време на спусканията си до земята и качването обратно Казик не беше успял да приготви въжето, така че Мариана тръгна без него, опипвайки с крака стъпалата и притискайки издраскания си корем към хлъзгавата неравна кора.

Казик се стараеше да се придържа близо до нея, докато се спускаше — страхуваше се, че тя ще падне, макар и да осъзнаваше, че

ако това стане, той няма да може да ѝ помогне. Но така или иначе беше близо до нея и ѝ подсказваше къде да сложи крака си.

Мариана се добра до мястото, където стволът се разширяваше — тя разбра това, защото надолу вече не беше пропаст, а стръмен наклон. И Казик също се успокои: всичко беше приключило благополучно. Той прикри с длан очите си от дъжда и погледна нагоре — там, където се спускаше Дик.

В този момент той чу кратък, съвсем тих вик и покрай него прелетя Мариана, като го закачи и едва не го повлече със себе си. Почто, тя не прелетя, а се плъзна по стръмния склон, който не беше достатъчно полегат, че да може човек да се удържи на него. Казик гледаше ужасено как тялото ѝ лети надолу.

Той не помнеше как успя да се спусне — сякаш дори не гледаше стъпалата, а се държеше като паяк за неравностите на кората. Слезе много бързо и се затича към мястото, където лежеше Мариана, разперила ръце. Започна да я вика, но тя не отговаряше. Прилепи ухо към гърдите ѝ, но дълго време не можа да чуе биенето на сърцето ѝ.

В този момент към него притича Дик. Той отмести Казик и му нареди да държи якето си над главата на Мариана, за да не вали дъжд върху лицето ѝ. На Казик му беше студено и дъждът го шибаше болезнено.

— Жива е — каза Дик.

Той започна да опипва ръцете ѝ, за да провери дали нещо не е счупено. И когато докосна неестествено извития ѝ крак, Мариана, без да отваря очи, застана и те разбраха, че кракът ѝ е счупен, а това беше много лошо.

Дик отиде в гората и отрязва тънки клони.

Мариана беше замаяна, беше се ударила лошо и беше изгубила съзнание, но когато Дик започна да привързва с парче въже клоните към крака ѝ, тя запищя от болка, разплака се и дойде на себе си. Дик не чуваше плача ѝ, макар че Казик го молеше да спре и да престане да я измъчва. Но Дик все пак първо омота крака ѝ така, че да остане неподвижен.

Двамата внимателно я отнесоха в гората, където под гъстия пласт листа пороят не беше чак толкова свиреп. Тя вече се съвзе напълно, болеше я, но търпеше.

— Колко глупаво — говореше Мариана, — как ви подведох!

— Мълчи! — нареди Дик. Той се опитваше да разпали огън. Беше изпратил Казик да намери голям празен орех, за да кипне вода в черупката му. — Нищо — успокояваше я той, — все пак се спуснахме.

Мариана беше толкова изтощена, че въпреки болката вечерта заспа. А Дик и Казик седяха още дълго край огъня и мислеха какво да правят по-нататък, защото всичко беше много сложно.

Можеха, разбира се, да изпратят Казик обратно в селцето. Но до селцето имаше пет дни път, ако не и повече, и то тежък път — блата, гъста гора, лоши места. А и Мариана да остане само с Дик също беше опасно. Един човек непременно трябваше да ходи на лов, за дърва, и тогава Мариана щеше да остане сама, беззащитна. А гората не обича беззащитните. Дори ако Дик ѝ оставеше бластера, пак можеше да се промъкне някоя гадина, дори нямаше да я забележи.

— Добре — реши най-накрая Дик, — значи двамата с теб ще направим носилка и ще носим Мариана към реката.

— Правилно — веднага се съгласи Казик. — Най-важното е да се прехвърлим през реката. Или поне един от нас да се прехвърли. Нали? Ще се доберем до хората и ще ги повикаме.

— Така и ще направим. Ще я отнесем до реката за половин ден. А там ще се прехвърлим.

— Само те да не отлетят, само да ни дочакат — изрече Казик с такава страст, сякаш се молеше. — Не бива да отлитат. Трябва да разберат, че без тяхната помощ — край с нас. Но те са от Земята, умни са, всичко разбират.

— Хайде да спим. Ти спи, аз ще поседя. После ще те събудя. Сутринта ще стигнем реката.

— Ще я стигнем.

— Остана ни още малко.

Дъждът барабанеше по листата, постепенно утихваше и тежките му капки се отронваха и падаха върху мъха.

На следващия ден не успяха да стигнат до реката, макар и отгоре да им изглеждаше близко. По пътя към нея трябваше да се промъкват през блато, освен това изгубиха доста време, докато направят носилка за Мариана.

Дик срязва пръти, но не се намериха тънки лиани, с които да ги завържат. На Мариана ѝ стана зле от болката, която не я оставяше, и от сътресението на мозъка. Наистина те не знаеха, че тя има сътресение на мозъка, но ѝ се повдигаше, болеше я главата и трудно разпознаваше спътниците си. Синините по бузата, по гърдите и на хълбока ѝ бяха потъмнели.

През нощта отново се разрази буря — наистина почти без да вали. Мълниите удряха по стволите на дърветата и се стоварваха върху земята като огнени змии. Дик се зарадва, че са успели да слязат.

Порив на бурята свали от горните клони остатъците от въздушния балон — видяха го как пада и в началото не разбраха какво е това — мълниите осветяваха блестящото черно покривало, което бавно се спускаше от небето.

На сутринта Казик се прокрадна до неизвестно същество, лежащо наблизо, и разбра, че това е старият им балон. Той сега изобщо не приличаше на себе си и беше трудно да си представи човек, че е можел да се издига във въздуха. От обвивката бяха останали само грамадни късове, от коша — жалки отломки. Но все още ги имаше въжетата и кожата от мехурите. Така че Дик и Казик направиха чудесна носилка за Мариана и даже измайсториха нещо като балдахин, за да не ги тормозят при реката мушиците, които там се рояха на черни облаци.

През целия следващ ден се промъкваха през гъмжащото от гадини блато и им се наложи да нощуват на островче от сплетени тръстики и водорасли. Островчето се беше разположило при брега на реката.

Мариана бълнуваше и изпадаше в треска, а нямаше кой да ѝ даде лекарства, тъй като само тя разбираше от тях.

Островчето леко се поклащаше — под него течеше реката; при по-силно настъпване кракът на човек можеше да пробие дупка. През нощта Казик уби голяма змия, която също искаше да пренощува на това място. На Казик му се струваше, че са отлетели от селцето страшно отдавна — може би преди година, и оттогава вървят нанякъде, пълзят, катерят се и пътят все не свършва. За да се разсее, той си представяше приятни срещи с истинските земяни, а после започна да си спомня названията на всички върхове на Земята, високи над осем километра. Не че тези думи означаваха нещо за него — те бяха просто заклинания, нишка, която го свързваше със Земята.

На сутринта свариха змията и я изядоха, а после затърсиха подходящи дънери, за да направят сал, и се измъчиха, докато обикаляха из блатистия бряг и се промъкваха през пясъчни ивици и гъсти храсталаци.

Нито за миг не оставяха Мариана сама. Още повече че тези места бяха непознати и опасни. Тук се срещаха други блатни зверове и гадини. В гълбините на блатото, по-нагоре по реката, където не бяха ходили, имаше някакво струпване на животни — когато се погледнеше от някое дърво, се виждаше как водата кипи, сякаш обитателите ѝ водят непрестанна битка.

Едва привечер Дик намери две повалени дървета, но те лежаха много неудобно в тресавището и не беше ясно как ще ги измъкнат. Казик съобрази, че ако отсекат корените, които образуваха основата на крайбрежния им остров, може да ги завържат към двете дървета. А после придърпаха дърветата към острова и се получи кораб — влажен, ненадежден, почти неуправляем, но пък плаваше.

Сложиха под Мариана много суха трева и клони, покриха ги с късчета мехури от балона — тя вече лежеше на сухо. Мариана търпеше, само от време на време стенеше. Кракът ѝ беше червен, подут. Трудно ѝ беше да ходи по нужда, стесняваше се въпреки болката и не искаше да яде нищо. От Казик тя се стесняваше по-малко, докато на Дик му се налагаше да се отдалечава. Казик се грижеше за нея, както се грижеше за голямата Луиза, когато тя боледуваше — той умееше всичко. А Дик се страхуваше. Много повече, отколкото в гората.

На следващия ден Дик издяла дълги върлини — наистина не бяха много твърди и се огъваха.

Казик даде на новия „кораб“ име — „Златната кошута“. Дватамата с Дик силно се отблъснаха с прътовете, корабът остров неохотно се откъсна от брега и заплава. Носеше се по течението, но този приток, пръв от трите или четирите, които трябваше да преодолеят, беше плитководен и спокоен. Достигаха дъното с прътовете дори и на сред реката.

Пътешествието потръгна леко и всички се развеселиха. Мариана се беше надигнала на лакти и ги наблюдаваше как плават.

Никога досега не бяха плавали по голяма вода и беше интересно. Когато погледнеха надолу, през прозрачната вода се виждаха дъното,

водораслите, протягащи се нагоре, даже понякога и риби. Над главите им кръжаха непознати птици, дребни и кресливи, от време на време някоя от тях се хвърляше във водата и измъкваше от нея рибка.

Промеждутъкът между първия и втория проток беше тесен и нисък — тясна ивица ситен чакъл, изравнен от водата. Успяха лесно да пренесат „кораба“ си във втория ръкав. Наистина това им отне три часа и Казик и Дик много се умориха, а и островът се пораздърпа. От ивицата чакъл те видяха широко и бързо русло, а след него — трето, още по-широко. Между второто и третото русло имаше дълъг хълм, обрасъл с трева, и изобщо не беше ясно как ще пренесат кораба през него. Затова решиха да позволят на водата да отнесе „кораба“ надолу, по-близо до езерото, където протоците се сливаха.

Наложи им се да нощуват на отсрещния бряг на протока, при самото езеро — толкова далече надолу ги беше отнесло течението.

За следващия ден им оставаше най-трудната част от прехвърлянето на реката.

Казик спеше, Мариана ту заспиваше, ту се събуждаше, и Дик, за да не буди Казик, сам кипваше водата в ореховата черупка над огнището, за да дава на Мариана да пие. Дик беше убеден в целебната сила на топлата вода. После, макар че много му се спеше, обиколи храстите в търсене на други дънери или големи клони, за да укрепят островчето.

През нощта отново ръмеше дъжд, но не неприятен, а топъл. Дик покри всички с ципата от мехурите. Мариана не спеше. Кракът я болеше и ѝ се струваше, че по него удрят с чук със скоростта на пулса ѝ. Искаше ѝ се да откъсне този проклет, тежък, неподвижен крак. През дупката в ципата девойката гледаше черното небе. Беше влажно и задушно, до нея Дик похъркваше в съня си, а Казик подвикваше и се караше с някого. Мариана се опитваше да мисли за Олег, за това как ли е той — навярно вече беше тръгнал към кораба и беше решил, че тя е загинала. Сигурно много страдаше. Тя се радваше, че страданията му са напразни — беше жива и щеше да се върне при него. А после изведнъж заплака беззвучно, за да не събуди останалите. Плачеше, защото си представи, че ще ѝ отрежат крака, защото има гангрена, и Олег ще я разлюби и ще я изостави. Тогава нека си отлита към Земята, а тя ще си остане тук, в селцето. Селцето ще е съвсем пусто, в него ще

останат Мариана и сляпата Кристина, и Мариана ще се грижи за Кристина и ще храни козата...

Събраха се всички заедно, само без децата. От най-малките дойде само Фумико, сестричката на Казик. През всичките тези дни тя не си играеше с никого, но и не плачеше — те с Казик никога не плачеха. Тя ходеше като автомат, без да чува и да вижда нищо. Нямаше го и Старика. Старика се простуди и вече трети ден беше на легло.

В голямата стая на Сергеев беше по-просторно — трима отсъстващи са доста за малко селце. Веднага усещаш, че ги няма, че нечий места са празни.

— Ние тръгваме — съобщи Сергеев. — Ние с Олег тръгваме, защото не бива да се чака повече.

— Още е рано — каза Вайткус, — при мен нищо не е узряло.

— Децата събраха гъби — отговори Сергеев. — Тази година лятото е много топло и няма гаранция, че горещините ще се задържат. Помниш ли как преди две години отначало беше жега, а после заваля сняг? Това може да се повтори. А сега вече повече от седмица е топло и снегът на превала трябва да се е стопил.

— Ще тръгнем двамата — добави Олег. — Не ни трябва много храна.

— Олег е прав — потвърди Сергеев.

— А какво ще промени това — обади се изведнъж майката на Олег.

Олег разбираше, че тя сега ще започне да измисля аргументи против похода и я чакаше да започне да говори за това. На нея ѝ се струваше, че ако говори умно и убедително, ще я разберат, ще я послушат и Олег ще остане с нея.

— Няма никаква гаранция, че ще успеете да установите връзка.

— Мамо, всичко това вече съм го слушал — обади се Олег. Останалите мълчаха, разбирайки, че именно той трябва да отговори на майка си. — Преди двайсет години не е имало време. Корабът е бил мъртъв, студен, двамата свързочници са загинали, нали знаеш, капитанът също е загинал — всички, които са били на пулта за управление, са загинали. Тогава е трябвало да оцелеете, всички сте мислели как да се измъкнете, никой не е искал да остане и да замръзне на кораба, нали?

— Точно така — потвърди Вайткус.

— Ако нашите са се заблудили и не могат да се върнат, надеждата ни е в кораба.

— Не говори глупости — каза майка му. — Корабът е в планините.

— Майко, дълго сме обсъждали всичко. Ако оправим връзката, ще уловят сигнала ни. Разбираш ли? Докато тази експедиция е тук, има шанс, че ще чуят сигнала ни.

— Няма такъв шанс — заинати се майка му. — Сигналът за космическа връзка е гравиграма. А те тук имат планетарна връзка. Радиосигнали. Защо да си създаваме напразни надежди?

Очите на Ирина бяха влажни, тя едва се сдържаше да не заплаче и заради това лицето ѝ изглеждаше злобно и напрегнато.

— Там е работата — обясни Сергеев, — че ще се опитаме да оправим не космическата връзка, а планетарната.

— Не можете да я оправите.

— Нея ще я оправим по-лесно. Затова и отиваме, мамо, именно сега. Когато се сетихме за това, едва не заподскачах от радост.

— И си мълчахте? — попита Ирина.

— Вайткус знае — отговори Сергеев. — Старика също. Но не искахме да говорим за това предварително.

— Глупави тайни — обади се Линда. — Никому не са нужни тайни.

Тя също не искаше Сергеев да тръгва.

Олег гледаше възрастните. Всичко беше решено.

Сега съдбата на селцето беше в неговите ръце. И в ръцете на Сергеев. И трябваше да успеят.

В този момент вратата на къщата се отвори, като за малко да се скъсат вървите, които я държаха.

На вратата се появи едрият силует на Старика.

Той не влезе. Само огледа бавно седналите около масата.

— Борис, само това ни липсваше! — Появата на Старика подари на Ирина възможността да излее върху него яда си, даже омразата си към хората, които застрашаваха живота на Олег. — Та ти си болен! Полудял си! Върви си, върви си!

Старика се засмя. И това беше много странно. Моментът не беше подходящ за смях.

— Идиоти! — каза той бесело. — И аз съм най-големият идиот.

— Сядай — предложи Линда, като се изправи, за да му помогне. Помисли си, че може би Старика бълнува.

— Чуйте ме... — кимна Старика. Той се приближи към масата, облегна се на нея с единствената си ръка и светлината от газеничето се отрази в очите му. — Говорихме как да оправим планетарната връзка на „Полюс“. Говорихме, нали?

— Разбира се — отвърна Сергеев.

— Само последни идиоти биха могли да губят време за това — изрече Старика тържествено. — Защото планетарната връзка не е необходимо да се оправя.

— Защо? — попита Вайткус.

— Защото тя просто трябва да се включи!

— Какво имаш предвид? — попита Сергеев, който вече беше разбрал, че Старика не бълнува. Той явно беше измислил нещо.

— Кой ще ми каже, къде на кораба, освен в свързочния възел, има предавател?

— Прав си — реагира Сергеев почти веднага. — Ние сме най-големите идиоти!

— Какво има предвид той? — попита Олег.

— Възможно най-простото нещо — каза Сергеев. — Предавател има на катера. На спасителния катер, който остана на „Полюс“.

— И доколкото ми е известно — добави Старика, — предавателят на катера е напълно цял. Не сме си и помисляли за него, защото изобщо не ни е хрумвало, че можем да се свържем с някого на тази проклета планета.

Стана много тихо, сякаш Старика е казал тези думи на неразбираем език. И всеки си ги превеждаше за себе си.

— Охо! — прозвуча в тишината басът на Луиза. — Това променя нещата.

„Това променя нещата“, повтори си Олег. Това променя нещата. Минута преди думите на Старика пътешествието към кораба беше жертва, подчиняване на студената и разумна необходимост. Всяка крачка към кораба го отвеждаше далече от Мариана и отнемаше на нея и на момчетата шанса за спасение. Преди минута, вече подчинил се на омразната необходимост, Олег проклинаше похода и онези, които го бяха заставили да върви към „Полюс“, бяха негови врагове, защото бяха готови да се примирят с гибелта на Мариана... Идеята на

Сергеев, макар и даваща някаква сянка на надежда, не обещаваще незабавно спасение... Какво хубаво, добро лице има Старика! Колко умен и мъдър е той! А защо не аз? И тук се появи като удар, като позор, осъзнаването, че именно той, Олег, трябваше да се сети за преподавателя на планетарния катер. И не беше необходим никакъв полет на въздушния балон към реката. Още отдавна, преди десет дни, преди две седмици трябваше да отлетят до „Полюс“ и да повикат земната експедиция...

— Трябваше да се сетя за това по-рано. — Сергеев беше мрачен, сякаш думите на Старика не го бяха зарадвали.

И Олег разбра защо — той беше баща на Мариана и в момента си мислеше същите неща като него. И в този момент Олег за пръв път уцели родството си със Сергеев — и двамата обичаха Мариана.

— Какво стоим? — Олег първо чу този вик, а едва след това осъзна, че крещи той самият. — Веднага трябва да тръгваме.

— Първо да съберем всичко от шкафовете — каза Вайткус. — За да не умрете от глад.

— Утре ли тръгваш? — попита Лиз, когато всички се разотидоха.

Тези дни тя не беше идвала при Олег, мълчеше, само го гледаше отдалече втренчено и жално. Олег не беше говорил и с майка си за онази вечер. Той като че ли разбираше, че сам си е виновен — не биваше да съжалява Лиз и тогава самият той нямаше да стане измамник, защото е трудно дори да си представи такъв подлец, който се целува с девойка, когато друга, в която той е влюбен, загива в дивата гора. И затова той просто се стараяше да не мисли за това, а мислеше за Мариана и за похода към кораба. И трябва да се каже, че се справяше отлично. Сякаш Лиз изобщо я нямаше в селцето. И затова когато тя се приближи, Олег веднага си спомни за вината си и я почувства и у него се появи недоброжелателност към Лиз. Дори и към аромата на тази благоуханна трева, който отново се носеше от нея. И навярно щеше да каже нещо несправедливо и обидно, но в този момент в мислите си той вече беше тръгнал на похода, вече беше в планините и включваше радиостанцията...

— Тръгвам. Не трябва да ме жалиш. С мен всичко е наред.

— Да, разбира се, много се радвам. Но ме е страх за теб. Нищо не искам от теб, разбираш ли, само да не ми се сърдиш и да ме помниш.

— Добре. — Олег се огледа, за да провери дали някой не ги слуша. — Ще помня. Не се притеснявай.

— Да отидем да се разходим довечера? — предложи Лиз много тихо, само с устни. — Да се разходим? Зад оградата, наблизо?

— Какви ги говориш? — искрено се учуди Олег. — Цялата нощ ще се приготвям, на зазоряване тръгваме.

— За малко — помоли Лиз. — И ще се върнеш.

— Ще видим.

На Олег отново му беше жал за това момиче; и в ръцете и устните му живееше срамният, но неизлечим спомен за кожата ѝ и устните ѝ; той разбираше, че не бива да ходи никъде с нея, а и не му се искаше, всъщност не му се искаше.

И той избяга в работилницата, за да помогне на Сергеев да направи котки — железни куки, с които по-лесно се върви по ледените склонове. И после забрави за Лиз.

А тя дълго стоя до оградата, по-надалече от портата, в сянката, и чакаше, макар и сама да не вярваше, че той ще дойде. После измръзна и отиде да спи, а Олег се върна у дома много по-късно, когато Сергеев го изгони, за да се наспи преди тръгване.

И едва когато си лягаше, Олег си спомни за Лиз и си помисли с облекчение: „Добре, че забравих“.

СЕДМА ГЛАВА

Този път нямаше тържествени изпращания. Нямаше го нужното настроение, а и това беше различен поход от предишните.

Беше съвсем рано, децата още спяха, при портата се бяха събрали само възрастните, дотича и Фумико — тя до последния момент се надяваше, че ще я вземат. Беше подочула, че Олег ще говори по радиото с онези, които ще спасят Казик, и искаше да слуша как ще стане това. Но, разбира се, не можеше да стане и дума да я вземат в планините — тя беше слабичка, щеше да им е в тежест.

От къщичката си към тях се забърза Лиз. Носеше торбичка със себе си. Лиз не се беше успала, но се забави, за да потърси нещо вкусно, което да даде на Олег. Тя беше като мишка — винаги криеше вкусни неща, но понякога забравяше за тях. А сега прерови всичко и намери сладки коренчета, бучка захар още от миналата година и жалки остатъци от опита си да изпече пирог през зимата. Лиз искаше да опакова всичко красиво, но бързаше и не се получи — сипа всичко в обикновена торба, от онези, с които ходеха за гъби, и хукна към оградата.

Олег взе торбичката. Струваше му се, че всички му се надсмиват. Лиз стоеше на две крачки от него и го гледаше така, сякаш искаше да го погълне с очи.

Майката на Олег пристъпи, за да застане между него и Лиз, и се зае да оправя яката на якето му. Олег не възрази.

— Добре — подхвърли Старика, — да не губим време.

— Днес всички ще дойдат да плевят — каза Вайткус.

Гласът му трепна и Олег се досети, че Вайткус не се чувства добре — всички тръгват нанякъде, а той остава сам с жените. Той не можеше да отиде далече. Но вършеше страшно много работа — на него се дължаха зеленчуковата градина и цялата земеделска дейност.

Линда заплака. Тя не каза нито дума, но се разплака. Не беше много отдавна, когато изпращаше Томас, и Томас не се върна. А сега беше със Сергеев и той също заминаваше.

Олег и Сергеев нагласиха торбите и бързо тръгнаха към планините. По земята се стелеше мъгла, леко напипаше, денят обещавахе да е топъл. Олег бързаше, той търсеше ориентири от предишното пътешествие. Сергеев го слушаше за всичко — той се доверяваше на паметта на Олег. Двамата почти не разговаряха, освен ако не го наложеха обстоятелствата.

Гъбата гигант си беше на старото място, даже беше израснала през зимата. Не се задържаха край нея — вече се стъмваше и Олег искаше да достигнат до пещерата, а може би, ако им се удадеше — и по-надалече. Всеки ден трябваше да изминават по-голямо разстояние от миналата година.

Канеха се да започнат прехвърлянето през широкия ръкав по изгрев-слънце, но докато закрепваха разпадналото се през нощта островче, Мариана заспа. През нощта не се беше наспала, а сега се затопли и заспа. Дик и Казик решиха да не я будят, а се отдалечиха по-нататък по брега и зачакаха да се събуди.

— Уморен ли си? — попита Дик.

Казик се учуди. Дик никога не питаше за такива неща. Ако някой мъж се е уморил, това си беше негова работа. Ако някой беше много уморен, Дик вземаше от него торбата или улова. Не казваше нищо, просто ги вземаше. „Може би той също се е уморил?“ — помисли си Казик. А на глас отговори:

— Добре съм, още малко остана.

Дик го потупа с ръка по рамото — не болезнено, но здравата. Казик си помисли: „Ето, седим тук двамата с Дик и той не знае колко много го обичам. Него го обичам повече от всички, дори повече от Мариана и леля Луиза, защото искам да бъда като него — силен и мълчалив. Добре ще бъде, ако дружим с него и на Земята. Та нали аз бързо ще порасна и ще стана голям, а той все още ще е доста млад. Можем да тръгнем заедно на далечно пътешествие“.

— Може пък и да изкачим Еверест — изрече той на глас.

— Само за този Еверест говориш — каза Дик, който разбра, че Казик отново мисли за Земята.

— Е, на лов.

— Там не се ходи на лов. Разпитах Старика. На Земята не ходят на лов. Не ми се ходи на тази Земя.

— И не искаш дори да я видиш?

— Да я видя — може. Само че не искам да оставам там. Скучна ми е. Там не бива това, не бива онова... Всички са силни, красиви, като на снимка. А за тях ние сме мърльовци.

Казик не взе да спори, защото разбираше причината Дик до говори така. Това не намаляваше любовта му към Дик — осъзнаването на слабостите на обичан човек го прави даже още по-близък. Дик се боеше от земните хора, защото им завиждаше.

— Ние там също няма да сме последните загубеняци — рече Казик.

— Къде?

— На Земята. Там нашите таланти ще са от полза. Ще бъдем следотърсачи. В Далечния космически флот.

— Кой ще ни вземе... те се обучават още от бебета — издаде се Дик.

— Момчета... — повика ги Мариана. — Защо не плаваме?

— Събуди ли се? — Дик се надигна. — Решихме малко да отпочинем, защото плаването ще е трудно. Как е кракът, боли ли те?

— По-добре е — излъга Мариана.

— Искаш ли вода?

— Да.

Дик ѝ донесе вода в черупката. Подържа ѝ главата, за да ѝ бъде по-удобно да пие. Тилът на Мариана беше доста горещ. Дик се притесняваше за нея — бяха останали без никакви лекарства. Той винаги я беше харесвал — повече, отколкото останалите в селцето. Но разбираше всичко за Мариана и Олег и усещаше, че е несправедливо... Впрочем не се обиждаше. Щом така искат — нека.

Избутаха във водата островчето и започнаха да се отблъскват с прътите от мекото дъно. Прътите затъваха и им беше трудно да бутат, после постепенно водата ги понесе. Брегът се отдалечаваше, но отсрещният бряг също, защото реката ставаше все по-широка, готвеше се да се влее в езерото. Прътите започнаха да не достигат дъното и Дик и Казик се заеха да гребат с широките твърди листа, които бяха намерили сутринта на брега. Течението беше силно и не бе ясно дали гребането помага. Като че ли не.

Изпотиха се и се умориха. Мариана се разстрои, че не може да помогне. Един от дънерите се развърза и се наложи да изгубят доста време, докато го завържат отново. През това време течението ги отнесе още по-надолу. Отдясно беше езерото — сиво и гладко, по него бяха разпръснати тъмните петна на островчетата, образували се в делтата, отвъд тях имаше сива мъгла, оттатъшният бряг не се виждаше.

Понесоха се над една плитчина, но не успяха да се придържат към нея, защото Дик натисна прекалено силно пръта си, счупи го и едва не падна във водата. Освен това островчето — основата на сала — цялото се разпердушени и само дънерите задържаха заедно масата от кал и корени; подир „кораба“ по реката плаваше опашка от клони и водорасли.

Бреговете рязко се отдалечиха в двете посоки, полъхна вятър — съвсем различен от онзи в гората, по-свеж, те се люшнаха и „корабът“ забави ход — реката беше останала зад гърба им.

— Какво стана? — попита Мариана.

— Нищо — отвърна Дик. — Плаваме.

— Така даже е по-добре — каза Казик. — Тук течението е по-слабо. Ще гребем.

Но все пак имаше течение и то ги носеше все по-далече от бреговете, докато не се натъкнаха на плитчина, която по-нататък преминаваше в плосък пясъчен остров, почти на равнището на водата.

Когато не гледаха нищожната ивица пясък, отделяща ги от водния простор, усещането беше, че продължават да плават по езерото. Устието на реката, която ги беше изкарала на открито, беше толкова широко, че ниската растителност по бреговете на речните ръкави изглеждаше като кожена обшивка върху сив плат. И беше много далече. И тъй като бяха започнали прехвърлянето късно, във втората половина на деня, вече се стъмваше. Разпалиха си огън на островчето — добре поне, че се разгоря достатъчно, за да се сгрее вода за Мариана. Дик и Казик се напиха направо от езерото. Те пиха много — нарочно, защото когато се напиеш с вода, това ти помага против глада. Впрочем на тях не им помогна.

Вечерта Дик се опита да налови риба — все още му бяха останали няколко стрели. Но той никога по-рано не беше стрелял в риба с арбалет и затова все не уцелваше. А бластера си го пазеше — не

знаеше колко заряда са му останали и се боеше, че скоро ще престане да стреля.

Нощта се оказа тежка, защото вятърът се усили и вълните започнаха да се качват на островчето. „Корабчето“ се поклащаше и се налагаше постоянно да го избутват с пръта на плитчината. А когато вълните станаха съвсем големи, Дик и Казик влязоха в студената вода и така удържаха сала. Мариана също не спа.

Олег и Сергеев вървяха без багаж, вървяха бързо, и най-важното — вървяха по различен начин. Беше се променило отношението им към пътя. Пътешествието миналата година беше почти невероятно — такова, на което можеш да се решиш само от отчаяние. Смъртта на Томас беше цената, която трябваше да платят за опита да се достигне неосъществима цел, а самият „Полюс“ изглеждаше тайнствен, далечен спомен, чиято реалност беше съмнителна.

Сега те вървяха на трудно пътешествие към определена цел с конкретни намерения. Най-важното беше да пристигнат колкото се може по-бързо и да се свържат с експедицията.

Сергеев спокойно признаваше първенството на Олег по време на пътуването и понеже с нищо не се опитваше да подчертае разликата в годините и опита, Олег също толкова спокойно признаваше тази разлика. Това беше пътешествие на двама възрастни мъже.

Тъкмо бяха минали покрай гигантската гъба и вървяха между скалите, когато Сергеев попита:

— Наистина ли обичаш моята Марианка?

— Така ми се струва — отвърна Олег. Той реши, че по-категоричен отговор ще е неприятен на спътника му.

Сергеев като че ли не забеляза дипломатичността на отговора.

— Никой от нас преди време не би могъл да предположи, че ще доживеем до сватба, до сватба на хора от следващото поколение.

— Не сме говорили с нея за това — смути се Олег.

Той си спомни за Лиз и му се прииска да скрие тази мисъл по-надълбоко, за да не я усети Сергеев.

— Ако всичко е наред — каза Сергеев, — селцето няма да види тази сватба. Селцето няма да го има. Гората ще го изяде.

Олег се обърна. Стори му се, че подир тях върви слон. Вече започваше да се стъмва и зад снежните струи светът беше скован в сива мъгла. Сергеев вървеше спокойно. Той разчиташе на усета на Олег.

— На мен не ми е жал за него — каза Олег.

— А на мен ми е жал. Това е почти половината от живота ми и по-голямата част от съзнателния ми живот.

— Не искаш ли да се прибереш вкъщи?

— Не е там работата. Ние сме живели дълги години в нищета и безсилие, ако някой човек от Земята ни види, би решил, че сме маймуни. Но аз съм убеден, че ако се приберем у дома, в спомените ми ще останат победи и мигове на тържество, които ти дори не си забелязал.

— Малък ли съм бил?

— За теб е било напълно естествено, че си оставаме хора, че ходиш на училище и ядеш с лъжица. А знаеш ли какъв празник беше, когато направих първата лъжица?

Олег рязко дръпна спътника си за ръкава, събори го на земята, Сергеев изкрещя.

Над главите им премина черен рояк. „Като конниците на Апокалипсиса“ — помисли си Сергеев, гледайки стремителното и съгласувано движение на черните сенки.

— Какво беше това? — попита той Олег.

— Не знам. Виждал съм ги някога, доста отдавна, но не знам какви са. Говореше за лъжицата?

— А имаше и много смешни неща. Ние доста се смеехме. Навремето повече, отколкото сега — сега сме уморени.

Отминаха пещерата, в която миналия път Олег беше прекарал една тревожна нощ. Може би си струваше да останат да нощуват в нея — все пак беше укритие, но още не се беше стъмнило и не се знаеше какво ще бъде времето на следващия ден. Упорството, с което мокрият сняг застилаше земята, беше тревожно. Сергеев не оспори решението на Олег, макар че беше много по-уморен от него. Само след половин час Олег съжали, че не са спрели в пещерата. Снегът се усили, Олег се уплаши, че са се заблудили. Разпънаха палатката, легнаха в нея, прегърнаха се. През нощта захладня. Преди да заспи, Сергеев разказа, че майката на Мариана не го е обичала. И дори искала да го напусне,

но останала Заради Марианка. Това беше странно: как можеш да напуснеш някого в селцето?

Задуха вятър и започна да хвърля преспи сняг върху малката палатка.

Двамата станаха, когато се съмна достатъчно, че да могат да виждат земята под краката си. По-точно — изпокъсаното одеяло от мокър сняг, през което стърчаха камъни и редки храсти.

Снегът утихна, но вятърът виеше с предишната си сила, той беше мокър и зъл. Олег гледаше как Сергеев е настръхнал от вятъра, какви тъмни и корави са пръстите му, с които рязко отмяташе от челото си дългите кичури на прошарената си коса. И в този момент Олег осъзна, че се страхува. Страхува се, защото в миналото пътешествие не носеше отговорността. Дик ловуваше и се ориентираше по-добре, Томас помнеше пътя до кораба, Мариана умееше да лекува и знаеше билките. От Олег се искаше само едно — да върви. А ако сега се бяха отклонили от пътя? Ако не намереха клисурата, в която течеше студеният извор? Какво щяха да направят — да се върнат? Това беше най-лошото, което можеше да се случи. Всичко друго, но не и това.

— Водата кипна — каза Сергеев.

Олег изсипа в тенекията шепа сухи гъби. Те бързо бухнаха и изплуваха. Сергеев и Олег един след друг, изгаряйки пръстите си, вадеха от тенекията плъзгавите меки кълбенца, подухваха ги и после ги налапваха. На Олег не му се ядеше, но това беше необходимост, нещо, което трябваше да се направи, иначе нямаше да има достатъчно сили. В селцето винаги бяха зле със солта. По-рано изобщо нямаха сол, но после Вайткус намери в блатото място, откъдето тя можеше да се изстъргва. Наистина солта беше по-скоро горчива, отколкото солена, и Вайткус хитроумно я изваряваше. Гъбите, които дъвчеха, бяха само леко подсолени, но недостатъчно, за да се омекоти противният им вкус.

— Тръгваме ли? — попита Сергеев.

Олег не се усети как стана и започна да събира палатката — платнище от рибена кожа.

После провери арбалета. Тетивата се беше навлажнила и се наложи да я обтегне.

Продължиха нататък, нагоре по склона. Олег не разпознаваше местността и с яд към себе си помисли колко глупаво е било да не оставят знаци — нали бяха минали два пъти по този маршрут.

— Може би настроението ми е предизвикано от факта — сякаш продължи вчерашните си размисли Сергеев, когато набраха скорост, — че моята работа, моята полезност там, на Земята, сега е равна на нула. Ще ми предложат да си почивам.

— Защо? Ти още не си стар и си силен.

— Вече няма да се впиша в света, който се е променил — в най-добрия случай ще изглеждам като екзотичен Робинзон, предизвикващ съчувствие. Ще се наложи да си пиша спомените.

— Спомени? За какво?

— За нас... Пошегувах се. Няма да пиша спомени, ще си отглеждам внуците. На вас с Марианка също няма да ви е лесно. Представяш ли си колко много знаят вашите връстници?

— Аз ще се уча.

— Разбира се. Но ще ти бъде трудно.

Сергеев не разбираше, че за Олег земните проблеми не бяха придружени със зрителни образи, с опит от миналото — засега Земята си оставаше за него обетована страна. Ако трябва да се учим — ще се учим. Едва след това ще дойдат разочарованията.

Олег все повече се безпокоеше от това, че не разпознава местата, през които минаваха. Отдавна вече трябваше да са се появили ручеят, клисурата, но скалите наоколо бяха чужди, непознати.

Сергеев усети безпокойството на Олег.

— Какво, заблудихме ли се? — попита той.

— Всичко е различно от тогава. Това е заради снега.

— Не се притеснявай — каза Сергеев, — няма как да се отклоним много. Докато знаем посоката, докато вървим нагоре, няма страшно.

— Почакай. — Олег чу шуртенето на вода.

Отново заваля сняг. Излязоха на ручея след няколко минути и тръгнаха нагоре срещу течението му, макар че това не беше надеждно. Последния път бяха стигнали до ручея след излизането от клисурата. А колко ли ручеи течаха тук?

Вървяха до вечерта почти без да спират. Не им се случиха никакви приключения. Олег стреля по един заек, но не улучи. Снегът

не спираше. Дрехата му лепнеше, но не му беше студено, само с всяка следваща крачка все по-трудно измъкваше крака от снега.

Когато се стъмни, навлязоха в клисурата. Но това беше съвсем друга клисура. По-скоро широк ров. Там и останаха да нощуват. И двамата разбираха, че са се заблудили, но беше късно да се връщат. Ако там горе снегът не беше толкова много, оставаше надеждата да излязат на превала. Но не им се искаше да говорят за това. Олег раздели останалите гъби на три части. Икономисваха дървата и когато водата в тенекията се затопли, веднага загасиха огъня и прибраха главните в торбата.

Спаха под една пропаст, нощта беше мразовита и вятърът се виеше из рова като пролетен ручей.

На сутринта Павлиш се готвеше за пътуването до планините.

Той повика със себе си Сали, както се бяха разбрали, но Клавдия се възпротиви, защото беше дошъл денят за профилактика и Сали трябваше да провери апаратурата — това беше нейно задължение. Павлиш започна да уговаря Клавдия да премести профилактиката в някой друг ден, но началничката беше непреклонна. Тя беше дълбоко убедена в това, че я ръководи чувството за дълг и единствено то. И че никакви други чувства не са ѝ познати.

— За Бога, Клавдия — каза Павлиш. — Ако не искате Сали да дойде с мен, елате вие.

Стори му се, че Сали се усмихна, като чу това предложение, но не посмя да погледне към нея.

— Вие сте полудели — рече Клавдия, неочаквано изчервявайки се. Павлиш изобщо не очакваше, че тя е способна да се изчерви. — Смятате, че точно аз съм най-голямата безделница на станцията?

— Не съм имал предвид нищо лошо. Мислех само, че и на вас рано или късно ще ви се наложи да летите до планините. Та нали това е вашата стихия!

— Моята стихия е цялата планета. Планините вече са изследвани от скаутите. Масивът, намиращ се на север от гората, е сравнително млад, без активна въздушна ерозия. Дори и там да има нещо, което не е обичайно, ще се наложат дълбоки сондажи...

— Работата ми е да ви поканя. Във всъдехода ще се намери място.

— Благодаря за поканата, следващия път...

Сали направи на Павлиш няколко сандвича за из път и му даде термос с кафе.

— Не се разстройвай — каза му тя, когато Клавдия се прибра в лабораторията си. — Наистина трябва да порботим днес. Ще отлетим с теб следващия път.

— Не знам кога ще бъде — отвърна Павлиш. — Утре ще изникнат милион дела.

— Ще измислим нещо. Днес ще намериш някакви особено красиви места. Нали?

Сали се повдигна на пръсти и леко целуна Павлиш по слепоочието. Тя беше височка.

— Знам какво ще направя. Вече всичко съм обмислил.

— Какво?

— Ще се преселя в лабораторията. Заедно с теб.

— С мен?

— Да. Ще си имаме свой дом, ще можем да затворим вратата след себе си. Защо трябва да се преструваме и да се правим, че не се харесваме?

— Ти не умееш да се преструваш.

— Още повече че Клавдия и без това е недоволна.

— Разбира се. Това е потъпкване на общоприетите норми. Тя много добре знае, че децата не ги носи щъркелът, не я смятай за безчувствена. Но е свикнала, че в експедициите на твоео място е Сребрина Талева. Отношенията между мен и теб са нередни, неочаквани и тя не може да се приспособи към тях, а ние винаги се дразним от нещата, към които не можем да се приспособим. Например дразни ни тази планета.

— Няма какво да философстваме. Ще я поставим пред свършен факт.

— Нищо няма да излезе — лабораторията не е достатъчно стерилизирана. Клавдия по-скоро ще умре, отколкото да позволи на някого да живее там.

Не успяха да завършат този разговор, защото Клавдия се върна. Тя донесе един жълт лист.

— През третия ден — каза тя — един от скаутите ми регистрира метална аномалия в този квадрант. При това съобщението му е заплетено — не можах да разбера що за находище има там. Ако ти е все едно къде ще летиш, хвърли един поглед на тази долина. Аномалията е на повърхността и това е още по-странно.

— С удоволствие — отговори Павлиш.

Павлиш направи кръг над станцията; времето беше хубаво, видимостта — също. Стволовете на гигантските дървета се издигаха и се губеха в облаците като мъглива скала. По повърхността на езерото преминаваха дребни вълни, които се пенеха по-нататък, в дълбокото. Ако се намираха на Земята, Павлиш отдавна да е излязъл в езерото с надуваема лодка и щеше да се гмурка или да лови риба. Впрочем трябваше да направи експедиция до дъното на езерото. Тази седмица.

Павлиш издигна всъдехода по-нагоре и се вряза в облаците.

От облаците излетя ято птици — Павлиш вече беше виждал такива, това бяха странни създания, навярно влечуги; трябваше да улови екземпляр за изследване. Те си устройоха отчаяна битка във въздуха — сплитаха се на кълба, разделяха се отново, хвърляха се една срещу друга.

Върховете на планините, все още далечни, се извисяваха над облаците. По-наблизо — черни, без сняг; по-надалече — покрити със сняг, масивни, спокойни и познати. Планините навсякъде са еднакви, на всяка планета.

Всъдеходът се снижи към тях. Сега можеше да се разбере системата на разположение на планинския масив. Планините се издигаха стъпаловидно от долината, преминавайки в първия, сравнително нисък и полегат хребет. След него се точеха високопланински долини, в които дори сега, през лятото, снегът не се разтопяваше. След тях се издигаше верига от по-високи планини — вече истински великани, високи над пет километра. По-нататък — Павлиш знаеше това, но от толкова далече му беше трудно да го види — се разполагаше могъща шарка от върхове, най-високите на планетата, и най-високата планина, издигаща се на повече от единайсет километра, на която все още ѝ предстоеше да получи красиво и достойно име.

Павлиш реши засега да спре дотук.

Той спусна машината върху полегатия склон на втория хребет. Поседя малко, без да отваря люка.

Беше много тихо. И тази тишина бе чиста и тържествена. Тишина, която все още никой никога не бе нарушавал със звука на гласа си.

После Павлиш се свърза със станцията и попита как вървят работите при тях.

Клавдия отговори, че всичко е наред, и го помоли да не закъснява за обед. Беше настроена миролюбиво, напомни на Павлиш да погледне в онази долина, в която беше забелязана аномалията.

— Непременно — отвърна Павлиш. — Само че малко по-късно.

Той отвори люка и излезе навън. Нямаше вятър. Краката му веднага затънаха в снега — почти до коленете. Снегът беше покрит с блестяща твърда коричка — през дългия ден лятното слънце го разтапяше. Но отвътре се оказа сух, рехав и твърде бял — Павлиш още не беше виждал тук такъв яркобял сняг.

Взе шепа сняг и го намачка с ръкавиците си. Снегът се разпадна и потече надолу като пудра.

После Павлиш извърши нарушение на инструкциите, но като биолог разбираше, че тук нищо не го заплашва. Той свали шлема си.

Студеният въздух опари лицето му, за секунда Павлиш даже задържа дишането си, за да не пусне мраза в дробовете си. Когато все пак си пое дъх, всичките му очаквания се сбъднаха — това беше кристален, всевечен, превъзходен въздух.

Държейки шлема в ръката си, Павлиш пристъпи и пропадна в сняг до коленете. Не бързаше, чуваше се само един звук — звукът на хрущящия сняг. Тук, на високото, заради липсата на навик дишането му беше затруднено — а височината беше само някакви си четири километра, не повече.

В далечината прелетя бяла птица. Значи, и тук имаше някакъв живот. И защо не — въздухът си беше нормален.

Ушите му замръзнаха. Павлиш съжали, че не си е взел топла шапка — носеше със себе си стара плетена шапка.

Сложи си шлема, включи отоплението.

Не му се искаше да си тръгва. Стоеше, бавно въртейки глава, и разглеждаше един по един върховете, толкова приличащи си и толкова

величествено различни — това беше особена, тържествена и съвършена архитектура, характерна само за големите планини. Яркото бяло слънце плуваше над върховете, небето беше доста по-тъмно от земното и се виждаха звездите.

Павлиш се върна при всъдехода, отново го издигна и се понесе към далечния голям хребет. Летеше покрай планинската верига, вглеждайки се в детайлите на великаните: в скалиста пропаст с височина един километър; в тънък гребен, над който беше увиснал снежен корниз; в пукнатина в глетчера, губеща се в синкавата безкрайност... Едни обичат да гледат огъня, други — морето. Павлиш обичаше повече от всичко да гледа планините.

Усети, че се е уморил и е огладнял. Извади сандвичите, сипа си кафе, поговори отново със станцията и отново чу напомнянето на Клавдия да погледне в онази долина.

Така че, преди да се върне, Павлиш пое нататък. Докато летеше, той спокойно отпиваше от кафето, наслаждавайки се на омиротвореното състояние на човек, който не се е излъгал в очакванията си.

Всъдеходът се спусна върху склона на долина, наподобяваща огромен цирк.

— Е, да видим къде е аномалията — каза на глас Павлиш и погледна в илюминатора.

От тази страна нямаше нищо, само бял склон. Той погледна от другата страна надолу. После рече:

— Така. Точно така.

От всички невъзможни гледки, пред които се изправя човек, му се беше паднала най-невероятната.

Отпред в долината, на арената на снежния цирк, изглеждащ малък от такова разстояние, лежеше космически кораб.

В първия миг той се стори на Павлиш съвсем цял и докторът за миг си помисли, че това може би е друга експедиция... А после разбра, че корабът е загинал.

Дискът беше наклонен, докосваше с ръба си снежното поле, горницата му беше покрита от ледена шапка.

Павлиш рязко вдигна всъдехода и го насочи към кораба.

Когато изскочи от всъдехода, си спомни, че не е съобщил на станцията за откритието си, че още веднъж е нарушил непростимо

инструкциите, но после изхвърли тази мисъл от главата си.

Отстрани на кораба проблясваше надпис: „Полюс“.

Корабът не искаше да пусне Павлиш вътре.

Пасажерският люк беше открянат, но нямаше как да се добере до него — той се оказа на височина три метра. Не бяха пуснали трапа или не бе имало кой да го пусне. Товарният люк беше препречен при падането. Когато обиколи кораба и осъзна, че е в положението на котка, на която ѝ дават да лочи от стомна с тънко гърло, Павлиш, затъвайки в снега, закрачи бавно и изведнъж се улови, че не бърза да проникне вътре, страхува се да се срещне с гледката на внезапната, отдавна замръзнала смърт.

В същото време му се искаше да се надява... На какво? И в този момент Павлиш измисли отговора — на това, че някой е останал жив, успял е да издигне планетарния катер и да излети в Космоса.

Нелепостта на тази мисъл го накара да се намръщи. Та той отлично знаеше кой е този кораб, знаеше, че отдавна е изчезнал безследно. Последната връзка с него е била, когато е влизал в голям скок в съвсем друг сектор. Нещо се беше случило по време на скока. Корабът не беше излязъл от него. И беше изчезнал безследно, което се случваше крайно рядко, може би веднъж на десетилетие.

Оказваше се, че корабът е излязъл от скока само за да рухне безсилно в тези студени планини. И, разбира се, никой от него не се беше спасил. Защото, ако бяха изстреляли спасителен катер, биха могли да се доберат до обитаема планета. А това не се беше случило.

Павлиш се върна във всъдехода, защото си спомни, че Клавдия сигурно вече полудява — от толкова отдавна не ѝ се беше обаждал.

Дори и да полудяваше, Клавдия се владееше отлично.

— Случи ли се нещо? — попита тя с леден глас, когато чу Павлиш.

— Как да ти кажа...

Клавдия мълчеше. Връзката работеше отлично. Павлиш чуваше учестеното ѝ дишане.

— Намерих „Полюс“ — каза Павлиш.

— Какъв полюс?

— Помниш ли, че ми каза за аномалията? Това не е аномалия. Това е космическият кораб „Полюс“. Може би си чувала, че той е изчезнал преди двайсет години?

— О! — разнесе се гласът на Сали. Явно тя стоеше до Клавдия. Може би също се безпокоеше от това къде е изчезнал Павлиш. — А люковете?

— Той е извън строя. Разбил се е. Сега ще се опитам да проникна в него.

— Почакай! — спря го Клавдия. — Не знаем причините за гибелта му.

— Той се е разбил — повтори Павлиш. — Минали са двайсет години.

— Тогава няма защо да се бърза. Ще отлетим там заедно. Според инструкциите не може да го прави сам човек.

— Аз съм със скафандър.

— Разбира се, че Слава ще отиде — обади се Сали. — Аз също бих отишла.

— Аз съм категорично против — отсече Клавдия.

— Извинявай — каза Павлиш и прекъсна връзката.

Това беше явна революция, метеж на борда.

Павлиш отвори кутията с експедиционното снаряжение. В експедиционния катер трябваше да има първобитни вещи — въжета, куки. Понякога възникваха толкова неочаквани обстоятелства, че цялата технология на космическия век беше безсилна без парче въже.

Павлиш веднага намери идеалното приспособление за проникване на кораба — реактивна раница.

Корабът се беше запазил идеално отвътре. Сякаш беше препариран от ледения въздух.

Павлиш крачеше бавно из коридорите на кораба, надникваше в каютите. Целта му беше пултът за управление. Там трябваше да се пази бордовият дневник.

Каютите бяха празни. Това беше странно — дори и голямата част от екипажа да се е намирал в анабиозния отсек, на такъв кораб би трябвало да има поне десетина души, даващи вахта.

В каютите всичко си беше останало същото или почти същото както в момента на гибелта на кораба — предметите си бяха по местата, но нямаше нито един труп.

На кораба бяха летели семейства. В една от каютите — Павлиш запомни номера ѝ, четирийсет и четири — изведнъж го връхлетя усещането за застинало мигновение; там имаше детска люлка, до нея — начената бутилка детско мляко. Играчки в люлката...

Павлиш вече беше убеден, че след аварията на кораба са останали живи хора. И му предстоеше да разбере какво се е случило с тях след това.

Намери пулта за управление. Той беше силно пострадал, приборите бяха разбити. Зелената светлинка на апаратурата за автоматично свързване със Земята изглеждаше като чудо сред хаоса. Павлиш я изключи — зеленикавото сияние в толкова безвъзвратно загиналия кораб беше зловещо.

Павлиш не намери никого в центъра за управление и в другите служебни помещения на „Полюс“. Нямаше и бордови дневник. Нито пък имаше хора в двигателния отсек, който беше пострадал най-много. Най-накрая той се добра до анабиозния отсек. Вратата към него беше заключена. Но Павлиш беше готов за това. Беше взел от катера резачка.

Ключалката поддаде доста лесно.

В анабиозния отсек беше тъмно — за разлика от другите помещения, стените тук бяха без осветителна система. Павлиш включи фенера на шлема си.

И тогава разбра всичко.

Хората в анабиозните вани бяха загинали заедно с кораба. Най-вероятно по време на аварията се бе изключил енергоблокът и останалите живи обитатели на кораба не бяха успели да пуснат системата за реанимация. Макар че, съдейки по всичко, се бяха опитали. Някои от ваните бяха отворени, но усилията се бяха оказали напразни.

А после разтворите във ваните са замръзнали и онези, които са спали в момента на гибелта на кораба „Полюс“, са се оказали оковани в прозрачните ледени блокове.

И тук, в коридорите между ваните, Павлиш намери онези, които бяха загинали извън отсека. На някого му бяха стигнали силите да ги

домъкне тук.

Павлиш не се задържа дълго в анабиозния отсек. Там изпитваше страх. Може да си колкото щеш рационален, трезв и дори смел човек, и все пак вътрешностите ти ще се свият, когато чуеш зад гърба си, в ледената тишина, въображаеми стъпки и изведнъж видиш в потрепващия лъч на шлемовия фенер как под стъклото на анабиозната вана помръдва клепач или конвулсивно се свива в усмивка устата на човек, загинал преди двайсет години.

Павлиш отстъпи към изхода, неспособен да обърне гръб на гробницата на „Полюс“. А когато затвори подир себе си вратата на отсека, той притисна гръб към стената на коридора и постоя така няколко минути. Зяпаше в разтворената врата на някакво складово помещение, защото го смая разгромът, царящ там — сякаш някакви диваци или животни се бяха добрали до сандъците и пакетите, бяха ги разхвърляли по пода, бяха отворили по някакъв начин, сякаш с камъни и нокти, разни консерви и пакети, които бяха пробвали и оставяли настрана, ако не им бяха харесали. Това не биха могли да го направят обитателите на кораба дори в момент на крайна нужда, дори и само заради това, че знаеха как се отварят консервите... Значи, на кораба беше идвал някой, след като последните хора са загинали или са го изоставили. Този факт нямаше обяснение, обяснението изискваше съществуването на планетата на достатъчно високоорганизирани животни или дори първобитни хора. А Павлиш като биолог беше напълно убеден, че на планетата няма висши животни. И едва когато се отдалечи на няколко десетки метра от разгромения склад, му хрумна проста и убедителна мисъл. Той подсъзнателно я беше прогонвал от себе си до момента: хората са умирали на загиналия кораб постепенно, един след друг, и последните или последният, смазани от безнадеждност и ужас, са полудели. И умиращият безумец, без да съзнава какво прави, е допълзъл в този склад, защото смъртта не е била милостива към него...

По-бързо навън! На слънце и чист въздух! По-скоро вън от безмълвната гробница, населена с ледените сенки на отдавна отминала, но запечатана в мраза трагедия!

Така се умориха и подгизнаха през нощта, че на разсъмване, когато вълнението утихна и водата спря да залива островчето, се строполиха и заспаха като мъртви.

Дик и Казик прегърнаха Мариана и се притиснаха към нея от двете ѝ страни. Мислеха, че така ще ѝ е по-топло, и дори в съня си се стараеха да не се помръдват, за да не ѝ причинят болка, а Мариана, която постоянно се събуждаше, не можеше да се сгрее, тресеше я и трябваше да се сдържа, но Олег все не тръгваше, той отиваше нанякъде и тя го викаше, бягаше подир него, в този момент отказваше болният ѝ крак — тя всъщност изобщо нямаше крака — и Олег не се обръщаше, и тя не успяваше да го догони... Земята се люлееше, защото имаше земетресение, и покривът падаше върху главата ѝ...

Мариана се събуди — ципата закриваше лицето ѝ и ѝ пречеше да диша. Отмести я. Дик и Казик лежаха от двете ѝ страни и тя си спомни как в миналото лежаха върху снега и замръзваха, и момчетата също я слагаха в средата, за да се сгрее. И тогава тя не знаеше, че отново ще ѝ се наложи да замръзва толкова далече от дома, но на две крачки от Земята — нали така, на две крачки?

Островът се поклащаше, макар че не би трябвало да го прави.

— Дик — попита Мариана, — плаваме ли?

— Какво? — попита той в съня си, но след няколко секунди се събуди, отметна ципата, седна и каза: — Само това ни липсваше.

Казик се размърда и изстена, но не можа да се събуди. Жените в селото винаги казваха за него, че е много слаб, само кожа и кости — добре, че не го виждаха сега...

Мариана се опита да седне. Лактите ѝ пропадаха в постелята, а кракът днес почти не я болеше.

Наоколо имаше само вода — нищо друго. Водата ги беше отнесла, докато бяха спали.

Дик се изправи, затъна до коляно във водата; облегна се с длани, измъкна крака си и започна да се оглежда. Казик също се събуди.

Докато бяха спали, течението беше отнесло „кораба“ от острова. Но вятърът духаше в благоприятна посока и затова се бяха озовали по-близо до срещуположната страна на реката.

Започнаха да гребат към брега, използвайки попълтния вятър; гребяха с длани, даже и Мариана допълзя до ръба, наведе се през дънера и започна да подгребва.

Казик свали разкъсаните си панталони и якето, от което бяха останали само парцали, и скочи във водата. Той плуваше зад сала и пляскаше с крака, тласкайки го пред себе си. А после, когато брегът се приближи и всички ги обзе нетърпение, Дик скочи при него и също забута сала, дори без да усеща колко студена е водата.

Задъхани, бутаха проклетия тежък сал, който се съпротивляваше, сякаш беше жив. И изведнъж Дик докосна с крак дъното. Той блъсна силно сала напред. Казик изгуби равновесие, едва не се нагълта с вода, защото за него все още беше дълбоко. Дик го измъкна изпод водата и двамата тръгнаха към брега подир плаващия сал. Вървяха бавно, само го побутваха, когато той забавеше ход, и след няколко минути изнесоха Мариана на ниския полегат бряг, под сянката на ниски сивкавобели борчета.

Под борчетата миришеше на гъби, в мъха пробягваха насекоми, шумоляха храсти, подушващи пришълците.

До края на пътя оставаше съвсем малко.

На връщане на Павлиш му се наложи да отговаря на безбройните въпроси на Клавдия и Сали. Нито една експедиция досега не беше откривала разбит космически кораб. При това кораб, чието изчезване си спомняха всички.

— Той не трябваше да бъде в този сектор — говореше Клавдия, сякаш Павлиш нарочно, за да я ядоса, беше докарал тук „Полус“.

— Ако аварията е станала по време на скок — възрази Павлиш, — може да са излезли и тук.

— Да, но комисията реши, че те така и не са излезли.

— Сигурен ли си, че никой не е оцелял? — попита Сали.

— В нищо не съм сигурен — каза Павлиш. — Но мисля, че някои са умрели веднага.

— Дори и някой да е останал жив, тук не биха оцелели дори и ден — реши Клавдия.

— Кога е било това? — попита Сали.

— Не намерих бордовия дневник. Но дори и през лятото там е мраз. През нощта температурата пада до минус четирийсет. През другите сезони е още по-лошо.

— Няма да е къде да отидат — изрече Клавдия.

— Ще изследваме околните планини — предложи Павлиш.

— Там е имало много хора — напомни Клавдия.

— И деца — добави Сали. — Експедиция и колонисти.

Жените бяха затоплили яденето при пристигането на Павлиш, но на него не му се ядеше. Веднага започна да превърта лентите.

... Корабът насред снежния цирк.

Пак той — от по-близо, блестящият му страничен ръб е надвиснал отгоре. Едър план — матовата, издраскана от ветровете и снега повърхност на обшивката. Коридорът на кораба. Ярката светлина на шлемовия фенер на Павлиш. Пултът за управление, отломките от уредите... Следите от взрива в двигателния отсек... Мъртвешки студената безлюдност.

Седяха в малката, топла и чиста всекидневна на станцията, пиеха кафе и всеки си представяше смъртоносния студ на Космоса, продължение на който бяха планините, в които беше намерил гибелта си корабът „Полюс“.

— Ще прегледаме ли останалите записи? — попита Павлиш.

— Няма нужда — каза Клавдия. — Утре. Трябва да изясним какво е необходимо да се направи.

— А какво е необходимо? — Павлиш осъзна, че никога не се бе сблъсквал с такава ситуация. А нали имаше правила за всичко — за излизане в открития Космос и за поведение при срещата с аборигени. Дори най-немислимите ситуации — и те си имаха съответните правила.

— Какво можем да използваме? — попита Клавдия.

— Как така „да използваме“? — не разбра Сали.

— Планетарните катери невредими ли са?

— Катерът е повреден. Точката на удара е била в транспортния отсек.

Клавдия включи информатория. Той изкара текст на екрана. Буквите бяха строги, ясни, недопускащи възражения. Клавдия повтори текста на глас:

— „При евакуация от изследвана планета експедицията трябва да се убеди в това, че на планетата няма да остане нито един предмет от земен произход, с изключение на приборите, чието оставяне е предвидено с цел по-нататъшното им използване...“

— Случаят не е точно такъв — каза Павлиш. — Тук май се има предвид четката ми за зъби.

— Четката ти за зъби?

— От три дни не мога да я намеря — обясни Павлиш. — Може да се е плъзнала през някой процеп и след милиони години, когато тук възникне цивилизация, те ще изровят четката и ще разберат, че на планетата им са идвали пришълци.

— Не е време за шегички — прекъсна го Клавдия, навеждайки се към дисплея. — Тук трябва да има още нещо. Много добре си спомням. Ето.

Екранът на информатория отново просветна: „В случай че на изследваната планета се открият попаднали там в резултат на небрежност на предишна експедиция или в резултат на нещастен случай предмети от земен произход, експедицията е длъжна да ги вземе със себе си, а при невъзможност да го направи — да ги унищожи“.

— Нали ви казвах! — Клавдия беше доволна, че паметта ѝ не я е подвела.

— Но как така? — възрази Сали. — Та там има хора...

— Хора, загинали преди двайсет години.

— Няма нужда да бързаме — обади се Павлиш. — Още не сме си тръгнали.

— Трябва да побързаме — каза Клавдия.

Тя отново се ровеше в индекса.

Павлиш не осъзнаваше, че Клавдия води война с него. Той беше забравил напълно за своя бунт, за това, че беше отишъл на „Полюс“, като явно не ѝ се беше подчинил, и тя беше принудена заради самата себе си да утвърди лидерството си.

— Това беше някъде в забележките — припомняше си тя. — Тук трябваше да има забележки.

— Не разбирам — рече Сали. — Какво може да се случи?

— Може да сбъркам в точните формулировки — каза Клавдия, — но смисълът ми е ясен. Както трябва да е ясен и за вас. Корабът, претърпял крушение, е източник на земни микроорганизми. По наша вина може да настъпи екологическа катастрофа.

— Микробите са измръзнали — възрази Павлиш.

— Ти можеш ли да го гарантираш? Като биолог?

— Не, не мога — съгласи се Павлиш.

Той разбираше какво иска да каже Клавдия. Павлиш беше влязъл в кораба. И ако нещо от този чужд свят беше останало там, включително и вреден микроорганизъм, Павлиш му беше дал шанс да се измъкне навън. А сега не беше чак толкова студено — дори и високо в планините. И не беше сигурно ще се случи ли нещо, или не. Най-вероятно нямаше да се случи. Но инструкциите бяха съставени от много умни и предвидливи хора.

— И все пак не бива... — започна Сали. — Той сега е като паметник... — Тя млъкна.

— Хората не са излезли в Космоса, за да оставят паметници, способни да погубят чужд живот — каза Клавдия. — Ние не сме източници на зараза. Смисълът на истинската цивилизация е хуманизмът.

Докато Клавдия изричаше високопарните думи, очите ѝ проблясваха гордо.

„Ако те сложат на клада — помисли си Павлиш, — пламъкът ще отстъпи.“

Сали се изправи и тръгна към кухнята, за да направи чай.

Спря се на вратата и каза:

— Винаги си толкова уверена в правотата си...

Клавдия не отговори.

Когато поотпочинаха, Казик се приготви да тръгне към станцията.

— Почакай да се понагрееш, да изсъхнеш — предложи му Мариана.

— Ще изсъхна по пътя. Аз ходя бързо.

Дик му даде ножа си — ножът на Казик не ставаше за нищо. Искаше да му даде и бластера, но Казик не го взе — не се доверяваше на бластера.

— На теб ще ти трябва повече — каза той. — Аз ще вървя, а ти ще седиш и ще чакаш.

Казик вървя до мръкване, но на пътя му се изпречи река. Тя беше много бърза и той тръгна срещу течението ѝ, търсейки място, където да се прехвърли, но се натъкна на блато.

И вече по мръкнало се върна обратно.
Забеляза огъня, който беше разпалил Дик.

— Аз съм! — извика Казик отдалече.

— Не ги ли намери? — попита Дик, изправяйки се.

— Утре ще ги намеря. Сега вече знам как.

Мариана лежеше с отворени очи и мълчеше. Болеше я, но не кракът — изпитваше тъпа болка по цялото тяло.

... Станаха, когато се разсея утринната мъгла. Тя се отдръпваше, изтичаше като желе в езерото и се стаяваше в гората. Късовете мъгла се смесваха с дима от огъня, на който Дик затопляше вода. Павлиш, който отлетя със Сали към „Полюс“, не забеляза дима. А дори и да беше го забелязал, щеше да го приеме за стелеща се мъгла. Но Казик погледна към небето точно в момента, в който катерът се мярна над върховете на дърветата.

— Ето ги! Отлитат! — развика се той.

— Видя ли ги? — попита Мариана.

— Да, малък кораб.

— Сигурно са полетели на разузнаване — реши Дик.

— Дано да не са полетели всичките — отвърна Казик. — Как мислиш, много ли са?

— Не е ли все едно?

— Ако са много, ще имат друг кораб, с който да вземат Марианка — рече Казик. — Да тръгвам, нали?

Той беше възбуден — срещата със Земята беше толкова близко.

— Почакай, изпий си чая — напомни Дик.

Той би могъл да остави Казик тук и да отиде сам до станцията, но не каза нищо повече. В гората беше еднакво опасно навсякъде. Човек, който се движи, е в не по-голяма опасност, отколкото ако охранява безпомощна девойка. Дик разбираше какво щастие за Казик е да види истински земяни.

Самият той не изпитваше подобно чувство. Само се безпокоеше за Мариана — днес тя беше съвсем зле. Той накара Казик да изпие горещата вода и каза:

— Е, бягай.

Знаеше, че никой на планетата не се придвижваше из гората по-бързо от Маугли.

Тази нощ Клавдия спа лошо.

Вечерта отново се разрази спор с Павлиш — тя настояваше още от сутринта той да вземе мерки за ликвидирането на кораба. Думата „ликвидиране“, която тя употреби по отношение на „Полюс“, сякаш обезличаваше действията на Павлиш, помагаше ѝ да не вижда в „Полюс“ това, което виждаше Павлиш. Съществуваше предмет, представляващ заплаха за планетата. Съществуваха инструкции, които предвиждаха унищожаването на опасния предмет. Корабът „Полюс“ не съществуваше от много отдавна. Разумният акт на ликвидиране, който тя налагаше на Павлиш да извърши, един вид слагаше кръст на събитията, случили се преди двайсет години.

Клавдия сама отбори контейнера с имплозива — взривно устройство, което не разпространяваше взривна вълна и не нарушаваше баланса в природата. Тя домъкна тежкия сандък в каюткомпанията и с безапелационен тон нареди на Павлиш в изпълнение на инструкциите на другия ден сутринта да ликвидира кораба „Полюс“, като преди това направи холограма на вътрешните му помещения за доклада пред Звездната комисия. Тя се съгласи с искането на Сали, че ако е необходимо, Павлиш може да из земе от „Полюс“ всички предмети и материали, които могат да представляват ценност от изследователска гледна точка или да имат сантиментално значение за роднините на загиналите.

След това Клавдия издържа бурна, спонтанна и твърде емоционална атака от страна на Павлиш, който категорично отказваше да взриви кораба.

— Ние служим В Далечното разузнаване — отговори тя спокойно и отмерено. — Когато сте се съгласили да летите в тази експедиция, Павлиш, вие много добре сте знаели, че при извънредни обстоятелства решението се взема от началника на експедицията. В случай на неподчинение членът на експедицията, виновен за това, се лишава завинаги, повтарям, завинаги, от правото си да работи в Космоса. Можете да оспорвате решението ми, можете да го смятате за неразумно. За това решение нося отговорност единствено аз. Но сте длъжен да му се подчините. Както знаете, това правило няма изключения. То неведнъж е спасявало експедиции.

— Клава — възрази Сали, — случаят не е такъв. Нашата експедиция не е заплашена от нищо. Можем да отложим това решение до отлитането. Все още има време.

— Не можем да отложим решението до отлитането. С всяка изминала секунда опасността от заразяване на тази планета се увеличава.

Павлиш мълчеше.

Логиката и желязната увереност на Клавдия притежаваха известен хипнотичен ефект. Може би той щеше да продължи да спори и да намира аргументи, ако не беше възпитан в Далечния флот, където авторитетът на капитана и на началника на експедицията беше задължителен и едва ли не главен елемент от възпитанието. Клавдия беше права — в решаващия момент командирът на кораба или началникът на експедицията имаше право и даже беше длъжен да вземе решение, което не подлежеше на обсъждане. Вероятността за грешка при такива обстоятелства беше много по-приемлива, отколкото рискът от възникване на анархия. Човечеството беше достигнало звездите, цареше всеобщо благополучие, хората можеха да пътуват във времето и да покоряват нови галактики, но те си оставаха същите, каквито са били преди хиляда години. Дори най-хуманният и талантлив човек се бои от смъртта и се стреми към любовта. Едни ще жадуват слава, други — спокойствие, хората ще си избират приятели и спътници в живота, но ще срещат врагове и съперници — идеалният човек и идеалното общество, за щастие, не могат да съществуват, иначе човечеството би застинало в нирвана и би загинало в сладостна неподвижност. Затова в Космоса трябва да властва закон, измислен от хората, недостатъчно съвършен, способен да доведе до грешки, но единен за всички и ненарушим.

Този закон сега се олицетворяваше от Клавдия Сун, дребничката упорита жена, уверена в правотата си по същия начин, по който беше уверен в своята правота и Павлиш. И правотата на Павлиш трябваше да отстъпи.

— По-добре да не го бях намирал. — Това бяха последните му думи.

Той изведнъж разбра, че е смъртно уморен от преживяното през деня и не желае да вижда никого. Нито идеалната Клавдия, нито добричката Сали. Чувстваше ги чужди — като човек, който,

подчинявайки се на закона, осъзнава, че ще постъпи неправилно пред сили, по-висши от закона.

Клавдия не спа през цялата нощ, защото я беше страх да заспи. Тя не беше ходила на кораба, но беше видяла снимките на Павлиш. Въображението ѝ беше достатъчно развито, за да може да си се представи на мъртвия кораб.

Достатъчно беше да задреме, и мъртвият кораб оживяваше, а хората, които тя беше обрекла на втора смърт, тръгваха към нея, приближаваха се плътно и се опитваха да ѝ кажат нещо. Налагаше се да спори с тях, да им обяснява, че само изпълнява дълга си, а те не разбираха и я заплашваха, макар че тя не виждаше лицата им — опитваше се да ги види, но те нямаха лица... Клавдия се събуждаше ужасена и се стараеше да не заспи отново. Струваше ѝ се, че е будна, и само новото идване на тези хора ѝ доказваше, че отново е задрямала...

Към сутринта тази безкрайна борба с хората от „Полюс“ толкова я беше изтощила, че тя разбра — няма да успее да ги убеди и ще се наложи да ги остави на мира. И тази мисъл ѝ донесе такова облекчение, че Клавдия веднага заспа дълбоко, без да сънува. Когато се събуди, беше около десет сутринта — станцията беше опустяла. Павлиш и Сали бяха отлетели, без да я събудят.

Клавдия се надигна, главата я цепеше, тя се опитваше да възстанови в мислите си кошмара, но той беше безформен и някак глупав. Тя осъзна, че не е нареждала на Сали да лети с Павлиш, макар че, разбира се, по-правилно беше да отидат двама...

Изми се с ледена вода, направи гимнастика, изпи чаша силно кафе — тези действия не оправиха отвратителното ѝ настроение, но напълно изтриха от паметта ѝ кошмарите. И тя си представи как Павлиш лети, седи до Сали, и двамата се подсмивват, спомняйки си за снощните спорове, а може би дори говорят подигравателно за нея. Разбира се, че подигравателно, а Сали кимва с готовност, съгласява се... Клавдия не се обади на катера. Заповедта беше дадена. Тя трябваше да бъде изпълнена, иначе от следващия ден на станцията щеше да се възцари анархия.

В края на краищата това беше един епизод, нищо повече от епизод. Отдавна загинал кораб, отдавна загинали хора... Усвояването на Космоса не можеше да мине без жертви. И ако нямаше дисциплина, жертвите щяха да се утроят.

Клавдия се опита да се заеме с работата си.

Казик бързаше, но сега знаеше как трябва да върви — да заобиколи блатото по-нагоре, през редицата от хълмове, а после рязко да свърне през дола към едно място, където реката се разливаше по камъните и ставаше плитка.

Той се задържа при реката и намери по-спокойно местенце, където водата беше като огледало. Не като онова, което Мариана остави в селцето, разбира се, но все пак можеше да се огледа. Даже се учуди — лицето му беше станало страшно тъсно и черно, само бялото на очите му не беше омацано. И косите му приличаха на замръзнала каша.

Нямаше с какво да се среше, но се ми пет минути — и само с вода, и с тиня. Естествено, той беше наясно, че земляните ще са недоволни от него — Казик изобщо не се грижеше за външния си вид, ненапразно леля Луиза все му се караше.

Прекоси реката през един брод — там водата беше почти до кръста, и измръзна страшно, така че после се затича през гората. Тя беше рядка, борова, светлосинкавите стволоче се отдръпваха от него, уплашени от шума, а хищните лиани ги отсичаше на бегом с ножа си — хубав нож, може би Дик щеше да му го подари по-късно, защото Казик беше останал без нож... Непременно щеше да помоли земните хора за книга по география. Първата му работа, след като всичко свършеше, щеше да бъде да ги помоли за книга по география с цветни картинки. Старика разправяше, че има книги с обемни и движещи се картинки. Какво друго му трябваше на човек?

На Олег не му беше студено. Гъстият и упорито сипещ се сняг първо затискаше палатката с твърдите си струи, после я превърна в хълмче и утихна, сякаш доволен, че е възстановил чистотата и белотата на планинската долина; стана тежък, задушен и топъл.

Олег беше уморен, искаше му се да заспи, мислите му бяха лениви и апатични. Вчера бяха вървели през целия ден, като се стараеха постоянно да се изкачват. Вече знаеха, че са се заблудили, но не преставаха да се надяват, че все пак ще излязат на превала, макар и

не на нужното място — това не беше най-важното, стига само да можеха да се измъкнат от облака, до върха, където я нямаше безкрайната снежна виелица.

Строполиха се, без да дочакат тъмнината — нямаха сили дори да затоплят вода. В сивата мъгла мълчаливо, сякаш извършваха предварително уговорен ритуал, те разпънаха палатката, удържаха я, за да не я отнесе фъртуната, после се увиха в нея и лежаха покорно, чувствайки как платнището натежава, затрупано от снега.

През нощта Олег се събуди — а може би му се стори, че се събуди — от жал за майка си. Той вече се досещаше — именно тогава, през нощта, в съня си, — че никога повече няма да я види. И му стана безкрайно жал за нея, защото сега майка му — дори и да ги намереха и откараха на Земята — с всичките си мисли щеше да продължи да бъде тук, на планетата; не ѝ беше останало нищо друго. И той се засрами от това колко често я беше нагрубявал, не я беше слушал и не бе искал да чуе разказите за баща му и за предишния им живот. Олег заплака и беззвучно, за да не го чуе Сергеев, помоли майка си за прошка.

Клавдия седна зад бюрото да поработи. Но нищо не се получаваше.

След няколко минути се усети, че гледа тъпо през прозореца. През тези седмици гората се беше променила, лятото беше накарало листата на дърветата да се разгърнат — малки зелени листенца върху дългите коси на клоните; мъхът беше пуснал свежи филизи, които потрепваха, когато наблизко прелиташе насекомо; лишеите се бяха издули и бавно дишаха; в гъсталака се бяха появили доста повече животни — или бяха дошли от юг, или се бяха пробудили от зимен сън. Гората предизвикваше отвращение у Клавдия, но и я привличаше. Това беше странно желание, което я овладя неудържимо — да излезе в гората и да се разходи из нея, просто така, без скафандър, без да се опасява от нищо.

„Не, така няма да се получи“, сепна се Клавдия и се застави да мисли за работата...

Само този кораб им липсваше! Гробницата на Тутанкамон!

Клавдия беше лесно ранима и много чувствителна, но се стараше да скрие това от околните, защото в противен случай нямаше

да има място за нея в Далечното разузнаване. През последните години беше свикнала да потиска чувствата си, от които се срамуваше, и поддържането на репутацията на изчислителна машина, с помощта на което предизвикваше уважение към себе си, но рядко симпатия, изглеждаше като цел на живота ѝ. Колкото и да беше странно, Клавдия не се досещаше, че Сребрина и Сали работеха с нея вече не една и две експедиции съвсем не защото Клавдия беше методична, работоспособна и възискателна. Напротив, те обичаха другата Клавдия, която тя криеше дори от самата себе си. Виждаха каква е, разбираха я и обикновено игнорираха сухата обвивка на началничка. И двете се грижеха за Клавдия като за недодялан син, когото съучениците му не обичат, отличник и скучен зъбрак; защото знаеха — вкъщи, когато никой не го вижда, той е съвсем различен и с часове се занимава с болното коте, рисува цветя или дялка от дърво рицарски замък.

Клавдия се влюби в шумния и неизпълнителен Павлиш още на кораба, когато не можеше да става и дума да го вземе със себе си на експедиция. И вече влюбена, започна да се държи с него рязко, студено и подчертано враждебно. Този път ѝ се удаде да излъже не само себе си, но и проникателната Сали. Когато се оказа, че по стечение на обстоятелствата Павлиш ще лети именно с нея, я обхвана такава бясна радост, че тя, която не разбираше себе си и умееше да потиска чувствата си, я изтълкува като вълнение от това, че човек като Павлиш би представлявал опасност за дисциплината по време на експедицията. Но тъй като Клавдия беше човек на делото, тя веднага убеди себе си, че експедицията е най-важна от всичко и за да не пропадне тя, трябва да се направят жертви. Стиснала зъби, измъчваща се от любовта си към Павлиш, тя го прие на станцията. Когато установи, че Павлиш и Сали — двама възрастни, весели и добри хора — са привлечени помежду си и сближаването им е само въпрос на време, защото е нещо естествено, Клавдия намери куп аргументи, заставящи я като човек, отговорен за експедицията, да възпрепятства това сближаване.

Може би именно заради това, че Клавдия се намираше в постоянна възбуда и не си даваше възможност да проумее истинските причини за тази възбуда, тя се изпълни с такова отвращение към планетата. Още повече че планетата наистина беше първобитна, опасна и враждебна за човека. За пръв път в живота си Клавдия искаше само едно нещо — експедицията да приключи и тя да може да

се върне в обичайния свят на лабораторните работи и деловата суматоха, свят, в който никой не я разбираше, но всички смятаха, че я разбират.

И в същото време, колкото и да беше отвратителна планетата, колкото и да възмущаваше тя нейната праведна и терзаеща се душа, този свят я привличаше и вълнуваше.

... Клавдия се изправи. Беше я обзела тревога, неумолимо желание за действие. Тя не можеше да работи повече. Не можеше дори и да мисли за работа.

Приближи се към печката, искаше да сложи кафе, наля вода, но не пусна котлона.

После отиде в шлюза и облече скафандъра си.

„Ще изляза — повтаряше си тя. — Ще изляза за минута, ще отида до гората. В края на краищата, защо трябва да седя цели седмици в този затвор?“

Ако на станцията имаше още някого освен нея, тя никога не би си позволила да излезе. Но сега нямаше никого наоколо. И никой нямаше да я види. Така че можеше да си представи, че няма да я види и непреклонната Клавдия Сун. Не, Клавдия, я няма, също е отлетяла към планините. И в гората излизаше не тя, а онази нелегална, неосъзната и формално несъществуваща същност на Клавдия, над която тя нямаше никаква власт.

Клавдия провери дали шлюзът е херметизиран — тя съблюдаваше всяка точка от инструкцията за излизанията — и пристъпи в гората.

Разбира се, тя беше излизала и преди това — по работа. Ту трябваше да помогне на скаута да натовари пробите, ту да отиде до планетарния катер. Но нито веднъж не беше ходила в гората. И когато Павлиш полушеговито и много предпазливо я уговаряше да отиде там с него, тя отказваше сухо, давайки да се разбере, че няма намерение да се занимава с неща, които не са наложителни.

Клавдия прекоси поляната, огледа се. Куполите на станцията и на лабораторията я наблюдаваха и не одобряваха постъпката ѝ.

Струваше ѝ се, че вятърът, люлеец листата, облъхва и лицето ѝ. Тя даже прекара ръкавицата по забралото на шлема, за да провери дали е херметизиран. Всичко беше наред.

Клавдия навлезе в гората; вървеше по широка пролука между дърветата бавно, гледайки в краката си, за да не се спъне и да не настъпи някаква гадост, защото пътешествието ѝ през гората въобще не означаваше примиряване с нея. Това беше изпитване на самата себе си — ако вместо гора пред нея имаше кратер на вулкан, може би при сегашното си душевно състояние би се спуснала и в него.

За свое учудване с всяка следваща крачка Клавдия откриваше в гората нови неща — ту сухо листо, ту чудновато извит корен, ту енергично движение на лишей, — които я привличаха със своята всевечна красота и естественост, богатство на цветовете, необичайност на формата... Клавдия се спираше, веднъж даже се наведе, за да разгледа смешен ивичест бръмбар с дълги крачета.

При вида на Клавдия бръмбарът се изправи на задните си крачка и подскочи. Клавдия не се изплаши — помисли си, че той прилича на гальовно кутре, което иска да я лизне по устата.

Милото бръмбарче пропусна целта и обидено забуча, докато се отдалечаваше.

За щастие на Клавдия тя не знаеше, че отровата на този ивичест бръмбар, макар и не смъртоносна, предизвиква дълбоки незарастващи язви и когато човек го срещне в гората, трябва да бяга, без да се обръща. Впрочем тя беше със скафандър и нищо не я заплашваше.

Клавдия се усмихна на смешния бръмбар и го съпроводи с поглед. Вече се канеше да се връща, когато забеляза отпред цветя.

Цветята бяха рядкост на планетата — тук беше царството на простите растения. И най-често те всъщност бяха други същества, приличащи на цветя, дори не непременно растения.

Клавдия се спря на малка поляна. Центърът ѝ беше зает от кръгче яркозелена трева — стръкчетата ѝ блестяха като покрити с мазнина; по-близо до дърветата, под надвисналите отгоре сплетени клони се бяха сгушили безпомощни нежни топчици — глухарчета, само че много по-дребни и по-нежни от земните.

Когато Клавдия се приближи до глухарчетата, те се разклатиха на тънките си стъбла, залюлени от вятъра. Това бяха глухарчета като за Палечка.

На Клавдия страшно ѝ се прииска да ги духне. Да ги духне, за да полетят бели пухчета.

Това не биваше да се прави.

Клавдия се огледа — дали някой не надничаше отнякъде, за да види престъплението ѝ?

Гората беше тиха и спокойна.

Все още усмихвайки се, тя вдигна забралото на шлема си съвсем малко, само няколко сантиметра, и духна.

Белият облак от пухчета се вдигна във въздуха и се завъртя, разпръсквайки се във всички посоки.

Няколко безтегловни пухчета докоснаха лицето ѝ и Клавдия се отдръпна от този студен, гъделичкащ допир.

И веднага свали забралото.

Докосването, макар че беше нежно и безобидно, я уплаши и отрезви. Тя бързо се изправи.

Зелените стъбълца, на които току-що бяха глухарчетата, се бяха скрили като живи под земята.

„Идиотка“ — каза си Клавдия.

В носа ѝ смърдеше — беше успяла да види мириза на гората — гнил, тежък, чужд.

Очарованието се изгуби.

Клавдия се огледа. Гората я заобикаляше от всички посоки — неподвижна, настръхнала, враждебна към пришълеца.

Тя не можа да съобрази веднага накъде да тръгне — изживя неприятен миг на нерешителност. После през пролуката между дърветата проблесна покривът на купола — Клавдия се беше отдалечила само на петдесетина метра.

Тя дотича до него, смъкна скафандъра, хвърли го в дезинфекционната камера и веднага отиде под душа.

Горещата, миришеца на лекарствени треви вода я шибаше като бич. Тя миеше лицето си отново и отново, все повече изпълвайки се с презрение към самата себе си. И все ѝ се струваше, че нежното докосване на пухчетата не може да се измие с нищо.

И най-малкото дете в селцето не би се приближило към глухарчетата и дори ако ги видеше отдалече, веднага би разказало за това на по-големите, защото нямаше нищо по-лошо от това да се натъкнеш в гората на гнездо на снежни бълхи. И възрастните веднага биха започнали да наблюдават човек, видял в гората гнездо на снежни бълхи — най-вероятно той беше заразен и след половин час щеше да изгуби разсъдъка си в бесен пристъп... Почти всички в селцето бяха

минали през подобно нещастие, мнозина по няколко пъти. Заради пристъпа на Олег миналата година беше загинал Томас Хинд.

Нещо в гората не се харесваше на Казик. Тя беше оживена, гъмжеше от живот и звуци — това е нормално през лятото, но отпред, накъдето водеше пътят, беше доста по-тихо. Може би защото станцията и хората там бяха подплашили зверовете? Казик прие тази версия и се забърза нататък.

Наложи му се да се промъква през преграден от паднали дървета участък — явно тук беше вилняла голяма буря, която беше опустошила гората на възвишението. Казик държеше ножа си приготвен, придвижваше се безшумно, стараейки се да е незабележим, да се прокрадва като сянка. Но той се забави при падналите дървета — все пак там не можеше да се тича, пък и в изгнилите им части обичаха да се крият всякакви гадини.

Казик забеляза отдалече оградено с паяжина жилище на Поплювко и го заобиколи отстрани. И веднага усети глутница чакали.

Миризмата им се усещаше ясно в гората — те не се бояха от никого и преследваха плячката си. Най-често нападаха сами — бяха неуморни и зли; но понякога се събираха на глутница — такава глутница беше нападнала миналата година Дик и Мариана. Ето защо в гората беше толкова тихо.

„Нищо — помисли си Казик, — ще избягам от вас“.

Чакалите също усетиха Казик. Той забеляза първия от тях, докато се промъкваше през една долчинка и му се налагаше да върви побавно.

Чакалът се показва отгоре, отдясно. Той гледаше спокойно, сякаш Казик не го интересува, сякаш се бе подал от храстите просто от любопитство и даже се бе учудил — кой шуми в долчинката?

Но Казик знаеше, че сега чакалът няма да се успокои — или ще загине, или ще убие плячката си.

Добре щеше да е чакалът да е само един.

... Вторият чакал чакаше Казик на пътя. Веднага щом момчето излезе от долчинката, се натъкна на седналия на задните си лапи хищник с настръхнала бяла козина и отворена черна пасть. Сякаш се усмихваше.

— Марш от пътя! — изкрещя Казик.

Той знаеше, че чакалът няма да се уплаши, но така самият той се страхуваше по-малко.

Казик се хвърли към преградилия пътя му чакал, но звярът не се помръдна и изчака равнодушно полудялата плячка, която сама се носеше към гърлото му. На ръст беше по-висок от Казик, а изправен на задните си лапи — двойно по-висок.

В последния миг, пред самия нос на чакала, Казик отскочи встрани и успя да се промъкне на няколко сантиметра от стрелналата се към него озъбена муцуна.

Казик прескочи един жив корен и побягна нататък. Отзад се чуваше потропване — чакалът тичаше по следите му и, естествено, се придвижваше по-бързо от момчето. И като за беда наоколо имаше само борове с меки гладки стволоче — не можеш да се вмъкнеш никъде и да изчакаш. Впрочем от чакала беше трудно да се отърве човек по такъв начин — той беше способен да чака цяло денонощие.

Казик се обърна, докато тичаше, и му стана криво от липсата на късмет — чакалите вече бяха станали три. Момчето свърна надясно, към брега на езерото — може би щеше да му се удаде да избяга във водата. Той не знаеше дали чакалите умеят да плуват, но се надяваше, че не могат. Все пак до станцията оставаха един-два километра — непременно щяха да го догонят.

Отпред се издигаше стръмен хълм. С последни сили момчето се хвърли към камъните и се изкатери догоре. Трите чакала обградиха убежището му.

Казик дишаше дълбоко и учестено — беше отслабнал през последните дни. Може би, ако беше край селцето, щеше да им избяга, но сега нямаше да успее...

Първият от чакалите започна да се изкачва нагоре, драскайки с нокти по камъните. Той се движеше бавно и спокойно. Чакалите правеха всичко бавно и спокойно.

Когато муцуната му беше вече при краката на Казик, момчето наръга звяра с ножа в гърлото. Това е слабото място на чакала. Ножът попадна на кост. Животното отскочи, сякаш не беше очаквало удара, но отново тръгна нагоре. Казик успя да нанесе още един удар, този път удачен, преди да му се наложи да скочи от хълма и да побегне отново, защото останалите чакали също се закатериха нагоре.

Сега Казик имаше само два врага. А той беше цял, без нито една драскотина.

Момчето продължи да бяга напред и чакалите го настигнаха при голямо меко светлосиньо дърво. Той скочи на ствола, но се подхлъзна, защото една хищна лиана го дръпна за ръката.

И в този миг зъбите на единия чакал ръфнаха кожата на рамото му. Беше много болезнено.

Казик се обърна и започна да удря с ножа животното, като се скри зад ствола, който се заизвива, за да се отдръпне, и чакалът успя още веднъж да ухапе Казик. Макар заради болката да съобразяваше зле, момчето осъзна, че няма да устои и трябва да бяга, да се спасява.

И той побягна на зигзаг между стволите...

Изведнъж излезе на една поляна.

На поляната спокойно, гордо и уверено се издигаха истински земни куполи — блестящи, сребристи и непобедими.

Измина около час от неудачната разходка в гората, а Клавдия все не можеше да се успокои. Кой знае защо, започна да бърше приборите, после включи пералнята и сложи в нея чаршафите. Не ѝ се искаше Павлиш и Сали да се върнат — сякаш още не беше готова да ги види. После тя убеди себе си, че е огладняла, отбори пакет с експресен обяд, но не го изяде, а го хвърли в камерата за боклук.

Стараше се да не поглежда през прозорците, но те сякаш нарочно се срещаха на всяка крачка и гората, враждебна и хитра, следеше всяко нейно движение.

Започна да я втриса. Клавдия не знаеше, че това е първият признак на ухапването на снежна бълха, но инстинктивно почувства, че с нея става нещо нередно и то е свързано с излизането ѝ в гората.

Все се канеше да завали дъжд, стъмни се преждевременно, над станцията надвиснаха тъмни облаци. На поразеното ѝ от болестта въображение му се струваше, че дърветата се помръдват и се приближават все повече и повече към купола, за да нахлуят вътре.

И когато от гората изскочи една окървавена маймуна и хукна към купола, следвана от страховити бели разрешени чудовища — именно такива ѝ се видяха Казик и чакалите, — тя възприе това като опит на гората да я нападне.

Клавдия веднага отвори шкафа, измъкна един анбласт и всичко това ѝ отне секунда — тя действаше по инструкцията за отбрана на станцията при нападение на диви зверове. Действаше бързо, машинално, преодолявайки страха и отвращението си.

Зверовете, нападащи станцията, се сляха в кълбо и тя с известно облекчение осъзна, че те си имат своя работа, изясняват си отношенията — това беше продължение на вечната борба за съществуване, в която на маймуната щеше да ѝ се наложи да загине...

Тъй като осветлението вътре в станцията беше пуснато, Клавдия не можеше да види подробности от яростното сражение. Помисли си, че трябва да включи камерите, и може би щеше да го направи, но все по-силно ѝ се виеше свят и я тресеше и тя не можеше да каже дали ѝ се е сторило, или наистина в един момент видя големите, отчаяни, разумни очи на маймуната, която се беше притиснала към стъклото на прозореца. Тъмната, издраскана, окървавена муцуна отчаяно мърдаше устни, сякаш викайки за помощ.

Уплашена от тази гледка, от мутрите на белите зверове, появили се до муцуната на маймуната — всичко това отне част от секундата, — Клавдия вдигна анбласта, за да стреля и да се защити от тези чудовища, но я спря осъзнаването, че с изстрела ще разхерметизира купола и ще пусне в него чуждопланетна микрофауна. Маймуноподобното същество забеляза движението на Клавдия и се хвърли встрани.

На Клавдия ѝ се стори, че то държи в лапата си нож, или може би това беше дълъг нокът. Съществото падна и зверовете се нахвърлиха върху него. Зрелището беше отвратително, кърваво, типично за тази планета, и Клавдия не искаше да гледа, но гледаше и видя как в предшестващата бурята мъгла, при светлината на една мълния, това същество, което сякаш беше не с козина, а с окъсани кожени дрехи — ама че шеги си прави понякога въображението! — успя да се изтръгне от ноктите на белите зверове и побягна надолу, към езерото, като падаше и се изправяше, озъбено в изблик на предсмъртни сили...

Докато се търкаляше надолу по склона към езерото и губеше последните си сили, Казик продължаваше да вижда пред себе си уплашените очи на земната жена, прекрасна, чиста, заобиколена от

блясъка на земни, съвършени вещи, която се целеше в него с бластер, макар че това не беше възможно да се случи, и освен болката навсякъде по тялото си той чувстваше и болката по ръцете си, с които отчаяно беше удрял в прозореца на тази прекрасна къща...

А чакалите, измъчвайки плячката си и сякаш играейки си с нея, я гонеха към сивата вода на езерото...

В кораба Сали се стараеше да не се отдалечава от Павлиш.

Той беше мрачен, почти не разговаряше, дори лицето му беше преbledняло.

„Колко странно — мислеше си Сали, — типичен сангвиник, сама погледнах в картоната, склонен към компромиси, отстъпва пред мнението на авторитети, търси компенсация във второстепенни проблеми... Мил човек, който никога няма да стане лидер“.

Интуитивно Сали разбираше, че окончателното, последното решение да се убие „Полюс“ зависеше не от непреклонната Клавдия и не от бунтуващия се Павлиш, а от нея, поставена от обстоятелствата в ролята на арбитър, което не се изразяваше на глас и дори не се формулираше мислено от никого.

Затова тя стана първа, по изгрев-слънце, и приготви закуска, и Павлиш, който стана след нея и надникна в кухнята, където тя шетаеше, изобщо не се учуди, когато видя, че е облечена за поход — с прилепнало старо яке и тесни панталони, върху които щеше да намъкне скафандъра. Обикновено в станцията Сали носеше сарафани^[1] или рокли без презрамки — не особено модни, но удобни, домашни. Клавдия уверяваше, че Сали е единствената служителка в Далечното разузнаване, която се облича толкова странно.

Сали каза на Павлиш, че няма нужда да будят Клавдия. Тя със сигурност не е спала през нощта, току-що се е унесла. Павлиш се подчини. Той се досети, че Сали се ръководи не само от съчувствие към началничката на експедицията, но и от нежелание да обяснява защо, без да иска разрешение, ще лети до планините с него.

Павлиш мълчеше навъсено, не пожела да закусва, мълчаливо отнесе в катера контейнера с имплозива. Той вършеше всичко, сякаш изобщо не се съмняваше, че ще взриви „Полюс“. Той беше обречен да взриви „Полюс“. Само че Сали изобщо не беше сигурна в това и

подозираше, че бунтът на Павлиш се нуждае от катализатор — нейното съюзничество. Но самата тя все още не знаеше какво решение ще вземе.

Обаче на кораба Сали изгуби кураж. Беше участвала в много експедиции, беше виждала как загиват хора, познаваше мощта на свирепите стихии и нищожността на човека пред тях. Знаеше, че корабът е мъртъв, и то отдавна.

Ала това не беше вярно. Корабът беше тежко болен, той беше в кома, но животът беше оставил толкова явни следи в него, че не беше успял да ги заличи дори многодетният мраз на планините.

Сали помогна на Павлиш да пренесе на „Полюс“ контейнера с взривното вещество, но когато той, вместо да разпредели зарядите според инструкцията, ѝ каза да оставят контейнера до входа, тя с облекчение се подчини.

Обиколиха набързо кораба. Посетиха пулта за управление и отсека за управление, надзърнаха в анабиозните камери, после Павлиш отведе Сали в каюта четирийсет и четири, където беше детската люлка. С провеждането на тази „екскурзия“ Павлиш не се опитваше да обърне Сали на своя страна. Мислите му бяха заети с друго. Сали разбираше — през цялото време той търсеше нещо, настръхнал като ловджийско куче.

Павлиш огледа под яркия лъч на фенера си пода близо до входа, после дълго проучва смачканите отворени консерви и разкъсаните пакети в опустошения склад, спусна се в „гаража“, където беше повреденият планетарен катер, влезе в кабината му, прекара няколко минути там. Накрая Сали не издържа и го повика:

— Слава, има ли нещо там?

— Идвам.

После двамата отново отидоха при отворения люк.

Само върховете на планините се издигаха над дебелилото сиво облачно одеяло, плътно надвиснало над долините и пропастите. Одеялото се местеше, помръдваше се, движеше се на запад, сякаш капризен гигант го придърпваше към себе си. Сали си представи каква виелица е там, под одеялото, и даже настръхна. Но тук, над облаците, вятърът духаше равномерно, спокойно, и Павлиш вдигна забралото на шлема си. Сали последва примера му. Бузите ѝ веднага се опариха от мраза и студеният въздух нахлу в дробовете ѝ — от изненада тя се

закашля и покри устата си с ръкавицата. Дори на очите ѝ беше студено. Но не спусна забралото. Въздухът, макар и разреден, носеше в себе си свежестта и чистотата, за които дробовете ѝ от толкова отдавна копнееха.

Павлиш измъкна от скафандъра си плосък матов прибор, какъвто Сали не беше виждала по-рано.

— Донесох със себе си биотърсач — каза той. — Двамата с теб ще огледаме долината.

Кой знае защо, той не се съмняваше, че Сали охотно ще го придружи.

— А... заповедта? — Сали искаше да каже „взривът“, но не можа да се насили да го изрече.

— А ти как мислиш?

— Мисля, че няма нужда да бързаме.

— Нищо няма да взривявам! — подхвърли Павлиш, нацупен като момченце, което не иска да даде на никого уловения от него бръмбар.

Сали веднага видя какво дете е той. И неволно се усмихна.

Павлиш се учуди:

— Какво?

— Аз така... Нали разбираш, че Клавдия, макар и само от уважение към самата себе си, ще съобщи за неизпълнението на заповедта?

— И на нея няма да позволя да взривява.

— Нямах предвид това. Тя ще затвори за теб пътя към Космоса.

— Знам, знам!

Павлиш се изправи рязко. Приборът проблесваше матово в ръката му.

— Не отговори дали си готов да се откажеш от Космоса.

— Сали, мила, не говори глупости. Работата не е в отказването или съгласяването. Ти какво би направила?

— Аз те попитах нещо, а ти ми отговаряш с въпрос.

— Ето го контейнера. Действай!

— Бих направила същото като теб.

— Тогава няма да летим заедно. Ще прекараме остатъка от дните си на Земята. Нищо страшно.

— Ти си глупак и аз те обичам — изрече Сали.

Павлиш се спусна по трапа, който бяха донесли със себе си. Снегът около кораба беше отъпкан от тях, но вятърът бързо заличаваше следите им.

— Затвори шлема! — извика Павлиш отдолу. — Ще се простудиш.

Сали скочи. От три метра височина така се удари в замръзналата снежна покривка, че пропадна почти до кръста. Наложиха се да се измъкна.

Тя се развесели. Защото вече имаше яснота. Яснота не само за момента, но и за окончателното решение.

— Ако те са тръгнали — каза Павлиш, стиснал уреда в протегнатата си напред ръка, — ако са напуснали кораба, а аз почти не се съмнявам в това, трябва да са се опитали да се измъкнат от планините. В долина, към гората. През зимата тази задача е неизпълнима. Но те не са имали друг изход. Ако съм прав, ще намерим някого от тях. Под снега.

Веселото настроение на Сали изчезна.

— Не бива.

Но Павлиш вече въртеше около себе си биотърсача, наблюдавайки внимателно стрелката. Той сякаш не я чуваше.

— После — помоли го Сали. — Не днес. Остави ги на мира.

— Ти не разбираш — обясни Павлиш. — Важно е да узнаем в каква посока са тръгнали.

— Защо?

Павлиш забеляза как трепна стрелката и тръгна бавно по заледения сняг в тази посока.

Сали вървеше до него.

— Защото може да са се измъкнали оттук.

— Това е наивно. Не е възможно да се е случило.

— Сали, мила, ти проектираш върху други хора собствените си усещания. Тази планета ти се струва смъртоносна. Убедена си, че на нея не може да се оцелее и минута без скафандър. Мислиш си така, защото живееш в комфортни помещения, дишаш стерилизиран въздух, пиеш дестилирана вода. Представи си, че нямаш изход. Или смърт, или приспособяване.

— Тогава по-добре смърт — каза Сали уверено.

— Смъртта никога не е по-добрият изход.

Стрелката потрепна. И се отмести наляво.

— Това е като детска игра — обади се изведнъж Сали. — Студено, топло, още по-топло...

— Радиусът му на действие не е голям — отвърна Павлиш. — Направено е, за да няма отклоняване от пътя при издирване на множество обекти. Нали знаеш — биотърсача са го измислили алпинистите, спасителите. Отначало с негова помощ са търсели затрупаните от лавина... Тук!

Павлиш се спря пред полегато възвишение.

— Подръж. — Той подаде биотърсача на Сали и се зае да разбива с ръкавиците си заледената снежна покривка, за да се добере до по-мек сняг.

Сали се застави да гледа в ръцете на Павлиш, но после се извърна. Тя не искаше да види това, което щеше да се появи след малко.

— Странно... — изрече Павлиш.

В гласа му имаше само учудване, нищо повече. Сали се обърна.

От снега се подаваше жълтеникавобяла козина. Там беше погребано някакво едро животно, подобно на бяла мечка.

— Когато се върнем следващия път, ще го разкопаем изцяло — реши Павлиш.

— Защо?

— По две очевидни причини, ангелче мое — каза Павлиш. — Първо, това животно е неизвестно на науката. Второ, важно е да узная от какво е загинало. Но ще ми трябва лопата.

Те вървяха около кораба по разширяващи се окръжности, като все повече се отдалечаваха от него. Сали се умори, заледената повърхност на снега не ги издържаше навсякъде — на места пропадаха. Вятърът духаше все по-силно и им пречеше да ходят, той замиташе повърхностния слой сняг и понякога беше трудно да се види нещо на повече от три крачки.

За два часа издирвания не откриха нищо.

Най-накрая Павлиш се спря. Погледна Сали и попита:

— Умори ли се?

— Да.

— Извинявай, увлякох се. — Той виновно се усмихна.

— Не ти се сърдя.

— Да се върнем на станцията. След като обядваме, ще дойда отново тук и ще продължа издирването.

— Защо си убеден, че някой може да е останал жив?

— На кораба няма нито един труп освен онези, които са прибрани в анабиозния отсек.

— Но дори и да са излезли, те сигурно са загинали в планините.

— А ако са стигнали до гората?

— Нали знаеш какво представлява гората?

— Знам. Но някой е бил на кораба сравнително скоро. Помниш ли погрома в склада?

— Това не са били хора.

— Нехора са се качили до люка, отворили са го, минали са през коридора до склада, а на тръгване са затворили люка след себе си?

— Това е твое предположение.

— Достатъчно сериозно, за да оставим всякаква друга работа и да се заемем с издирване!

Наближиха катера.

— Клавдия сигурно е полудяла. Забравихме я.

— Няма страшно — каза упорито Павлиш.

Сали повика станцията.

Клавдия мълчеше.

Павлиш затвори люка на катера и тръгна към пилотското кресло.

— Не отговаря! — учуди се Сали.

— Може да се е отдалечила от свързочния пункт — предположи Павлиш. — На малко ли места може да се отиде на станцията...

Той издигна катера нагоре. „Полюс“ се превърна в черно копче върху бялата престилка на долината. Сали продължаваше да вика Клавдия, но безуспешно.

Павлиш направи остър вираж, набра скорост над езерото и се вряза в облаците така, че да се спусне вертикално към станцията.

Под облаците се сипеше порой и беше мрачно.

Павлиш приземи всъдехода до купола на лабораторията, изключи двигателя и вдигна големия сак с вещите, взети от „Полюс“.

— Нали нищо не забрави? — попита той.

Сали поклати глава в знак на отрицание.

Тръгнаха направо към входа. Лампите вътре бяха включени и кръглите прозорци светеха приятно и уютно на фона на биещите

скосено сиви струи на пороя.

Сали натисна бутона на вратата. Чу се как звънът се разнесе из станцията.

Павлиш погледна в люка.

Струите вода течаха по стъклото и му пречеха да види какво става вътре.

Сали набра кода. Вратата на шлюза се отвори и те влязоха.

— Нещо не е наред — каза Павлиш.

Струите на дезинфектанта удариха по скафандрите. Сали изключи душа, свали шлема. Тя първа се втурна в каюткомпанията.

Павлиш започна да се измъква от скафандъра и в този миг чу вика на Сали.

Той хукна към стаята. Тя беше ярко осветена. Пред очите му се разкри невероятна картина.

Всичко в каюткомпанията беше преобърнато, сякаш беше буйствал цял полк. Следите от битка се виждаха навсякъде — в преобърнатите мебели, в разбитите съдове, в разхвърляните прибори. И сред целия този хаос на пода лежеше Клавдия, стиснала анбласт в разперената си ръка.

Сали се наведе над нея и се опита да чуе сърцето ѝ.

— Почакай. — Павлиш отстрани Сали.

Той подигна клепача на Клавдия. Имаше реакция.

— Жива е — обади се той, — но е в дълбок шок.

Павлиш бързо прекара ръце по тялото ѝ, опитвайки се да разбере има ли рани, но не намери сериозни увреждания.

— Тя е стреляла — каза Сали.

Павлиш също забеляза следи от изстрели по мебелите и по стените. Ръцете на Клавдия бяха окървавени — целите в драскотини и синини. Павлиш не можеше да знае, че в пристъпа на безумие, предизвикан от ухапването на снежна бълха, тя се беше сражавала с невидими врагове. Той реши, че враговете са истински, че някой беше проникнал в станцията и едва не беше убил Клавдия.

Павлиш я пренесе на дивана, после сглоби портативния диагностик, който, за съжаление, не можа да му помогне с нищо — той даде само общата картина на дълбокото безсъзнание и нервното изтощение, но не можеше да предложи нито прогнози, нито лечение, защото никога не се беше сблъсквал с подобни явления.

Всички опити на Сали да изведе Клавдия от състоянието на безсъзнание се оказаха безплодни.

Времето си минаваше. Вече двацет минути, откакто бяха в станцията.

— Според мен пулсът ѝ отслабва — прошепна Сали.

Павлиш погледна приборите и поклати глава в знак на отрицание.

— Трябваше да го усетя — терзаеше се Сали.

— Странно — каза Павлиш. — Като тайната на затворената стая. Вратата беше заключена, ключалката е наред, не виждам чужди следи вътре в станцията. И в същото време някой е проникнал...

— Какво знаем ние? — отговори Сали с горчивина. — Ние само сме одраскали повърхността на планетата и сме оставили недрата ѝ недокоснати.

— Ако някой от нас беше предпазлив, това беше именно Клавдия!

— По-добре кажи какво да правим. Не мога повече така.

— Очевидно имаме само един изход. Да излетим с планетарния катер.

— Да отидем при маяка?

— Да, с максимална скорост след три часа ще сме при маяка.

Маякът беше в открития Космос, извън обсега на гравитационното поле на планетата, което препятстваше космическата връзка.

— Навярно си прав — реши Сали.

С помощта на маяка можеха да се свържат с Галактическия център и да се включат към диагностичен пункт, който да им даде препоръка какво да правят.

Двамата пренесоха Клавдия в катера.

После Павлиш се върна на бегом в купола. Можеше да се случи така, че да се наложи да отидат на randevу с минаващ наблизо кораб и да не се върнат скоро тук. А можеше и да не се върнат никога.

Павлиш включи камерата — имаше половин минута, докато Сали вкарваше в катера програмата на полета — и снима погрома. Снимката можеше да помогне, когато в Галактическия център анализират причините за драмата. Ако тя се окажеше достатъчно

сериозна, планетата щеше да бъде закрыта за изследвания и вкарана в групата на опасните светове.

Последното, което направи Павлиш на излизане от станцията, беше да включи програмата за консервация. Станцията сама щеше да събере контейнерите, да ги опакова, да се подготви за възможна евакуация.

Това беше всичко. Павлиш хукна към катера.

Сали седеше на пода, придържайки главата на Клавдия.

Павлиш внимателно издигна катера.

— Дик... — повика го Мариана. — Дик!

Той се наведе над нея.

Събираха се буреносни облаци — всеки момент щеше да рукне порой. Дик тъкмо се канеше да покрие Мариана с остатъците от ципата.

— Мислех, че спиш.

— Не спя. Плувах... бях далече... Къде е Казик?

— И аз се безпокоя. Отдавна го няма.

— Иди при него, той е в беда, не разбираш ли?

— Ти откъде знаеш?

— Нищо не знам, лошо ми е, защото той е в беда.

— Не, не мога да те оставя сама.

— Аз съм добре... аз съм добре. Тръгвай!

Мариана говореше настойчиво, сякаш изричаше заклинание, сякаш не виждаше нито Дик, нито гората и надвисналата буря — нищичко; тя гледаше някъде надалече, във вътрешното си пространство, и в гласа ѝ имаше заповед.

— Дъждът... — каза Дик, размишлявайки на глас. — Той бързо отмива следите. Ако ще тръгвам, трябва да е сега.

— По-скоро — приканваше го Мариана. — След малко ще е късно, а може и вече да е късно.

Дик се подчини. Но първо преви върховете на три малки борчета, забърза ги с въже и вдигна там Мариана. Това не беше много удобна постеля, а и се издигаше само на малко повече от метър над земята, но пък наземните гадини нямаше да успеят да се доберат до нея. Тя търпеше, само от време на време повтаряше: „Тръгвай!“.

— Ще ти оставя бластера.

— Недей, аз ще лежа тихичко, ще се притая. — На Мариана ѝ беше трудно да говори.

— Бутонът се натиска лесно, почти без усилие. А аз имам арбалет, свикнал съм с него.

Той сложи бластера в ръката на Мариана.

Тя не възрази.

— Тръгвам — каза Дик.

— По-бързо!

Дик се затича по следите.

Макар че облаците бяха надвиснали ниско, валеше дъжд и беше тъмно, Дик забелязваше ту счупено клонче, ту преобърнат камък. Земята беше мокра. Но на места Дик разпознаваше отпечатъка от стъпалото на Казик — момчето беше изгубило ботушите си още в езерото и тичаше босо.

Изведнъж Дик застина. Той усети миризмата на чакали. Не скорошна, но оттук бяха минали чакали.

А ето тук беше спирал Казик. Бил е напрегнат — повдигнал се е на пръсти — значи, също е усетил чакалите, но за него миризмата е била много по-силна и скорошна.

Дик се разтревожи още повече. Ако чакалите са били повече от един, се е наложило Казик да бърза колкото се може повече към станцията на земляните — момчето не би се справило с нож дори само срещу един чакал.

Дик мина през тясна долчинка и разбра, че чакалите са били повече от един. Поне три.

Хълм, купчина камъни. Кръв, труп на чакал.

Ето че бяха настигнали Маугли.

Мирис на кръв на чакали. Мирис на кръвта на Казик.

Дик побягна още по-бързо. Той беше страховит и гората настръхваше, отдръпваше се при вида му. Тя усещаше, че през нея преминава звяр, обхванат от ярост — такава ярост, която би направила страшна дори беззащитната коза, бързаща да помогне на козленцето си.

И също като Казик, неочаквано за самия себе си, Дик изскочи на поляната пред станцията.

Тя беше слабо осветена и представляваше приказно зрелище — няколко купола, свързани помежду си с тунели, и кръгли прозорчета със светлина. Станцията беше от същия свят, на който принадлежеше „Полюс“. Но в този момент Дик нямаше време да сравнява и да разсъждава.

Той видя как едно тъмно заоблено тяло се вдига във въздуха и това безшумно ускорително движение го накара да застине.

Той гледаше как планетарният катер се носи нагоре и се превръща в светеща точка. Разбира се, той не знаеше, че това е планетарният катер, и не разбираше кой излита от станцията и защо.

Затича се към входа.

Въздухът беше тежък, но дъждът почти беше спрял.

Дик бутна вратата — тя не поддаде.

Той погледна вътре — там беше празно.

— Ей! — закрещя Дик. — Отворете!

Никой не откликна. Дик потърка стъклото.

През прозореца се виждаше, че във вътрешността на голямата светла стая е имало битка — всичко беше преобърнато, на пода бяха захвърлени изпотрошени предмети... Следи от кръв върху мекия килим... На пода имаше и бластер — не същия като на Дик, а по-голям.

Дик удари вратата с юмрук. Къде е Казик?

Изведнъж се досети: взели са Казик със себе си и са го откарали горе, в небето, където имат кораб. Разбира се, Казик е бил ранен, когато са го нападнали чакалите, и хората са го взели на кораба.

Тази мисъл му донесе голямо облекчение.

Дик се успокои. Сега трябваше да се върне за Мариана...

Но нещо го смущаваше. Нещо беше не както трябва. Мирисът на чакали? Да, но той не беше скорошен. Мирисът на Казик? Дик погледна към езерото — миризмата на Казик водеше нататък.

В краката си видя следите на Казик, отъпкани от отпечатъците на двата чакала. Това беше странно.

Дик тръгна бавно по следите и с всяка крачка мирисът на Казик и на чакалите се усилваше. Защо той не беше влязъл в станцията? Нали хората са били там? Дик ги бе видял с очите си да се издигат.

Казик очевидно беше бягал с последни сили, беше се спирал, обръщал, озъбвал, размахвал ножа — всичко това можеше да се види

по отпечатъците от стъпалата му. И бе отстъпвал към водата. На негово място Дик също би опитал да се добере до водата.

Не му се наложи да върви още много.

Казик беше успял да избяга във водата. На едни камъни близо до брега. Беше изминал още двайсетина крачки и бе паднал там. Чакалите не бяха посмели да влязат във водата. И си бяха тръгнали.

Дик видя тялото на Казик, наполовина потопено във водата, с няколко скока достигна до него и го подхвана с ръце. В този момент с проблясването на мълния и с оглушителен грохот небето сякаш се разкъса и отново рухна порой.

Главата на Казик висеше безсилно и Дик се стараеше да я придържа.

— Жив ли си? — питаше той. — Хайде, кажи, жив ли си?

Той положи Казик на брега и се наведе над него, предпазвайки го с тялото си от водните струи.

— Жалко — изрече изведнъж тихо, но отчетливо Казик. — Толкова я молах, а тя не ме пусна.

— Какво? — не разбра Дик.

— Те не ни пускат — каза спокойно Казик. — Страх ги е. Ние сме диви...

И той млъкна.

И Дик осъзна, че Казик е умрял.

Той го подхвана и се затича нагоре по брега. Струваше му се, че има какво още да се направи.

Започна да удря по стъклата на прозорците, за да влезе в станцията. Но стъклото равнодушно и еластично отбиваше ударите му.

— Мръсници! — крещеше Дик. — Вие го убихте! Пуснете ме, не се крийте!

Той разбираше, че станцията е празна, че няма никого вътре, но продължаваше да блъска вратата.

В отчаянието си се обърна, притича до един огромен камък, вдигна го. В нормалното си състояние никога не би могъл да го направи. Обърна се, затича се към вратата и с всички сили удари с камъка в прозореца.

И стъклото, и куполът можеха да издържат огромни натоварвания. Но слабото звено се оказа металната рамка. Ударът беше толкова рязък и силен, че стъклото излетя от нея, без да се счупи.

То падна със звън и се изтърколи навътре.

Дик се вмъкна през отвора, после издърпа и Казик и се опита да го раздвижи. Но момчето не реагираше.

Дик изтича в съседната стая и започна да разтваря шкафовете — търсеше лекарство, но не знаеше къде да го търси, пък и какво лекарство му трябваше? И как да даде лекарство на човек, който вече е мъртъв?

— Ще ви избия! — повтаряше той. — Само да ми паднете, и ще ви избия всичките!

Станцията беше празна. И не реагираше.

Изведнъж Дик забеляза движение в далечния коридор — малка плоска платформа бавно мъкнеше блестящ сандък. Дик, разярен от това, че в първия миг се беше изплашил, а и за да си изкара гнева на някого, ритна платформата и тя спря. Той хвана сандъка, който не беше никак лек, и го стовари върху платформата. Тя се изкриви и застина.

— Така ти се пада! — изкрещя той.

И в този момент си спомни за Мариана. Мариана беше в гората. Сама. И нея също можеха да я нападнат.

Той изскочи под дъжда и се понесе в тъмната мокра гора.

Сали управляваше планетарния катер на границата на възможностите на двигателя. Движеха се с такава скорост, че да могат да пристигнат за по-малко от три часа.

Клавдия не идваше в съзнание, но Павлиш, който я наблюдаваше, се убеди, че състоянието ѝ не се влошава.

Всичко беше много странно. Странностите се нареждаха като в калейдоскоп, като някаква нелогична шарка, в която всички късчета стъкло са в различен цвят, но се виждат хармония и симетрия, само не е ясно какъв смисъл носи в себе си шарката.

Павлиш имаше време да разсъждава.

Прехвърляйки всички събития и картини от планетата в търсене на странното, нелогичното, той си спомни грамадното дърво, чийто връх се губеше в облаците, и висящия от клона парцал...

Павлиш извади контейнера с лентите — беше го взел от станцията.

Индикаторът моментално намери нужната лента и Павлиш включи проектора. На екрана се появи гигантският клон, храстите по него и увисналата ципа, под която се поклащаше, люляна от вятъра, буцата... Не, това не беше буца, не беше тяло на животно, както се беше заставил да повярва Павлиш по-рано — това беше кош. Павлиш спря лентата и се опита да даде увеличение. Разбира се, в този кош можеше да се надникне, той беше празен. И въжетата. Как от самото начало не видя, че там има въжета...

— Сали, погледни.

— Какво е това?

— Струва ми се, че е въздушен балон.

— Прилича — изрече Сали равнодушно. Тя беше потънала изцяло в загриженост за Клавдия, в безпокойство за нея.

„Какво още? — мислеше си Павлиш, без да изключва изображението на балона. — Имаше още нещо. Аха, опустошеният склад на кораба... Трябва да намеря и тази лента... На пода са разхвърляни отворени консерви и кутии. Разкъсан пакет, смачкано парче фолио... То не е просто смачкано. На него има отпечатъци от пръсти, всичките пет“.

— Сали!

— По-тихо! Изплаши ме. Какво е това?

— Нима не виждаш?

— Ръка. Откъде е?

— Те са били в склада. Помниш ли?

— Струва ми се, че това е ръка на маймуна.

— Повярвай ми — изрече Павлиш твърдо. — Ето я следата от палеца. Виждаш ли как е разположен? Нито при една маймуна няма да намериш това — само при човека.

— Тогава всичко е ясно — досети се Сали. — Те са умирали на кораба, но са спасили децата. Вече не са останали възрастни, само деца. Затова е и опустошението в склада.

— А въздушният балон?

— Въздушният балон — това е доста свободно допускане.

Дик не каза нищо на Мариана, когато я намери и докато я влачеше върху одеялото от ципата през гората към купола, към Казик. Нямаше вече никакви сили, но трябваше да довърши започнатото. Не можеше да остави Казик, не можеше да остави и Мариана, той беше най-големият, най-силният от тях и затова беше длъжен да издържи.

Мариана беше тежка, тя беше изгубила съзнание от треската.

Дик я довлече до купола и я вмъкна вътре.

Казик продължаваше да лежи по същия начин на дивана.

Само светлината в купола беше станала по-мътна, като пламъчето на догаряща свещ. И, което беше странно, два от по-малките куполи бяха изчезнали, бяха се свили на руло. Освен това в големия купол имаше по-малко предмети.

Дик положи Мариана върху леглото, което беше открил зад една преградна стена. То беше покрито с чисто бели чаршафи, но на Дик не му беше жал за тях.

Той седна на дивана в краката на Казик.

Седя така пет минути, без да прави нищо, защото беше останал без сили, а и не знаеше какво да предприеме.

Още едно желязно изродче влезе в стаята и започна да дърпа килима от пода.

Без да става, Дик вдигна бластера и вкара един заряд в изродчето.

То се сви, овъгли се и застина.

— Ако още някой влезе... — изрече Дик. — Само посмей да влезеш!

Той седеше на дивана до мъртвия Казик и умиращата Мариана и не можеше да направи нищо, само се кълнеше, че ще посвети целия си живот, колкото и да му беше останало от него, за да отмъсти на тези земяни, които убиха Казик и избягаха, оставяйки Мариана да умре.

Той щеше да ги открие, щеше да ги намери, където и да се бяха скрили, и да ги убие като жалки чакали.

— Слава — каза Сали, — виж...

Тя се наведе към Клавдия, която въздъхна дълбоко. Приборите на медицинския пулт показваха, че пулсът ѝ малко се е ускорил, а дишането ѝ е станало по-дълбоко. Тя идваше на себе си.

Течеше вторият час на полета.

Павлиш взе стимулатора за сърдечна дейност. Съдейки по показанията на приборите, състоянието на Клавдия беше почти нормално. Павлиш погледна още веднъж анализа на кръвта ѝ. В нея имаше следи от токсично въздействие. Какво точно — беше трудно да се определи в полеви условия. Нужна им беше истинска лаборатория.

Клавдия отвори очи.

— Сали — учуди се тя, — защо сме тук?

Тя веднага разбра, че са в катера.

— Не се движи, вредно е за теб — нареди Сали. — Всичко ще бъде наред.

— Но какво се е случило? — Клавдия се намръщи, опитвайки се да си спомни. — Заради гората е, нали? Глухарчетата. Много красиви глухарчета. И онази маймуна. Аз я пропъдих — всички тези зверове само се навират в прозореца... А после какво е станало?

— Не знаем — каза Павлиш. — Мислехме си, че ще помниш. — Неочаквано за самия себе си, Павлиш започна да се обръща на „ти“ към Клавдия.

— Не помня. Спомням си какви страшни зверове се навираха в прозореца. И после дойдоха кошмарите...

— Кажи, какви бяха тези зверове? Те ли те изплашиха?

— Не, просто бяха гадни. Всичко е толкова противно... Отвратителен свят! Те непрекъснато се бият в гората, всички се бият... Не, не се уплаших от тях. А след това — не помня.

— Постарай се да си спомниш всичко подред. Какво се случи?

— Бях в гората.

— Излязла си в гората?

— Излязох в гората. Малко се поразходих. Имаше глухарчета... Вероятно съм отворила шлема, прииска ми се да ги духна.

— Свали ли шлема?

— Не помня. Май повдигнах забралото.

— А после?

— После бях в лошо настроение, чувствах се зле и онази маймуна се напъха в прозореца, тя се биеше с други зверове.

— А след това?

— Тя избяга, всички избягаха, а на мен ми стана съвсем зле... Извинявайте. Докарала съм ви... притеснения. Защо сме в катера?

— Летим към маяка. За да се включим към диагностичния център. Дали да не евакуираме станцията?

— Тогава се връщаме.

— Все пак искам да се включим към диагностика — нека да проверят. А ако е потенциална инфекция?

— Не искам. — Клавдия се надигна с усилие. Беше пребледняла. — Няма да понеса, ако заради моите... неразположения се провали работата на експедицията.

Павлиш осъзна, че ако Клавдия отстъпеше, това би бил непоносим позор за нея.

— Почакай... — каза той. — Ти добре ли разгледа тази... маймуна?

— Не, не се загледах.

— Разбираш ли — обясни Павлиш, — на тази планета не би трябвало да има никакви маймуни... Може ли да е бил човек?

— Дивак? Но ако не може да има маймуни, откъде ще се вземе дивак?

— В момента си мисля по-скоро за хора.

— Какви хора? Откъде ще се вземат тук?

— От „Полюс“. Да допуснем, че някой е оцелял.

— Това е немислимо. Този свят би погубил всекиго.

— Сам човек би погубил. Но ако не е сам? Ако тук има колония от хора, които се опитват да оцелеят, да дочакат нас, хората от Земята, да дочакат спасение?

— Не вярвам.

— Тогава погледни.

И Павлиш превъртя още веднъж лентата с въздушния балон.

Олег не искаше да ходи никъде. Беше му все едно.

Но Сергеев, когато съвсем се съмна и виелицата поутихна, си наложи да стане. Той никога не би се надигнал, ако не бяха децата. Марианка и Олег. Знаеше, че ако не успее да се изправи, Олег и Марианка никога нямаше да се намерят, да се видят, да се докоснат. Неговият живот нямаше стойност без продължението му в Мариана и Олег. Сергеев успя да се застави само да повдигне главата си, за толкова имаше сила. За щастие при рязкото конвулсивно движение

Сергеев си удари главата в снежния покрив на убежището им, който на това място беше доста тънък. Покривът рухна и пропусна вътре леден въздух, който опари лицето и раменете на Сергеев и го накара моментално да се съвземе.

Той се измъкна навън и дълго време седя на колене, докато съвсем не дойде на себе си. После се застави да изрови от снега торбата с дървата и да запали огън. Когато водата се затопли, той разбута Олег, отбори с мръсните си загрубели пръсти устата му и започна да излива вътре горещата вода. Олег вяло се съпротивляваше, сънено мърмореше, че иска да спи. После Сергеев започна да го разтърква, да го тресе, съвсем се умори и не забеляза как в суматохата обърна тенекията с врялата вода, която веднага попи в снега, оставяйки на повърхността само дупка с разтопен сив лед наоколо.

Тогава дойде на себе си и Олег. Той се свести дотолкова, че да може отново да разпали огъня, пак да кипне вода и да даде на Сергеев да се напие. Сега ролите се размениха. Наистина Сергеев не се съпротивляваше и отлично съзнаваше всичко — просто не му бяха останали сили.

После те тръгнаха нагоре, през облаците, в мъглата, водени само от безумната надежда, че милостиво чудо ще ги изведе именно в котловината, където лежи „Полюс“.

След два часа паднаха в снега. Струваше им се, че са изминали страшно много път. Но всъщност бяха преодолели по-малко от километър. Запалиха последните дърва и отново пиха гореща вода като лекарство. Вече не говореха, и двамата бяха измръзнали, пръстите на ръцете и на краката им се бяха вкочанили. И все пак отново се изправиха, наистина — този път им се наложи да се прегърнат и да вървят един до друг, да се придържат, поради което придвижването им напред стана съвсем бавно. Но на тях им се струваше, че напредват. И очакваха всеки момент облаците да се разпръснат — и над тях да се разкрие синьото небе...

Дик видя как катерът се спусна. В първия миг го обзе радост — те все пак се бяха върнали!

Но веднага си спомни, че трябва да им отмъсти.

Трябваше да ги убие, защото те бяха виновни за смъртта на Казик и за това, че Мариана умираше. Те можеха да ги спасят. Можеха да направят всичко. Но не бяха пожелали.

Никога по-рано на Дик не му беше хрумвало, че може да убие човек. На света имаше малко хора. Хората си помагаха взаимно. Ако не го правеха, щяха да загинат, защото гората беше по-силна от всеки отделен човек.

Но тези от чистичкия купол не можеше да са хора.

„Ако всички вие сте такива, не ни е нужна вашата Земя, вашите бели чаршафи и гладките ви маси — трескаво мислеше той. — Аз знам, че сте се върнали, защото сте забравили да си вземете вещите. Искате да ни вземете всичко, защото сме мръсни и грозни, защото ви е срам да мислите, че с вас сме долетели от една и съща Земя. Вие не сте ни нужни! Махайте се! Но аз няма да ви дам вещите ви — те ще останат тук. Всички ние ще се преместим и ще живеем тук. И никога няма да полетим към Земята!“

Яростта към хората, които искаха да отнемат на селцето станцията — плячката, която Дик беше преследвал толкова дни и заради която бяха загинали неговите приятели, заглуши в съзнанието му разумната мисъл, че щом хората са се върнали, трябва да ги помоли да излекуват Мариана.

Измъчен, доведен до предела на душевните си сили, почти обезумял, Дик не можеше да разсъждава логично. Той беше дивак, рожба на гората, чакал, вдигнал се на задните си крака над жертвата... Но за разлика от чакала Дик имаше бластер.

След като приземи катера, Павлиш пръв изскочи от него. Вече се бяха разбрали как ще действат: първо жените ще пуснат всички скаути, но не в обичайната висока орбита, а под облаците. Площта, която трябваше да се изследва, беше относително малка. Тя се ограничаваше на север от хребета, на който лежеше „Полюс“, а на юг с голямото езеро, на брега на което беше станцията. Всяко човешко селище, оказало се в тези граници, щеше да бъде открито от скаутите за по-малко от час.

А дотогава Павлиш, след като вземеше от станцията анблеста, щеше да претърси близките околности на станцията. Човекът, дивакът, когото беше видяла Клавдия, не можеше да е отишъл далече.

Когато отвори люка и скочи на мократа трева, Павлиш видя, че малките куполи вече са разглобени — станцията беше започнала самоконсервацията. Наистина тя би трябвало да свърши тази работа много по-бързо. Павлиш не знаеше, че вината за забавянето е в Дик — той беше прострелял половината работи. Впрочем в момента Павлиш не мислеше за консервацията. Мислеше само за това как да свърши всичко по-бързо. Да не забрави да вземе от аптечката превързочни материали. Да вземе от кухнята глюкоза и шоколад...

Но не успя да направи и две крачки от катера — жените все още бяха вътре — когато видя в прозореца тъмния силует на човек.

Павлиш продължаваше да върви по инерция, осъзнавайки, че трябва да каже нещо подходящо, съответстващо на момента. „Колко е хубаво — успя да си помисли той, — че те също са ни търсили и че се досетихме да се върнем...“

И в този момент чу хриплив нисък глас:

— Махай се!

— Какво? — Павлиш не разбра. Той продължаваше да върви.

— Махай се! — Гласът се извиси. — Ще те убия!

— Почакайте... — каза Павлиш.

Той се спря. Светлината вътре в станцията беше по-ярка, отколкото полумракът отвън, и той можа да разгледа лицето на човека. Главата изглеждаше твърде голяма — вероятно заради гривата на косите. Съзнанието на Павлиш регистрираше дреболии, детайли — той не можеше да разбере какво става.

Къде беше виждал тази картина? Отдавна, в детството. Да, в „Робинзон Крузо“. Робинзон на острова — коси до кръста, дрехи от кожи. Добре поне, че не се бяха отучили да говорят.

— Махай се! — повтори Дик. — Махай се!

Заради това, че говореше и му отговаряха, той нямаше сили да стреля. Дик виждаше този човек, по-висок от Старика, със скафандър. Знаеше какво е това скафандър. Шлемът беше прозрачно кълбо, не му пречеше да разгледа лицето на мъжа. То беше чисто, нормално, обикновено лице. Беше обръснато, а тъй като Дик никога не беше виждал възрастен обръснат човек, изведнъж му се стори, че пред него е много висок юноша. Та нали и Дик вече имаше брада — къса, беше я отрязал. Само на Олег още не му беше поникнала брада.

— Махай се! — повтори Дик като заклинание. Той вече не искаше този човек да си тръгне, но не му идваха други думи. Беше го овладяла инерция и страшна тъпота, като в пристъп на треска.

До високия човек вече стояха две жени. Едната беше едра, почти като мъж, втората дребна и слаба, като Марианка. И двете бяха в скафандри. Върху лицата им беше изписано смайване и дори страх. Бяха видели бластера в ръката на Дик.

— Недейте! — извика изведнъж дребната жена. — Аз съм виновна за всичко. Не разбрах! Когато вие дотичахте, не разбрах!

Тя бързо тръгна към станцията.

Мъжът понечи да я задържи, но дребната жена се изтръгна. Тя вървеше със ситни, несигурни крачки, като болна.

И тогава Дик изпусна бластера на пода и отстъпи към отсрещната стена, към дивана, на който лежеше мъртвият Казик. Стоеше, отпуснал силните си ръце, и чакаше да види какво ще стане по-нататък, защото сега вече нищо не зависеше от него и той дори не беше в състояние да мисли.

Клавдия с мълниеносни движения набра кода на вратата, за да влезе по човешки, а не през илюминатора — въпреки слабостта ѝ ръцете ѝ действаха прецизно. Тази ситуация, независимо от своята необичайност, влизаше в категорията на извънредните ситуации — Клавдия ненапразно от толкова години участваше в експедиции. Щом ситуацията имаше обяснение, щом съществуваше неин аналог — хората са претърпели бедствие, нуждаят се от помощ, — то Клавдия умееше да действа по-бързо от всеки друг човек в Галактиката.

Павлиш и Сали още не бяха свалили шлемовете си, а Клавдия вече знаеше, че изтормозеният космат юноша, облечен с животинска кожа, не е единственият човек в станцията. Освен него имаше още двама. Момче, лежащо на дивана в каюткомпанията, и много слаба девойка в безсъзнание, бълнуваща, със страшно подут крак.

Клавдия се обърна към Дик и каза спокойно и строго:

— Седни и почивай. Не пречи!

Когато Павлиш влезе в каюткомпанията, Дик вече послушно беше седнал в креслото.

— Първо момчето! — нареди Клавдия на Павлиш. — Може би е още живо.

— Не — изхриптя Дик.

— Сали! — Клавдия не обърна внимание на думите на Дик. — Гореща вода! Много гореща вода! И непременно дай команда на станцията да спре консервацията.

За щастие, роботите не бяха успели да се доберат до стенния медицински шкаф и докато Павлиш вървеше през каюткомпанията към Казик — десет бързи крачки, — Клавдия успя да отвори шкафа, да извади диагностика и да го подхвърли на Павлиш, убедена, че той ще се досети да протегне ръка и да улови прибора.

Разбира се, тя беше права.

Дик не им помагаше. Той гледаше как бързо и деловито се движат хората от Земята и с всяка изминала минута чувстваше все по-голям срам, че се е държал като дивак, като животно. Хората искаха да помогнат. Те може и да бяха сбъркали отначало — всеки би могъл да сбърка, ако види такова чудовище като някого от жителите на селцето. Те сигурно не са и очаквали, че някой ще живее тук, откъде да се досетят? Нали Сергеев казваше, че е много трудно да се намери селцето дори и с най-съвременна апаратура — то е като част от гората.

На Дик му се искаше да се изправи и да види какво правят с Казик и Мариана хората от Земята. Те тихичко разговаряха, но той не можеше да разбере от думите им дали ще могат да помогнат на приятелите му, или вече е късно. Ала Дик знаеше, че ако седи тихо и слуша внимателно, непременно ще разбере. Важното беше да не се намесва, защото те сигурно и без това го вземаха за маймуна. Може би даже мислеха, че на планетата са само тримата. Трима диваци. Сигурно се бяха смаяли, когато бяха чули бика му. И Дик продължи да седи неподвижно, стараейки се да долови смисъл в думите им. Беше страшно жаден, но не помоли за вода.

Павлиш и жените говореха много малко. Пулсът на Казик почти не се усещаше. Той беше загубил толкова много кръв, че не беше ясно защо животът още се крепи в него. Някои от раните му бяха дълбоки. Разкъсан корем, счупени ребра... Тези данни им ги подаваше диагностикът, а те ги сверяваха. Сали приготви вода, сглоби уреда за преливане на кръв, намери суха универсална плазма, приготви я. Нямахме заздравяващ лейкопласт за всичките рани на момчето и Сали смени за няколко минути Павлиш, докато той пускаше синтезатора. Не обръщаха внимание на Дик. Наистина на два пъти при влизането си в каюткомпанията Сали му хвърляше напрегнат поглед, но дивакът

седеше като вкаменен — избликът на агресивност беше отминал. Все пак Сали намери време да капне в чаша с вода малко транквилизатор и подаде чашата на Дик. Той послушно я взе, но не отпи, докато Сали не му нареди да го направи. Водата беше странна, нагарчаща, но Дик я изпи до дъно. Длъжен беше да се държи като цивилизован човек.

Клавдия се занимаваше с девойката. Павлиш се откъсна за малко от Казик и я прегледа. Не се притесняваше за нея — случаят беше тежък, но той знаеше, че за няколко часа ще я отърват. Гангренозно възпаление, крайно изтощение — неприятно, но нищо страшно.

Съблякоха Мариана, Клавдия я забърса с гъба. Тялото ѝ беше страшно слабо — всичките ѝ кости си личаха; беше толкова мръсна и покрита с белези и драскотини, че беше трудно да се определи възрастта ѝ. Можеше да е на петнайсет, можеше да е и на повече.

Когато апаратът за преливане на плазма се освободи, Сали го пренесе в лабораторията и го предаде на Клавдия. През това време тя вече беше приготвила хранителен разтвор и го вливаше в Мариана. Щеше да е по-лесно, ако експедицията имаше два реанимационни апарата. Но апаратът беше един и беше нужен за момчето. Той вече беше обгърнал Казик с датчиците си и внимателно беше вкарал в главните му вени хранителните си нишки. В гръдната клетка бяха проникнали микропипала, които масажираха сърцето му, поддържайки ритъма му. Павлиш се безпокоеше дали момчето няма мозъчни увреждания — все пак го извадиха от клинична смърт. Той отново и отново караше диагностика да съобщава как функционира мозъкът.

Дик чу как мъжът и едрата жена разговаряха в другата стая край Марианка. Те говореха много тихо, мислеха, че той не ги чува. Не знаеха, че Дик е дете на гората и слухът му е тройно по-чувствителен от техния.

Първо имаше фрази, пълни с медицински думи. Дик разбираше, че това са медицински думи. По тона им вече се досещаше, че ще излекуват Мариана. Гласовете им ставаха по-тревожни, когато поглеждаха към Казик. За свое удивление, обзет от суеверна плахост, Дик разбра, че Казик не е мъртъв. Или тези хора притежаваха способността да съживяват мъртвите? Дик не беше чувал такива неща от Старика, те се срещаха само в приказките, които някога му беше разказвала майка му.

— Трябва да го нахраним — каза тихо едрата жена в съседната стая.

Дребната жена излезе някъде.

Дик разбра, че думите им се отнасят за него.

— Дали няма да хапе? — още по-тихо, с насмешка в гласа изрече високият мъж, когото те наричаха помежду си Слава.

— Проблемите тепърва започват — отвърна жената.

— Феноменът Маугли?

Дик се учуди — откъде знаеха за Маугли?, — но веднага се досети, че имат предвид другия Маугли, който е живеел в гората и когото са отгледали вълци. А що за феномен е това, не знаеше. Но му беше толкова странно да чуе познатото име, че даже не се обиди на думите на жената.

— Интересно, виждал ли е някога чиния? — попита жената.

— Виждал съм — отрони неволно Дик. — И лъжица съм виждал.

— Той говори съвсем разбираемо — каза мъжът. — Въпреки че са прекарали тук двацет години.

— Това е някаква невероятна загадка — каза едрата жена. — Колко са те, как живеят, къде? Как са успели да запазят човешкия си облик... дрехите, в края на краищата?

— Въздушният балон... — напомни мъжът.

— И погромът в склада.

— Слава! — каза жената по-високо. — Тя идва на себе си.

— Дик... — изрече Мариана със слаб глас. — Дик...

И в този момент сякаш го изстреляха от креслото. Той забрави за гордостта, за това, че трябва да мълчи.

Дотича в стаята. Мариана лежеше на дивана. Лицето ѝ беше бледо. Оказа се, че са я разсъблекли и са я покрили с чаршаф.

— Марианка... — промълви Дик, навеждайки се над нея. — Как си?

— Всичко е наред. — Мариана отвори очи. — Казик жив ли е?

Погледът ѝ се спря за миг върху лицето на Дик, после се плзгна към Павлиш и застина, когато се срещна с усмивката на Сали.

— Благодаря — каза Мариана. — Толкова ни беше страх, че няма да ви намерим.

— Момиче... — Сали изведнъж заплака. — Горкичката! Твоят Казик ще живее, непременно ще живее. Всичко ще бъде наред.

Клавдия се появи на вратата. Тя мълчеше.

— Дик разказа ли ви? — попита Мариана.

— Не — отговори Дик. — Нямаше кога. А и те не са питали.

— Малко недоразумение — отвърна Павлиш. — Но то ще е последното.

— Имате ли кораб, за да отлетите до селцето? — попита Мариана. — Нашите така ви чакат...

Сали отлетя с Дик до селцето. Павлиш и Клавдия останаха с ранените.

Дик беше сит за пръв път от много дни насам и му се повдигаше. Но не биваше да се оплаква, защото Сали много бързаше за селцето. И Марианка, преди да заспи — Павлиш ѝ беше дал сънотворно, за да премахне възбудата, — също беше помолила:

— Дик, моля те, те толкова се вълнуват...

Дик си помисли, че тя се бои, че Олег е тръгнал към кораба, без да ги дочака. Тя се боеше за Олег.

Ако не му се гадеше толкова, Дик, естествено, би си представил как ще се спусне над селцето с катера, как всички ще изскочат на бегом от къщите си, как той ще излезе пръв и ще каже: ето, тази жена е от Земята, казва се Сали. Но сега му беше все едно. Катерът летеше ниско, под облаците, почти докосвайки върховете на дърветата. Дик знаеше точно посоката и беше сигурен, че няма да пропуснат селцето. Гората отгоре изглеждаше като синьо-зелено море.

Прелетяха през реката. Трудно беше даже да си представи, че прехвърлянето през нея им беше отнело три дни — тя съвсем не беше широка. Отляво се заредиха стволовете на гигантските дървета като стена, прорязала облаците.

— Ние бяхме там — посочи Дик. — На върха.

— Да — отвърна Сали, — видяхме въздушния балон. Но не се досетихме веднага. А аз не повярвах. Слава беше този, който се досети.

— Жалко — каза Дик. — Трябвало е да се досетите по-рано.

Той погледна ръцете ѝ. Те бяха толкова бели и гладки, че беше невероятно — може би никога не сваляше ръкавиците? Ръцете ѝ лежаха на пулта и с леки движения на пръстите караха катера да се накланя, да се издига по-нависоко. На Дик му се прииска да помоли Сали да му разреши да седне на нейното място и да поуправлява катера. Но естествено, той си замълча.

Сали увеличи скоростта, зеленината долу се сля в неясна хомогенна маса. И Сали първа, преди Дик, видя оголеното място в гората и селцето.

Тя намали скоростта, но въпреки това катерът отмина селцето и се наложи да опишат кръг, преди да се снижат до оградата. Старика дежуреше при портата, сложил върху главата си наметка от рибешка кожа, защото отново беше завалял дъжд, а него го измъчваше простуда. Но някакво шесто чувство го накара да свали наметката в момента, в който катерът изскочи над върховете на дърветата, съвсем ниско, и започна да описва кръг над селцето.

Старика закрепя диво и започна да бие тревога с дървеното чукче, сякаш от гората прииждаха цели пълчища чакали. Хората изскачаха от домовете си и нищо не разбираха, защото Старика млатеше с чукчето, крещеше и при това, кой знае защо, подскачаше на място, сякаш бе ухапан от змия.

Сали разгледа отгоре обширната пустош, заобиколена с ограда. Тук-там растяха ниски храсти, виждаха се неравни лехи и наподобяващи петна локви, в които се отразяваха сиво-синкавите облаци.

Сали видя и къщите, в които живееха хората. Разкривените, жалки, наклонени колиби се точеха в две редици покрай калната ивица на улицата. Тя се извиваше към прохода в оградата и се разклоняваше; ръкавите ѝ водеха към два скосени навеса, над единия от които се издигаше сивкав дим. Ако се наложеше да се изобразят мизерията и нищетата, до които би могъл да падне човек, нито един художник не би могъл да нарисува толкова тъжна картина.

Катерът се спусна върху пустошта до крайната къща.

Сали изключи двигателя и погледна Дик.

Но той мълчеше. Сали го гледаше, усещайки вина за това, че е със скафандър, че не смее да го свали. Дик бавно се обърна към нея и я погледна в упор. Очите му горяха възбудено, но устата му беше

стисната и изглеждаше гневна. „Господи — помисли си Сали, — трябва ти душ, трябва да се изкъпеш!“ Можеше само да се отгатне, че кожата под слоя сажди и мръсотия е синкавобледа. Дългите черни коси бяха залепнали за бузите. На Дик му беше горещо в кабината на всъдехода, беше му много лошо и той с последни сили се стараеше да не показва пред тази чиста жена колко му е зле. Сали го разбираше.

Дик започна да дърпа люка от своята страна. Сали се наведе и му помогна.

Дик изскочи от всъдехода. Сали го последва.

И в този момент тя видя децата. Те тичаха из калта, из локвите, голи, разчорлени, боси. Те се развикаха и размахаха ръце.

А подир тях тичаха възрастните. Три или четири жени, после мъж с широка гъста рижа брада, която скриваше цялото му лице без червения нос и сините му очи. Една от жените, с кожен халат, беше дебела и Сали успя да се учуди на това, че жената е дебела. После видя висок прегърбен еднорък старец, който куцаше, опирайки се на бастун. Вратата на крайната къща се отвори и оттам светлокоса девойка изведе сляпа жена — Сали веднага разбра, че жената е сляпа; тя опипваше със свободната си ръка въздуха пред себе си, опасявайки се да не се натъкне на препятствие.

Сали стоеше и чакаше всички да дотичат и ѝ ставаше страшно, като си помислеше, че е можело да отлетят и да оставят тези хора тук.

Хората се спряха на няколко крачки от Сали. Беше тихо.

Мълчанието се проточи цяла минута.

Сали видя как плаче дебелият жена. Тя плачеше беззвучно, гълтайки сълзите си, и пръстите шареха по гърдите ѝ, сякаш търсеха копчетата.

Сали погледна децата. Те се оказаха много — изобщо не ѝ беше хрумвало, че хората тук, в тази прокълната пропаст, могат да се плодят. В това имаше нещо животинско, уничително. Сали виждаше в селцето не продължение на Земята, а загиваща група от бедстващи бездомници.

Тягостната тишина се наруши от сляпата жена.

— Къде са те? — попита тя високо. — Наистина ли са долетели?

— Здравейте — каза тогава Сали. Най-трудно от всичко беше да се изрекат първите думи. Първата дума.

— Къде е Казик? — обади се дебелата жена. — Нали нищо не му се е случило?

— Те останаха там, лельо Луиза — отговори Дик. — Ще ги излекуват, обещаха.

— Животът им е извън опасност — потвърди Сали.

— А Олег? Къде е Олег? Той отиде в планините! — завика изведнъж слаба възрастна жена. — Трябва да го настигнете. Моля ви!

— Почакай, Ирина — спря я едноръкият старец с бастуна. — Аз се казвам Борис — продължи той. — Нещо като старейшина съм тук. И от името на всички бих искал да ви благодаря...

Дик избяга настрани, зад къщата. Повърна. Но никой не гледаше към него.

Сали се здрависа с всички подред — всеки протягаше ръка и ѝ се представяше, дори малките деца. И в тази церемония имаше нещо, което разруши образа на бездомници. Сали се радваше, че не си е сложила ръкавиците на тръгване от станцията.

Вниманието ѝ беше привлечено от страшно животно — тя разпозна в него чудовището, което беше убил Павлиш. Заобиколено от цяло стадо такива като него, само че по-дребни, чудовището се носеше тежко и заплашително към групата хора около катера. Сали искаше да извика, за да предупреди хората, но едно от децата смело тръгна срещу чудовището, като крещеше пронизително:

— Махай се, коза, не пречи, при нас долетяха хора. Махай се, глупачко!

Чудовището, което имаше толкова странно име, изведнъж се спря и отстъпи назад. А едно от козлетата, което не разбираше, че не трябва да пречи, беше отведено за дългите уши от куцо момиченце. Козлето блееше, опитвайки се да се измъкне, но козата не посмя да му се притече на помощ.

„Но, разбира се — досети се изведнъж Сали. — Щом те живеят, макар и трудно, но са си останали хора, те би трябвало да опитомяват животни, да ходят в гората, да отглеждат градина. А аз какво очаквах?“

— Ако не сте много уморена — изрече едноръкият старец, — бихме ви помолили да отлетите до планините. Там са Олег и Сергеев. Те тръгнаха към „Полюс“, за да оправят връзката и да ви повикат по радиостанцията. Но в планините времето е много лошо.

След двайсет минути — не биваше да се губи време — катерът се издигна отново. Дик се почувства по-добре и тръгна със Сали. Той познаваше пътя от селцето до „Полюс“, по който бяха минали предишния път.

Мнозина искаха да полетят до планините за Сергеев и Олег, особено децата, а майката на Олег дори напираше да се качи на катера, но Старика каза:

— Ирина, недей! Ще се оправят и без теб. — Той се обърна към Сали и каза: — Връщайте се по-скоро.

Той изрече тези обикновени думи много сериозно, стараяйки се да запази не само своето достойнство, но и достойнството на селцето. Стоеше изправен — Дик никога не беше виждал Старика да стои толкова изпънат. Единствената му ръка се облягаше на дръжката на бастуна. Децата престанаха да вдигат врява и да подскачат около катера. И майката на Олег бавно отстъпи назад.

— Добре, Борис — отвърна Сали, — ще се постареем да ги открием по-скоро.

Когато катерът се издигна, Дик каза:

— Виждаш ли онези червените скали? Натам сме. Зад тях има пещера. Там ноцувахме първия път. Не бързай, защото ще изгубя ориентация.

Катерът летеше бавно. Той прелетя над клисура, в която се пенеше леденостуден ручей. По клисурата се точеха късове мъгла, тя беше затрупана със сняг и Дик си помисли колко трудно му е било на Олег тук.

Катерът се издигна над платото. Дик разпозна мястото, където беше намерил манерката с коняк, после мястото, където беше загинал Томас.

— Тук се преби Томас — посочи той. — Олег го ухапа снежна бълха, Томас го спаси, а самият той се преби.

Сали кимна, макар че за пръв път чуваше името на Томас. Тя знаеше, че ще чуе неведнъж тази история и Томас ще ѝ стане толкова познат, колкото и живите.

Катерът летеше на сто метра над снега, после Сали го спусна още по-ниско и съвсем намали скоростта — катерът влезе в дълбок слой облаци и тя се боеше да не пропусне хората.

— Те трябва да са по-нататък — каза Дик. — Вече се приближават към „Полюс“. Ако са достигнали „Полюс“, тогава не е страшно, ще поседят там.

Сали за малко да признае на Дик, че бяха искали да взривят „Полюс“. Как да обясни на човек, който е израснал в гората, съществуването на инструкциите?

След още няколко минути излязоха от облаците. Тук властваше синьото небе, сияеха звездите. Имаше видимост надалече.

Засега Дик беше спокоен. Той чакаше да се появи „Полюс“.

„Полюс“ лежеше в котловината, точно същият, както и миналата година.

Катерът направи кръг над него. Следите на Олег и Сергеев не се забелязваха никъде.

— Може би са вътре? — каза Дик. — Все пак е студено.

Сали спусна катера до люка. От него висеше трапът, който бе оставил тук лекомисленият Павлиш. „Добре, че е лекомислен“ — помисли си Сали.

Двамата с Дик обиколиха кораба, надникнаха в отсека за управление и в склада, после се спуснаха в отсека, в който беше планетарният катер, защото Сергеев и Олег можеше да са в него и да се опитват да установят връзка.

Но не намериха никого.

Излязоха от „Полюс“. Дик беше мрачен. Наоколо цареше зловеща космическа тишина.

— Ще продължим ли да търсим? — попита Дик, страхувайки се, че Сали ще каже, че е уморена и трябва да се връщат.

— Почакай. Първо ще се свържем.

Сали повика станцията и каза на Павлиш, че е била в селцето, а сега е долетяла до „Полюс“. Но не е намерила хората. После попита как се чувстват децата. Дик леко се усмихна — не биваше да наричат Мариана дете. Смешно беше.

Павлиш каза, че всичко е наред, после добави:

— Долитайте по-скоро тук. Аз ще те сменя.

— Не съм уморена.

— Аз имам биотърсач, забрави ли? Няма да ги намерите без него. Може да ги е затрупал снегът, може да са се заблудили.

— Прав си — съгласи се Сали.

— Какво има той? — попита Дик с надежда.

— Прибор, който може да намери органична материя.

Сали съобрази, че Дик никога не е чувал този термин, и започна да търси друг вместо него. Но Дик каза:

— Разбрах.

И наистина беше разбрал. Вайткус им преподаваше химия.

Катерът рязко се издигна над котловината.

— Само ще те помоля — обади се Дик — първо да направим един кръг над планините.

— Павлиш е прав, с биотърсача ще е по-лесно.

— Знам.

Тя беше съгласна с Дик. Никой от тях не го каза на глас, но и двамата разбираха, че ако хората са се заблудили, то в този мраз всяка минута можеше да се окаже фатална. Разбира се, ако на мястото на Сали беше Клавдия, тя никога не би се съгласила да губи време, кръжейки над снежните планини. Тя би доказала, че за доброто на заблудилите се е по-добре да се изгуби половин час, но да се отлети до станцията, а след това да се използва биотърсачът. Но Сали не беше толкова благоразумна. Така че те полетяха надолу, описвайки големи зигзази, обследвайки широка няколко километра ивица.

И се оказаха прави.

Когато се спуснаха до горната граница на облаците и осъзнаха, че ще се наложи да прекъснат търсенето, Дик зърна със зоркия си поглед черна точка върху снега далече вдясно.

— Завий! — закрещя той.

Точката беше неподвижна. Сали също я видя и така рязко завъртя катера, че Дик едвам се задържа в креслото си.

Точката бързо нарастваше и в този момент те видяха, че тя помръдва. Това беше странна безформена буца, чиито размери се увеличаваха. Вече се спускаха към нея, когато осъзнаха, че буцата всъщност са двама души, които, непрекъснато падащи и ставащи, бяха вкопчени един в друг и затова изглеждаха като едно същество.

Когато катерът се спусна в снега на двайсетина метра пред Сергеев и Олег, те не го видяха — бяха заслепени от снежното сияние. Пред очите на Дик и Сали, които изскочиха от катера, те отново паднаха и с усилие, глухо ръмжейки, започнаха да се надигат на колене.

— Олег! — закрещя Дик, хвърляйки се към бавно помръдващата се купчина от тела. — Олег, аз съм тук! Чуваш ли ме? Олег, това съм аз! Това сме ние! Долетяхме!

---

[1] Сарафан — руска домашна женска дреха. — Б.пр. ↑

Издание:

Кир Буличов. Селцето

Руска. Първо издание

Коректор: Нели Германова

Водещ редактор на поредицата: Андрей Велков

ИК „Колибри“, София, 2012

ISBN: 978-619-150-011-6

Кир Бульчѐв

Посѐлок

© Кир Бульчѐв

© Литературна агенция „Anthea Rights“ — Sofia

© Любомир Николов, Васил Велчев, превод

© Стефан Касъров, художник на корицата

Формат 84×108/32. Печатни коли 21

Предпечатна подготовка: „Колибри“

Печатница „Инвестпрес“

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.